

**NORISES PEC IEKLAUŠANAS EIROPAS SAVIENIBA
2. daļa. AREJAIS AUDITS**

SIGMA DOKUMENTS: Nr. 20

**EKONOMISKAS SADARBĪBAS UN ATTĪSTĪBAS ORGANIZĀCIJA
Parīze**

Viss dokuments originalformātā ir pieejams OLIS-a

SIGMA PROGRAMA

SIGMA (=Support for Improvement in Governance and Management in Central and Eastern Europe) - Atbalsts valdišanas un vadības pilnveidošanai Centrālās un Austrumeiropas valstīs - ir Eiropas Savienības PHARE Programmas un ESAO Centra Sadarbības ar pārejas ekonomikas valstīm kopīga iniciatīva. Šī iniciatīva atbalsta centienus reformēt valsts administrāciju trīsdesmit pārejas ekonomikas valstīs, un to finansē galvenokārt Phare.

ESAO (Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija) ir attīstītas tirgus ekonomikas 29 valstu starpvaldību organizācija. Šīs organizācijas sniegtos ieteikumus un palīdzību, kas aptver plašu saimniecisko problēmu loku, Centrs novirza uz reformas procesa esošajām valstīm Centrālajā un Austrumu Eiropā un bijušajā Padomju Savienībā. PHARE piešķir neatmaksājamu finansējumu savam partnervalstīm Centrālajā un Austrumu Eiropā līdz stadijai, kad tās būs gatavas uzņemties Eiropas Savienības dalībvalstu statusam atbilstošās saistībās.

Phare un SIGMA rupju loka ir vienas un tās pašas valstis: Albānija, Bosnija-Hercegovina, Bulgārija, Čehu Republika, Igaunija, Makedonijas Republika no bijušās Dienvidslāvijas, Ungārija, Latvija, Lietuva, Polija, Rumānija, Slovākija, Slovēnija.

1992. gada sākta SIGMA darbojas ESAO Publiskā Sektora Vadības Nodales ietvaros, kura sniedz informāciju un analītiskus ekspertu pētījumus politikas noteicējiem, kā arī veicina kontaktus un pieredzes apmaiņu starp publiskā sektora vadītājiem. SIGMA piedāvā sanemejvalstīm piekļušanu pie pieredzējušu valsts administratoru, salīdzināmas informācijas un tehnisko zināšanu tīkla, kurš pieslēgts Publiskā Sektora Vadības Nodalai.

SIGMA merki ir:

- palīdzēt sanemejvalstīm viņu labākas pārvaldes meklējumos, lai uzlabotu administratīvo efektivitāti un stimulētu publiskā sektora darbiniekus stingri ievērot demokrātiskas vērtības, ētiku un respektu pret tiesiskumu;
- palīdzēt izvest iekšējās jaudas centrālās valdības līmeni, lai droši sastaptos ar internacionalizācijas problēmām un Eiropas Savienības integrācijas plāniem;
- atbalstīt Eiropas Savienības un citu donoru iniciatīvas palīdzēt sanemejvalstīm valsts administrācijas reformēšana un veicināt donoru aktivitāšu koordināciju.

Visa šīs iniciatīvas īstenošanas gaitā tās galvenā prioritāte ir sadarbības veicināšana starp valdībām. Šāda prakse nozīmē atbalsta sniegšanu materiāli tehniskajā apgādē, lai izveidotu informatīvi komunikatīvos tīklus starp publiskās administrācijas praktiķiem Centrālajā un Austrumu Eiropā, kā arī starp šiem praktiķiem un viņu koleģiem citās demokrātiskās valstīs.

SIGMA darbojas piecas tehniskās jomas: Administratīvā reforma un nacionālās stratēģijas; Politikas izstrādāšanas procesa vadība; Naudas izlietojuma vadība; Valsts dienesta vadība; Administratīvā uzraudzība. Bez tam, Informācijas pakalpojumu nodala izplata publicētos, kā arī operatīvos materiālus par publiskā sektora vadības jautājumiem.

© OECD, 1997

Iesniegumi ar lūgumu atlaupīt reprodukciju vai tulkot visu šo materiālu vai tā daļu jāadresē: Head of Publications Service, OECD, 2 rue André Pascal, 75775 Paris Cedex 16, France.

Šajā publikācijā paustie viedokļi ne vienmēr atspoguļo Komisijas, EASO dalībvalstu vai Programma iesaistīto Centrālās un Austrumeiropas valstu oficiālos uzskatus.

PRIEKŠVARDS

Eiropas Savienības budžetāro, finanšu kontroles un audita prasību izpilde ir viens no ES dalībvalstu pamatpienākumiem. SIGMA to aplūko divās publikācijās, kur secīgi reģistrēta septiņu ES dalībvalstu, tāja skaita triju jaunāko, pieredze attiecībā uz ES budžetāro, finanšu kontroles un audita procedūru un prasību integrēšanu ar nacionālajām. Šajās publikācijās ir aprakstītas arī galvenās reglamentējošās normas un procedūras, ko izmanto Eiropas Komisija un Eiropas Audita Tiesa. Dotā publikācija kompleksi papildina publicēto SIGMA Dokumentu Nr. 19 *Norises pēc iekļaušanas Eiropas Savienībā. - 2. daļa. Budžeta veidošana un finansiāla kontrole* attiecībā uz to, ka iekļaušanas ietekme budžeta veidošanā un finansiālo kontroli.

Šo publikāciju mērķis ir palīdzēt skaidri apjauzt nolūku riskantumu tam Centrālās Eiropas un Austrumeiropas valstīm, kuras kandidē uz uzņemšanu Eiropas Savienībā, sniegt salīdzinošu informāciju par dažādajām principālajām pieejām un risinājumiem, ko izmantojušās dalībvalstis, ka arī apkopot gūto pieredzi un mācību.

Principālā pieeja paredz sniegt tēmas apskatu un analizēt galvenās problēmas pārdomu un debašu veicināšanas aspektā. Galvenā uzmanība tiek centrēta uz to personu gūto pieredzi un izdarītajiem secinājumiem, kuru ikdienas darbs ir bijis valsts pārvaldes pielāgošana un pilnveidošana septiņās valstīs. Abas publikācijas turklāt sniedz ieskatu pieņemtajās istenošanas politikās, ka arī izmantoto normatīvo aktu un procedūru apskatu. Pielikumi satur saīsinājumu un noderīgo terminu sarakstu, ka arī to atlasīto ES normatīvo aktu nosaukumus ar precīziem referenču numuriem, kuri attiecas uz budžeta veidošanu, finanšu kontroli un ārējo auditu.

Šie raksti nav jāuzskata par “gala produktiem”. To mērķis ir būt par izejas punktu turpmākiem semināriem, pieredzes apmaiņas apspriedēm un diskusijām starp Centrālās Eiropas un Austrumeiropas valstu un ES dalībvalstu praktiķiem.

Rakstu (kuri galīgo formu ieguva 1997. gada pavasarā beigās) sagatavošana tika īstenota ciešā sadarbībā ar referenču grupu, kuras locekļi bija autori, ka arī pārstāvji no Čehijas Republikas, Ungārijas, Polijas finanšu ministrijām, šo valstu Eiropas integrācijas komitejām un augstākajām audita institūcijām. Autori strādā Austrijas, Dānijas, Somijas, Francijas, Portugāles, Zviedrijas, Apvienotās Karalistes valdībās un augstākā audita institūcijās.

SIGMA vēlas pateikties šajā publikācijā iekļauto rakstu autoriem un referenču grupas locekļiem par viņu iedvesmas pilno un pašizliedzīgo darbu, ka arī viņu parstāvētajām institūcijām par projekta atbalstu. Šajā publikācijā paustie viedokļi ir attiecīgo autoru viedokļi un ne vienmēr atspoguļo viņu parstāvēto institūciju, referenču grupas vai SIGMA uzskatus.

Šis pēc Lerijs O’Tūla iniciatīvas SIGMA-a uzskatītais un Kjella Larsons atbildīgā vadība izstrādātais projekts tika pilnveidots ciešā sadarbībā ar Ricardu Allenu, ka arī ar Belindas Hopkinsons, Mihaela Koha, Fransuāzas Locci un Aletes Vernbergas administratīvo un tehnisko atbalstu. Šī publikācija ir gaidāma franču valodā ar nosaukumu *Les incidences de l’adhésion à l’Union européenne - Partie 2, audit externe (Document SIGMA : N° 20)*.

Lai saņemtu papildinformāciju, lūdzam kontaktēties ar Kjellu Larsonu pēc zemāk norādītās adreses.

is ziņojums tiek publicēts uz ESAO Ģenerālsekretāra atbildību.

SIGMA-OECD, 2, rue André Pascal, 75775 Paris Cedex 16, France
Tel. (33.1) 45.24.79.00; Fax (33.1) 45.24.13.00
e-mail: sigma.contact@oecd.org; <http://www.oecd.org/puma/sigmaweb>

SATURA RADITAJŠ

SIGMA PROGRAMMA.....	2
PRIEKŠVARDS	3
(C.J. Carey) TEMAS VISPARIGS APSKATS	9
1. Jautājuma vesture	9
2. Ieklausānas seku izpaušme audita darba	10
3. Sadarbība ar EAT	11
4. Kooperācija ar Komisiju	12
5. Nosleguma piezīmes	13
(Wolfgang Wiklicky) AUSTRIJA	14
1. Nodalas rezumējums	14
2. Ievads	15
3. Arejas auditešanas aspekti Austrija	15
3.1. Likumdošana arejas auditešanas joma	15
3.2. Organizacionāla struktūra attiecībā uz arejo auditu	15
3.3. Audita fokuss	16
3.4. Areja audita sistēmas, metodes, standartpanēmieni un procedūras	16
3.5. Audita diapazons	17
3.6. Atbildības sadalījums starp Austrijas Audita Tiesu (AAT) un pārējiem auditejošiem orgāniem	17
3.7. Arejais audits un krapniecības apkarošanas pasākumi	18
4. Austrijas Audita Tiesas un Eiropas Auditoru Tiesas (EAT) savstarpējās attiecības	19
4.1. Likumdošana	19
4.2. Kontakta Komiteja un Sadarbības virsnieku sapulces	19
4.3. AAT un EAT savstarpējo attiecību virzošie principi	20
4.4. AAT praktiska pieredze attiecībā uz EAT	20
5. AAT un Komisijas savstarpējās attiecības	22
(Hans Andersen) DANĪJA	23
1. Nodalas rezumējums	23
2. Ievads	24
3. Arejas auditešanas aspekti	24
3.1. Likumdošana areja audita joma	24
3.2. Jauni priekšnoteikumi un izmaiņas attiecībā uz audita fokusu	25
3.3. Nebijusi riska situācija	26
3.4. Areja audita organizacionāla struktūra	27
3.5. Areja audita sistēmas, metodes, standartpanēmieni un procedūras	28
3.6. Arejais audits un korupcijas apkarošanas pasākumi	30

4. Areja audita un iekšēja audita attiecības	30
4.1. Jauni audita veidi un cits diapazons	30
5. Kooperācija un koordinācija	33
5.1. Kooperācija un koordinācija ar Eiropas Auditoru Tiesu	33
5.2. Kooperācija un koordinācija ar Eiropas Komisiju	35
5.3. Kooperācija ar citām nacionālajām audita institūcijām, taja skaita privātajām audita firmām	36
5.4. Kooperācija ar Augstākajām Audita Institūcijām (AAI) un citiem audita organiem pārējās dalībvalstīs	36
6. Informācijas plusma	37
6.1. No Komisijas nakošas informācijas plusmas vadība	37
6.2. Pārskatu sniegšanas veidi Komisijai un EAT	37
7. ES funkciju personāla komplekšanos un kompetences prasības	38
(Samu Tuominen) SOMIJA	40
1. Nodaras rezumējums	40
2. Audita kompetences sfera	40
3. Naudas pārvedumi	41
4. Uzraudzības sistēmas principiālas īpatnības	43
5. Sakaru uzturēšana starp Augstākajām Audita institūcijām	44
6. Kontakti ar Komisiju	45
7. Piedalīšanos auditešanas vizītes	46
8. Sadarbības sanāksmju darba kārtības jautājumi	47
8.1. Sadarbības procedūras	48
8.2. Kopīgie auditi	48
8.3. Koordinētie un paralelie auditi	48
8.4. Norādījumi par audita veikšanu	49
8.5. Sertificēšanas orgāns	49
8.6. Valsts pasūtījuma sagādes	50
8.7. Līguma par ES 92. un 93. pants	50
8.8. PVN Kopienas iekšēja tirdzniecība	51
8.9. Atzinuma deklarācija	51
8.10. Starpvaldību konference	52
8.11. Audita vizīšu koordinācija	52
8.12. Dāzadi jautājumi	53
9. Pašu audita aktivitātes	53
9.1. Ekvivalento auditu princips	53
9.2. Finanšialais audits	54

9.3. Funkcionēšanas audits	54
10. Krapniecības apkarošana	56
11. Organizācija, resursi un apmacība	58
1. pielikums. Akts par Parlamentāro Valsts Auditoru un Valsts Audita Parvaldes tiesībām audītēt konkrētus kredīta parvedumus starp Somiju un Eiropas Kopienām	59
2. pielikums. VAP audita mandāts: likumdošanas sakarā ar iestāšanos ES	61
3. pielikums. Piezīmes Nr. 12.-21.	64
4. pielikums. Somijas Valsts Audita Parvaldes organizācija un funkciju sadalījums	67
5. pielikums. Valsts finanšu arejas uzraudzības sistēma	68
(Benoît Chevaucher) FRANCIJA	69
1. Nodālas rezumējums	69
2. Kontroles sistēma Francijā	69
2.1. Valsts	69
2.2. Vietēja pašvaldība	71
3. Pašas Resursu kontrole	72
4. Lauksaimnieciskā izdevumu kontrole	72
5. Strukturālo Fondu kontrole	74
6. Auditā sankcijas	75
7. Krapniecības apkarošana	76
(Helena Lopes) PORTUGALE	78
1. Nodālas rezumējums	78
2. Portugāles Auditoru Tiesa	78
2.1. Tiesiskā bāze	78
2.2. Visjaunāko norišu būtiskas īpatnības	79
3. Portugāles Auditoru Tiesa pēc Portugāles iestāšanās Eiropas Savienībā	80
3.1. Visparīgās sekas	80
3.2. Portugāles iestāšanās Eiropas Savienībā un sakarā ar to radušās konkrētas izmaiņas Auditoru Tiesas aktivitātēs	82
4. Secinājumi	87
(Lage Olofsson) ZVIEDRIJA	89
1. Nodālas rezumējums	89
2. Ievads	90
3. Nacionālā Audita Parvalde (RRV)	91
3.1. Uzdevums	91
3.2. Likumdošana	92
3.3. Jauni priekšnoteikumi	92
3.4. Organizācija un resursi	93

4. Nebijusi riska situācija	93
5. Pagājuši divi gadi kopš auditešanas ES dalībvalsts statusa: problēmas un principiālas pieejas	94
5.1. Centieni saprast un svešvalodu prasmes	94
5.2. Piemērošana	96
5.3. Kooperācija	96
5.4. Auditešanas fokuss	96
6. Secinājumi	98
(Cliff Kembal) APVIENOTA KARALISTE	101
1. Nodaras rezumējums	101
2. Ievads	102
3. Eiropas Kopienas Budžets	102
4. Parlamentāra atbildība par pārskatu sniegšanu	103
5. Finanšu audits Apvienotajā Karalistē	104
6. ELVGF	105
7. Iegūto vērtību un par tam izteretas naudas atbilstības (ekonomiskuma) pētījumi	106
8. Paralelie/kopīgie auditi	107
9. Sadarbības risinājumi	108
9.1. Eiropas Auditoru Tiesa	108
9.2. Atzinuma Deklarācija	109
9.3. Kontakta Komiteja	110
9.4. Nacionālās Audita Parvaldes personāla aizkomandēšana	111
9.5. Komisija	111
10. Resursi	111
11. Secinājumi	111
(Alan Pratley) FINANŠIĀLA KONTROLE UN AUDITS EIROPAS SAVIENĪBĀ	113
1. Ievads	113
2. Finanšu kontrole un audits Komisijas līmenī un ārpus Komisijas ietvariem. Analītiskā pārskats	113
3. Finanšu kontrole un audits Eiropas Komisijas ietvaros	114
4. Finanšu kontrole un audits dalībvalstīs	115
4.1. ELVGF-Garantēšanas Fonds	115
4.2. Strukturālie un Kohēzijas Fondi	115
4.3. Kopienas ienemumi	116
5. Finanšu kontroles un audita koordinācija starp Komisiju un dalībvalstīm	116
6. Finanšu kontrole un audits attiecībā uz izdevumiem un ienemumiem citās jomās	118
6.1. Centrālās un Austrumeiropas valstīs	119

6.2. Centroleiropas valstis (CEV)	119
7. Iekšēja kontrole, iekšējais audits, ārējais audits Centroleiropas valstis	120
1. pielikums. Budzeta proceduras	122
2. pielikums. Reķinu sankcionēšanas process	124
3. pielikums. Noderīgu termiņu saraksts	125
4. pielikums. Dazi ES normatīvi tiesiskie akti, kas reglamentē budzeta veidošanu, finansiālo kontroli un ārējo auditu	136
5. pielikums. Saisinājumu saraksts	143
6. pielikums. Kompetentās grupas locekļi	147

TEMAS VISPARIGS APSKATS

C.J. Carey¹

1. Pedejo desmit gadu laika Eiropas Komisija, ka par Kopienas Budzeta izpildi atbildīga institūcija, ir istenojusi aizvien aktivāku ieinteresētību to kontroles pasākumu efektivitātē, kurus dalībvalstis piemēro attiecībā pret Kopienas naudas līdzekļiem. Nav noliedzams, ka tieši dalībvalstu kopīgās intereses ir istenot Kopienas līdzekļu pienācīgu uzraudzību. ES dalībvalstu Augstāko Audita Institūciju (AAI) atšķirīgas attieksmes pret Komisijas veikto ārējo auditu procedūram un prasībām sakņojas dažādas cilmes iemeslos, tāja skaita tados, ko radījusi likumdošana. Šis temats visparīgā apskatā raksts destilē atsevišķo dalībvalstu speciālistu iesniegtos apcerējumus, kuros daudz detalizētāk aprakstītas selektīvi atlasītu nacionālo AAI atšķirīgas pieredzes attiecībā uz viņu sadarbību ar Komisijas dienestiem un Eiropas Auditoru Tiesu (EAT). Dots publikācija kompleksī papildina SIGMA Dokumentu Nr. 19 *Norises pēc iekļaušanas Eiropas Savienībā - 1. daļa. Budzeta veidošana un finansiālā kontrole* par iestāšanās seku izpaušmi uz budzeta veidošanu un finansiālo kontroli. To abu sarakstīšana izvēlētā tādā principiālā pieejā ka selektīvi atlasītu jautājumu analīzē, kas paredzēta pārdomām un debatēm.

2. SIGMA ir parliecināta, ka šāds atzīnu fonds, kura apkopotas dažādu dalībvalstu attieksmes pret audita procedūram un dalībvalsts statusa iegūšanas noteikumiem, varetu būt pamācošs tam Centrālās un Austrumeiropas valstīm, kuras pādušas vēlmi iestāties ES, ka arī noderēt par cēla radītāju uz tematu, kuram jāpieverš uzmanība, gatavojoties iespējamai turpmākai pārbaudei tādā kontekstā ka ES nepartraukta pilnveidošanas finansu pārvaldības un ārējo audita jomas, ieskaitot sadarbību ar Komisijas dienestiem, Eiropas Audita Tiesu Augstākajam Audita Institūcijam dalībvalstīs.

1. Jautājuma vēsture

3. Jau kopš pirmajam Kopienas pastāvēšanas dienam, nacionālo AAI galvas mēdza sanākt kopā, parasti vienreiz gada, Kontaktu Komitejā. Šim organam nav formālas bāzes Kopienas likumdošanā. 1970-to gadu sākumā Kontaktu Komitejā sadarbojas ar Asambleju (Eiropas Parlamenta priekštecī) to ES Līguma grozījumu izstrādāšana, ar kuriem tika nodibināta Eiropas Auditoru Tiesa (EAT). Šos grozījumus pieņēma 1975. gada, un EAT sāka funkcionēt 1977. gada oktobrī.

4. Uz EAT nodibināšanas brīdi dalībvalstīs jau bija pieradušas ūzņemt inspekcijas un audita vizītes no Komisijas dienestiem. Vēl šodien šādu vizīšu skaits apmēram divreiz lielāks nekā EAT veikto auditu skaitu dalībvalstīs. (skat. Somijas autoru rakstu).

5. Laika posmā pirms EAT izveidošanas, Kopienas kontroles un audita sistēma pēc savas dabas būtībā bija autonoma un pati sevi regulējoša. Noteicoša loma bija Finanšu Kontrolērim, jo viņam bija jāakceptē ikkatrs budzeta izdevumu postenis. Šī struktūra bija gandrīz tāda pati ka attiecīgā Francijas struktūra.

1. C.J. Carey k-gs ir priekšsedētājs Eiropas Komisijas Saskanošanas Grupai, kura nodarbojas ar ELVGF rekinu sankcionēšanu. Carey k-gs, bijušais Apvienotās Karalistes Finanšu ministrijas ierēdnis, ceturš gadus (1974.-1978. g.) ir strādājis Apvienotās Karalistes Pastāvīgajā Pārstāvniecībā pie EEK Briseles, un attiecīgi specializējies publiskajā auditā un parlamentāro pārskatu sniegšanā attiecībā uz valsts budzeta izdevumiem. 1989. gada viņš aizgāja no Apvienotās Karalistes valsts civildienēstā sakarā ar iecelšanu par Eiropas Auditoru Tiesas locekli, un šajā postenī ir nostrādājis jau deviņus gadus.

6. Liguma grozījumi, ar kuriem tika pamatota EAT nodibinašana, pirmo reizi Kopienas likumdošana ievieša noradi uz nacionalajam AAI. Tiek prasīts, lai EAT audita darbu dalībvalstis īstenotu sadarbībā ar to AAI; no AAI tiek prasīts informēt EAT par saviem nodomiem piedalīties audita, ka arī, atsaucoties uz EAT lūgumu, nodot tai jebkuru dokumentu vai informāciju, kas nepieciešama tas uzdevuma veikšanai (ESL, 188c.3. pants).

7. 1979. gada EAT kļuva par Kontaktu Komitejas locekli, un kopš tā brīža tas kļatbutne SAI redzesloka ir iezimejusies aizvien draudošākos izmeros. Kaut gan formāli Kontaktu Komiteja ir saglabājusi savu brīvprātības statusu, tomēr *de facto* atzinums par tas *raison d'être* (esamības iemeslu) tagad ir atrodams 188c.3. pantā. Faktiski tagad EAT ir galvenais fokuss Kontaktu Komitejas darbam, un laiks un darbs, kas nepieciešams, lai piedalītos Kontaktu Komitejā (līdz ar tas Sakaru Virsniņu palīgkomiteju un darba grupām), ir būtisks nacionalajam AAI.

8. Pedejo desmit gadu laikā Eiropas Komisija, aizvien aktīvāk interesējoties par to kontroles pasākumu efektivitāti, kurus dalībvalstis īsteno attiecībā pret Kopienas līdzekļiem, ir uzmēmusies iniciatīvas, kuras iecerētas, lai nacionālos kontroles dienestus iesaistītu lauksaimniecības subsīdiju un Strukturālo Fondu auditešana un kontrolešana, ka arī lai nodrošinātu, ka to darba līmenis apmierinās konkrēta minimuma kritērijus. (Sīkāk par aplūkojamajām iniciatīvām skat. publikāciju SIGMA Dokuments Nr. 19 *Norises pēc iestāšanās Eiropas Savienībā - 1. daļa. Budžeta veidošana un finansiāla kontrole* 3. nodaļas "Dalībvalsts kā labuma saņēmējs" 17.-20. paragrafus, ka arī 4. nodaļas "Finansiālas kontroles koordinācija ES un nacionālā līmenī" 28.-29. paragrafus. AAI attieksmes pret šo iniciatīvu ir mainījušās. Kaut gan Kопiena ir pieņēmusi likumdošanas aktus par AAI/EAT attiecībām, ta nekad nav mēģinājusi ar likuma palīdzību reglamentēt AAI/Komisijas attiecības.

9. Ir ļoti iespējams, ka Komisija turpinās savu politiku, likumdošanas kartā nosakot kontroles un audita procedūras, kuras dalībvalstīm būs jāpilda, un prasot no tam to izpilde ieverot zināmus minimālos standartus. ES paplašināšanas līdz ar papildus prasībām, ko tā uzliks Komisijas pašas kontroles un inspekcijas dienestiem, šim procesam pievadis jaunu impulsu. To darot, tā varetu noskaidrot jautājumu: kāds būtu tas visefektīvākais to neatkarīgajam statusam un nacionālo auditu orgānu funkcijām atbilstošais ieguldījums, ar kuru tas varetu veicināt pašreiz īstenoto ES finanšu pārvaldības reformu programmu? Šis jautājums ir vienlīdz aktuāls kā pašreizējam dalībvalstīm, ta arī Centrālās un Austrumeiropas kandidātvalstīm.

2. Ieklausānas seku izpaušme uz audita darbu

10. Vairums AAI-ju uzskata, ka ieklausānas ir izraisījusi vēra nemāmu, bet ne nozīmīgu to veikta audita darba apjomu pieaugumu. Apvienotās Karalistes AAI-jās leš, ka ar ES saistītais darbs aizņem apmēram 2% no tā laika, kas "visumā atbilst no Eiropas Kopienas Budžeta nodrošinātajai Apvienotās Karalistes izdevumu daļai".

11. Šāda veida kalkulācija netiek ņemtas vēra tas kvantitatīvi nenosakāmas izmaiņas principālajā pieejā un organizācijā, kuras ka ieklausānas seku izpaušmi izjutušas dāzas AAI-jās. Lai auditētu atbilstību EK normām, vispirms ar tam ir jāiepazīstas, un tas prasa reālu darbu un pūles. Jauno normu īstenošana var radīt audita papildrisku. Portugāles AAI-jās uzskata, ka pie ieklausānas seku izpaušmem jāpieskaita virzība uz *ex ante* auditu un plaša profila darba grupu ieviešana programmu novērtēšanai: "Tas prasa milzīgu institucionālu elastību".

12. Zviedrijas AAI veiktajā novērojuma ir konstatēta tā kulturalo pārmaiņu pakāpe, kura varetu būt nepieciešama: "Mēs nevarām izslekt iespēju, ka ES maksājumu sistēmai piemētoša dienesta stavokla launpratīga izmantošana, noformējuma vai izpildījuma nepareizība,

korupcija zinama mera saknojas šīs sistēmas radišanas veida. Ja nacionālie un “Eiropas” budžeta līdzekļi tiek izlietoti vienam un tam pašam mērķim, tad var rasties lielāks kļūdišanas risks attiecībā pret samēra sarežģīto tiesiski-normatīvo struktūru.... Dāzās svarīgos aspektos pastāv atšķirības starp mūsu nacionālo praksi un to fundamentālo principiālo pieeju un struktūru, kas piemīt kontroles administratīvajām sistēmām, kuras pašlaik tiek piemērotas Zviedrijai kā ES dalībvalsts statusa izpausmes sekas. Tas nozīmē, ka Zviedrijas ierēdņiem nereti nav viegli izprast un īstenot šīs kontroles sistēmas.” Auditoram, plānojot savas prioritātes, jāņem vērā risks, ka administrēšanas nacionālās sistēmas varētu EK līdzekļu parvaldībai nevēlēt tādās pašās rūpēs un uzmanību, kādu tas vēltu nacionālajiem līdzekļiem.

3. Sadarbība ar EAT

13. Ir izveidojusies stabila sadarbības rutinprakse, kura aptver to auditu plānošanu, īstenošanu un aktīvu sekošanu konstatēto nepareizību novēršanai, kurus EAT veic dalībvalstīs. Tas *modus operandi* (darbības metode) ir raksturota vairākos no šeit iekļautajiem konkrēto valstu speciālistu sarakstītajiem apcerējumiem (skat., piemēram, raksta *PORTUGALE* 3. nodaļas 2.3.A. apakšnodaļu; raksta *SOMIJA* 7. nodaļu). Sadarbības pamatprincips ir formulēts Zviedrijas rakstā šādi: “Sadarbību starp auditešanas orgāniem ES ietvaros jāraksturo arī ar iesaistīto audita orgānu neatkarības respektēšanas pakāpi, kādā līderpozīcijas netiek uzspiestas kā norma, bet gan izveletas pēc vajadzības, katrā konkrētā gadījumā. *A priori* nosacījumi galvenokārt ir tādi, ka katram auditešanas orgānam pašam jānosaka, vai sadarbība tam dos kādu papildus labumu”. Konkrēto valstu rakstos atklātas dažas atšķirības, kuras pastāv nacionālajās pieejas sadarbībai ar EAT.

14. Līguma norma par izveles tiesībām, kas AAI-jam ļauj izlemt, vai piedalīties EAT veiktajos auditos, tiek interpretēta daudzos un dažādos veidos. Apvienotās Karalistes AAI-ju politika paredz, ka dažos auditos pielaujams nepiedalīties vispār, “ja ir saprātīgi iemesli to nedarīt”. Savukārt Portugāles AAI-jas ir bijušas klat visos Portugāle realizēto Kopienas ienēmumu un izdevumu auditos, kurus veikusi Auditoru tiesa”. Šķiet, ka līdzdalības pakāpi dažās AAI-jās ir noteikušas pragmatiski, ņemot vērā rīcība esošos resursus (acīmredzot dominejošais ierobežojums Apvienotās Karalistes gadījumā). Zviedrijas AAI ir sagatavojusies pieņemt darba auditorus Tiesas pavadīšanai, bet patlaban doma, ka tas sākotnējie pasākumi sadarbības veicināšanai bija neadekvāti.

15. Iepriekš minētajos gadījumos līdzdalība parasti tika īstenota tāda forma kā AAI parstāvja iekļaušana EAT audita brigādē novērotāja statusā. Austrijas AAI uzticas daudz aktīvākai līdzdalības formai, kas izraisa jautājumu par to, vai tas neatkarība būtu apdraudēta ar aktīvu līdzdalību kādā EAT ierosinātā un veiktā auditā. Šī AAI problēmu atrisināja, izmantojot “neatkarīgu auditu, par kuru tika paziņots auditejamajam personam”. Tas nozīmē, ka “ši AAI pārbaudīja tos pašus objektus kā EAT” un “izmantoja pati savas metodes un pašas veiktos audita konstatējumus, pati savu pārskatu sniegtā procedūrā, kā noteikts konstitūcija un Akta par Audita Tiesu”.

16. Izvērtējot agrāko diskusiju Kontaktu Komitejas ietvaros, AAI-jas un EAT kopš 1990-to gadu sākuma ir sadarbojušas limitēta skaita kopīgo auditu īstenošanā. Tie ir auditi, kuros EAT un viena vai vairākas AAI apvieno savus resursus viena audita izmeklēšanā. Īstenojot šās idejas variantu, ir veikti dažādi eksperimenti ar paralelām koordinētiem auditiem, kuros divi vai vairāki audita orgāni katrs veic atsevišķas audita izmeklēšanas viena un tāja pašā objektu jomā. Austrijas formulējums attiecībā uz piedalīšanās EAT veiktos auditos (skat. iepriekšējo paragrafu) ir paralelais audits visā, izņemot nosaukumu.

17. Vairākas AAI-jas uzsver kopīgo auditu izglītojošo vērtību (abām pusēm). AAI-jas vērs uzmanību arī uz relatīvi augstajām prasībām pret to rīcība esošajiem cilvēku darbaspēka resursiem, kuras izriet no jebkāra veida sadarbības ar EAT. Portugāles AAI šādiem vārdiem

pauz savu atbalstu kopīgajiem auditiem: “Neskatoties uz grūtībām un nepieciešamajam papildus izmaksām, šī pieredze joprojām tiek uzskatīta par pozitīvu un bagātinošu, jo ļauj zināšanām abpusēji iekļaut jomas, kurās it īpaši attiecas uz integrāciju, un nodrošina iespēju apmainīties ar pieredzi par audita metodēm un procedurām, kas dod savstarpēju labumu abām AAI-jām un stimulē nepieciešamo vienveidību koordinēto auditu pilnveidošana”. Austrijas AAI spriedums nav tik pozitīvs: “Runājot visparināti un nemot vērā deficītu (AAI) resursus (naudas, kadru, laiku), tai ir atturīga attieksme pret apvienotajiem auditiem kopā ar EAT ... jo kopīgo auditu plānošanai un koordinēšanai ir nepieciešami vērā nemami izdevumi un pūles”. Apvienotās Karalistes specialista raksta versta uzmanība uz paralelo auditu problēmu, un vēl daudz lielākiem sarežģījumiem, kas rodas attiecībā uz kopīgajiem auditiem. Kontakta Komitejas ietvaros pašlaik notiek kopīgo auditu pārskatīšana un koreģēšana.

18. Cita AAI-ju un EAT sadarbības forma attiecas uz Līguma 188.c.3. panta noteikto EAT pienākumu “nodrošināt Eiropas Parlamentu un Padomi ar atzinuma deklarāciju (AD) par uzskaites sistēmas drošumu un tas atspoguļoto aktivitāšu likumību, ka arī noformējuma un izpildes pareizību”. Šī ir ļoti specifiska atbildība, salīdzināma ar audita sledziena vai sertifikāta piestādīšanu, kura ir normālais auditora darba noslegums privātajā sektorā. Ta uzliek lielu atbildības nastu auditoram - šajā gadījumā EAT - nodrošināt, un nepieciešamības gadījumā spēt demonstrēt, ka viņa sledziens ir balstīts uz audita pierādījumiem.

19. Atsaucoties uz diskusijām Kontakta Komitejā, EAT ir centusies rast iespēju sarunu vešanas rezultātā uz brīvprātības pamatiem noslegt divpusējas vienošanas ar AAI-jām, lai tā būtu tiesīga izlietot AAI-ju veikta audita darba rezultātus kā ievades datus atzinuma deklarācijā. Sarunu tema ir samazināt EAT darbaslodzi attiecībā uz atzinuma deklarāciju un/vai stiprināt bāzi, uz kuras šī atzinuma deklarācija balstās. Galvenais jautājums ir EAT parliedzības līmenis attiecībā uz to, ka AAI veikta audita rezultāti ir droši. Šis jautājums ir saistīts ar iepriekšēja teksta 7. paragrafa aplūkotajam Komisijas jaunākajam iniciatīvam. Abos gadījumos nacionālie kontroles organi darbojas saskaņā ar standartiem, kurus noteikušas vai kuri saskaņoti ar Kapienas institūcijām. Sarunas vēl nav nosleģtas, bet ja tas būtu sekmīgas, tad tas varetu netieši norādīt, ka šāda veida vienošanas, kura abu pušu lomas ir komplementāras, nevis aditīvas, reprezentē daudz rentablāku modeli kooperācijai nākotnē, nekā kopīgie auditi.

4. Kooperācija ar Komisiju

20. ES tiesības nav nevienas normas, kura tieši attiektos uz kontaktiem starp AAI-jām un Komisiju, un līdz pēdējam laikam šādi kontakti nebija bieži. Apvienotās Karalistes AAI ir nakusi pie atzinas par šādu kontaktu vertīgumu, piemēram, gadījumā, kad notiek sagatavošanas darbi izmeklēšanai par krapniecību un nepareizību attiecībā uz shēmām Kopejas Lauksaimniecības politikas ietvaros. Šis valsts speciālistu apcerejumi norāda, ka AAI-jās sak īstenot aktīvāku ieinteresētību Komisijas aktivitātes.

21. Somijas AAI ir lūgusi iespēju saņemt regulāru visjaunāko informāciju par Komisijas audita misijām uz Somiju un par transfertlīdzekļu parvedumiem, kurus Komisija pārskaita tieši Somijas rezidentiem (par ko nacionālās iestādes netiek automātiski informētas). Šī AAI uzskata Komisijas auditorus par iekšējiem auditoriem un pretēdi uz to, ka informācija par Komisijas audita vizītiem ir nacionālajiem ārējiem auditoriem tikpat nepieciešama kā informācija par rezultātiem, kurus guvuši nacionālie iekšējie auditori. Dati par tiešajiem transfertlīdzekļu parvedumiem Somijas saņēmējiem ir nepieciešama, lai AAI būtu iespējams izpildīt savu nacionālās likumdošanas kārtībā noteikto pienākumu verificēt pareizību ar visiem uz Somiju pārskaitītajiem ES līdzekļiem, neatkarīgi no tā, vai tie tiek integrēti budžetā vai netiek.

22. Apcerejumi par konkrētajam valstīm rada, ka pastāv atšķirīgas attieksmes pret abām 7. paragrafa aplūkotajām Komisijas iniciatīvām. Noteikumu Nr. 1663/95. noteiktajā kārtībā nacionālās varas orgāni Francijā, Zviedrijā un Apvienotajā Karalistē ir nozīmējuši savas AAI-jas par sertificējošiem orgāniem. Atzīstot viņu lomas šajā lietā neparastību, Francijas AAI ir izveidojusi auditešanas komisiju sertificēšanas darba regulēšanai, un Apvienotās Karalistes AAI ir stājies kontraktuālas attiecības ar savu maksājumu aģentūru. Tomēr salīdzinoši līdzvērtīgie nacionālās varas iestāžu priekšlikumi Dānijā un Somijā netika atbalstīti, pamatojoties uz šo valstu AAI-ju principiem. Šīs AAI-jas ir uzsvērušas, ka viņas neuzskata par pieņemamu to, ka AAI-jas tiek vai nu tieši vai netieši iesaistītas Komisijas finansiālā kontrolē un nacionālās kontroles orgānu sarunās par Strukturālā Fondu protokoliem. (Skat. dotā teksta 16. paragrafu, kā arī publikācijas SIGMA Dokuments Nr. 19. *Norises pēc iekļaušanas Eiropas Savienībā - 1. daļa. Budžeta veidošana un finansiālā kontrole* 17. paragrafu.)

5. Nosleguma piezīmes

23. ES likumdošanas akti dod kādas jaunas dalībvalsts AAI-jai vērtīgu brīvību izvēlēties, cik aktīvu lomu viņas vēlas uzņemties EK līdzekļu kontrolē un audita. Pat Līguma 188c.3. pantā noteiktais pienākums sadarboties nav automātiski saistošs AAI-jam jebkuros apstākļos. Kā jau norādīts dotajā rakstā, starp pašreizējās ES augstākajam audita institūcijām pastāv vērtīga principālo pieeju dažādība.

24. Tomēr no atsevišķo valstu speciālistu apcerejumiem rodas iespaids, ka vairums ES augstāko audita institūciju vēlas arī turpmāk pilnveidot savu sadarbību ar EAT un citām AAI-jām, kā arī ar Eiropas Komisiju, neskatoties uz laiku pa laikam sastopamajiem formālajiem un citā veidā šķēršļiem. Portugāles AAI ir formulējusi šādu argumentu par labu kooperācijai: "Tā kā nacionālās intereses, kuras attiecas uz kontroli, tiek aizvien vairāk harmonizētas ar atbilstošajam Eiropas Auditoru Tiesas interesēm, it sevišķi projektos un programmas, kuras kopīgi finansē Eiropas Savienība un Eiropas Savienības dalībvalstis, tad Portugāles Auditoru Tiesas un Eiropas Auditoru Tiesas sadarbība ir intensificējusies".

25. Kandidātvalstu AAI-jām nebūtu jānosaka agrīni sakti plāni savas ieviešanas līdzdalību kooperācijas procesos. Tas, ka tas ir INTOSAI un EUROSAI locekļi, nodrošina tam iespēju būt labam no pašreizējās ES augstāko audita institūciju un EAT pieredzes. Neformālie kontakti ar Komisiju (DG XX) arī varētu palīdzēt kandidātvalstīm iepazīties ar ES finansiālās kontroles un audita struktūru vispār, un ar dažādo Komisijas kontroles dienestu lomu konkrēti.

26. Šo augstāko audita institūciju pienākums būtu jānosaka agrīni izvērtēt: (i) cik adekvāta ir pašreizējā valsts audita likumdošana; (ii) cik adekvāti ir viņu rīcībā esošie darbspēki un citi resursi. Principālais no (i) izrietošais jautājums ir - vai šo augstāko audita institūciju pašreizējās juridiskās pilnvaras ir pietiekošas to lomai sadarbības uzturēšanai, kas noteikta Līguma 188c.3. pantā. Otrs jautājums tāda pašā mērķa attiecībā uz kadru kvalifikāciju un pieredzi kā uz to skaitu. ES līdzekļu audita iesaistītajiem speciālistiem būs vajadzīgas tādas pašas prasmes audita un uzskaites gramatveidība kā viņu kolēģiem pārējās AAI-jās un EAT. Apmācība svešvalodu prasmes būs viena no šīs ekipejuma būtiskākajām sastāvdaļām.

AUSTRIJA
Wolfgang Wiklicky²

1. Nodalas rezumējums

27. Šajā apcerējuma aprakstīti daži areja audita aspekti Austrijas Republikā, aptverot likumdošanu un organizacionālas struktūras.

28. Austrija pievienojas Eiropas Savienībai 1995. gada 1. janvārī. Ar to arī tiek sākts Austrijas Audita Tiesas (AAT) un Eiropas Auditoru Tiesas (EAT) attiecību raksturojums galvenajos virzienos. Uzsvērts tiek likts uz praktiskiem jautājumiem, tāja skaita sadarbības risinājumiem, noteicošajiem principiem savstarpējas attiecības, informācijas plūsmām un līdzdalību audita. Noteicošie principi Austrijas Audita Tiesas - neatkarīga orgāna - un Eiropas Auditoru Tiesas savstarpējas attiecības ir jāraksturo ka līdzvērtīgu partneru pilnīga uzticešanās viens otram.

29. Austrijas pievienošanās Eiropas Savienībai neietekmēja AAT tiesisko kompetenci attiecībā uz tas veiktajiem auditiem. Tie netika paplašināti. Auditā diapazons tomēr palielinājās. AAT kompetence ir visu to naudas plūsmu - un attiecīgo finansiālo operāciju - audits, kuras Austrijas valdība saņem no Eiropas Savienības (piem., nauda no Kopienas Strukturālajiem Fondiem un tā, kuru jāadministrē ar federālo un provinciālo līmeņu valdības kontu starpniecību). Turklāt Austrijas Audita Tiesas kompetence ir auditēt ES resursos iemaksāto Austrijas finansiālo kontribūciju. Šajos auditos tiek pārbaudīta atbilstība spēkā esošajiem priekšrakstiem un normatīvajiem aktiem, ieskaitot relevānto EK likumdošanu, attiecībā uz dažādajiem naudas līdzekļu avotiem.

30. Tomēr, sakarā ar Austrijas pievienošanās Eiropas Savienībai un galvenokārt ka sekas Eiropas Auditoru Tiesas (EAT) darbībai Austrijā, papildus radušos AAT administratīvo uzdevumu būtiskā daļa bija jāveic, iztiekot ar esošajiem resursiem (kadriem, budžetu). Citiem vārdiem sakot, Austrijas Audita Tiesai faktiski netika atveletas papildus darba vietas vai finansiālie līdzekļi to izdevumu un resursu segšanai, kurus izraisīja iestāšanās ES. Lai īstenotu nepārtrauktus kontaktus ar EAT, bija jāizdara daži pārmaiņumi AAT organizācijas ietvaros, piem., tika ieviesta Sadarbības virsnieka funkcija.

31. Lai AAT statuss tai dotu iespēju izpildīt savus audita uzdevumus objektīvi un bez aizspriedumiem, AAT ir neatkarīga no Valdības administrācijas. Principāli svarīgi ir tas, ka tā ir atbildīga - sniedzot gada pārskatus un speciālus pārskatus - tikai likumdošanas orgānu priekšā (Nacionālajai Padomei un provinciālajiem parlamentiem). Pēc tam, kad šie pārskati ir iesniegti, tie jāpublicē.

32. Nemot vērā konstitucionālos un tiesiskos priekšnosacījumus, kuri attiecas uz AAT, tā pašlaik nepilda nekādus uzdevumus, kas saistīti ar krapniecības apkarošanas pasākumiem. Neskatoties uz to, AAT veiktie arejie auditi var izpausties kā reāls preventīvs līdzeklis krapniecības apkarošanai.

2. Wolfgang Wiklicky k-gs kopš 1986. gada strādā par auditoru Austrijas Audita Tiesā (AAT) un kopš 1996. gada par AAT Sadarbības virsnieku un par AAT Eiropas lietu departamenta direktora vietnieku. Pēdējo septiņu gadu laikā viņš ir bijis arī lektors Publiskās Administrācijas Federālajā Akadēmijā. Agrīnākā laikā posmā (1982.-1986. g.) viņš bija Vīnes Ekonomikas un Biznesa Administrācijas Universitātes profesora asistents reklāmas un tirgus pētījumu jomā.

33. AAT ir piedalījusies viena apvienota (kopīgi ar EAT un vairākam citam augstākajam audita institūcijām) audita, kur tika parbaudīta netiešo nodokļu sfēras dažādo informācijas avotu nesavienojamība dalībvalstīs. Šī audita rezultāts būs kopīgs ziņojums.

2. Ievads

34. Austrijai, kā federālajai republikai, ir federāla struktūra. Tas nozīmē, ka likumdošanas vara, izpildvara un tiesu vara ir sadalīta starp (Austrijas Republikas) centrālo valdību, kuru sauc arī par federālo Valdību, un deviņu to veidojošu pavalstu (kuras sauc arī par federālajām Provincēm, Provincēm vai *Länder*) valdībām.

35. Austrijas Audita Tiesas (AAT) pastāvēšanu garantē Konstitūcija (Federālā konstitucionālā likuma Piektais sadaļas 121.-128. pants). Tiesiskās normas pēc būtības ir iekļautas 1948. gada Akta par Audita Tiesu.

36. AAT nav atkarīga no federālās Valdības un sniedz pārskatus tieši Nacionālajai Padomei (Parlamentā Pirmajai Palātai). Tādējādi AAT nav administratīvās varas orgāns un tā būtu jāuzskata drīzāk par likumdošanas varas neatņemamu sastāvdaļu. Tā ir tieši pakļauta Nacionālajai Padomei.

37. AAT veiktie auditi aptver kā federāla, tā arī provinciālā administratīvās orgānus, konkrētus tiesībsubjektus un konkrētus uzņēmumus. AAT ir vienīgais varas orgāns Austrijā, kurš publiskā areja finanšu kontrole īsteno šādu plašu pilnvaru loku.

38. Austrijas Republika pievienojas Eiropas Savienībai 1995. gada 1. janvārī. Austrijas pievienošanās Eiropas Savienībai nekādā neietekmēja AAT tiesisko kompetenci attiecībā uz tās auditiem. Tie netika paplašināti.

39. Auditu diapazons tomēr palielinājās. AAT ir atbildīga par visu to naudas plūsmu - un attiecīgo finansiālo operāciju - auditu, kuras Austrijas valdība saņem no Eiropas Savienības (piem., naudu no Kopienas Strukturālajiem Fondiem) un kurai jābūt administrētai caur valsts iestāžu kontiem federālā un provinciālā līmenī. Turklāt Austrijas Audita Tiesa ir atbildīga par ES resursos iemaksāto Austrijas finansiālo kontribūcijas auditu. Šajos auditos pārbauda atbilstību spēkā esošajiem priekšrakstiem un normatīvajiem aktiem, tāja skaita relevantajiem ES likumiem, kas attiecas uz dažādajiem līdzekļu avotiem.

3. Arejas auditešanas aspekti Austrijā

3.1. Likumdošana arejas auditešanas jomā

40. Normas, kas nosaka AAT organizatorisko struktūru un tai veicamos uzdevumus, ir fiksētas 1929. gada Federālās Konstitūcijas V sadaļā (audits un finanšu operācijas). Pienākumi un uzdevumi, kuri ir saistoši AAT, ir turpmāk konkrētizēti 1948. gada Akta par Audita Tiesu.

3.2. Organizācionālā struktūra attiecībā uz arejo auditu

41. Kā jau iepriekš atzīmēts, AAT ir tieši pakļauta Nacionālajai Padomei. Audita funkcija tiek īstenota federālā un provinciālā līmenī. AAT audita funkcijas ir visaptverošas un unikālas, jo AAT ir pilnīgi neatkarīgs (no izpildvaras) publiskā areja audita orgāns Austrijā.

42. Funkcionālā ziņā AAT ir vai nu Nacionālās Padomes vai arī provinciālā saeimu (Provinciālā parlamentu) "roka", atkarībā no tā, vai AAT pārbauda federālās valdības vai arī provinciālās valdības finansiālo operācijas.

43. Lai veicamos audita uzdevumus varetu izpildīt cik vien iespējams objektīvi un bez aizspriedumiem, AAT ir neatkarīga no valdības administrācijas. Principiāla nozīme ir tam, ka AAT ir atbildīga - sniegtot gada pārskatus un speciālus pārskatus - tikai likumdošanas organu priekšā (Nacionālajai Padomei un provincu saeimam). Pēc tam, kad šie pārskati ir iesniegti, tie jāpublicē.

44. Arēja audita funkcijas organizacionālo struktūru nav ietekmējuši Austrijas pievienošanas Eiropas Savienībai.

45. Tomer, sakāra ar Austrijas pievienošanas Eiropas Savienībai un galvenokārt ka sekas Eiropas Auditoru Tiesas (EAT) darbībai Austrijā, papildus radušos AAT administratīvo uzdevumu būtiskā daļa bija jāveic, iztiekot ar esošajiem resursiem (kadri, budžets). Citiem vārdiem sakot, Austrijas Audita Tiesai faktiski netika atveletas papildus darba vietas vai finansālie līdzekļi to uzdevumu un resursu segšanai, kurus izraisīja iestāšanās ES.

46. Lai parzinātu nepartrauktos kontaktus ar EAT, bija jāizdara daži parkartojumi AAT organizācijas ietvaros, piem., tika ieviesta Sadarbības virsnieka funkcija (skat. 4.2. un 4.4.1. punktu turpmākajā tekstā).

3.3. Audita fokuss

47. Auditos revīde uzskaites pareizību un atbilstību spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, kā arī operāciju taupīgumu, lietderīgumu un efektivitāti. Augstākajai Audita Tiesai nekāda gadījumā nav tas veikta revīzijas jāierobežo ar uzskaites matemātiskas pareizības pārbaudi.

48. Praksē visizplatītākais ir funkcionēšanas audits. Tas nozīme, ka galvenais fokuss ir finansu pārvaldības un operāciju taupīgums, lietderīgums un efektivitāte. Tomer gadījumos, kad pastāv pretruna starp taupīgumu, lietderīgumu un efektivitāti no vienas puses, un tiesiskumu un likumīgumu un atbilstību spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem no otras puses, AAT pienākums ir skaidri fikset šīs pretrunas.

3.4. Arēja audita sistēmas, metodes, standartpāņemieni un procedūras

49. Runājot vispār, Austrijas publiskā arēja audita sistēmas sturakmeņi ir Konstitūcijas V sadaļa un divi vienkārši likumi - Akts par Audita Tiesu un Nacionālas Padomes Reģlaments. Ir noteikti jāatzīme, ka, principā, iniciatīva veikt auditus ir pašas AAT zina. Faktiski AAT veic savus auditus *ex post*.

50. Šās sistēmas ietvaros AAT izmanto virkni atšķirīgu metožu, standartpāņemienu un procedūru. Kā piemēru var minēt audita planus vienam gadam un orientējošu ainu nakošajam periodam; specifiskus audita planus, kuri nosaka dažādas daudz detalizētāk auditejamas jomas un subjektus; statistiska iztveruma īstenošanas procedūras; riska analīze, kas balstīta agrāko auditu pieredzi, lai būtu iespējams atlasīt relevantus elementus padzīlīnātai revīzijai. Turklāt AAT audita rokasgrāmāta nodrošina lietderīgu informāciju par specifiskām tēmām, dodot teoretiskus skaidrojumus, pielietojamas procedūras, iepriekšizstrādātas pārbaudes tabulas.

51. Auditejot uz vietās, sevišķi svarīgi ir:

- revidēt visus dokumentus - gramātas, naudas attaisnojuma dokumentus, kontraktus, korespondenci, uzskaitvedības nodalu kartotos dosjē un ierakstus, tāja skaita elektroniskas datu apstrādes (EDA) failus - ko vien EAT uzskata par nepieciešamu;

- izpētīt un izanalizēt bilances un privāti praktizējošo privilēģēto gramatvežu atskaites;
- intervēt audītajama oficiālās amatpersonas un citus pārstāvjus;
- izmantot aptaujas anketas;
- izlases veidā pārbaudīt skaidro naudu audītajama subjekta kāse.

52. Lai īstenotu šīs veicamos auditus, AAT ir tiesīga izmantot nolīgtus ekspertus.

53. Ne auditu veikšanas gaitā, ne arī savu konstatējumu izklāsta, AAT - un jebkurš nolīgtais eksperts - nedrīkst izpaust saimnieciskos un komerciālos noslēpumus.

3.5. *Audīta diapazons*

54. AAT prezidentam, vai AAT pašai par sevi ir, cita starpā, konkrēti uzticēti:

- sastādīt federālos finanšu pārskatus;
- ar sava paraksta klatpievienošanu akceptēt visus tos citu parakstītos dokumentus, kuri attiecas uz finanšu saistību (AAT prezidenta pienākums);
- revidēt federālas Valdības finanšu operācijas [ieskaitot finanšu operācijas, kuras veic visi tie pastāvīgo ienākumu noveļējumi, labdarības fondi un institūcijas, kurus administrē federālas aģentūras vai federālas Valdības aģentūru speciāli šim nolūkam norīkotas personas (organizācijas)]. Šīs tiesības turklāt attiecas arī uz uzņēmumiem, kuros Federālajai Valdībai, vienai pašai vai kopā ar citam juridiskam personam, kas pakļautas AAT varai, pieder vismaz 50% no akcionāru kapitāla, pamatkapitāla vai pašu kapitāla; kā arī uz to uzņēmumu finanšu operācijām, kurus pilnībā pārvalda federālā Valde vai kuri tiek pārvaldīti kopīgi ar šīm juridiskajām personām;
- tadu pašu audīta diapazonu piemērot finanšu operācijām, kuras veic provincu varas orgāni, vietējie varas orgāni komūnās ar ne mazāka kā 20000 iedzīvotājiem, un Kopyenas asociācijas;
- revidēt finanšu operācijas, ko īsteno korporācijas saskaņā ar publiskajām tiesībām, izlietojot federālos naudas līdzekļus vai provincu naudas līdzekļus;
- revidēt parejo likumdošanas kārta nozīmētu iestāžu finanšu operācijas;
- revidēt sociālo apdrošināšanas institūciju finanšu operācijas;
- audīt oficiālu profesionālo pārstāvniecību finanšu operācijas.

55. Nepārsniedzot šīs uzticētā audīta diapazonu, AAT pati pēc saviem ieskatiem ir pieņēmusi lēmumu revidēt visas naudas plusmas no ES fondiem uz Austriju - iekļaujot attiecīgās organizācijas struktūras, valdību administrācijas un iekšējo audīta sistēmas - un audīt Austrijas finanšu kontribūcijas ES Budžeta atbilstību spēkā esošajām normām un normatīvajiem aktiem, tādā skaitā relevantajai ES likumdošanai. Tas būtu jauzskatāms par AAT audīta aktivitāšu bagātināšanu, nevis paplašināšanu.

3.6. Atbildības sadalījums starp Austrijas Audita Tiesu (AAT) un parejiem auditejošiem organiem

3.6.1. AAT uzdevums

56. AAT pilnvaras ietilpst par federala un provinces limena iekšējo auditu atbildīgo saimniecisko tiesībsubjektu revidešana, kā arī par provinces limena ārējo auditu atbildīgo saimniecisko tiesībsubjektu revidešana. Tādējādi AAT kompetence ir visplašākais audita diapazons visa Austrijas Republika.

57. Sagatavojoties veicamajiem auditiem, AAT cenšas savas aktivitātes koordinēt ar tiem saimnieciskajiem subjektiem, kuri ir atbildīgi par iekšējiem auditiem federala līmenī, un ar tiem saimnieciskajiem subjektiem, kuri ir atbildīgi par iekšējo un ārējo auditu provinci līmenī.

3.6.2. Federalais līmenis

58. Ikkatras federalas ministrijas organizacionālās struktūras ietvaros pastāv organi, kuri atbildīgi par attiecīgās ministrijas iekšējo auditu. Vispar iekšēja audita orgāns ir neatkarīgs no administrācijas un, kā likums, tieši pakļauts tam attiecīgajam ministram, kuram tas iesniedz ziņojumus.

3.6.3. Provincu līmenis

59. Provincu valdību ietvaros pastāv dažādi organizacionālie tiesībsubjekti, kuri ir atbildīgi par iekšējo auditu, no vienas puses, un par ārējo auditu, no otras puses. Šiem tiesībsubjektiem uzticēto iekšējo vai ārējo auditu kompetence un diapazons neparsniedz attiecīgās provinces valdības finanšu vadību.

60. Vispar iekšējais audits provinci līmenī ir, kā likums, neatkarīgs no administrācijas un tieši pakļauts tam attiecīgajam provinces gubernatoram, kuram tiek iesniegti ziņojumi.

61. Tiesībsubjekti, kuri ir atbildīgi par ārējo auditu provinci ietvaros, arī nav atkarīgi no administrācijas, kaut gan organizacionāla zina tie ir provinces valdības sastāvdaļa. Tomēr, pildot audita funkcijas, tie ir pakļauti attiecīgās provinces saimībai un iesniedz tai ziņojumus.

3.6.4. Valdības audita strukturvienību atbildība ES kontekstā

62. Strukturvienībai, kura atbildīga par iekšējo auditu federalajā Lauksaimniecības ministrijā, kā arī attiecīgajam strukturvienībam triju provincu valdības, ir uzdots pildīt sertificēšanas aģentūras pienākumus attiecībā uz maksājumu aģentūram Eiropas Lauksaimniecības Virzišanas un Garantēšanas Fonda ietvaros (skat. Padomes Noteikums (EC) Nr. 1287/95. un Komisijas Noteikums (EC) Nr. 1663/95). Šajā specifiskajā Eiropas Savienības darbu izpildes kontekstā ne AAT, ne privātajam firmam (privilģētajiem gramatvežiem) nav nekādas nozīmīgas lomas.

3.7. Ārējais audits un krapniecības apkarošanas pasākumi

63. Nemot vērā AAT konstitucionālos un tiesiskos priekšnosacījumus, tā pašlaik nepilda nekādus uzdevumus saistībā ar korupcijas apkarošanas pasākumiem. Neskatoties uz to, AAT veiktie ārējie auditi var izpausties kā reāls profilaktisks līdzeklis krapniecības apkarošanai.

4. Austrijas Audita Tiesas un Eiropas Auditoru Tiesas (EAT) savstarpejas attiecības

4.1. Likumdošana

64. Saskana ar Liguma par Eiropas Savienību 188c. panta normām, EAT ir Kopienas arejais auditors. No tā seko, ka EAT īsteno autonomas pilnvaras - kas balstītas uz Kopienas primāro likumdošanu, un nav atkarīgas no tā, vai attiecīgajam dalībvalstu augstākajam audita institūcijām ir vai nav relevanta kompetence - veikt auditus dalībvalstīs un Kopienas institūcijās.

65. EAT ir atbildīga par visu Kopienas izdevumu un ienemumu auditu lielākoties tāda paša veida kā AAT ir atbildīga par finanšu pārvaldības un operāciju auditešanu federālā, provincu un municipālās līmeņos.

66. Ligums par Eiropas Savienību nosaka, ka EAT pienākums ir sniegt Atzinuma Deklarāciju (AD) par pārskatu neapšaubamību. Tas pienākums ir arī revidēt to pamata esošo transakciju likumīgumu un noformēšanas un izpildes pareizību. Veikt šāda veida, būtība finansālu, auditu ir unikāls EAT uzdevums.

67. Liguma 188c. panta ir fiksēta šāda norma attiecībā uz kooperāciju un koordināciju starp EAT un nacionālajiem audita orgāniem: "Dalībvalstīs audits jāveic sadarbībā ar nacionālajiem audita orgāniem vai, ja tiem nav nepieciešamo pilnvaru, sadarbībā ar kompetentiem nacionālajiem departamentiem".

68. Neatkarīgi no tā, vai kada nacionāla augstāka audita institūcija (kurai ir nepieciešamas pilnvaras) īsteno kooperāciju "sadarbībā ar" EAT vai ne, EAT ir suverēnas tiesības veikt auditus dalībvalstīs (uz vietas), pamatojoties uz primāro ES likumdošanu. Tiesa, tas pats Liguma pants nosaka, ka "Auditu..., ja nepieciešams, jāveic uz vietas pareizās Kopienas institūcijās un tas dalībvalstīs".

4.2. Kontaktu Komiteja un Sadarbības virsniņu sapulces

69. Nepartrauktas informācijas plusmas iedibināšanai starp EAT un dalībvalstu augstākajam audita institūcijām ir divi (neformāli) rīki (neformāli tāda izpratnē, ka nav nekādu raksturojošu normatīvo aktu un formālu procedūru). Tie ir Sadarbības virsniņu sapulces un no AAI-ju prezidentiem sastāvotā Kontaktu Komiteja. Sadarbības virsniņu sapulces tiek sasauktas divreiz gadā (pavasārī kādas dalībvalsts AAI darbojas kā viesu uzņēmēja; vasaras beigās vai rudens sākumā sapulci parasti organizē EAT Luksemburgā). Šo sapulču uzdevums ir sagatavot tēmas dalībvalstu AAI-ju prezidentu Kontaktu Komitejai, kura sanāk reizi gadā (tiek noturēta rudens beigās; ikkatras otras sanāksmes namamāte ir EAT).

70. Sākot ar 1995. gadu, šajās sapulcēs ir diskutētas, cita starpā, šādas tēmas (dāzu tēmu sagatavošana bija deleģēta no Sadarbības virsniņiem izveidotam *ad hoc* (speciālam) darba grupam):

- iespējas EAT un AAI-ju sadarbībai kopīgo auditu jomā;
- praktiskais skaidrojums Liguma par Eiropas Savienību 188c. panta fiksētajam jēdzienam "sadarbībā ar" (ta ir EAT un AAI-ju visu savstarpējo attiecību centrālā problēma un kopš EAT nodibināšanas 1975. gada vēl nekad nav bijusi atrisināta vai pilnībā noskaidrota);
- Eiropas Savienība piemērojamo auditešanas standartu izstrādāšana uz INTOSAI Auditešanas Standartu bāzes;

- PVN audits dalībvalstīs;
- 92. un 93. panta piemērošana (pienākums oficiāli informēt par dalībvalstu piešķirto palīdzību);
- to auditu koordinēšana, kurus dalībvalstīs veikušas EAT un Komisija (šīs jautājums ir sevišķi svarīgs);
- pārskati par sasniegumiem Starpvaldību Konference notiekošajās diskusijās, tādā mērā, cik tālāk tiek skartas EAT un dalībvalstu AAI-ju savstarpējās attiecības (EAT priekšlikums iekļaut Līguma jaunā 188.5. pantā par EAT tiesībām piekļūt Eiropas Justīcijas Tiesai ar nolūku saglabāt tās tiesības un prerogatīvas attiecībā uz dalībvalstīm).

71. Ir skaidri jāpaskaidro, ka Sadarbības virsniņu sapulču un tālāk Kontaktu Komisijas sanāksmju organizēšana noved pie lieliem izdevumiem (kurus galvenokārt izraisa maksas sarunu tulkojumiem un izdevumi par dokumentu tulkošanu, kā arī par attiecīgajam iekārtam) tai AAI, kura izpilda namamates pienākumus. Piemēram, Sadarbības virsniņu sapulces parasti rīta angļu, franču un vācu valodā. Kontaktu Komitejas sanāksmēs katrā delegācija drīkst lietot savu nacionālo valodu. Tas nozīmē, ka ir nepieciešama sarunu tulkošana gandrīz visās pareizās ES dalībvalstu valodās.

4.3. *AAT un EAT savstarpējo attiecību virzošie principi*

72. AAT skatījuma (kurš tai ir kopīgs ar EAT), šīm attiecībām ir raksturīga līdzvērtīgu partneru savstarpēja uzticēšanās. Praksē tas nozīmē, ka visa informācija apmaina, kooperācija un koordinācija ar EAT gadījumos, kad tiek veikti (kopīgi) auditi vai finansiālie auditi Atzinuma Deklarācijas nolūka, balstas uz AAT brīvprātīgumu. Līdz šim EAT ir respektējusi šo viedokli.

73. EAT savu gada atskaiti, savu atskaiti par Atzinuma Deklarāciju un citas speciālas atskaites regulāri nosūta AAT turpmākai izmantošanai. Un otrādi, AAT savu gada atskaiti - kura pēc iesniegšanas Nacionālās Padomes izskatīšanai ir darīta zināma atklātībai - nodod EAT.

4.4. *AAT praktiska pieredze attiecībā uz EAT*

4.4.1. *Pazīņojumi par auditiem un informācijas plusmas*

74. AAT ir EAT kontaktpunkts. Pakāpeniski, pamatojoties uz četru mēnešu slidošo kalendāro plānu, EAT oficiāli informē AAT par savam plānotajam audita aktivitāti. Par konkrētiem auditiem AAT parasti tiek informēta sešas nedēļas iepriekš.

75. Praksē ir izradīties, ka attiecībā uz virkni finansiālo auditu, kuri saistīti ar Atzinuma Deklarāciju, sešu nedēļu laikā ir nepietiekošs, lai aizpildītu EAT atsūtītas anketas ar auditu sagatavošanas darbiem nepieciešamas detalizētas informācijas pieprasījumiem. Šīs informācijas pieprasījumu anketas ir adresētas AAT, kura tās tālāk nodod kompetentam organam Austrijas valdība. Vēlāk AAT nosūta atbilstošu informāciju un dokumentus atpakaļ EAT. Neatliekami steidzamos gadījumos istenojami EAT un valdības kompetento tiesībsubjektu tiešie kontakti, pie noteikuma, ka AAT par šiem kontaktiem un rezultātiem tiks nepartraukti informēti.

4.4.2. EAT veicamo auditu jomas

76. EAT dalibvalstis veic finansialos auditus un funkcionēšanas auditus. EAT veikto funkcionēšanas auditu gadījumā galvenais audita fokuss ir uz konkrētās politikas iznākumu. Šis audita veids prasa to sistēmu un mehānismu novērtēšanu, kuras ieviestas, lai sasniegtu velamos mērķus. Izdevumu un ienemumu revīzija tiek veikta iegūto vērtību un par tam izterētās naudas atbilstības aspektā, un nenovēršami saistās ar zināmas pakāpes finansialo auditu, kaut vai tikai tāpēc vien, lai testētu sistēmu darbību.

77. Lidz šim AAT ir guvusi lielāku pieredzi attiecībā uz EAT veiktajiem finansialajiem auditiem. Šādu auditu mērķis ir parļiecināties, ka naudas summas, kuras pienākas Eiropas Savienībai vai kuras pienākas no tās, ir pareizi noteiktas, iegramatotas, ierakstītas pārskatos, samaksātas vai atgūtas. Šis darbs visumā tiek veikts Atzinuma Deklarācijas kontekstā ietvaros.

78. Šie finansialie auditi, kuri Austrija tika veikti 1995. gadā, 1996. gadā un pirmo cetur 1997. gada mēnešu laikā, galvenokārt attiecas uz Eiropas Lauksaimniecības Virzīšanas un Garantēšanas Fondu (ELVGF). Šo auditu galvenais fokuss bija versts uz atbilstību priekšrakstiem un normatīvajiem aktiem, ka arī uz iegramatojumu un atskaišu pareizību.

4.4.3. AAT līdzdalība EAT veiktajos auditos

79. Līguma par Eiropas Savienību 188c.3. pants nosaka, ka, cita starpā, nacionālās AAI pienākums ir informēt EAT par to, vai tā ir nodomājusi piedalīties audita.

80. AAT (attiecīgā audita departamenta parstāvji) brīvprātīgi piedalījas auditos, kurus EAT veica Austrija. AAT to dara, veicot neatkarīgu auditu, par kuru bija pazinots auditejamajiem. Tas nozīmē, ka AAT revidē tos pašus subjektus, ko EAT (analogiski ka AAT veikta paralela audita). AAT istenoja pati savas metodes un audita konstatējumu novērtēšanu, un pati savu zinājuma sniegšanas procedūru, ka noteikts Konstitūcija un Akta par Audita Tiesu. Šādas procedūras priekšrocība ir tāda, ka AAT var zināt autentiski Nacionālajai Padomei par EAT aktivitāti Austrija. Bez tam, šāda procedūra dod AAT iespēju gut padzīlinātu pieredzi vietas un lietas, kur EAT veic savus auditus.

81. Runājot vispār un nemot vera AAT nepietiekamos resursus (nauda, personāla darbalaiks), tai ir atturīga attieksme pret kopīgi ar EAT veicamiem auditiem. Diskusijas un pieredze ir parādījusi, ka kopīgi veicamo auditu priekšnoteikums ir konkrēts kopīgas ieinteresētības subjekts un konkrēts gaidamais labums visam līdzdarbojošajiem AAI-jam, tādēļ ka kopīgo auditu plānošanas un koordinēšanas izdevumi ir samēra lieli.

82. AAT ir piedalījies viena kopīga audita (kopīgi ar EAT un vairākam citam AAI-jam) attiecībā uz netiešo nodokļu sferas dazādo informācijas avotu nesavienojamību dalībvalstīs. Šī audita rezultāts bus kopīgs zinājums.

4.4.4. EAT veikto auditu konstatējumi

83. Tipiska EAT veikta audita rezultāta tiek uzrakstīta misijas atskaitē (kas paredzēta tikai EAT dienesta lietošanai) un divas specializētas sektoru vēstules, no kurām vienu nosūta Komisijai un otru ar AAT starpniecību nosūta auditētajam saimnieciskajam subjektam. Auditētajam saimnieciskajam subjektam parasti tiek doti divi mēneši, lai atbildētu (Atzinuma Deklarācijas kontekstā dazreiz ir nepieciešams isaks galīgais termiņš).

84. Auditētais saimnieciskais subjekts savu atbildi ar AAT starpniecību nosūta EAT. Šajā procedūras stadijā AAT drīkst, bet nav spiesta, sniegt papildus komentāru auditēta

saimnieciska subjekta atbildei. Faktiski tas viss tiek darits neatkarīgi no nacionalas audita proceduras, kuru AAT uzsaka, piedaloties EAT veiktajā audita.

85. EAT nosuta Komisijai to atbilzu kopiju, kuras ta sanem no dalibvalstis auditetajiem saimnieciskajiem subjektiem.

86. Ir svarīgi atzimet, ka Komisija nes galigo atbildību par budzeta izpildi pat tad, ja faktiski tieši dalibvalstis administre izdevumus un ienakumus. Ne dalibvalstu valdibas, ne AAI-jas nepiedalas procedura, kura tiek istenota starp EAT un Komisiju ar merki sagatavot EAT gada atskaiti vai specialas atskaites.

87. Tiklidz EAT locekli ir panakuši vienošanos par galigo tekstu, to lidz ar Komisijas atbildi, bet ne kopa ar dalibvalstu atbildem, publice izdevuma *Official Journal of the EU*. Tacu EAT un/vai Komisija var šis atbildes nemt vera; tas paliek vinu pašu zina.

88. Eiropas Parlaments nem vera šis EAT atskaites ka dalu no sankcionešanas proceduras (Komisijas istenotas budzeta izpildes formalas akceptešanas).

89. Austrijai ir guvusi vienīgi ierobezotu pieredzi attieciba uz EAT parskatu sniegšanas praksi, jo 1996. gada novembri publicetie konstatejumi neatklaja nekadas nopietnas problemas.

5. AAT un Komisijas savstarpejas attiecibas

90. Ta ka Austrijas Audita Tiesa ir institucija ar areja publiska finansiala audita veiceja statusu, tad tai nav tiešu attiecibu ar Komisiju. Pastaviga informacijas plusma starp Komisiju un AAT, un otradi, oficiāli nepastav. Tomer loti svarigs informacijas apmainas elements ir Sadarbības virsnieku sanaksmes.

91. AAT izmanto izdevumu *Official Journal of the EU*, valdiba to pastavigi informe par konkrētiem ar Komisiju saistītiem jautājumiem (piem., SEM 2000), un ta gust labumu no jautājumu uzdošanas tieši Komisijai.

DANIJA
*Hans Andersen*³

1. Nodalas rezumējums

92. Eiropas Savienības budžeta izdevumi un ienemumi Danija tiek iekļauti ikgadējos Valdības asinējumos. Tas nozīmē, ka Ģenerālauditora Parvalde (*Rigsrevisionen*) īsteno galīgo atbildību par naudas līdzekļu ārējo auditu. *Rigsrevisionen* organizācija atbilst ministriju strukturai: katrā likumā, katrā audita nodaļā audite konkrētu ministriju. Otrā un devītā nodaļā īpaši nodarbojas ar ES naudas līdzekļu auditu tāda mēra, cik tāl tas ir atbildīgas par Partikas, lauksaimniecības un zvejniecības ministrijas un Nodokļu ministrijas auditu. Līdz šim gandrīz visi naudas līdzekļi tika atveikti lauksaimniecības sektoram, bet, tā kā kooperācijas pakāpe pēdējās jomas paaugstinās, tad aizvien vairāk tiek iesaistītas arī pēdējās nodaļas.

93. *Rigsrevisionen* un Eiropas Auditoru Tiesas (EAT) savstarpējās attiecības tiek veidotas, balstoties uz sadarbību starp līdztiesīgiem partneriem, un ir sekmīgi attīstījušas bez jebkādam lieliem problemām. Lieliski iespējams, ka līdzība abu institūciju kompetence un metodes ir veicinājuši šo auglīgo sadarbību. Turklāt *Rigsrevisionen* cenšas pilnveidot attiecības, ņemot EAT tik daudz amatu, cik vien iespējams, piedaloties Kontaktu Komitejas sanāksmēs, Sadarbības virsniņu sapulcēs, darba grupās, apmainoties ar pārskatiem un ierodoties vizītes. Konstitucionālu iemeslu dēļ, *Rigsrevisionen* un Eiropas Komisijas savstarpējās attiecības ir dibinātas tikai uz brīvprātības pamatiem.

94. Pilnīga respektīvo starptautisko attiecību pārvaldības koncentrēšana Ģenerālauditora sekretariāta ir nodrošinājusi iespēju koordinēt visas arlietas un sniegt Ģenerālauditoram pilnīgu un precīzu informāciju par visu sazinu ar EAT. Tas rezultāts ir kļuvis iespējams arī nodrošināt labu servisu EAT un vizītes ieradušajiem auditoriem, ka arī iekšējo palīdzību tam audita nodaļām, kurām ir tikai limitēts kontakts ar EAT.

95. Atbildība par finansiālo auditu un funkcionēšanas auditu attiecībā uz ELVGF-Garantēšanas un Virzīšanas sektoru līdzekļiem - kuri veido 95% no visiem ES izdevumiem Danijā - ir bijusi koncentrēta *Rigsdivisionen* īpašā ES lietu vienībā. Šī vienība sadarbojas ar EAT audita vizīšu detalizēta plānošana un sniedz palīdzību uz vietas veicamo izmeklēšanu īstenošana. Vairums finansiālo audita uzdevumu tiek uzticēti Danijas maksājumu aģentūras iekšējai audita organizācijai, kurai uzlikta atbildība par uzskaites un atskaites sertificēšanu.

96. Vienas vienīgas maksājumu aģentūras iedibināšana ir vienkāršojusi ELVGF-Garantēšanas sekcijas naudas līdzekļu administrēšanu un ārējo auditu, ka arī liela mēra atvieglojusi sazinu starp dažādajiem administratīvajiem, kontroles un auditešanas orgāniem. Maksājumu aģentūras elektroniskās datu apstrādes sistēmas ir pakāpeniski novecojušas un tagad tiek īstenots to nomainas process. Tas tomēr nemazina šīs struktūras priekšrocības.

97. Nav viegli aplest resursus, kas nepieciešami ES naudas līdzekļu audītam, jo audita priekšnosacījumi un metodes pastāvīgi mainās; tiešām, administrācijai tiek izvirzīti jauni uzdevumi, arvien vairāk tiek iesaistītas privātas audita firmas, utt. Tomēr ir jāatzīmē, ka, lai

3. Hans Andersen k-ģs ir atbildīgs par Partikas, lauksaimniecības un zvejniecības ministrijas un Ziemeļeiropas kooperācijas aktivitāšu auditu. Viņš ir strādājis kā ekonomists, pārstāvot AN intereses Mozambikā, un pēc tam 1984. gada iestājies darbā Danijas Ģenerālauditora Parvaldē. Viņš ir audījis starptautiskās kooperācijas un lauksaimniecības aktivitātes, un no 1991. gada līdz 1995. gadam bijis aizkmandēts uz Eiropas Auditoru Tiesu auditēt ELVGF izdevumus.

auditetu ELVGF līdzekļus, kuru apjoms ir aptuveni Dkr 10 miljardi (Dānijas kronu) gada, vajadzīgi 8 iekšējie auditori un 4-5 *Rigsrevisionen* auditori. Turklāt Sekretariāts izlieto apmēram 10 cilvēk-mēnešu gada ārējiem sakariem ar ES institūcijām papildus tiem resursiem, kas izlietoti Kontaktu Komitejas sanāksmēm.

98. ES naudas līdzekļu audits prasa specialas zināšanas un prasmes, cita starpā, svešvalodas, ES likumdošana un organizācija, kā arī statistiska izvērtuma metodes - kuras visas ir apgustamas ne tikai apmacības kursos, bet jāiemācās arī darba procesa darbavietā.

2. Ievads

99. Šajā apcerējumā ir visparejos vilcienos raksturota ārēja audita prakse Dānijā attiecībā uz ES līdzekļiem. Tomēr galvenā verība ir pievērsta ELVGF-Garantēšanas sekcijas naudas līdzekļiem, jo tie ir īpaši svarīgi.

100. Patlaban nav viegli precīzēt seku izpausmi tam, ka ieklausānas Eiropas Kopiena 1973. gada ietekmeja tieši ārēja audita procesā Dānijā, un atdalīt to no citu svarīgu atgadījumu sekām. Piemēram, 1975. gada tika pieņemts jauns Akts par Ģenerālauditoru, kuru īstenojot, turpmākajos gados tika izdarītas daudzas izmaiņas audita metodes un fokusa.

101. Šajā rakstā galvenā verība ir pievērsta visjaunākajam izmaiņām audita priekšnoteikumos, tadām ka iekšēja audita orgāna ieviešana maksājumu aģentūra, Atzinuma Deklarācija par Eiropas Auditoru Tiesas (EAT) auditēto ES rekinu drošumu, sertificējošā orgāna izveidošana attiecībā uz ELVGF rekinu un Eiropas Komisijas racionālas finanšu pārvaldības SEM 2000 programma.

102. Butu jāatzīmē, ka Dānijas administrācijas sevišķa īpatnība ir tāda, ka ES naudas līdzekļi kopš pievienošanas ir bijuši liela mēra koncentrēti lauksaimniecības sektora un ka šos līdzekļus ir pārvaldījusi tikai viena maksājumu aģentūra.

103. Vairāku pēcpievienošanas gadu gaitā tika uzskatīts, ka administrācija un iekšējās kontroles sistēmas ir relatīvi modernas un rentablas. Vispar šīs sistēmas atbilda dalībvalstu vajadzībām un aizvien sarežģītākajai likumdošanai attiecībā uz lauksaimniecības atbalsta shēmām. Tomēr viens svarīgs izņēmums bija elektroniskās datu apstrādes sistēma, kura pakāpeniski novecojās. Tas bija par iemeslu dāzīm aizradījumiem no Ģenerālauditora Parvaldes un Eiropas Auditoru Tiesas puses, kuru rezultāta tagad tiek ieviesta jauna integrēta aparātūras un programnodrošinājuma sistēma.

3. Ārējās auditešanas aspekti

3.1. Likumdošana ārēja audita jomā

104. ES subsidijas parasti tiek iekļautas ikgadējās budžeta asignejumos, un faktiskie izdevumi un ienemumi atspoguļojas valdības uzskaitvedībā un pārskatos. Dānija asignešana ir ne tikai mandāts īstenot attiecīgas aktivitātes, ta arī uzliek atbildību par naudas izlietojumu tieši ministram. Principā ES naudas līdzekļi, kas izmaksāti valsts varas orgāniem, privatpersonām vai vietējās varas orgāniem, nav atšķirami no jebkuram citam valsts subsidijām. Tas nozīmē, ka Dānijas Ģenerālauditora Parvalde (*Rigsrevisionen*) ir kompetenta auditēt šīs transakcijas; turklāt ES subsidijas tiek pakļautas tam pašam audita prasībām kā nacionālās subsidijas.

105. Tomēr butu jāatzīmē, ka Eiropas likumdošana nenosaka, kāda veida *Rigsrevisionen* audites ES subsidijas. Eiropas Komisija un Eiropas Kopienas Padome (EKP) nav iesaistītas

ari konkrētu prasību noteikšana attiecībā uz audita saturu. To institūciju vai privātpersonu ārējais audits, kuras saņem ES subsidijas, tādējādi ir valsts iekšēja lieta.

106. ES subsidiju daudzējādo sistēmu pamatojuma mainīgums prasības īstenot kontroli izpaužas attiecībā pret subsīdijas noteikumiem. Kontroles uzdevumi gulstas uz tiem Danijas valsts varas orgāniem, kuri administratīvi aplūkojamus pasākumus, bet auditori var tikt atlasīti viena vai vairāku kontroles uzdevumu veikšanai attiecībā uz tam institūcijām, kuras saņem subsidijas.

107. Lai gan nebija nekad formālu prasību attiecībā uz ES dalībvalstu augstākajam audita institūcijām (AAI-jām), kas būtu jāizpilda pirms iestāšanās 1973. gadā, paliek iespējams, ka no šīm AAI-jām tika gaidīts attaisnot kādas neoficiālas cerības. Piemēram, tika gaidīta ES naudas līdzekļu auditešana tāda pašā līmenī kā nacionālo naudas līdzekļu auditešana un šo auditu veikšana saskaņā ar starptautiskajiem standartiem. Tika gaidīts arī, lai pietiekošs skaits kompetentu speciālistu veiktu šo auditu, balstoties uz neatkarības un *ex post* principiem. *Rigsrevisionen*-ai bija nepieciešama vara un kompetence, un tai nekad nebija nekad problēmu ar šo ļoti vispārīgo cerību attaisnošanu.

108. Pašreizējā valsts audita sistēma ir balstīta uz likumdošanas aktiem, kuri stājas spēkā ar 1976. gada 1. janvāri. Tie ir 1975. gada 26. jūnija likums par Aktu par Ģenerāldirektori (skat. Akts Nr. 321. ar inkorporētiem grozījumiem, 1991. gada 22. aprīļa Akts un 1996. gada 12. jūnija Akts) un tā pašā datuma likums par Parlamentāro Valdības Pārskatu Komiteju (VPK) (skat. Konstitūcijas 47. paragrafu).

109. Administratīvās lietas *Rigsrevisionen* ir pakļauta Danijas Parlamentam. *Rigsrevisionen* savas funkcijas īsteno autonomi un sniedz pārskatus sešiem Valdības Pārskatu Komitejas locekļiem, kurus visus ir nozīmējis Parlaments. Vienīgi Parlaments drīkst lūgt *Rigsrevisionen*-u veikt speciālas izmeklēšanas.

110. *Rigsrevisionen* un VPK, parstāvot Parlamenta intereses un tā vārda, kontrole, vai Valdības ienēmumi un izdevumi atbilst atvēlētajiem budžeta asignejumiem un likumdošanas aktiem vispār, un vai šo līdzekļu administrēšana ir tikusi piemērota racionāla finansu pārvaldība. Izsakoties īsi, *Rigsrevisionen*-ai ir tādas pašas pilnvaras savu pienākumu izpildei kā EAT.

111. Parlaments likumdošanas kārtā ir pilnvarojis ministrus būt atbildīgiem par attiecīgām konkrētām administratīvām sferām, ar mērķi izstrādāt un apstiprināt nepieciešamos priekšrakstus un normatīvos aktus par EK noteikumu piemērošanu Danijā, piem., tāds kā likums par to, ka administratīvi EK noteikumus par lauksaimniecības produktu tirgu kopīgo organizāciju, u.c. (1990. gada 13. jūnija Likums Nr. 414., līdz ar grozījumiem, pedejais no kuriem ir 1995. gada 14. jūnija Likums Nr. 399.).

3.2. Jauni priekšnoteikumi un izmaiņas attiecībā uz audita fokusu

112. Kopš Danijas iekļaušanas Eiropas Kopienā 1973. gadā, *Rigsrevisionen* ir bijusi pakļauta pastāvīgam pārmaiņu attiecībā uz audita priekšnoteikumiem un ir atbilstoši mainījusi audita fokusu. Tomēr dažu svarīgu pārmaiņu iemesls drīzāk bija vispārīgas audita priekšnoteikumu izmaiņas, nevis pievienošana kā tāda.

113. Iekļaušanas brīdī *Rigsrevisionen* norisinājās audita principālas pieejas vispārējās nomainas process, parejot no primāri transakciju auditešana bazēta audita uz daudz lietderīgāko sistēmu-bazētu auditu. Tā pašā laikā galvenā prioritāte tika piešķirta funkcionēšanas auditam.

114. Cits sasniegums bija iekšēja audita organu skaita palielinašanas, kurus ieviesa daudzas ministriju nodalas. Tie ir izveidoti vai nu galvenajās valdības institūcijās vai arī institūcijās, kuras specializētas valsts subsīdiju administrēšanā.

115. Strukturālo Fondu devums vēl joprojām ir mazāks nekā 5% no visiem Dānijai atvētajiem ES līdzekļiem, neskatoties uz tādām attīstības tendencēm, ka aizvien vairāk projektu ir saistīti tieši ar Strukturālajiem Fondiem, t.i., Reģionālo fondu, Sociālo fondu un ELVGF-Virzīšanas sekciju. ES finanšējuma lielā daļā vēl joprojām tiek izvietota lauksaimniecības sektora, izmantojot ELVGF-Garantēšanas sekcijas starpniecību.

116. 1996. gada lauksaimniecības reforma bija galvenais iemesls būtiskai pārejaī Garantēšanas sekcijā no subsīdijām, kuras izmaksā, izmantojot apstrādes industriju, uz subsīdijām, kuras izmaksā tieši fermeriem. Dānija šī pāreja tika veikta bez īpašām materiāltehniskās apgādes problēmām, kaut gan maksājumu aģentūra funkcionējošās datorizētās maksājumu sistēmās bija pakāpeniski novecojušas.

3.3. *Nebijusi riska situācija*

117. ELVGF-Garantēšanas sekcijai atbilstošo normu un normatīvo aktu prasību pastāvīgā paaugstināšana vienkāršoja šo līdzekļu launprātīgas izšķeršanās risku vispārējo novērtēšanu un pakāpeniski novirzīja uzmanību uz Strukturālajiem Fondiem, kuri tika regulēti ar vispārīgu un neprecīzāku normatīvo aktu palīdzību. ES subsīdiju risks un audita fokuss novirzījās uz Strukturālajiem Fondiem.

118. *Rigsrevisionen* novērtēja, ka risks šajās jomās ir diezgan ievērojams, un veica divas svarīgas izmeklēšanas par Strukturālo Fondu administrēšanu 1990. un 1991. gadā. Šo pētījumu rezultāts bija divi ziņojumi Valdības Pārskatu Komitejai ar rekomendācijām, kuras, cita starpā, norādīja, ka Valdībai vajadzētu cenzties ietekmēt Eiropas Komisiju precīzēt šos normatīvos aktus, un ka Valdībai vajadzētu noteikt vispārīgas normas un instrukcijas attiecībā uz šo līdzekļu administrēšanu, it sevišķi attiecībā uz uzskaites gramatvedību un privāto auditoru veikto auditešanu.

119. Pēdējo pāris gadu laikā visas ES dalībvalstīs un ES institūcijās aizvien asāks fokuss tika vērsts uz lietderīgāku Kopienas naudas līdzekļu izlietojumu. Reaģējot uz to, Eiropas Komisija pieņēma lēmumu sākt īstenot SEM 2000 programmu. Saskaņā ar šo programmu, risks, kas saistīts ar Strukturālajiem Fondiem, bija novērtēts kā augsts, un Komisija uzsvēra nepieciešamību precīzēt un harmonizēt normas, kuras regulē šos fondus. Lai veiktu efektīvus pasākumus atbilstoši paaugstinātā riska novērtējumam, Komisijas Finanšu Kontrolieris patlaban rīkojas, lai noslegtu vienošanos ar atsevišķām dalībvalstīm.

120. Tomēr Dānija Komisijas Finanšu Kontrolierim nav bijis viegli atrast savu centrālo analogu. Atšķirībā no daudzas citas dalībvalstīs pastāvošās situācijas, Dānijas ministrijas ir samērā autonomas savās funkcijās, un tās nav nevienas koordinējošās ministrijas ar arkartējam pilnvarām. Ta kā Arlietu ministrija un Finanšu ministrija pārstāv Dāniju SEM 2000 programmā, tad Finanšu Kontroliera analogie kolēģi ir dažādas ministrijas, kuras atbildīgas par ES Strukturālo Fondu finanšēto programmu un projektu administrēšanu. Šajās ministrijās patlaban tiek plānoti vai ieviesti iekšējās kontroles orgāni.

121. Mastrihtas Līguma normas, kuras no Eiropas Auditoru Tiesas (EAT) prasa sertificēt Eiropas Kapienu uzskaites sistēmas, ir novedušas pie fokusa izmaiņas - ne vien EAT, bet arī nacionālajos auditešanas orgānos. Šī fokusa izmaiņa attiecas uz plašu spektru - sākot ar individuāliem risinājumiem un beidzot ar centralizētajām procedūram, it īpaši aptverot elektroniskās datu apstrādes maksājumu sistēmas. Šī izmaiņa bija īpaši nozīmīga Dānijā, kur Intervencu Valdes datorizētās sistēmas bija pakāpeniski novecojušas. Kļuva skaidrs, ka

jaunajai sistēmai jāintegrē ne tikai maksājumu sistēma un sistēma, kur darbinieks izmeklē atsevišķu gadījumu pēc lietas materiāliem, bet arī finansiāla sistēma, lai tiktu nodrošināta efektivitāte.

122. Modifikācija Padomes Noteikumos Nr. 729/70. attiecībā uz Kopejas Lauksaimniecības Politikas (KLP) finansēšanu 1995. gada, kas arī aktuāla normatīvo priekšrakstu pieņemšana, piem., tadu ka Komisijas Noteikumi Nr. 1663/95., izraisa svarīgu izmaiņu ES lauksaimniecības fondu audita priekšnoteikumos, kas jau aprakstīti.

3.4. *Areja audita organizacionāla struktūra*

123. *Rigsrevisionen* organizatorisko struktūru veido trīs departamenti ar 23 darbiniekiem, konsultantu nodalam un vienībām. Departamentu aktivitātes tiek koordinētas ar Rikotāju Grupas palīdzību, kura sastāv no Ģenerālauditora, trim Ģenerālauditora palīgiem, Sekretariāta priekšnieka un Administrācijas priekšnieka. Sekretariāts un Administratīvā daļa, ieskaitot Elektronisko datu apstrādes nodaļu, nodrošina personāla funkciju servisu. Horizontālos uzdevumus veic *ad hoc* (konkrētam gadījumam speciāli) izveidotas projekta grupas. Pastāvīgas speciālistu komitejas izstrada metodes trijās svarīgās jomās: finansiālais audits, funkcionēšanas audits, personāla kvalifikācijas paaugstināšana. Katrā likumā, katrā daļā audite konkrētu ministriju un veic sistēma-bazētu finansiālo auditu un funkcionēšanas auditu, nereti tāda forma kā integrētie auditi.

124. Ar Dāniju saistītie ES izdevumi un ES ienemumi tiek iekļauti Valdības Kontos attiecīgo ministriju apakšbudžeta sadaļā un tos kā nacionālos naudas līdzekļus audite *Rigsrevisionen* respektīvas daļās. Visbiežāk pieminētās daļas un to uzdevumi ir šādi:

<i>Sekretariats</i>	Koordinē auditus, kuros iesaistītas vairākas auditejošās daļas, un ir atbildīgs par starptautiskajam attiecībām, ieskaitot saziņu ar Eiropas Auditoru Tiesu
<i>2. daļa</i>	Audite Partijas, Lauksaimniecības un Zvejniecības ministriju, t.i., ELVGF-Virzīšanas un Garantēšanas sekciju aktivitātes, kuras aptver apmēram 95% no ES subsidiju kopsummas. Kopīgi ar 9. daļu koordinē auditus, kuri attiecas uz eksporta dotācijām par lauksaimniecības produktiem.
<i>3. daļa</i>	Audite Darba ministriju un Sociālo lietu ministriju, t.i., subsidijas no Sociālā Fonda.
<i>9. daļa</i>	Audite Nodokļu ministriju, tāja skaita muitas procedūras un ES ienemumus no Dānijas. Kopīgi ar 2. daļu koordinē auditus, kuri attiecas uz eksporta dotācijām par lauksaimniecības produktiem.
<i>10. daļa</i>	Audite Biznesa un Industriju ministriju, t.i., subsidijas no Reģionālā Fonda.

125. Otrajai Daļai vienmēr ir bijusi noteicošā loma ES līdzekļu areja auditešana Dānijā. Šīs daļas kompetence ir auditēt lielum lielo vairumu ES izdevumu Dānijā. No 1980. līdz 1995. gadam šī daļa saucas "Starptautiskā daļa", jo tā bija atbildīga par arejiem sakariem, ieskaitot sadarbību ar Eiropas Auditoru Tiesu. 1996. gada šī funkcija tika nodota Sekretariātam, par to preti sanēmot jaunus audita uzdevumus.

126. Audita fokusa un priekšnoteikumu izmaiņas, kas arī jauna riska novērtējums izraisa ne vien audita principālas pieejas modifikāciju vēlāmā virzienā, bet arī darbinieku skaita

nepartrauktu samazinašanu laika posma, kurš aptver pirmos 10-15 gadus pēc jauna Akta par Generalauditoru 1975. gada, t.i., no 370 cilvēkiem 1975. gada līdz 250 cilvēkiem 1988. gada. Šis līmenis ir ticis saglabāts. *Rigsrevisionen* patlaban nodarbina 270 kadru darbiniekus; ir īstenots relatīvs auditoru skaita palielinājums salīdzinājuma ar auditoru palīgu grupas skaitlisko sastāvu.

127. Atbilstoši tam arī Otrajā daļā kadru skaitliskais sastāvs tika samazināts no 25 auditoriem 1980. gada līdz 13 auditoriem 1997. gada. Šādu darbinieku skaita sarūkumu daļēji izraisīja *Rigsrevisionen* personāla skaitliskā sastāva vispārējā samazinašana, bet daļēji arī tas, ka maksājumu aģentūra 1990. gada tika ieviests iekšējais audits.

3.5. *Areja audita sistēmas, metodes, standartprakses un procedūras*

128. *Rigsrevisionen* prakse visaptveroša audita koncepcija īstenojas kā:

- Sistēmanalitiskais audits un elektroniskas datu apstrādes audits;
- Tehniskais/finansialais audits;
- Funkcionēšanas audits (vadības audits/ekonomiskuma audits):
 - plaši izverstas izmeklēšanas
 - procedūras un individualas dispozīcijas
- Merka asīgnējumu sadales kontrole.

129. Karteja audita procedūras sastāv no sistēmanalitiska audita, finansiala audita, kā arī procedūru un individualo dispozīciju audita. Šis darbs tiek dokumentēts audita ziņojumos un parasti tiek papildināts ar institūcijām adresētiem vēstulem. Par izmeklēšanām tiek ziņots Valdības Pārskatu Komitejai (VPK) speciāla un ikgadēja atskaite, kā arī memorandos. VPK šīs atskaites dara zināmas atklātībai un nosūta tās tālāk Parlamentam. Audita koncepciju ilustrē veids, kādā tas ir ticis piemērots maksājumu aģentūrā.

130. Neskatoties uz to, ka atbildība par konkrētu uzdevumu izpildi ir bijusi deleģēta sankcionējošajiem orgāniem un kontroles orgāniem, galīgā atbildība par Kopeja Tirgus organizāciju administrēšanu gulstas uz maksājumu aģentūru. Maksājumu aģentūra ir noslēgusi vienošanos ar direktoriem, kuri administrē un kontrolē ELVGF- Garantēšanas līdzekļus. Piemēram, Danijas Attīstības Direktors ir sankcionējošais orgāns arī attiecībā uz dažām palīdzības shēmām papildus tam shēmām, kuras tiek īstenotas ELVGF-Virzīšanas sekcijās ietvaros. Analogiski, atbildība par tehniskās kontroles aktivitāšu īstenošanu ir deleģēta, citu starpā, Augkopības Direktorātam un Danijas Veterinārajam Dienestam. Ir parakstīts arī līgums par sadarbību ar Nodokļu ministriju, kura kontrolē eksporta dotācijas.

131. Līdz 1996. gadam maksājumu aģentūra saņēma kompensācijas par kontroles aktivitāšu izmaksām, ieskaitot direktorātu un ministriju aktivitātes. Tomēr kopš 1996. gada šīs kompensācijas tiek atvēlētas tiem orgāniem, kuri ir faktiskie kontroles aktivitāšu veicēji.

132. Sistēmanalitiskais audits izpaužas kā maksājumu aģentūras finansialajai un uzskaites sistēmai obligāto procedūru un iekšējās kontroles pasākumu reģistrēšana un novērtēšana. Tiek sertificētas elektroniskas datu apstrādes procedūras un drošība līdz ar iekšējo kontroli. Tiek reģistrētas un novērtētas arejas kontroles funkcijas.

133. Tehniskā/finansialā audita īsteno kontroli, kura aptver: (a) ipašumu; (b) galīgo bilanci, t.i., atsevišķi ELVGF reķinu un administrēšanas reķinu pārbaudi salīdzinājuma ar Direktorāta gramatvedību; (c) vaučerus (attaisnojuma dokumentus); (d) produktu specifikāciju datorizēto sarakstu salīdzināšanu ar eksporta dotāciju izmaksājumiem un

maksajumiem (parvedumu cekiem); (e) parbaudi, ka ELVGF gramatvedības pārskati atbilst normatīvajiem aktiem; (f) intervences krājumus (piem., reģistrētie produkti tiek salīdzināti ar informāciju, kura iesniegta ELVGF; (g) neto zaudējumu uzskaitvedību, piem., krājumu tūreģistrācija atskaites un reģistrētie neto zaudējumu apjomi tiek verificēti; (h) izpildījuma vai noformējuma nepareizības/kaitejuma atbildību pieprasījumus; un (i) garantējumu uzskaitvedību, t.i., Kopeja Tirgus organizāciju kontroli.

134. Šis audita jomas tiek iekļautas gada plānā un automātiski atjaunojama vairāku gadu plānā, ņemot vērā atbildības par risku un finanšu nozīmību. Otrā daļā auditeja visas Kopeja Tirgus organizācijas piecus gadus, līdz brīdim, kad maksājumu aģentūras iekšējā audita vienība bija kļuvusi pilnīgi operacionāla.

135. Funkcionēšanas audits (vadības audits/ekonomiskuma audits) ir Valdības fondu pārvaldības analītiskais audits. Cita starpā, izmeklē, vai uzdevumi (plašāka mēroga individuālas dispozīcijas, aktivitātes, programmas vai institūcijas kopejais uzdevums) tiek izpildīti cik vien iespējams vislabākajā veidā un vai tie atbilst mērķiem, kuri noteikti ar Parlamenta lēmumu. Tiek aptverts viens vai vairāki no šādiem aspektiem: taupīgums (Vai nepieciešamas kvalitātes preces un pakalpojumi ir iegūti vistaupīgākajā veidā?), lietderīgums (vai produktivitātes maksimālā robeža ir panākama pie potenciāli viszemākā resursu izlietojuma?) un efektivitāte (Vai ir sasniegti ilgtermiņa laika posmā izvirzītie mērķi un rezultāti?).

136. Ta svarīguma un riska dēļ, kas piemīt dažādam shēmām, Otrā daļā ik gadu veic maksājumu aģentūras funkcionēšanas auditu. Salīdzinājumam var teikt, ka Partikas, Lauksaimniecības un Zvejniecības ministrijas pārējie direktorāti tiek revidēti viens pēc otra saskaņā ar automātiski atjaunojamo audita plānu, t.i., ar četru gadu periodiskumu.

137. Reaģējot uz Aktu par Ģenerāldirektorātu 1975. gada, izmeklēšanu diapazons visumā kļuva plašāks. Tas attiecas arī uz maksājumu aģentūras vadības izmeklēšanu un dažādo Kopeja Tirgus pasākumu administrēšanu. Kopš 1975. gada ir veiktas apmēram 15 nopietnas izmeklēšanas attiecībā uz ES (EEK) līdzekļiem Dānijā, un to vairums skar Lauksaimniecības fondus. Par aptverto tēmu daudzveidību var spriest pēc dažu no VPK izskatīšanai iesniegto ziņojumu virsrakstiem:

- Pārskats par Dānijas kontribūciju EEK Pašas Resursos, ienemumiem un izdevumiem, kas saistīti ar Kopeja Tirgus normatīvo priekšrakstu piemērošanu, 1981. gada jūnijs.
- EEK Strukturālie Fondi. Kopuma par šiem Fondiem, I daļa, 1991. gada novembris.
- EEK Strukturālie Fondi. Šo Fondu aktivitātes, II daļa, 1993. gada janvāris.
- Pārskats par ES intervences krājumu Dānijas administrēšanu un kontroli, 1994. gada janvāris.
- Pārskats par ES Lauksaimniecības reformas īstenošanu Dānijā, 1995. gada jūnijs.
- Pārskats par bronzas kontroli Dānijā, 1996. gada marts.

138. Bez tam, VPK ir iesniegti virkne memorānu par dažādu izmeklēšanu, kas piemēram, par agrākajos pārskatos iekļauto aizradījumu izpildi, vai par sakotņiem izmeklēšanai attiecībā uz nākamajiem pārskatiem.

139. Mērķa asinājumu sadales kontrole ir Valdības Kontu salīdzināšana ar individuālo Valdības iestāžu uzskaitvedības kontiem un mērķa asinājumu sadales starp izmaksu posteņiem salīdzināšana šo kontu ietvaros. ELVGF-transferta līdzekļu parvedumi tiek iekļauti

nacionalaja asignejumu individualizācijas sistēma un tādējādi ir *Rigsrevisionen* kompetence. Gada pārskats par merka asignejumu sadali tiek iesniegts VPK.

140. Otrajai Daļai ir visaptverošas auditešanas pilnvaras attiecībā uz maksājumu aģentūras auditu, bet tā koordinē audita aktivitātes ar iekšējo audita vienību. Speciāls uzsvars tiek likts uz:

- funkcionēšanas auditu;
- administratīvo izmaksu finansiālo auditu;
- Kopīga Tirgus organizāciju un citu atbalsta pasākumu papildus finansiālo auditu;
- konsultatīvo palīdzību;
- Iekšējo audita/sertificējoša organa uzraudzību un kvalitātes kontroli;
- Justīcijas Tiesas iztiesātajās lietās pieņemto spriedumu izpildes uzmanišanu;
- apvienota tīkla ietvaros īstenotu koordināciju ar citām augstākajām audita institūcijām attiecībā uz Kopejo Lauksaimniecības Politiku.

3.6. *Arejais audits un korupcijas apkarošanas pasākumi*

141. *Rigsrevisionen* neuzskata sevi par krapniecības apkarošanas organu, bet ar auditešanas palīdzību cenšas nepieļaut krapniecību un noformējuma un izpildījuma nepareizības, pārbaudot, vai iekšējās kontroles procedūras ir racionālas. Par auditora konstatētajiem potenciālās krapniecības gadījumiem tiek ziņots tieši auditētas institūcijas vadītājam. *Rigsrevisionen* īsteno uzraudzību, lai parliecinātos, ka attiecībā uz konstatēto gadījumu tiek veikta pienācīga turpmāka rīcība. Bez tam, *Rigsrevisionen* ir lūgusi attiecīgajam ministrijam nodot tālāk informāciju par atklātajiem nopietnās krapniecības, ka arī izpildījuma vai noformējuma nepareizību gadījumiem. Ja bus nepieciešams, iekšējās kontroles procedūras tiks pakļautas papildus revīzijai nolūka likvidēt jebkuras nepilnības.

142. Ciktāl tas attiecas uz ELVGF līdzekļiem, tad *Rigsrevisionen* saņem visu to Komisijai nodoto pārskatu kopijas, kuros ziņots par krapniecību un izpildījuma un noformējuma nepareizībām, bet *Rigsrevisionen* nav nekadu sadarbības attiecību ar UCLAF - Komisijas vienību krapniecības apkarošanai.

143. *Rigsrevisionen* ir lūgusi ministrijam būt pastāvīgi informētam par spriedumiem iztiesātajās lietās, it īpaši par tās kuras nodotas ES Justīcijas Tiesā, ka arī par turpmāko rīcību sakarā ar šiem gadījumiem. Pašlaik *Rigsrevisionen* veic sagatavošanas darbus maksājumu aģentūras finanšu pārvaldības revīzijai un paredz tāja iekļaut noformējuma un izpildījuma nepareizību gadījumu profilakses, likvidešanas un aktīvas turpmākas uzmanišanas sistēmas revīziju. Šās īpašās revīzijas aspekta *Rigsrevisionen* izmantos to hipotēzu kopu, kuru apmēram pirms diviem gadiem pielietoja Apvienotās Karalistes Nacionālā Audita Pārvalde līdzīga petijuma.

4. *Areja audita un iekšēja audita attiecības*

144. Jebkuram ministram ir atļauts ieviest neatkarīgu iekšējo audita vienību jeb finanšu kontroles vienību; un pēdējās desmitgades laikā tādējādi ir ieviests daudz jaunu iekšējo audita vienību. Parasti tas tiek dibināts saskaņā ar Akta par Ģenerālauditoru 9. paragrafu, kurš Ģenerālauditoram ļauj decentralizēt atbildību par iekšējo audita orgāniem uzlikto konkrētu uzdevumu izpildi.

145. Ir interesanti atzimet, ka Partikas, lauksaimniecības un zvejniecības ministrija ir ieviesusi divas iekšēja audita vienības: vienu tas normas ietvaros, kura fikseta nolīguma ar *Rigsrevisionen* par 9. paragrafa istenošanu, un otru arpus šiem ietvariem. Pirma no minētajām ir ministrijas departamenta, un otra ir maksājumu agentūra. Ministrija atzīst, ka tas iekšēja audita orgāns, kurš nodibināts arpus norunas par 9. panta istenošanu ietvariem, nodrošina iespēju lielākai neatkarībai audita uzdevumu izvelei un labākas iespējas sniegt konsultatīvo palīdzību konkrētai ministrijas institūcijai.

146. Pedeja laika ieplānotas vai nodibinātas gramatvedības un finanšu kontroliera vienības Dānijas attīstības Direktorāta, Komercijas un Industrijas Direktorāta, Darba ministrijas Departamenta revīde iekšējās kontroles procedūras un sniedz informāciju vadībai par finanšu parvaldības kvalitāti visos līmeņos. Augstāka prioritāte parasti ir konsultatīvajām funkcijām.

147. Viens no lielākajiem traucēkliem tam iekšēja audita vienībam, ka arī finanšu un gramatvedības kontroliera vienībam, kuras izveidotas arpus norunas par 9. paragrafa istenošanu ietvariem, ir tads, ka *Rigsrevisionen* pienākums ir novērtēt kontroliera vienības organizācionālo pozīciju, orientēties funkcionēšanai, ka arī audita plānus un pārskatus, lai noteiktu, līdz kādai pakāpei *Rigsrevisionen* varētu izmantot audita rezultātus un jau veikto kontroles darbu. Dazos gadījumos šīs vienības nav pietiekoši neatkarīgas; un tādēļ *Rigsrevisionen* pienākums ir pašam veikt auditus ar nolūku formulēt atzinumu par uzskaites sistēmu. Tomēr *Rigsrevisionen* vēl joprojām uzskata šīs kontroliera vienības par ļoti noderīgam procedūru un iekšējās kontroles sistēmu uzlabošanas procesā.

148. Par laimi, aktīvitašu savstarpēja pārbaudes nav parak plaši izplatīta, jo vairums ministru ir izlemuši izveidot savas iekšēja audita vienības saskaņā ar norunu par 9. paragrafa istenošanu. Vairums iekšēja audita vienību ir nodibinātas svarīgākajās valdības institūcijās ministriju ietvaros, kas organizētas tāda struktūra, kura tam nodrošina augstas pakāpes finansiālo autonomiju. Nedaudzas pārējās iekšēja audita vienības ir nodibinātas institūcijās, kuras specializējušas valsts subsīdiju administrēšanā. Šajās institūcijās ir bijis sevišķi nepieciešams iedibināt adekvātas iekšējās kontroles, ka arī iekšēja audita vienību, kas kontrolētu atbilstību šai sistēmai. Nodokļu un muitas direktorāta iekšēja audita vienības un maksājumu agentūru varētu attiecīgi minēt kā šāda tipa institūciju piemērus.

149. Ja iekšēja audita vienība ir nodibināta saskaņā ar norunu par 9. panta istenošanu, tad tiek parakstīta attiecīga ministra un Ģenerālauditora vienošanās par sadarbību. Šī vienošanās parasti satur normu, kas nosaka, ka audita aktivitātem jābūt koordinētam, ta lai izvairītos no aktīvitašu paralēlisma un tīktu respektēts tas, ka *Rigsrevisionen* vēl aizvien isteno visaptverošu atbildību par ministriju auditešanu.

150. Standartveida nolīguma ir fiksets, ka iekšēja audita vienībai būtu jāuzņemas: gada pārskatu finansiālais audits; novērtēt iekšējās procedūras un kontroli; negaidīti pārbaudīt skaidras naudas un finanšu līdzekļu summu saskaņošanas izskaidrojumus; veikt funkcionēšanas auditus; kontrolēt un, aktīvi iejaucoties un regulējot, uzmanīt budžeta izpildi un finansiālo pārskatu sniegšanu; būt par mudinātajiem ieviest speciālas izmeklēšanas un citas izmeklēšanas, kuras parasti uzņemas konsultantu kompānijas; un visbeidzot sniegt padomus un kvalificētu palīdzību sakarā ar jauniem likumiem un normatīvajiem aktiem.

151. Nolīguma ar Partikas, lauksaimniecības un zvejniecības ministriju fikseta audita uzdevumu sadale starp Dānijas maksājumu agentūras iekšēja audita vienību (Iekšējo Audit) un *Rigsrevisionen* ļoti atšķiras no standartveida nolīguma fiksetas. Tam par iemeslu, pirmkārt, ir fakts, ka maksājumu agentūra ir ļoti liela mera specializējusies subsīdiju administrēšanā; un, otrkārt, fakts, ka ELVGF-Garantēšanas fondu audits prasa zināšanas tāda komplicēta priekšrakstu un normatīvo aktu komplekta, kurš skar ne tikai nacionālo administrēšanu vien. Dabreiz šīs abas normatīvo aktu kopas pat ir savstarpēji konfliktējošas.

Piemeram, maksājumu registrešana attiecīgi tiek veikta ar tekošo maksājumu gramatvedības metodi un ar gramatvedības metodi, kuras pamata ir legalas tiesības iegūšana uz maksājumu.

152. Tadel Iekšējam Auditam, salīdzinājuma ar citam iekšēja audita vienībām, vel vairak jaspecializejas finansialaja auditešana un vel ciešak jakooperejas ar *Rigsrevisionen*. No Iekšēja Audita netiek prasita ne maksājumu agenturas tekošo izmaksu finansiala auditešana, ne skaidras naudas un finansialo līdzekļu summu saskanošanas izskaidrojumu parbaudišana, ne funkcionēšanas auditi. Iekšēja Audita riciba ir ari mazak laika priekš specialajam izmeklēšanam, kuras pieprasa ta direktors.

153. Iekšēja Audita merkis ir veikt audita uzdevumus attieciba uz maksājumu agenturas veikto Kopeja Tirgus organizaciju administrešanu Danija, t.i., kontrolet, vai:

- maksājumu agenturas veikta administrešana ir saskana ar EK normativajiem aktiem;
- iekšējas kontroles proceduras maksājumu agentura garante, ka uzskaites registrejumi veidos drošu pamatojumu gada parskatiem;
- maksājumu agenturas proceduras funkcionē pareizi attieciba uz maksājumiem;
- elektroniskas datu apstrades proceduras ir aizsargatas.

154. *Rigsrevisionen* uznemas visus parejos uzdevumus, izņemot dazas specialas izmeklēšanas, kuras parasti veic maksājumu agenturas noligtie konsultanti. Ministrijas departamenta iekšēja audita vieniba neiejaucas maksājumu agenturas audita.

155. Pec daudzsološa starta 1990. un 1991. gada, driz vien kluva skaidrs, ka maksājumu agenturas Iekšējais Audits nefunkcionē apmierinoši sakara ar kadru trukuma un neadekvatas vadības problemam. Tomer vienošanos 1996. gada pagarinaja vel uz 5 gadiem.

4.1. Jauni audita veidi un cits diapazons

156. Atsaucoties uz Padomes Noteikumu Nr. 729/70. modifikaciju un Komisijas Noteikumu Nr. 1663/95. pieņemšanu, no katras dalibvalsts tika prasits ieviest sertificešanas organu. Modifikacija tika izdarita, vadoties pec apsveruma, ka sertificešanas organs, budams neatkarigs un istenojot papildus auditus, kompleksi papildinas iekšēja audita sistemas veikto nepietiekošo auditešanu. Danija Generalauditoram likuma noteiktaja kartiba bija aizliegts sanemt instrukcijas no Komisijas vai jebka cita, izņemot VPK, un dalities ar kadu visaptverošaja auditešanas pienakuma attieciba uz Valsts Kontiem. Ši auditešanas atbildiba bija deleģejama vienigi iekšēja audita vienībām saskana ar Akta par Generalauditoru 9. paragrafu. Nebija paredzets, ka šis divas iekšēja audita vienibas funkcionetu viena un taja paša valdības institucija. Tadel vienigais risinajums bija nozimet Iekšējo Auditu par sertificešanas organu.

157. Tas, protams, nodrošinaja sertificešanas organam tadu pašu neatkarigu funkciju ka Iekšēja Audita organam. Noluka uzraudzit sertificešanas organu, tika nodibinata audita komiteja, kura bija parstavji no ministrijas departamenta, maksājumu agenturas un *Rigsrevisionen*.

158. Iekšējais Audits/sertificešanas organs un *Rigsrevisionen* koordine savus gada un vairaku gadu audita planus ELVGF gada sakuma. Gada plans ir konkretizets attieciba uz aktivitatem, atveleto darbalaiku, ka ari attieciba uz to, kad un kas šis aktivitates istenos. Tiek novertets, vai Kopeja Tirgus organizaciju planu aptverums, maksājumu proceduras un elektroniska datu apstrade ir apmierinoša un vai vajadzigie resursi ir pieejami. ELVGF gada gaita aktivitates tiek meritas salīdzinājuma ar planu, un iespejamās korekcijas tiek diskutetas.

159. *Rigsrevisionen* medza veikt dazus Kopeja Tirgus organizaciju papildauditus, bet kopš 1996. gada ir izpildijis tikai dazus. Lielakais uzsvars tomer ir ticis likts uz uzraudzibu un kvalitates kontroles uzdevumiem.

160. *Rigsrevisionen* izmanto šadu uzraudzibas lidzeklu dazadibu:

- Audita Komitejas ikkvartala apspriedes kopigi ar ministrijas un Intervencu Valdes direktoriem ;
- ikmeneša apspriedes ar Iekšejo Auditū;
- *ad hoc* (specialas) apspriedes ar Iekšejo Auditū par tehniskam lietam;
- ik pec diviem menešiem apspriedes ar Ekonomikas Dalu;
- noliguma par 9. paragrafa istenošanu izpildes un Iekšeja Audita lietderiguma ikgadejs novertejums;
- piedališanas auditos, ko EAT veic Danija, un dazos Eiropas Komisijas veiktos auditos;
- rakstveida informacija, kuru sniedz Eiropas Komisija, ministrija, Intervencu Valde, u.c.

161. Visbeidzot butu jaatzime, ka iekšeja audita vienibas un *Rigsrevisionen* labas attiecibas un sadarbiba ir veicinajusi apmierinošu audita aptverumu un butiskus audita aktivitašu kvalitates uzlabojumus.

5. Kooperacija un koordinacija

5.1. Kooperacija un koordinacija ar Eiropas Auditoru Tiesu

162. Darba attiecibas starp *Rigsrevisionen* un Eiropas Auditoru Tiesu (EAT) ir balstitas uz Liguma par Eiropas Ekonomiskajam Kopienam 188c. pantu, saskana ar kuru auditi dalibvalstis ir javeic sadarbiba kompetentiem nacionalajiem audita organiēm.

163. Gan EAT, gan *Rigsrevisionen* izmanto loti lidzigas metodes attieciba uz finansialajiem, ka ari funkcionēšanas auditiem. Tas ir ieverojami atvieglojis sadarbibu.

164. EAT prioritates zinama mera ir mainijušas kopš briza, kad Ligums par Eiropas Savienibu stajas speka, sakot ar 1994. gada parskatiem. Tas noteica, ka EAT pienakums ir sniegt ikgadejo Atzinuma Deklaraciju (AD) par parskatu pareizibu un to pamata esošo transakciju likumibu un pareizibu. Lai izpilditu šo pienakumu, EAT ir palielinajusi savu vizišu skaitu uz dalibvalstim un izstradajusi tadu finansialo auditu, kura akcentetas statistiska iztveruma metodes, ka ari auditejamo transakciju atspogulojuma pilniga izsekojuma revizija ar vienlaidus proceduras palidzibu.

165. Kooperacija istenojas vairakas sferas. Generalauditors lidz ar EAT un ES dalibvalstu AAI-ju prezidentiem piedalas gadskarteja Kontaktu Komitejas sanaksme. Šaja komiteja instituciju kooperacija tiek diskuteta un izlemta tados aspektos ka noradijumi par INTOSAI Audita Standartu ieviešanu, nacionalas subsidijas (Liguma 92. un 93. pants) un kooperacija starp EAT un AAI-jam. Ir izveidotas šo problemu darba grupas, un *Rigsrevisionen* ir parstavets direktora limeni.

166. Atlasiti Sadarbibas virsnieki no AAI-jam sagatavo Kontaktu Komitejas sanaksmes, t.i., vini argumenteti izverte darba kartibas punktus un citus savstarpejas ieinteresetibas tematus. Sekretariata Priekšnieks piedalas šajas sapulces ar Sadarbibas virsnieka tiesibam.

AAI-jas parstavošo Sadarbības virsnieku sanaksmes saimniece 1995. gada bija *Rigsrevisionen*.

167. *Rigsrevisionen* ir saimniece arī nakošajai Kontaktu Komitejas sanaksmei 1997. gada oktobrī. Par šīs Kopenhāģas sanaksmes praktisko organizāciju rupejas *Rigsrevisionen* izveidota darba grupa. Loti iespējams, ka daži no darba kārtības jautājumiem bus tādi kā Valdību Konference, sadarbība ar trešo valsti AAI-jam, un dažādo darba grupu ziņojumi par tādām tēmām kā darba attiecības starp EAT un AAI-jam, nacionālās subsidijas, PVN uz iekšējo tirdzniecību Kōpiena, norādījumi par INTOSAI Audita Standartu ieviešanu.

168. Cita svarīga kooperācijas joma attiecas uz EAT veiktajiem auditiem Dānijā. 1995. gada bija 14 šādu vizīšu: 5 sakāra ar Atzinuma Deklarāciju (AD), 3 par eksporta dotācijām, 3 par kontroles sistēmu lauksaimniecības joma, 3 par paralelo auditu lauksaimnieciskās ražošanas joma, 5 par dažādiem citiem jautājumiem. 1996. gada bija tikai 4 audita vizītes no EAT, pie kam divas no tām bija sakāra ar Atzinuma Deklarāciju. Šīs vizītes skāra tādus jautājumus kā “pašas resursi”, palīdzība proporcionāli apstrādātās zemes hektāram, zivju parstrādes rupniecības produkti un akvakultūru saimniecība, Sociālie Fondi.

169. Par EAT veicamajiem auditiem ir jāpazīno vismaz divus mēnešus iepriekš ar vēstuli no EAT. Šajā vēstulē attiecīgā dalībvalsts tiek informēta par audita fonu, mērķi, periodu, kā arī par iesaistīto auditoru uzvārdiem un vārdiem. *Rigsrevisionen* pēc tam informē attiecīgās valsts institūcijas un kopa ar attiecīgo ministriju izstrādā detalizētās audita programmas sākotnējo variantu.

170. Šīs audita vizītes parasti sākas un noslēdzas ar sanaksmēm *Rigsrevisionen*-a vai ministrija. Sākumā sanaksmē tiek izskaidrots vizītes mērķis, nacionālā pieredze un ieinteresētība šajā auditā, kā arī turpinātā programmas izstrāde. Noslēgumā sanaksmē kopīgi ar attiecīgajiem daļu priekšniekiem notiek konstatējumu apspriešana. *Rigsrevisionen* pavada EAT auditorus viņu veiktajās inspekcijās, lai atvieglotu vizītes veikšanu un trešajam pusēm izskaidrotu auditoru nolūkus, pilnvaras, u.c.

171. Pārskatu sniegšanas prakse starp EAT un *Rigsrevisionen* ir aprakstīta 6. nodaļa informācijas plusmas kontekstā.

172. Trešā interesanta kooperācijas joma ir paralelie jeb kopīgi ar EAT veiktie auditi. Turpmāk aplūkosim divus piemērus.

173. 1995. gada EAT un *Rigsrevisionen* veica paralelo auditu attiecībā uz dažām Zivsaimniecības ministrijas (tagad iekļauta Partikas, lauksaimniecības un zvejniecības ministrija) parzina esošām ES strukturālajām programmām. Atsevišķas noveroto faktu kopas tika publicētas apmēram viena un tāja pašā laikā attiecīgi EAT gada pārskata un *Rigsrevisionen* ziņojuma par merka asinējumu sadales kontroli.

174. Tagad *Rigsrevisionen* sadarbojas ar EAT agrovides pētīšanu. EAT ir informējusi *Rigsrevisionen* par sākumstadijas pētījumu un uzaicinājusi *Rigsrevisionen* iesniegt priekšlikumus par audita plānošanas memorānu. Sākotnējā fāzē *Rigsrevisionen* līdzdalība izpaudās tikai pieprasot vai sniedzot informāciju par doto tēmu no Partikas, lauksaimniecības un zvejniecības ministrijas, kā arī no Apkārtes vides ministrijas. Noslēgumā fāzē 1998. gada *Rigsrevisionen* veiks izmeklēšanu attiecībā uz doto pētījuma konkrētiem aspektiem Dānijā.

175. *Rigsrevisionen*-ai ir laba un ražīga sadarbība ar EAT. Kas attiecas uz EAT audita vizīti Dānijā, tad *Rigsrevisionen* sadarbība attiecībā uz informācijas apmaiņu vai līdzdalību dažādās Eiropas kontaktu apspriedēs, darba grupās, u.tml., ir īstenojusies bez jebkādam

pieminešanas vertam problemam. Darba attiecības ievrojami veicināja uzsvars, kuru *Rigsrevisionen* ir likusi uz amatu ienemšanu EAT-a par locekļiem, oficialajiem padomniekiem, ka arī ipašos postenus, kas paredzēti specialistiem no AAI-jam, piem., par ta sauktajiem Institutions de Contrôle Nationale (ICN) agentiem. Starp citu, EAT loceklis no Danijas - bijušais Generalauditors - ir istenojis pozitīvu ietekmi uz labajam EAT un *Rigsrevisionen* attiecībām.

5.2. Kooperācija un koordinācija ar Eiropas Komisiju

176. *Rigsrevisionen* vienmēr ir uzsvērusi atšķirību starp administratīvajiem un kontroles orgāniem kā nacionāla, tā arī Eiropas līmeni. Danijas administrācija un Eiropas Komisija sadarbojas ES normatīvo aktu sagatavošanā, īstenošanā un iekšējā kontrole. Paraleli tam, EAT un *Rigsrevisionen* sadarbojas ES izdevumu un ienemumu efektīva areja audita jomā. Tāda pati atšķirība ir noteikta Līguma par Eiropas Kopieni. Tādējādi saziņa starp Eiropas Komisiju un *Rigsrevisionen* ir balstīta uz brīvprātības principiem.

177. Pirmajos gados pēc ieklausšanas *Rigsrevisionen* pavadīja Komisiju tas audita misijas, bet vēlāk aprobežojas ar tam misijām, kuras *Rigsrevisionen* pati plānoja vai īstenoja audita izmeklēšanas. Kopš tā laika *Rigsrevisionen* ir atradusi par nepieciešamu sekot Komisijas aktivitātem drusku ciešāk. Tam ir divi galvenie stimuli.

178. Pirmkārt, saskaņā ar SEM 2000 programmu Komisijas Finanšu Kontroliera Parvaldes pienākums būtu stiprināt iekšējo kontroli un ar audita principālo pieeju paversties *ex post* kontroli virzienā. Kā Kopienas finanšu līdzekļu kontroles sistēmu stiprināšanas sastāvdaļu, Finanšu Kontrolieris griebeja noslēgt protokolus ar tiem iekšējā audita orgāniem, kuri audite Struktūralos Fondus dalībvalstīs.

179. Danija generalauditors nevēlēja atbalstīt šo ideju, jo kooperācija ar iekšējā audita orgāniem tiek reglamentēta saskaņā ar Akta par Generalauditoru 9. paragrafu. Ierosinātas vienošanās nerespēktētu administratīvo un areja audita funkciju nodalīšanu. Turklāt tas radītu praktiskas problēmas ar iekšējā audita orgānu pakļaušanu gan Generalauditora, gan Finanšu Kontroliera norādījumiem. Piemēram, kam būtu jāpienem lēmums par prioritātes audita plāna? Galu galā, Generalauditors ir pasvītrojies, ka Finanšu Kontrolieris līdz pat pēdējam laikam ir bijis finanšu kontroles orgāns Francijas izpratnē, kura primārais pienākums būtu īstenot *ex ante* kontroles.

180. Nemot to vērā, tas ministrijas, kuras atbildīgas par Struktūralo Fondu plāna administrēšanu, ir nesen ieviesušas iekšējās kontroles orgānus, galvenokārt ar apreķinu, ka šiem orgāniem bus jāsadarbojas ar Finanšu Kontrolieri. Generalauditors iestājas par stingrāku iekšējo kontroli, tādēļ viņam nav iebildumu pret šādu risinājumu, kaut gan šeit varētu rasties risks attiecībā uz šo aktivitāšu paralelismu ar *Rigsrevisionen* aktivitātem.

181. Otrkārt, sakarā ar Padomes Noteikumu Nr. 729/70. modifikāciju un tai sekojošiem Komisijas Noteikumiem Nr. 1663/95., ir radušies daži būtiski jautājumi.

182. Galvenais noteikumu modifikācijas mērķis bija, cita starpā, stiprināt ELVGF-Garantēšanas sekcijas naudas līdzekļu kontroli. Otrs mērķis ir reglamentēt attiecības starp tiem nacionālajiem orgāniem, kuri iesaistīti šo līdzekļu administrēšanā, t.i., atbildīgajam ministrijām, maksājumu aģentūru, tehniskajiem un administratīvajiem orgāniem, un, nepavisam ne mazāka mērā, iekšējā audita orgāniem un sertificēšanas orgāniem. Saskaņā ar šiem noteikumiem, sertificēšanas orgānu nodibināšana bija jāīsteno nekavējoties.

183. Saskaņā ar Aktu par Generalauditoru, Generalauditors nesniedz pārskatus nevienam, izņemot VPK; arī nevienai privātai kompānijai nav lauts auditēt kadu Valdības institūciju.

Noteikumi tikai prasija, lai sertificešanas organs funkcionetu neatkarīgi no maksājumu agenturas. Tādējādi tika nolemts, ka iekšēja audita organam butu jāuzņemas šī funkcija. Šis risinājums bija uzskatāms arī par praktisku noregulējumu, jo ar to tika izslēgta vēl kāda kontroles slāņa nepieciešamība.

5.3. Kooperācija ar citām nacionālajām audita institūcijām, tāja skaita privātajām audita firmām

184. Ikkvartālu sanāksmes *Rigsrevisionen* apspriežas ar profesionālo audita asociācijām par jautājumiem, kuros ieinteresētas abas puses. Tomēr, tā kā ES izdevumi un ienemumi tiek iekļauti Valsts Kontos, *Rigsrevisionen* īsteno visaptverošu atbildību par šo kontu auditu. Tas nebūtu nenozīmīgs, ka kāda loma te nevarētu būt privātajām firmām. Faktiski šīm firmām ir galvenā loma specifiskās jomas. Tas ir galvenokārt atbildīgs par obligātajiem auditiem to personu intereses, kuras ir subsidiju saņēmēji Strukturālo Fondu ietvaros, kā arī par obligātajiem auditiem to noliktavu īpašnieku intereses, kuri saņem subsidijas par intervencu produktu krājumu glabāšanu noliktavās.

185. Privātu firmu veiktais valsts subsidiju audits tiek īstenots saskaņā ar audita instrukcijām, kuru pamatojums ir likums. Intervencu noliktavās glabāto produktu audita tiesiskais pamatojums ir, piemēram, likums par Kopīgās Lauksaimniecības Politikas Kopeja Tirgus organizāciju administrēšanu. Šādam audita instrukcijām ir jābūt apstiprinātam no *Rigsrevisionen* puses, kura pārbauda ne tikai saturu, bet arī to, vai šīs instrukcijas ir izdotas saskaņā ar likumu. *Rigsrevisionen* konsultē profesionālo audita asociāciju sakarā ar instrukciju projektiem, lai saņemtu to priekšlikumus par uzlabojumiem.

186. Privātas firmas sniedz arī konsultatīvus pakalpojumus Valdības institūcijām, pildot savu konsultanta funkciju. Tieši šāda veida pakalpojumus nav viegli saņemt no *Rigsrevisionen* gan tāpēc, ka šie pieprasītie pakalpojumi ir ārpus *Rigsrevisionen* kompetences sfēras robežām, gan tāpēc, ka specifiska konsultēšana par iekšējās kontroles procedūru ir nesavienojama ar *Rigsrevisionen* audita pilnvarām.

187. Ja šīs firmas sniedz konsultantu pakalpojumus noteicošajās uzskaites gramatvedības jomās, attiecīgo Valdības institūciju pienākums ir jau laikus informēt *Rigsrevisionen*, lai izvērtos no aktivitāšu parklašanas un resursu izšķeršanās. Visbiežāk tiek lūgta šāda veida palīdzība:

- konsultēšana integrētās elektroniskās datu apstrādes sistēmas uzstādīšanas procesā;
- novērtējums par to, vai datorizētās sistēmas finansiālā daļa būtu jābalsta uz divām atsevišķām uzskaitvedības kontu kopām vai uz vienas integrētas;
- novērtējums par to, kāds personāls nepieciešams sertificēšanas orgāna funkcijas pildīšanai;
- tāda papildus personāla nolīgšana darba, par kuru atbildētu Starptautiskā Audita/sertificēšanas orgāna priekšnieks, gadījumos, kad šim orgānam nepietiek attiecīgo speciālistu;
- selektīvas kontroles metodoloģijas noteikšana sertificēšanas orgāna vajadzībam.

5.4. Kooperācija ar augstākajām audita institūcijām un citiem audita orgāniem parejas ES dalībvalstīs

188. *Rigsrevisionen* ir gan INTOSAI, gan EUROSAI locekle, un vienmēr augstāko prioritāti ir devusi starptautiskām aktivitātēm un kooperācijai ar citām AAI-jām. Būtu

jaatzime, ka *Rigsrevisionen* jau vairākus gadus sadarbojas ar Austrumeiropas valstīm, it sevišķi sakara ar pieredzes un dažādu apmacības programmu apmaiņu.

189. Daudzpuseja sadarbība ar EAT un Eiropas Savienības AAI-jam Kontaktu Komitejas sanāksmē, ka arī izraudzīto Sadarbības virsnieku savstarpēja kooperācija jau tika aplūkota šajā rakstā, kad bija runa par *Rigsrevisionen* sadarbību ar EAT.

190. 1996. gada *Rigsrevisionen* piedalījās semināra par Kopejas Lauksaimniecības Politikas aktivitāšu auditu, un tā saimniece bija Zviedrijas AAI. Semināra rezultāta dalībnieki izveidoja sazināšanas tīklu, un dalībnieku grupas pieņēma lēmumu sākt divus paralelus auditus.

6. Informācijas plusma

6.1. No Komisijas nakošas informācijas plusmas vadība

191. *Rigsrevisionen* saņem un savam dienesta vajadzībam izplata dažādas Eiropas Komisijas publikācijas, ieskaitot žurnālu *Official Journal of the European Communities*, kā arī mēnešrakstus un gadagramātas. Sprotams, ka lielāka šīs informācijas daļa attiecas uz maksājumu aģentūru, un tādejādi arī *Rigsrevisionen*-as Otro Daļu.

192. Otra Daļa ir griezusies ar lūgumu pie maksājumu aģentūras piegādāt tai visu to ES noteikumu jaunāko redakciju kopijas, kuri attiecas uz ELVGF tirgus organizācijām, kā arī šo noteikumu prasības un oficiālos skaidrojumus. Bez tam, Otra Daļa ir lūgusi, lai maksājumu aģentūra tai piegādā ELVGF Komitejas sanāksmju protokolu kopijas. Tas, piemēram, ir izradījis ļoti noderīgi attiecība uz Komisijas Noteikumiem Nr. 1663/95. par sertificēšanas orgāna darbu. *Rigsrevisionen* saņem arī visu Komisijas Danija noturēto sanāksmju protokolus, kā arī Komisijas pārskatus par vizīti. Tas nav atkarīgs no tā, vai *Rigsrevisionen* piedalās vai nepiedalās šajās sanāksmēs.

193. *Rigsrevisionen* piedalās Komisijas veiktā audita tad, ja tas parklāj kādu *Rigsrevisionen* aktivitāti vai ja šis audits ir īpaši svarīgs, kā, piemēram, gada pārskatu audits. Atkarība no subjekta, *Rigsrevisionen* tikai piedalās nosleguma sanāksmē, lai saņemtu Komisijas sākotnēji noverotos faktus. Visbeidzot, tiek lūgtas dokumentu kopijas, ja sanāksmes gaitā *Rigsrevisionen*-ai kļūst zināms par atbilstošo dokumentu eksistenci.

6.2. Pārskatu sniegšanas veidi Komisijai un EAT

194. Divu iemeslu dēļ *Rigsrevisionen* kontakts ar Komisiju ir ļoti ierobežots. Pirmkārt un galvenokārt, *Rigsrevisionen* uzskata EAT par savu oficiālo analogu ES lietās, ciktāl Komisija ir Danijas administrācijas analoga koleģe. Otrkārt, Ģenerālauditora pienākums ir zinot vienīgi Parlamenta VPK, un neviens cits, ka tikai VPK locekļi drīkst lūgt, lai Ģenerālauditors ņemtu vērā kādu konkrētu aktivitāti.

195. Ģenerālauditors informē ministrijas par auditu un revīziju konstatējumiem, un ministrijas drīkst brīvi izmantot šo informāciju *vis-ā-vis* (tiekoties tieši) ar Komisiju. Inspicējama ministrija parasti ziņo *Rigsrevisionen*-ai par Komisijas vizīti, un var gādāties, ka vizīte parklasies ar, piemēram, EAT vizīti. Ķada gadījumā *Rigsrevisionen* koordinē šīs vizītes, piem., parliecinās, ka abas vizītes netraucē viena otrai, vai arī parcel vienu vai otru vizīti uz vēlāku laiku.

196. Lai sniegtu labu pakalpojumu EAT un nodrošinātu kooperācijas respektēšanu, *Rigsrevisionen* ir atzinusi par svarīgu uzsvērt, ka *Rigsrevisionen* ir centrs visai starp Daniju un EAT istenojamajai sazināšanai. Šo pašu iemeslu dēļ arī Sekretariāts ir dabūjis uzdevumu koordinēt visu rakstveida sazināšanu ar EAT. Tam ir tāda priekšrocība, ka Sekretariāts ir pilnīgi

informets un spej jau laikus pietiekoši informet Generalauditoru par visam EAT aktivitatem Danija. Tas ari nodrošina Sekretariatam iespēju sniegt noderīgu konsultatīvo palīdzību strukturvienībam, kuram ir ļoti ierobežota pieredze attiecībā ar EAT. Par kooperāciju atbildīgas audita strukturvienības kompetence ir visa sazīna ar audīto ministriju. Izmantojot neformālos kontaktus ar EAT auditoriem, šī strukturvienība var arī ienest skaidrību rakstveida aizrādījumos un izkļartot praktiskas lietas, kas saistītas ar audīto vizītem Danija.

197. Ofīcālo zīnojumu apmāina starp EAT un *Rigsrevisionen* ir saistīta ar EAT audīto misījam. Pēc audīto vizītes, par šo audīto atbildīgais EAT loceklis nosūto *Rigsrevisionen*-ai sakotneji noverotos faktus. *Rigsrevisionen* informāciju par šiem noverotajiem faktiem izploto attīcīgajam ministrijam un ludo to rakstīskos komentārus jau pirms galīga termīna. Tīeši šo ministriju pienākums ir saraklet ofīcālo informāciju pie apakš-institūcijam un, uzskatot to par nepīciešāmu, arī pie privatam firmam un personam. *Rigsrevisionen* koordine atbīldī, parliecinās, ka tā ir pilnīga un īevero norādījumos par kooperāciju.

198. EAT nem dalībvalsts ofīcālo atbīldī vera, pirms noverotie fakti tiek darīto zīnāmi atklātībai gādā zīnojuma, zīnojuma par Atzīnuma Deklarāciju vai arī vīena no EAT spīcīalajiem zīnojumiem. *Rigsrevisionen* uzsver sakotnejo noveroto faktū konfīdencialitātī lidz brīdīm, kad tie tiek publicētī. Dīemzēl, prakse plāši izplātīto paradība ir zīnojumu nopludē prese, nerētī melnrakstā vārīanta bez dalībvalsts komentāriem. Tas, protāms, ir pilnīgi nepīelaujāmi, un *Rigsrevisionen* ir īerosīnājūsi, lai Arlietu ministrija par šo jautājumu izsākā protestu Padomes Budzeta Komīteja. Arī cītas dalībvalstīs ir īerosīnājūšās šo jautājumu, un Padome dīvos gadījumos ir lūgūsi EAT nemt dalībvalstu īebīldumu komentārus vera, pirms zīnojumi melnrakstā vārīanta tiek nogādātī Komīsījai.

199. Sankcīonešānas procedūra ir vel vīens jautājums, par kuru tiek snīegts zīnojums, kaut arī netīeši. EAT zīnojumi ir sankcīonešānas procedūru sastāvdaļa. EAT pastāvīgi īnforme Eīropas Komīsīju par noverotajiem faktiem, kas gūti dalībvalstīs. Komīsīja ir lūgūsi, lai Danījas maksājumu agentūra nosūto kopījas eksemplāru, kurš satur īesnīegtos rakstveida aizrādījumos par EAT izdarīto noverojumu. Tacū *Rigsrevisionen*, budāmā lietpratīgā EAT metodes u.tml., bīezi vīen modīfīce vai dzīdrīna ofīcālo atbīldī. Tādēl, lai garantētū, ka vīena un tā patī atbīldē tīks nodotā EAT un Komīsījai, *Rigsrevisionen* ir lūgūsi maksājumu agentūru, lai tā nosūto kopīju tīkai no ofīcīalās *Rigsrevisionen* atbīldes.

200. Kad EAT zīnojumi ir publicētī, *Rigsrevisionen* īesnīedz notū, lidz ar komentāriem par zīnojumu, Spīcīalajai Komīsījai ES Budzeta procedūras jautājums, kuras priekšgālā ir Arlietu ministrija. *Rigsrevisionen* parastī tiek uzācīnātā pīedālīties sanāksmē, kura notīek pīrms īnstrukcījas sagātāvōšanas Pastāvīgajam Parstāvīm Padomes Budzeta Komīteja.

201. *Rigsrevisionen* arī īnforme Valdības Parskatū Komīteju par EAT zīnojumu noverojumiem, ka arī par parlamentāras sankcīonešānas procedūras fīnāscīalajiem rezultātīem.

202. Vīsus *Rigsrevisionen* zīnojums nosūto talak EAT-ai, kur tie tiek parbādītī attīcībā uz relevāntū informāciju. EAT tulkošānas dīenests ir partulkojīs vīrknī *Rigsrevisionen* zīnojumu pilnība vai dālēji francū vai āngļu valodā, un tie ir pīegādātī attīcīgajiem audīto sektoriem.

7. ES fūncīju personālā komplekšēšanas un kompetences prasības

203. Darbīniekī, kurī rīsīna ar ES saistītas lietas, ir galvenokārt auditorī, bet tīkai Otrājā Dālā personāls strādā ar pilnū slodzī, pīldot ES uzdevumus.

204. Auditam pateretais darbalaiks tiek ieregistrēts ka atbilstošs auditētajam institūcijam un to nevar atšķirt pēc finanšējuma veida, t.i., nacionālajiem vai ES līdzekļiem. Tomēr būtu atzīmējams, ka Sekretariāts ik gadu izlieto apmēram 10 mēnešus sazināšanai un koordinācijai ar ES institūcijām. Te netiek iekļauts darbalaiks, kas izlietots Kontaktu Komitejas sanāksmēm.

205. Maksājumu aģentūras iekšēja audita vienības darbinieku skaita palielināšana līdz nepieciešamajiem astoņiem auditoriem izraisīja darbinieku skaita samazināšanu Otrās Dalas ES lietu nodalā. Tur tagad ir pieci auditori, t.i., uz pilnu slodzi maksājumu aģentūras auditešana ir nodarbināti viens auditors un divi auditora palīgi, un uz nepilnu slodzi Danijas Attīstības Direktora auditešana ir nodarbināti viens auditors un viens auditora palīgs. Otrās Dalas direktors būtisku sava darbalaika daļu velta ar ES saistītiem uzdevumiem. Šis personāls veic kā finansialos, tā arī funkcionēšanas auditus.

206. Ja neskaita vispārīgo apmācības programmu jaunajiem *Rigsrevisionen* darbiniekiem, tad nav nekadā specialas apmācības programmas personālam, kurš nodarbināts ar ES uzdevumiem. Laba auditešanas pieredze un lietpratība ES sistēmā un procedūras ir ļoti svarīgi kvalifikācijas kritēriji. Jaunajiem nodaļas darbiniekiem nepieciešams ilgāks laiks, lai iepazītos ar ES sistēmu un procedūru. Zināšanas par šīm sistēmām darbinieki parasti iegūst, vadoties no principa, ka darbs maca darītāju.

207. Ir arī ļoti svarīgi, lai darbinieki brīvi saprastu, lasītu un runātu angļu valodu. Daudzi dokumenti ir angļu valodā, un maksājumu aģentūra ir akceptējusi, ka vairumā apspriežu ar EAT auditoriem darba valodā ir angļu valoda. Svešvalodu kursi angļu un franču valodā notiek gan iestādē, gan arī Arlietu ministrijas Svešvalodu apmācības skolā.

208. Ļoti svarīga ir arī datorizācija. *Rigsrevisionen* ir datorizējusi virkni iekšējo funkciju (plānošanu, izpildīto uzdevumu uzskaites reģistrēšanu, iekšēja un ārēja sazināšana, u.c.), un datorsistēmu audits ir iekšēja audita programmas sastāvdaļa. Turklāt auditoriem parasti ir nodrošināta pastāvīga piekļūšana lasīšanas rezimā pie auditētas iestādes sistēmām, un vīniem ir pieejami apmācības kursi šo sistēmu lietošanai. Tācu ir nepieciešama plašāka apmācība datorsistēmu audita. Kad auditēta institūcija ievieš jaunu elektroniskas datu apstrādes (eda) sistēmu vai attiecīgais departaments nekā pie atzinas par specifisku nepieciešamību, tad nav nekā neparasts lūgt speciālu palīdzību iekšējai eda vienībai. Tiesī tā tas bija gadījumā ar jaunās integrētas eda sistēmas plānošanu un ieviešanu maksājumu aģentūrā.

209. Komisijas Noteikumu Nr. 1663/95. īstenošana maksājumu aģentūrā ir prasījusi, lai Sertifikāts tiktu izsniegts, pamatojoties uz statistiska izvērtuma metodi ar konkrētiem uzticēšanas un kļūdu līmeņiem. Otrajai Dalai jau bija zināma pieredze šājas audita metodikas, tomēr tā lūdz papildus tehnisko palīdzību no citās *Rigsrevisionen* nodaļās. Nepieciešama pamatīgāka apmācība šajā jomā.

210. Speciālistiem, kuru darbs saistīts ar ES lietām, *Rigsrevisionen* ir organizējusi divas vizītes uz EAT un citām ES institūcijām, lai viņi varētu gūt vairāk zināšanu par šīm institūcijām un to procedūru. Katras dalībvalsts augstākajai audita institūcijai ir postenis Eiropas Auditoru Tiesā, saukts par Institution de Contrôle Nationale (ICN). Tā sauktais ICN-agentu funkcione, lai veicinātu savstarpēju pieredzes apmaiņu starp EAT un dalībvalstīm. □ iem postenim nav nekadā specifiska pilnvaru loka, bet vairums ICN-agentu izpilda audita brigādes līdera pienākumus. Laika posmā, kas pagājis kopš iekļaušanas, *Rigsrevisionen* par augstāko prioritāti ir atzinusi amatā ienēmšanu Eiropas Auditoru Tiesā kā locekļiem, oficiālajiem padomniekiem un ICN-agentiem. Šobrīd apmēram desmit auditoru ir apguvuši pieredzi, 4-6 gadus uzturoties Eiropas Auditoru Tiesā. Fakts, ka vadošais personāls ir apguvis šo pamatīgo lietpratību EAT lietās, ir izradījis ļoti nozīmīgu.

SOMIJA *Samu Tuominen*⁴

1. Nodālas rezumējums

211. Eiropas Auditoru Tiesa (EAT) savas atskaites par 1995. gada Kopienas Budžetu iesniedza Padomei un Eiropas Parlamentam 1996. gada 12. novembrī. Tā paša diena Somijas Valsts Audita Parvalde noorganizēja informatīvu sanākumi, kurā Eiropas Auditoru Tiesas loceklis no Somijas raksturoja tā audita rezultātus, kuru Tiesa bija istenojusi par 1995. finanšu gadu.

212. Šo rakstu sākotnēji publicēja Valsts Audita Parvalde 1996. gada 12. novembrī ar mērķi sniegt iepriekš minētas sanāksmes dalībniekiem informāciju par Parvaldes lomu lietās, kurās saistītas ar Eiropas Savienību. Dotās SIGMA publikācijas nolūkiem minēta raksta oriģinālvariantu pārtulkoja no somu valodas angļu valodā. Daudzas oriģināla teksta daļas rediģēja atbilstoši visjaunākajiem datiem, modifēja vai atmeta; un jaunas daļas, kas arī skaidrojošas piezīmes un pielikumus pievienoja, lai šo rakstu padarītu nodrošinātāku SIGMA lasītājiem. Neskatoties uz to, tā konteksta izpratne, kurā oriģinālraksts tika sagatavots, ir ļoti būtiska šī raksta aspektā.

213. Somijas iekļaušanas Eiropas Savienībā izpaudās kā daudzveidīgas pārmaiņas Somijas Audita Parvaldē. Somijas kontribūcijas Kopienas Budžeta un ienemumi no tā ir kļuvuši par jaunu audita jomu Parvaldei. EK likumdošana ir sakusi klūt par faktoru, ar kuru jāreķinās arī konkrētu nacionālo finanšu līdzekļu auditos. Parvalde ir uzņēmusies uzdevumu būt par nacionālo sadarbības instanci Eiropas Auditoru Tiesai. Dotajā rakstā ir aplūkotas šīs un daudzas citas lietas, kas skar Valsts Audita Parvaldes lomu un pasākumus, kas tai bija jāīsteno sakarā ar Somijas iekļaušanos ES.

2. Audita kompetences sfēra

214. Saskaņā ar 1919. gada Aktu Nr. 94. Par Somijas Konstitūciju un 1947. gada Aktu Nr. 967. Par Valsts Auditā, Valsts Audita Parvaldes uzdevums ir auditēt valsts finanšu pārvaldības legalitāti un racionalitāti, kas arī atbilstību budžetam. Pie Parvaldes auditētajiem subjektiem pieder Valsts Padome un tās ministrijas; valsts aģentūras un resori; valsts uzņēmumi; valsts ārpusbudžeta fondi, valsts subsidētas komūnas, korporācijas un iestādes; akciju sabiedrības, kurās valsts, vai arī valsts kopīgi ar valstij piederošu kompāniju, kontrolē vairāk nekā pusi no balsstiesībām, kas piešķirtas atbilstoši kapitāla daļām uzņēmumā; valsts varas orgānu valdījumā esošie privātie fondi⁵.

215. Parvaldei ir arī pilnvaras auditēt visus finanšu līdzekļu pārvējumus starp Somiju un Eiropas Kopieni, kas arī to kontrolē, un, ciktāl tas attaisnojams ar auditu, fondus, finanses un

-
4. Samu Tuominen k-gs ir Somijas Valsts Audita Parvaldes speciālais zinātniskais līdzstrādnieks.
 5. Valsts Audita Parvaldes (VAP) kompetence nav auditēt Somijas Banku, Nacionālo Sociālo Apdrošināšanas Institutu, Postipankki Ltd (valstij piederošu depozītu banku), fondus, par kuriem atbildīgs ir Parlaments; pašu Parlamentu (skat. 5. pielikumu). VAP veiktais audits neapņemas arī visus Valsts budžeta posmus līdz pat galīgajam sanemējam/naudas pārvēduma nosūtītajam. Ārpus VAP audita kompetences ir arī privātpersonas, kurās sanem transfertlīdzekļu pārvējumus ģimenes uzturēšanai, kas arī privātpersonas kā nodokļu maksātāji (izņemot gadījumus, kas attiecas uz līdzekļu pārvēdumiem starp Somiju un EK). VAP ir nodrošinātas tiesības piekļūt pie visām auditam nepieciešamām informācijām, kurās atrodas varas orgānu valdījumā, bet gadījumos, kad šī informācija skar privātpersonas, to drīkst revidēt tikai varas orgānu auditešanas nolūka.

operācijas, kas saistamas ar ikkatru kreditparveduma starpnieku, piešķireju, sanemeju vai maksataju, ka arī jebkuru pusi, kurai kreditparveduma sanemejs ir parskaitījis sanemtos līdzekļus. Šis pilnvaras pamatojas uz Aktu par Parlamentāro Valsts Auditoru (PVA) tiesībām un Valsts Audita Parvaldes tiesībām auditēt konkrētus kreditparvedumus starp Somiju un Eiropas Kopienām (Nr. 353/1995.). Saskaņā ar šo Aktu, Parvalde drīkst auditēt līdzekļu parvedumus starp Somiju un Krieviju neatkarīgi no tā, vai tie ir jāuzskata par valsts finansu daļu vai nav⁶.

3. Naudas parvedumi

216. Kopsūma, kura 1995. gada no Somijas iemaksāta Eiropas Kopienai, bija vienāda ar Mk 5,8 miljardi (Somijas marķi). 1995. gada Somija saņēma Mk 5,9 miljardi korespondejoša ienākuma. Bez tam, uz Somiju tika parskaitītas dažādas subsidijas, kuru apjoms nav precīzi zināms. Komisija piešķir dažādas subsidijas, piemēram, zinātniskai petniecībai un apmacībai, tieši saņēmējiem, apejot valsts budžetu un neinformējot nacionālās iestādes. Tas diskontējot, neto pabalsts bija Mk 94 miljoni 1995. gada. Tādējādi Somija ir kļuvusi par neto kontribūcijas maksātāju.

217. Līdz ar Somijas iekļaušanos ES, Valsts Audita Parvaldes veiktajiem auditiem tika pakļauta tāda jauna joma kā līdzekļu parvedumi apmēram Mk 6 miljardi apjoma abos virzienos starp Somiju un Krieviju. Šis apjoms kā tads veido apmēram 3% no visa valsts budžeta⁷. Kad tam pieskaita nacionālo finanšējumu, kas piesaistīts Struktūralajiem Fondiem, ELVGF-Garantēšanas sekcijai, un pārējās perioda subsidijas, tad iegūta kopsūma ir apmēram Mk 14 miljardi, t.i., 7% no visa valsts budžeta. Parvalde reķina ar šo skaitli kā vienu no faktoriem, pieņemot lēmumu par to daļu no saviem resursiem, kuru ik gadu izlietos auditešanas darbam attiecībā uz Eiropas Savienību.

218. Par vēl vienu no šiem faktoriem Parvalde uzskata tos valsts ienemumu un izdevumu postenus, kuriem ne vienmēr ir tiešs kopsakars ar EK finanšu parvedumiem, bet kuri ir vai nu ieviesti vai grozīti sakarā ar ES; vai kuru iekasēšanai vai izlietošanai ir jāsaņem ES atļauja; vai attiecībā uz kuriem tiek piemērotas ES noteiktas vai no ES atvasinātas procedūras. Kā piemērus var minēt pievienotas vertības nodokli⁸ (1995. gada Mk 36,9 miljardi), valsts subsidijas rāzēšanas nozārem un pakalpojumiem (1995. gada Mk 4,6 miljardi) un valsts pasūtījuma piegādes (1995. gada Mk 45-50 miljardi, aptverot arī vietējās administrācijas izdevumus).

-
6. Akts Nr. 353/95. ir šeit klatpievienots kā 1. pielikums. Sagatavošanas darbi likumdošanas joma sakarā ar iekļaušanos ES ir hronoloģiska kartība aprakstīti 2. pielikumā.
 7. Valsts budžeta audits nebut nav viss Valsts Audita Parvaldes darbalauks (skat. dota raksta 2. nodalu). Tomēr, tā kā nav viegli izmerīt arpus valsts budžeta esošo audita subjektu apjomu tāda veida, kas butu salīdzināms ar EK naudas parvedumiem, tad budžeta kopsūma tika izvēlēta kā kritērijs.
 8. PVN ir kopsakars ar EK finanšialajiem parvedumiem tāda nozīme, kā nacionāla PVN bāze nosaka Kopienai maksājamo PVN pašas resursa apjomu. PVN tomēr šeit ir lietots kā piemērs nacionāla budžeta postenim, kurš butu ticis pakļauts ES ietekmei pat tad, ja šāds kopsakars nebutu eksistējis.

NAUDAS PARVEDUMI STARP SOMIJU UN EIROPAS KOPIENU 1995. GADA⁷
(miljonos Mk)

Maksājumi Eiropas Kopienai	5 812	Ienākums no Eiropas Kopienas	5 906 + x
-----------------------------------	--------------	-------------------------------------	------------------

Valsts budžets

Budžetara izmaksa	4 816	Budžetarais ienākums	5 499
- PVN-maksājums	3 027	- Parejas perioda subsidija	2 701
- NKP-maksājums	1 272	- ELVGF-Garantešana	1 882
- EIB ₅	484	- ESF	379
- EOTK ₁	34	- ELVGF-Virzišana	300
- EURATOM ₁	0	- ERAF	174
- EAF ₅	-	- ZVFI	13
		- Maksa par iekasešanu	87
		- TET finanšējums ₄	22
		- Muitas nodevas, neto summa ₄	3
		- Parejais ienākums	1

Citi parvedumi

Arpusbudžeta izmaksas	995	Arpusbudžeta ienākums	407
- Muitas maksas ₂	891	- Intervences fonds ₃	407
- Lauksaimniecības produktu importa maksas ₂	76	- Lauku rajonu attīstības fonds	-
- Cukura maksas ₃	18	- Dazadas subsidijas ₆	x
- EOTK produkcijas maksas ₁	10		

Avoti: 1) Tirdzniecības un rūpniecības ministrija; 2) Nacionāla Muitas Parvalde; 3) Lauksaimniecības un mežniecības ministrija; 4) Finanšu ministrija; parejie dati no valsts galīgajiem pārskatiem par 1995. gadu.

Piezīmes: 5) EIB un EAF pieder ES, nevis EK; 6) Saskaņā ar FM aplēsi, finanšēšanas saistības attiecībā uz dažādam subsidijām tika ierakstītas par summu, kura pārsniedz Mk 600 miljoni, bet faktiski samaksāta summa 1995. gada droši vien bija ievērojami mazāka; 7) VAP nav verificējusi šo skaitļu precizitāti un adekvātumu ar auditešanas palīdzību.

4. Uzraudzības sistēmas principālas īpatnības

219. Valsts finanšu parvaldības uzraudzības mērķis ir nodrošināt tās legalitāti un saimniecisko racionalumu. Uzraudzība daļas iekšēja kontrole, ārēja auditešana un pārēja ārēja kontrole. Uzraudzību attiecība uz naudas parvedumiem starp Somiju un Eiropas Kopienas isteno gan nacionālie, gan arī supranacionālie⁹ uzraudzības organi. Pēdējie no minētajiem oficiāli uzrauga EK naudas līdzekļu parvaldību gan supranacionāla līmenī, gan Somijas iekšienē. Nacionālo organu pilnvaras attiecība uz uzraudzību ir limitētas ar to finanšu parvaldību, kura istenojas Somijā, un ar nacionālajiem sagatavošanas darbiem supranacionālai finanšu parvaldībai¹⁰.

220. Iekšējo kontroli organizē, izmantojot finanšu parvaldības administrācijas iekšējās darbības. Iekšēja kontrole ietver sevi vadības uzraudzību, iekšējo novērošanu un iekšējo auditešanu. Iekšēja kontrole isteno *ex ante* un *ex post* pasākumus. Starp Somiju un Eiropas Kopienas pārskaitīto līdzekļu supranacionālo iekšējo kontroli veic Komisija un tai pakļautie administratīvie organi. Nacionālo iekšējo kontroli isteno Valsts Padome un tai pakļautie administratīvie organi¹¹. Supranacionālo iekšējo kontroli koordinē Finanšu Kontroles Ģenerāldirektorāts (DG XX), attiecība uz kuru Finanšu ministrija ir darbojusies kā nacionāla sadarbības instance.

221. Ārējo auditešanu veic orgāns, kurš ir operacionāli atdalīts un neatkarīgs no tās administrācijas, kas atbildīga par finanšu parvaldību - kura audita pilnvaras aptver administrēšanu kā vienotu veselumu un kura aktivitātes ietver sevi finanšu parvaldības likumīguma un racionaluma auditu. Nacionālo ārējo auditu attiecība uz līdzekļu parvedumiem starp Somiju un Eiropas Kopienas isteno Valsts Audita Parvalde¹², kura savus audita ziņojumus iesniedz Parlamentārajiem Valsts Auditoriem, auditētajam administratīvajam vienībam, tam ministrijam, kuru parzina ir šīs vienības, un Finanšu ministrijai. Supranacionālo ārējo auditešanu veic Eiropas Auditoru Tiesa (EAT), kura par tās veiktajiem auditiem ziņo Eiropas Parlamentam un Padomei. Valsts Audita Parvalde ir nacionāla sadarbības iestāde attiecības ar EAT.

9. Supranacionāla uzraudzība attiecas uz tādām uzraudzībām, kuras ir ārpus vai aiz dalībvalsts kompetences sfēras robežām. Dotajā kontekstā vārds "supra" nav jāizprot tādā nozīmē kā "virs".

10. Finanšu parvaldības jēdziens aptver ne tikai resursu administrēšanu šaurāka izpratnē, bet arī politikas izstrādāšanu un īstenošanu. Somijas sistēmā liela mērā ir balstīts uz principu, ka finanšu un politikas administrēšana nav dalāma. VAP audite politikas izstrādāšanu un īstenošana no saimnieciskā skatpunkta.

11. Valsts Padome attiecas uz ministru koleģiju un dažreiz arī uz tās ministrijām ar to civiliedzīvnieku ierēdņiem. Valsts Padomes finanšu komiteja un Finanšu ministrija isteno *ex ante* veidā finansiālo kontroli galvenokārt attiecībā uz jautājumiem, par kuriem ir nozīmīga saimnieciskā ieinteresētība. Pie tiem pieder konkrētas ar ES saistītas lietas. Citas iekšējās kontroles darbojas uz decentralizācijas pamatiem. Ikkatras valsts iestādes un aģentūras vadība ir atbildīga par iekšējās kontroles sistēmu organizēšanu. Somijā nepastāv nekāda centralizēta iekšējās kontroles organizācija ar tiešām pilnvarām veikt *ex post* izmeklēšanas, bet jebkuram augstākam administratīvajam orgānam ir vispārējs pienākums uzraudzīt tā pakļautībā esošās administrācijas finanšu parvaldību. Iekļaušanas ES līdz šim nav ietekmējusi iekšējās kontroles fundamentālos regulēto ietvaros. Tomēr Finanšu ministrijas nozīmē izmeklētais pētījums jautājumu.

12. 12.-21. piezīmes ir iekļautas 3. pielikuma.

222. Finanšu parvaldības cita veida arejo kontroli isteno tautas parstāvniecības sistēma (faktus var pazinot jebkura persona), noverojošs orgāns, kurš var būt veidots no Parlamenta Locekļiem, valsts varas orgāni, kuri oficiāli uzrauga valsts administrācijas neapstrīdamo tiesiskumu, ka arī atbalsts no plašu sabiedrības slāņu un nodokļu maksātāju puses¹³. Tie nacionālie orgāni, kuru isteno arejo kontroli attiecībā uz naudas pārveidumiem starp Somiju un Eiropas kopienu, ir Somijas Parlaments¹⁴, Parlamentārie Valsts Auditori¹⁵ un arī Valsts Padomes Justīcijas Kanclers¹⁶ un Parlamentārais Ombudsmans¹⁷. Supranacionālo arejo kontroli isteno Eiropas Parlaments¹⁸, Padome¹⁹ un Eiropas Ombudsmans²⁰. Dabiskais kontaktu uzturēšanas punkts Somijā Eiropas Parlamenta Budžetāras Kontroles Komitejas intereses ir Parlamentārie Valsts Auditori²¹. Finanšu ministrija piedalās Padomes darbā tajos jautājumos, kuri ietilpst tās kompetences sfērā.

5. Sakaru uzturēšana starp Augstākajam Audita Institūcijām

223. Valsts Audita Parvalde uztur sakarus ar Eiropas Auditoru Tiesu un citu Eiropas Savienības dalībvalstu Augstākajam Audita Institūcijām. Sakaru uzturēšana starp Nacionālajam Audita Institūcijām un Eiropas Auditoru Tiesu pamatojas uz Līguma par Eiropas Kopienas dibināšanu 188c.3. pantu un uz attiecīgajām to starpvalstu līgumu normām, ar kuriem tiek nodibināta Eiropas Oglu un Terauda Kopiena, ka arī Eiropas Atomenerģijas Kopiena. Šī sadarbība plaukst starp neatkarīgam Augstākajam Audita Institūcijām un tiek praktizēta no līdztiesības pozīcijām. Veicot auditus attiecībā uz Somiju, EAT sadarbojas ar Valsts Audita Parvaldi (VAP). VAP loma EAT veiktajos audits ir aplūkota 6. daļā.

224. Sadarbība starp dalībvalstu Augstākajam Audita Institūcijām ir balstīta uz to savstarpējo ieinteresētību Savienības finanšu parvaldības likumīguma un racionāluma nodrošināšanā. Nacionālās Audita institūcijas jau sadarbojas Eiropas Kopienas ietvaros vēl pirms Eiropas Auditoru Tiesas nodibināšanas. Eiropas Savienība sadarbība starp Nacionālajam Audita Institūcijām drīkst aptvert arī Eiropas Auditoru Tiesas kompetences sfērā²² neietilpstošus finanšu izkārtojuma tam virsizmaksām, kuras saistītas ar kopejo drošības un arejo politiku un ar sadarbību tieslietu un iekšlietu jomā. Kontakta Komiteja, kuras locekļi ir Augstāko Audita Institūciju Galvas, funkcionē kā Nacionālo Audita Institūciju savstarpējās sadarbības augstākais orgāns.

13. Skat. 3. pielikumu.

14. Skat. 3. pielikumu.

15. Skat. 3. pielikumu.

16. Skat. 3. pielikumu.

17. Skat. 3. pielikumu.

18. Skat. 3. pielikumu.

19. Skat. 3. pielikumu.

20. Skat. 3. pielikumu.

21. Skat. 3. pielikumu.

22. VAP nav zināms, vai tāda sadarbība starp Nacionālajam Audita Institūcijām jebkad būtu istenojusies ES kontekstā. Ciktāl VAP ir informēta, tad analogisks piemērs tomēr ir materializējies NATO kontekstā (Euro-iznīcinātāju audits).

225. 1979. gada EAT tika uzaicināta klūt par Kontaktu Komitejas locekli, un tādējādi tā faktiski darbojas kā sakaru uzturēšanas orgāns starp Nacionālajam Audita Institūcijam un Eiropas Auditoru Tiesu. Sagatavošanas darbi Kontaktu Komitejas sanāksmēm tiek veikti sanāksmēs, kuras sapulcēti Sadarbības virsnieki, kurus norīkojušas Nacionālās Audita Institūcijas un EAT, kā arī darba grupas, kuras nodibinājuši paši Kontaktu Komiteja.

226. Līdz šim Valsts Audita Parvalde ir piedalījusies ceturks Kontaktu Komitejas sapulcēs un piecas Sadarbības virsnieku sanāksmēs. Turklāt VAP ir piedalījusies dažos ES auditešanas semināros, kurus bija sasaukušas citas Nacionālās Audita Institūcijas, kā arī bijusi iesaistīta bilaterālās vizītes par Eiropas Savienības saimnieciskajiem darījumiem ar sešām Nacionālajam Audita Institūcijām un Eiropas Auditoru Tiesu²³. Eiropas Savienības Augstāko Audita Institūcijām savstarpēji sadarbojoties, tika diskutēti par dažādiem jautājumiem, un šo diskusiju rezultātā Valsts Audita Parvalde veica konkrētus pasākumus, par kuriem ir pastāstīts 7. daļā.

6. Kontakti ar Komisiju

227. Valsts Audita Parvalde praktiskos nolukos uztur kontaktus arī ar Eiropas Komisiju. Līdz šim šie kontakti tika galvenokārt īstenoti, pateicoties VAP centieniem sistematizēt šīs informācijas saņemšanu, kura nepieciešama, lai pienācīgi auditētu līdzekļu pārvērtumus starp Somiju un Eiropas Kopienām. VAP veda sarunas ar Komisiju nolūka panākt vienošanos, lai no šīs regulāri varētu saņemt informāciju par šīs uzskaites gramatvedības operācijām, kuras skar Somiju, kā arī oficiālus paziņojumus par audita vizīti un audita ziņojumus no dažādajiem Komisijas Ģenerāldirektorātiem un UCLAF.

228. Valsts Audita Parvalde pieprasa garantēt tai līdztiesību ar Eiropas Auditoru Tiesu attiecībā uz piekļušanu pie Komisijas datubāzē SINCOM esošās informācijas par šīs uzskaites gramatvedības operācijām, kuras skar Somiju. Asimilācijas princips, kurš uzvedināts no Līguma par EK 5. un 209a.1. pantu (un apstiprinātajās Eiropas Justīcijas Tiesas precedents tiesībās), līdz ar Aktu Nr. 353/95. uzliek VAP vispārīgu pienākumu auditēt naudas pārvērtumus starp Somiju un EK tāda pašā līmenī, kādā VAP audite nacionālos līdzekļus, bet praksē VAP nav spējīga to izdarīt attiecībā uz EK pārvērtumiem, jo Komisija nesniedz informāciju nacionālajam iestādem par šīs dažādo subsīdiju saņēmējiem, kuras Komisija piešķir, apejot valsts budžetu.

229. Kas attiecas uz VAP lūgumu pēc Komisijas sūtītajiem paziņojumiem par audita vizīti un audita pārskatu kopijām, tad VAP vēlas, lai tai būtu iespējams novērtēt supranacionālas iekšējās auditešanas adekvātumu tāda veida, kurš būtu savienojams ar veidu, kādā tā novērtē nacionālas iekšējās auditešanas adekvātumu, kā arī koordinēt pēc pašas VAP iniciatīvas īstenotas audita aktivitātes ar Komisijas dienestiem tāda veida, kurš būtu savienojams ar veidu, kādā VAP koordinē savas pēc pašas iniciatīvas īstenotas audita aktivitātes ar nacionālo iekšējo auditu un EAT. (Planojot savas aktivitātes, VAP nemēra viņu audita plānus un pārskatus).

230. Lai saktu šīs jautājumu risināšanu, Valsts Audita Parvalde 1996. gada 23. jūlijā nosūtīja vēstuli DG XX. Arī Komisāru *Liikanen* k-gu, Komisāru *Gradin* k-gu, EAT, DG IX

23. VAP pieņemta politika ir ļoti rūpīgi novērtēt ikkatras bilaterālās vizītes patieso nepieciešamību un ierobežot šīs saturu ar būtiskiem darba kārtības punktiem, lai izvairītos no citu organizāciju pārslodzes un neradītu nevajadzīgus izdevumus.

un Finanšu ministriju informēja par šo vēstuli. Savas 1996. gada 19. novembra un 1996. gada 19. decembra atbildes DG XX pazināja VAP, ka nacionālajiem audita orgāniem savu lūgumu par piekļušanu SINCOM datubāze esošajai informācijai vajadzētu adresēt Eiropas Auditoru Tiesai, un ka DG XX nav nekādu iebildumu pret to, ka EAT sniegs Valsts Audita Parvaldei ikmēneša pārskatu par uzskaites gramatvedības operācijām. Atbilstoši DG XX paustajam, EAT pašlaik analizē šo procedūru un informēs DG XX par šīs analīzes rezultātiem, tiklīdz tā būs pabeigta. Kas attiecas uz pazinojuma sūtīšanu par audita vizīti un iespēju saņemt Komisijas dienestu un Finanšu kontroles iesniegto audita ziņojumu kopijas, tad DG XX nav nekādu iebildumu, pie nosacījuma, ka EAT pazinās par savu piekrišanu, ka Valsts Audita Parvaldei tiks sūtīta kopija no Komisijas dienestu plānoto kontroles un inspekciju vizīšu Somijas programmas, un ka tiks sūtītas kopijas no kontroles atskaitēm, kas adresētas Somijas nacionālajiem valsts varas orgāniem.

231. Turklāt Valsts Audita Parvalde ir piedalījusies dažās Komisijas organizētajās sanāksmēs. Pirmajā gadā pēc ieklausānas, Finanšu ministrija deva VAP iespēju piedalīties kā noverotajam Krapniecības Apkarošanas Konsultatīvās Komitejas sēdēs un Eiropas Savienības Finanšu kontrolieru sanāksmē. 1996. gadā VAP piedalījās seminārā par Strukturālajiem Fondiem, kura priekšsēdētājs bija Komisijas Finanšu kontrolieris Helsinkos.

7. Piedalīšanās auditešanas vizītes

232. Istenojot savas audita misijas uz Somiju, Eiropas Auditoru Tiesa sadarbojas ar Valsts Audita Parvaldi. Ik mēnesi EAT nosūta Valsts Audita Parvaldei kalendāro plānu par savām audita misijām uz Somiju četrus mēnešu laikposmā. Sīkāk par konkrētām audita misijām VAP tiek pazinots jau sešas nedēļas iepriekš. VAP vienmēr ir tiesīga piedalīties tajās audita misijās, kuras EAT veiks Somijā. Parasta prakse ir - un ir bijusi - tāda, ka VAP katrai audita misijai nozīmē kādu noverotāju²⁴, kurš par to informē auditejamo. Auditejamais un EAT vienojas par detalizētu programmu. Audita vizītes parasti nav bijušas ilgākas par vienu nedēļu. Auditejama saimnieciskā subjekta amatpersonas ir tiesīgas lietot savu dzimto valodu. Auditejama pienākums ir iesniegt EAT izskatīšanai visu informāciju, kura nepieciešama audita pabeigšanai, neatkarīgi no formas, kādā šī informācija tiek glabāta.

233. Valsts Audita Parvalde ir piedalījusies kā noverotājs vienpadsmit Eiropas Auditoru Tiesas veiktajās audito attiecībā uz Somiju, kuras tika revidēti: uz NKP bazētie pašas resursi (1995. gada 19.-21. septembris); lauksaimniecības un muitas avansejumu noteikšanas, iegramatošanas un koncentrēšanas metodes, neto PVN ienemuma iekasēšanas, iegramatošanas un koncentrēšanas metodes, un PVN noteikšanas bāzes kalkulācijas metodes (1995. gada 9.-12. oktobris); zivju pārstrādes un piena produktu sektori (1995. gada 11.-13. oktobris); ERAF (1996. gada 8.-9. janvāris); muitas nodevas un lauksaimniecības ievīji (1996. gada 1.-4. aprīlis); ESF (1996. gada 9.-12. aprīlis); ELVGF-Garantešanas sekcijas izdevumi (1996. gada 24.-28. jūnijs); ERAF finansiāla palīdzība maziem un vidējiem uzņēmumiem (1996. gada 16.-19. decembris); ELVGF-Garantešanas

24. VAP pieņemta politika attiecībā uz visu EAT veikto audita misiju noverošanu vismaz dažos pirmajos gados pēc ieklausānas nodrošina VAP iespēju iepazīties ar EAT darba metodēm un partvert idejām, kuras bus noderīgas pašai VAP, lai veiktu audita darbu. VAP apzinas arī savu atbildību par to, lai EAT varetu uzsākt savu audita darbu Somijā bez liekiem sarežģījumiem.

sekcija (1997. gada 17.-21. marts); muitas nodevas un lauksaimnieciskie leviji (1997. gada 5.-7. marts); ESF (1997. gada 23.-25. aprīlis)²⁵.

234. Kad pagājuši apmēram divi mēneši pēc misijas, Eiropas Auditoru Tiesas referējošais loceklis, kurš ir atbildīgs par attiecīgo auditejamo sektoru, nosūta Valsts Audita Parvaldei tā saucamo sektora vēstuli, kura satur sākotnējos audita konstatējumus. VAP šo vēstuli nosūta tālak auditētajam saimnieciskajam tiesībsubjektam. Atbildes sniegšanai vispar ir atvelets divu mēnešu laika periods. Nacionālā administrācija savu atbildi uz kritiku nosūta Valsts Audita Parvaldei, kura to nosūta tālak Eiropas Auditoru Tiesai līdz ar jebkuru no pašas noverotajiem faktiem, kuru tā vēlētos tam klatpievienot. EAT izmanto sektora vēstules un tai iesniegtas atbildes uz kritiku savu audita ziņojumu sagatavošanā. Dalībvalstu iesniegtas atbildes uz kritiku tiek ņemtas vērā Eiropas Auditoru Tiesas un Eiropas Komisijas apspriedēs, kuras tiek diskutētas par Eiropas Auditoru Tiesas audita ziņojumu projektiem. Šīs apspriedes ir tā saukta "pretrunību procedūra".

235. Tiklīdz Eiropas Auditoru Tiesas locekļi ir vienojušies par galīgo tekstu, šie audita ziņojumi līdz ar Komisijas atbildēm tiek iesniegti Eiropas Parlamentam un Padomei, lai tas ņemtu tos vērā sankcionēšanas procedūrā. EAT ziņojumus un Komisijas atbildes arī publicē žurnālā *Official Journal of the European Union*. EAT šos ziņojumus ne tikai publicē minētajā oficiālajā žurnālā, bet nosūta arī saviem nacionālajiem analogiem informācijai. Valsts Audita Parvalde ir akceptējusi praksi, saskaņā ar kuru tā nosūta attiecīgajiem nacionālajiem valsts varas orgāniem informācijai jebkura speciāla ziņojuma, kuru atsūtījusi EAT, tulkojumu somu valodā, izņemot tos, kuri ir apstiprinājums Atzinuma Deklarācijai (šeit un turpmāk teksta tiek lietota tas abreviatura franču valodā "DAS"). Tas tiek darīts, neskatoties uz faktu, ka šie ziņojumi jau ir publicēti minētajā oficiālajā žurnālā. Attiecībā uz EAT gada atskaiti un speciālo ziņojumu DAS apstiprinājumam, Valsts Audita Parvalde šādu praksi uzskata par nevajadzīgu, jo, tā kā *Official Journal of the European Union* jau ir šo administratīvo orgānu rīcība, tad viņi katrā ziņā pievērsīs uzmanību šiem ziņojumiem. Finanšu ministrija piekoptā šādu politiku, ka prasa no administratīvajiem orgāniem, lai tie iesniedz Finanšu ministrijai savus komentārus par gada atskaiti un par DAS ziņojumu mēneša laika pēc to publikācijas. Finanšu ministrija šos komentārus izmanto, sagatavojot Valdības viedokli par šiem ziņojumiem. Valdības pārstāvji drīkst paust savu viedokli Padomes sēdē sankcionēšanas procedūras gaitā.

8. Sadarbības sanāksmju darba kārtības jautājumi

236. Eiropas Savienības Augstāko Audita Institūciju sanāksmēs apspriest procedūras, kuras reglamentē sadarbību starp Nacionālajam Audita institūcijām un Eiropas Auditoru Tiesu; NAI-ju un Tiesas kopīgi veiktos auditus; divu vai vairāku AAI-ju veiktos koordinētos jeb paralelos auditus; Eiropas Komunu auditešanas noteikumus; ELVGF-Garantēšanas sekcijas rekinu sertificēšanu; valsts pasūtījuma piegāžu uzraudzību; Līguma par Eiropas Kopienas izveidošanu 92. un 93. pantu; noteikumus par pievienotas vertības nodokļa iekasēšanu un auditešanu Kopienas iekšējā tirdzniecībā; Atzinuma Deklarāciju (AD jeb franču valodā DAS); Starpvaldību Konferencē iesniegtos priekšlikumus attiecībā uz grozījumiem noteikumos par EAT; audita vīzišu koordināciju; Mastrohtas parametru piemērošanas verifikāciju attiecībā uz valsts deficītu un valsts parādu; euro ieviešanu; sadarbību ar "trešo" valstu jeb ES neuzņemto valstu nacionālo audita institūcijām.

25. 8. nodaļa ir sniegta informācija par tā VAP veikta audita darba apjomu, kas attiecas uz ES līdzekļiem Somijā.

8.1. Sadarbības procedūras

237. Procedūras sadarbībai starp Nacionalajam Audita Institūcijam un Eiropas Auditoru Tiesu ir bijušas darba kartība jau kopš 1978. gada. Kopš brīža, kad Somija iekļavas ES, Valsts Audita Parvalde ir apspriedusi arī procedūras, kuras jāievero Somijas divpusejas attiecības ar EAT. Nēkadu ipašu bilaterāla rakstura problēmu nav bijis. 1996. gada novembrī Kontaktu Komiteja izveidoja darba grupu, lai sagatavotu priekšlikumu principāla rakstura lēmumam par sadarbības procedūram. Darba grupas ipašajos uzdevumos ietilpst parbaudīt nē tikai audita misiju procedūras, bet arī jēbkuras problēmas, kuru celonis ir sadarbība starp NAI-jam un EAT (ieskaitot tās, kuras saistītas ar Atzinuma Deklarāciju), ka arī iespējas izmantot attiecīga audita partnera gutos audita konstatējumus, apspriest to ICN ierēdnu lomu, kuras pec NAI-ju ieteikuma EAT norīkojusi dienēt šēit divus gadus viēna reize; pastiprināt audita vīzišu koordināciju; uzlabot EAT gada atskaitēs iesnēgšanas procedūras.

8.2. Kopīgie auditi

238. Kopīgie auditi, kuras isteno Nacionalas Audita Institūcijas un Eiropas Auditoru Tiesa, ir darba kartība jau kopš 1978. gada. 1990-to gadu sakuma astonu dalībvalstu AAI-jas kopa ar EAT veica kopīgos auditus. Šēie auditi skara Kōpiēnas zvejas flotilu restruktūrēšanas pasākumus, finansālo atbalstu investīcijām zivsaimniecību un akvafērmu produkcijas parstrādē un marketingā; cukgalas tirgus kopīgo organizāciju, PVN Kōpiēnas iekšēja tirdzniecība. Attiecība uz pierēdzi, kas guta kopīgajos auditos, Kontaktu Komiteja sava 1995. gada sanāksmē ierosināja, ka kopīgo auditu diapazons butu jāpaplašina, aptverot citus sektorus, tadus ka Strukturālēie Fondi, apkartējas vides aizsardzības politika, finansālāis atbalsts Eiropas Savienība neuznēmtam valstīm, NKP kalkulācija. Sanāksmē lūdza Sadarbības virsnēikus sastādīt daudzēm gadiēm paredzētas programmas projektū attiecība uz kopīgajēm auditēm. Reagejot uz šo lūgumu, Nacionalas Audita Institūcijas un EAT apmainījas ar savām audita programām un Sadarbības virsnēiku sanāksmēs apspriēda izrēdzes atrast tadās jomas, kuru paklausāna kopīgai audītēšanai dotu labākus rēzultātus nēka to paklausāna tikai viēna orgāna veiktai audītēšanai. 1996. gada novembrī Kontaktu Komiteja uzaicināja darba grupu, kura bija nodibināta sadarbības procedūru parbaudēi, ieklāut kopīgos auditus starp tēm tematēm, ar kuriēm tāi bus jārekinās nākotnē. Lidz šīm Valsts Audita Parvaldē nav veikusī nēkadus kopīgos auditus ar EAT.

8.3. Koordinētēie un parālēlie auditi

239. Auditi, kuras koordinēti vai parālēli veic divās vai vairāk Augstākās Audita Institūcijas, ir darba kartība, tapat ka kopīgie auditi, jau no pašā sakuma. Koordinētajēm un parālēlajēm auditēm nav nepieciešāma tik intensīva sadarbība ka kopīgajēm auditēm, kuri tiek veikti kopa, pakļaujoties apvienotai vadībai, un ar mērki uzrādīt kopīgu audita zinojumu. Koordinētōs auditus veic divās vai vairāk Audita Institūcijas par viēnu un to pašū tematu, lietojot viēnu un to pašū metodolōgiju un viēna un tāja pašā laikā, bet dazādās viētas un ar autonomu parskatu snēgšanas praksī. Parālēlos auditus veic viēnlaikus par viēna un tā pašā veidā tematu, bet nav nēkadu formālu priekšrakstu koordinēt audita metodolōgijas. Valsts Audita Parvaldē ir piedalījusies viēna koordinēta audita par starptautiskās pierēdzes apmainū attiecība uz aplikšanu ar tiešajēm nodoklēm Eiropas Savienības dalībvalstīs pec 1995. gada. VAP ir piedalījusies arī diskusijās par iecerēm uzstāt parālēlos funkcionēšanas auditus Kōpejas Lauksaimniecības Politikas (KLP) joma. Pec tam VAP stājas pie funkcionēšanas audita KLP joma.

8.4. *Noradījumi par audita veikšanu*

240. Auditešanas noteikumi attiecība uz Eiropas Kopienam ir darba kartība kopš 1980. gada. 1991. gada Kontaktu Komiteja izveidoja darba grupu, kuras uzdevums bija izstradat Kopienu aktivitāšu audita izmantojamus kopejus noteikumus, balstoties uz standartiem, kurus lieto INTOSAI - Augstako Audita Institūciju Starptautiska Organizācija. Šī darba grupa izstradāja 10 standartu projektus: Audita plānošana, Audita pierādījumi un principiāla pieeja, Iekšējas kontroles sistēmas novērtēšana un atbilstības testēšana, Dokumentēšana, Kvalitātes nodrošinājums, Butiskums un risks, Audita selektīvais iztverums, Auditora zinājuma sastādīšanas kartība, Izpildījuma vai noformējuma nepareizības, Citu auditoru un ekspertu darba izmantošana. Vēl piecu standartu projekti patlaban tiek izstradāti. Valsts Audita Parvalde ir izvērtējusi jau sagatavotos desmit standartu projektus. To iedarbīgumu novērtes atsevišķi gan funkcionēšanas audita aspekta, gan finansiāla audita aspekta. VAP plāno šī novērtējuma rezultātus izmantot savas instrukcijas un sakāra ar standartu projektiem nodrošināt atgriezenisko saiti ar apvienoto darba grupu standartu izstrādāšanas jautājumos.

8.5. *Sertificēšanas orgāns*

241. ELVGF-Garantēšanas sekcijas auditešana ir darba kartība kopš 1980. gada. Sanaksmes kopš 1995. gada notiek informācijas apmaiņa jautājumos, kas skar sertificēšanas orgāna uzdevumu organizēšanu attiecība uz ELVGF-Garantēšanas sekcijas aktivitātem katrā dalībvalstī. Komisijas Noteikumu (EC) Nr. 1663/95. 3. panta ir normas par sertificēšanas orgāna reglamentēšanu, kuras apstrīd detalizētos priekšrakstus par Padomes Noteikumu (EEC) Nr. 729/70. piemērošanu. Komisija šo savu Noteikumu skaidrojuma ir pārdusi, ka iekšēja audita vienībai orgāna, kurš darbojas kā maksājumu aģentūra attiecība uz ELVGF izmaksājumiem, nebūtu jādabojas vienkārši kā sertificēšanas orgānam. Šis Komisijas paustais skaidrojums ir balstīts uz uzskatu, ka to dalībvalstīs, kuras šī iekšējas kontroles sistēma ir organizēta uz decentralizācijas principu pamatiem, pienākums ir vai nu nodibināt centralizētu iekšēju audita orgānu, pirkst aplūkojamo pakalpojumu no privātas auditešanas firmas, vai arī lūgt nacionālo areja audita institūciju ņemt šo lietu sava parzina.

242. Nīderlande, Dānija, un ar zināmām iebildēm arī Vācija un Austrija, šķiet, ir aizsargājušas interpretāciju, kura vairāk ņemtas vērā atšķirības starp nacionālajām administratīvajām sistēmām tādā kontekstā, ka tas ir organizējušas pārskatu sertificēšanu par ELVGF gadu, kurš ilgst no 1995. g. 16. oktobra līdz 1996. g. 15. oktobrim, pamatojoties uz to iestāžu iekšējo auditu, kuras darbojas kā maksājumu aģentūras attiecība uz ELVGF maksājumiem. Pārējās dalībvalstīs tā vieta, šķiet, ir akceptējušas Komisijas pausto interpretāciju. Somija, Beļģija, un Irija ir norīkojušas privātu audita firmu veikt šo uzdevumu; Apvienotā Karaliste ir izvēlējusies Nacionālo Audita Parvaldi izsoles konkursa rezultātā; Spānija, Luksemburģa un Portugāle ir centralizēta iestāde iekšējas kontroles īstenošanai; Zviedrija ir norīkojusi savu Nacionālo Audita Parvaldi; Francija ir nodibinājusi *ad hoc* sertificēšanas valdi, kuras priekšsedētājs ir bijušais Francijas Auditoru Tiesas loceklis. Situācija joprojām ir neskaidra (attiecība uz Valsts Audita Parvaldi) Itālija un Grieķija.

243. Lauksaimniecības un mežniecības ministrija 1995. gada 15. maijā lūdz Valsts Audita Parvaldi, vai tā nevēlētos darboties kā sertificēšanas orgāns. 1995. gada 2. jūnijā šī parvalde atbildēja, ka, ņemot vērā pieejamo informāciju, tas nebūtu vēlams. Atteikuma īstais iemesls vienkārši bija šāds: sertificēšanas orgāns ir instruments Komisijas rokās vispārīgā EK Budžeta izpildīšanai. Iekšēja kontrole tāpēc ir dabisks sertificēšanas orgāna pienākums. Budama Nacionāla Audita Institūcija tādā pašā mērā kā Eiropas Auditoru Tiesa, Valsts Audita Parvalde grib būt spējīga areji auditēt šo sertificēšanas orgānu analogiski tam, ka to

spej EAT, un VAP nevar paklout sevi auditiem ne no EAT puses, ne ari no tas galvena auditejama subjekta - Komisijas puses. Turklāt VAP interesejas, vai ES instituciju sniegtais skaidrojums attiecība uz Komisijas Noteikumu Nr.1663/95.3. pantu pilnība atbilst dalībvalsts organizacionalajai autonomijai.

244. Sava 1995. gada 2. jūnija vēstule Valsts Audita Parvalde puda ierosinājumu Lauksaimniecības ministrijai, ka ELVGF-Garantešanas sekcijas rekinu sertificēšanas organa uzdevumu organizēšanas problēmas skaidrākais risinājums būtu pastiprināt šīs ministrijas iekšēja audita organizāciju un organizēt to tāda veida, lai Komisija to varētu apstiprināt par sertificēšanas organu. Tomēr ministrija izvēlējās sakt ar privātu auditešanas firmu. ELVGF-Garantešanas sekcijas rekinu sertificēšanas organizācija tomēr joprojām vēl varētu izradīties principa izvēle attiecība uz visu nacionālo uzraudzības sistēmu, ja tiks realizēti Komisijas plāni attiecība uz to principu paplašināšanu, kuri jāievēro ELVGF-Garantešanas sekcijas rekinu sankcionēšanas procedūra, lai aptvertu Strukturālos Fondus un tradicionālos pašas resursus.

8.6. Valsts pasūtījuma sagades

245. Valsts pasūtījuma sagades uzraudzība ir darba kārtība kopš 1991. gada. 1996. gada novembrī Kontaktu Komiteja izveidoja darba grupu, lai uzmanītu Kopienas Direktīvu par valsts pasūtījuma sagādēm transpozīciju nacionālajos likumos un novērtētu Augstākās Audita Institūcijas lomu un kontroles metodes šajā jomā. Valsts Audita Parvalde piedalās šīs darba grupas darbā. VAP ir deleģējusi atbildību konkrētai personai, kuras uzdevums ir piedalīties darba grupā un sekot jautājumiem, kuri attiecas uz valsts pasūtījumu. Valsts pasūtījumam varētu tikt pieversta verība dazos no pastāvīgi notiekošajiem VAP veiktajiem finansālajiem auditiem. VAP jau ir sakusi funkcionēšanas auditu attiecība uz valsts pasūtījuma sagādēm sabiedriskas veselības aizsardzības sistēmas jomā. Nepieciešamību pēc turpmāka audita novērtes, balstoties uz audita darbu un informāciju, kura savākta konstatēto nepilnību novēršanas rezultativitātes novērošana²⁶, ka arī saskana ar sasniegumiem darba grupas darbā gaitā.

8.7. Liguma par ES 92. un 93. pants

246. Liguma par ES nodibināšanu 92. un 93. pants ir darba kārtība kopš 1992. gada. Šie panti definē limitus un licencešanas procedūras, saskana ar kurām dalībvalstu publiskā sektora administrācija drīkst piešķirt finansālo palīdzību konkrētam rāzōšanas nozārem vai uzņēmumiem. Kontaktu Komitejas izveidota darba grupa pašlaik revīdē Augstākās Audita Institūciju lomu, kādā tam ir, verificējot valsts finansālas palīdzības notifikācijas procedūras, esošā statusa nemainīšanas procedūru un Komisijas sankcionēta finansālas palīdzības pasākuma pareizību izpildi. Darba grupa ir sniegusi divas starpposmu atskaites, un tas galīgajam ziņojumam jābūt pabeigtam 1997. gada. 1996. gada janvārī Valsts Audita Parvalde

26. VAP novēro administrēšanu, izmantojot visu savu personālu, lai nodrošinātu, ka pienācīgi tiek izvēlētas funkcionēšanas audita tēmu idejas gada audita plānam. Tā kā rezultativitātes uzraudzības jomas ir plašas un resursi, kas izlietoti to novērošanai, ir limitēti (divas nedēļas/gads/funkcionēšanas auditors), tad praktiskas īstenojamības analīzē tiek veikta attiecība uz tēmu lielāko daļu tikai pēc tam, kad tas ir iekļauts audita plānā. Praktiskas īstenojamības analīzes mērķis ir noteikt, vai sākotnējais iespaids par audita nepieciešamību ir vai nav bijis pareizs. Ja izrādās, ka sākotnējais iespaids ir bijis nepareizs, tad tēma tiek vai nu atmetta vai traktēta citādi (piem., izvirzot iniciatīvu administratīvajiem orgāniem), nekā pilna audita veikšana. Tas tiek darīts, lai izvairītos no resursu nelietderīgas izšķērdēšanas.

nodibināja pati savu darba grupu no diviem audita priekšniekiem, lai izpētītu, ka paša VAP ir organizētas auditešanas un ekspertu aktivitātes, kuras saistītas ar Līguma par ES 92. un 93. pantu. Balstoties uz darba grupas atskaiti (izlietotie resursi: 5-10 cilvēkdienas), VAP norīkoja audita grupu noverot problēmas, kuras rodas šajā jomā. Nacionālā audita pasākumu nepieciešamība tika novertēta, balstoties uz šajā noverošana savāktā informāciju. Pēc tam VAP uzsāka funkcionēšanas auditu attiecībā uz šo tematu.

8.8. PVN Kopienas iekšēja tirdzniecība

247. Normas, kas reglamentē, ka iekāset un auditēt pievienotas vērtības nodokli Kopienas iekšējā tirdzniecībā, ir darba kārtībā kopš 1993. gada. Kontakta Komitejas izveidota darba grupa pašlaik pārbauda, ka dalībvalstis sadarbojas, lai apkarotu bēdīgas mahinācijas ar PVN Kopienas iekšējā tirdzniecībā. Šī darba grupa ir sniegusi divas starpposmu atskaites: “PVN kontroles sistēmas Kopienas iekšējā tirdzniecībā” un “Parejas nosacījumu darbība un pareja uz galīgiem noteikumiem, kas piemērojami attiecībā uz PVN Kopienas iekšējā tirdzniecībā”. Darba grupas galīgajai atskaitē ir jābūt gatavai 1997. gada. 1996. gada janvārī Valsts Audita Parvalde izveidoja pati savu darba grupu no diviem auditešanas priekšniekiem, lai izpētītu, ka paša VAP ir organizētas auditešanas un ekspertu aktivitātes attiecībā uz PVN Kopienas iekšējā tirdzniecībā. Balstoties uz darba grupas atskaiti (izlietotie resursi: 2-3 cilvēkstundas), PVN norīkoja audita grupu noverot problēmas, kuras rodas šajā jomā. Pēc tam VAP uzsāka funkcionēšanas auditu attiecībā uz PVN. Lai gan šajā audita galvenais fokuss nav uz Kopienas iekšējo tirdzniecību, tomēr šis audits drīkst skart ar to saistītas problēmas. Nepieciešamība pēc turpmākiem audita pasākumiem tiks noteikta, pamatojoties uz šo auditu un informāciju, kas savākta, aktīvi sekojot konstatēto nepilnību noveršanas gaitai.

8.9. Atzinuma Deklarācija

248. Atzinuma Deklarācija (DAS) ir darba kārtībā kopš 1993. gada. Eiropas Auditoru Tiesa nodrošina Eiropas Parlamentu un Padomi ar ikgadēju Atzinuma Deklarāciju par pārskatu (konsolidēta peļņa un zaudējumu aprēķina un bilances) neapšaubamību, ka arī to pamatā esošo transakciju likumību un noformējuma un izpildes pareizību. Šis pamatā esošās transakcijas tiek auditētas, izmantojot statistiska izvērtuma metodes. Tā kā Kopienas Budžeta lielāko daļu administrē dalībvalstu līmenī, tad izvērtēto transakciju atspoguļojuma vienlaidus izsekojums audita gaitā nereti noved pie dalībvalstīm. No tā var secināt, ka tieši dalībvalstis tiek īstenotas daudzas no Eiropas Auditoru Tiesas veiktajam audita vizītem, kuras revīdē atspoguļoto transakciju realitāti. Lai neapšaubami ticamas Atzinuma Deklarācijas dēļ nebūtu jāveic tik daudz audita misiju uz dalībvalstīm, EAT cenšas nodrošināt iespēju izmantot Nacionālā Audita Institūciju veikto auditu rezultātus, sastādot Atzinuma Deklarāciju.

249. Eiropas Auditoru Tiesas Atzinuma Deklarācijas darba grupa ir apmeklējusi ikkatras dalībvalsts Nacionālā Audita Institūciju, lai identificētu visus kooperācijas tiesiskos, metodoloģiskos vai praktiskos ierobežojumus un konkrētas sadarbības iespējamās formas. EAT ir paudusi savu gatavību sakt īstenot divpusejus eksperimentālos projektus attiecībā uz sadarbību ar tam Nacionālajam Audita Institūcijām, kuras to vēlas darīt saskaņā ar tādā kalendārā plānu, kurš nodrošinātu iespēju audita rezultātus izmantot Atzinuma Deklarācijā par 1997. finanšu gadu.

250. Valsts Audita Parvalde gatavo sevi iespējamai sadarbības konkrētošanai attiecībā uz Atzinuma Deklarāciju, piem., novertejot EK aktīvāšu auditos izmantojamo norādījumu projektus, analizējot EAT darba metodes un tas darba iznākumu, noverojot reakciju uz Atzinuma Deklarāciju Kopienā un citās dalībvalstīs, un aktīvi interesejoties par gūtajiem

sasniegumiem sadarbība starp EAT un parejam Nacionalajam Audita Institūcijam Atzinuma Deklarācijas sakara. Sadarbības konkrēzēšana ir atkarīga iznākuma, kads bus varbutejam turpmakam sarunam starp VAP un EAT.

8.10. Starpvaldību Konference

251. Priekšlikumi Starpvaldību konferencei par grozījumiem tajos normatīvajos aktos, kuri reglamentē Eiropas Auditoru Tiesu, ir darba kartība kopš 1995. gada. 1995. gada maijā Starpvaldību Konferences Pardomu Grupai iesniegtajā ziņojumā EAT ierosināja, cita starpā, ka EAT būtu jāpiešķir tiesības versties tieši Eiropas Justīcijas Tiesa jebkura gadījumā, kad notikusi iejaukšanās EAT pilnvaras un prerogātivās. Pēc diskusijas Kontakta Komitejā, EAT savu oriģinālo priekšlikumu izskaidroja Padomes Prezīdijam tā, ka EAT tiesības griezties Justīcijas Tiesā ir ierobežojamas ar juridiskas prasības celšanu pret Kōpienas iestādem vai nacionalajam aģenturam, kuras pilnvarotas pārvaldīt Kōpienas finansālos līdzekļus.

252. Sava 1996. gada 23. maijā vēstulē arī dalībvalstu Nacionalas Audita Institūcijas izteica savu viedokli par Starpvaldību Konferences Pardomu Grupas memoranda 122. punktu, ka arī par Eiropas Parlamenta 1996. gada 13. marta apstiprinātās Rezolūcijas 22.3. punktu, saskana ar kuriem Nacionalajam Audita Institūcijam būtu pienākums speciāli sadarboties ar Eiropas Auditoru Tiesu, it sevišķi sakara ar Atzinuma Deklarāciju. Saskaņā ar pirmo no minētajiem, atbildība par Atzinuma Deklarāciju gulstas uz Eiropas Auditoru Tiesu, un Nacionalo Audita Institūciju līdzdalība visdrīzāk būtu balstāma uz brīvprātības principiem. Saskaņā ar EAT prezidenta priekšlikuma, uz Nacionalo Audita Institūciju viedokli tika versta Padomes Prezīdenta, Eiropas Parlamenta Budžetāras Kontroles Komitejas Priekšsedētāja un par budžeta lietām atbildīgā Komisāra uzmanība²⁷.

8.11. Audita vīzīšu koordinācija

253. Audita misīju koordinācija ir darba kartība kopš 1996. gada. 1995. gada EAT īstenoja 243 audita misījas uz dalībvalstīm. Attiecīgo Komisījas īstenoto vīzīšu skaits ir 492, t.i., gandrīz divreiz vairāk. Ilgus gadus dalībvalstīs kritizēja EAT un Komisīju par šo misīju nepietiekošo koordināciju. Tādēļ aplūkojamas institūcijas ir pazīnojušas, ka saks koordinēt savas audita programmas. Pašreizējās apmēram cetur mēnešu plānošanas periodus nomainīs ar plānošanu gadam. Pēc sakotņejo plānu sastādīšanas (augustā) tiktu organizētas koordinācijas apspriedes (no septembra līdz novembrim), pēc kuru noturēšanas plānus korigētu un apstiprinātu (no novembra līdz decembrim). Papildus tam, vairāk būtu jāakcentē apmaina ar audita ziņojumiem, audita metodoloģijas būtu jāpadara loģiski konsekventākas, un nopietnāka verība būtu jāpieverš tam, lai noteiktu nepieciešamos datus audita gaitā pārbaudāmo transakciju atspoguļojuma skaidram vienlaidus izsekojumam līdz pat galīgā sanemējam līmenim.

254. Ir vēltitas zināmas pules tam, lai šos par nacionalas iekšējas kontroles koordinēšanu atbildīgos organus - t.i., ziemeļu dalībvalstu Finanšu ministrijas un centralizētas iekšējas kontroles vienības dienvidu dalībvalstīs - iesaistītu koordinācijas projekta, kurš uzsaks pēc Komisījas iniciatīvas. Šis Komisījas projekts neietekmē Nacionalas Audita Institūcijas ka

27. Pēc šiem pazīnojumiem VAP, protams, centās būt pastāvīgi informēti par jaunākajiem notikumiem SVK sakara un sevis pašas intereses informēt Finanšu ministriju, kur nepieciešams.

tadas²⁸. Tomer Valsts Audita Parvalde ir sagatavojusies nemt Komisijas audita misiju planus un atskaites vera, planojot savas pašas aktivitātes, tādā pašā mērā, ka tā to dara attiecībā uz Eiropas Auditoru Tiesas, kā arī nacionālās iekšējās kontroles plāniem un atskaitēm. VAP ir arī iesniegusi EAT savu gada rīcības programmu.

8.12. Dazadi jautājumi

255. Valsts deficīta un valsts parāda Māstrihtas parametru piemērošanas verifikācija ir darba kārtībā kopš 1996. gada. Euro ieviešanas seku izpaušmē attiecībā uz Nacionālajam Audita Institūcijām, kā arī sadarbība ar trešo valstu NAI-jām, ir darba kārtībā kopš 1997. gada. Kontaktu Komiteja līdz šim vēl nav pieņēmusi nevienu rezolūciju šajos jautājumos. Valsts Audita Parvalde turas pie uzskata, ka aplūkojamās jautājumus jāanalīzē un jāapspriež tālāk, kamēr bus iespējams saņemt noderīgu informāciju.

9. Pašu audita aktivitātes

9.1. Ekvivalenta audita princips

256. Valsts Audita Parvalde audite līdzekļu pārvēdumus starp Somiju un Eiropas Kopienām tāda pašā mērā un saskaņā ar tiem pašiem principiem un procedūram, kā nacionālos finanšu līdzekļus. Saskaņā ar Līguma par EK 5. pantu un 209a. panta 1. paragrāfu, dalībvalstu pienākums ir aizsargāt Kopienas finanšu intereses tikpat efektīvi kā tas aizsargā savas pašas finanšu intereses. Visu dalībvalstu kopīgās intereses ir pienācīgi uzraudzīt Kopienas naudas līdzekļus.

257. Valsts Audita Parvalde audite arī Eiropas Savienības lēmumu pieņemšanas nacionālo sagatavošanu un īstenošanu tāda pašā veidā kā tā audite nacionālo lēmumu pieņemšanas sagatavošanu un īstenošanu. Padome, kā arī Komisijas komitejas un darba grupas, dalībvalstis piedalās likumdošanas sagatavošanā attiecībā uz Kopienas finanšu pārvaldību un finanšu kontroli, finanšu lēmumiem attiecībā uz programmu, Kopienas ģenerālbudžetu, un citiem šādiem nacionālo budžetu ietekmējošiem lēmumiem. Dalībvalstis ir atbildīgas par Kopienas likumu nacionālo īstenošanu un Kopienas likumu pienācīgu piemērošanu praksē. Saistību neizpilde var izraisīt atbildību par kaitējumu atlīdzināšanu privātpersonām vai sankcijas, kuras uzliek Kopienas institūcijām.

28. Dazos SEM 2000 dokumentos un protokolu projektos Komisija ir iekļāvusi EAT nacionālos analogus starp tiem, kuru līdzdalība ir vēlāma, lai ieviestu apvienotu nacionālajiem un supranacionālajiem audita dienestiem veicamu auditu gada programmu. Eiropas Parlamenta 1996. gada 15. novembra apstiprinātās rezolūcijas P. punkts, kas attiecas uz SEM 2000, šķiet, atbilst Komisijas augstākminētajai vēlmei. VAP atzīst, ka nepieciešams pastiprināt koordinēt visas audita vizītes attiecībā uz EK naudas līdzekļiem, un augsti vērtē Kopienas institūciju pulināšanu šā mērā sasniegšanai. Tomēr, tā kā ideja ieviest vienotu gada programmu visiem Kopienas un dalībvalsts iekšējā un ārējā audita orgāniem ir, VAP izpratnē, problemātiska gan institucionāla, gan praktiska aspekta, tad VAP ir par, vismaz pagaidām, koordinācijas pasākumu veikšanu pēc savas iniciatīvas, nevis par cenšanos piedalīties kopīgās plānošanas īstenošanā. Ciktāl tiek skarti nosacījumi par VAP pašas aktivitāšu paškoordināciju attiecībā uz parejiem audita dienestiem, tad VAP uzskata par problēmu to, ka nepastāv sistematiska informācija plusma no Komisijas uz VAP par Komisijas audita vizītiem un šo vizīšu rezultātiem. Par pasākumiem, kurus veikusi VAP, lai saktu risināt šo problēmu, skat. 5. nodaļu.

precizitati; kontroles, aktivas sekošanas un novertešanas sistemu iedarbigumu; uzdevumu vadības procesa legalitati un harmoniju ar merkiem; atbilstību budzetam. Funkcionešanas auditam tiek pateretas videji apmeram 230 cilvekdienas, taja skaita 10-60 dienas istenojamibas analizei.

264. Funkcionešanas audita temas tiek izveletas, izejot no butiskuma un riska attieciba pret visu valsts finansu sferu. Priekšlikumi par tiem tematiem, kuri skartu ES ietekme esošos ienemumus un izdevumus, tiek paklauti tadam pašam izvertelumam ka parejie priekšlikumi²⁹.

265. Ar ES saistitas temas stav preti alternativai tikt izveletam ne tikai iepriekš mineto risku del, bet ari tadel, ka terejošas lemejvaras vel nav skaidri sapratušas, ka nauda, kuru izlieto, lai finansetu izmaksajumus no EK Budzeta, ir iekaseta no Somijas pilsoniem un uzņēmumiem ka nodokli un maksu uzlikumi. Maz ticams, ka papildinamibas princips vai kompleksa sistema, kas izveidota EK naudas administrešanai, varetu stimulet terejošo lemejvaru saimniecisko izturešanas. Kopienas uzraudzibas dienesti no savas puses drikt istenot tendenci uzskatit Kopienas merkus par visuma jau dotiem un galveno veribu pieverst proceduram un operaciju pareizibai, nevis tam, lai par savas intereses centralo objektu padaritu merku izvirzišanas pamatojumu, ekonomiskuma aspektus un Kopienas intervencu varbutejos negaiditos efektus.

266. VAP lidz šim audita plana ir ieklavusi pavisam 20 ar ES saistitus funkcionēšanas audita tematus. Vienpadsmit no tiem attiecas uz vai skar EK naudu, bet deviņi - nacionalos naudas lidzeklus, kas paklauti ES ietekmei. Tematus, kuri saistiti ar ES, auditeja saskana ar tiem pašiem principiem un proceduram ka tematus, kuri nav saistiti ar ES.

267. Lidz šim ir pabeigti tris funkcionēšanas auditi, kuri attiecas uz vai skar EK naudas lidzeklus: Valsts budzeta projekts (Audita zinojums Nr. 2/97.); Strukturāla Fonda 6. merka Somijas programmas izstradašana, finansešana un izpilde (Audita zinojums Nr. 5/97.); Regionalas Attistibas Fondu izlietojums (Finansiala audita vienibas publikacija). Ir pabeigti cetri auditi attieciba uz nacionalajiem lidzekliem, kuri paklauti netiešai ES ietekmei: ES lietu izskatišana Somijas nacionalaja administracija (Audita zinojums Nr. 8/96.); subsidijas uzņemeju apmacibai mazajos un videja lieluma uzņēmumos ekonomiskas recesijas laika (Audita zinojums Nr. 7/96.); akcizes nodeva (Audita zinojums Nr. 14/96.); partikas vielu kontrole (Audita zinojums Nr. 3/97.). Uz pabeigto septinu auditu noverojumiem, secinajumiem un rekomendacijam ir versta nacionalo valsts varas organu un Parlamentaro Valsts Auditoru uzmaniba.

268. Sagatavošanas stadija ir astoni funkcionēšanas auditi, kuri attiecas uz vai skar ES naudu: ERAF un nacionalo naudas lidzeklu izlietojums nodarbinatibas veicinašanai 6. un

29. VAP cenšas funkcionēšanas auditus fokuset uz tadam riska jomam, kuram ir vera nemama tieša un netieša saimnieciska nozime. Noluka nodrošināt subjektu pienacigu izveli, VAP uztur kontaktus ar interešu grupam, kuras iesaistitas valsts finanšu rikošana un kontrole, un ar visa sava personala palidzibu uzrauga administrativas aktivitates. Audita specialisti un videja ranga vadiba ierosina arvien jaunas funkcionēšanas audita tematus. No finansu auditoriem tiek gaidits, ka vini aktualizēs sava darba konstatetas problemas, kas saistitas ar ieguto vertibu un par tam izteretas naudas atbilstibu. Funkcionēšanas audita specialisti parskata savus audita dokumentejumu sakartojumus un noverojamas jomas, un sagatavo rakstveida priekšlikumus. Ik gadu pavisam iesniedz apmeram 200 ideju, un kadi 10-15% no tam tiek akceptetas un sasniedz praktiskas istenojamibas analizes stadiju (citats no publikacijas "Atbildiba par uzskaitvedibas parskatu sniegšanu un valsts kontrole", UK NAO, 1996.).

2. merka aspekta; petijums Nr. II par valsts subsidiju sistemu stavokli; no regionalas attīstības fondiem maksājamas finansālas palīdzības piešķiršana, noverošana un kontrole; dažādu administratīvo organu finansēto projektu, it īpaši Somijas ziemeļdaļa, monitorings; Kopeja lauksaimniecības Politika; Eiropas Sociālā Fonda programmas 3. merka īstenošana un iedarbīgums; informācijas parrāides sistēma attiecībā uz Strukturālo Fondu maksājumiem; zvejniecības un zivju pārstrādes industrijas atbalstīšanas pasākumi.

269. Izpildes stadijā ir pieci funkcionēšanas auditi attiecībā uz tiem nacionālajiem fondiem, kuri pakļauti ES ietekmei: koordinētais audits par starptautisko apmaiņu ar informāciju par aplikšanu ar tiešajiem nodokļiem ES dalībvalstīs; ceļu būves plānošanas un finansēšanas sistēmas; valsts sniegta finansiāla palīdzība atbilstoši Liguma par ES 92. un 93. pantam; valsts pasūtījuma sagādes kontrakti valsts veselības aizsardzības jomā; izdevumu un ienemumu klauzulas iedarbīgums attiecībā uz PVN.

10. Krapniecības apkarošana

270. Viens no Valsts Audita parvaldes aktivitāšu nolūkiem ir nepielaut krapniecību valsts finanšu parvaldībā. Krapniecības apkarošana galvenokārt tiek īstenota ar finansiāla audita palīdzību. Pastāvīga uzmanība arī funkcionēšanas auditos tiek pievērsta tam, cik disponētas uz krapniecību ir vadības un subsīdēšanas sistēmas, un ka valsts varas organi ir rīkojušies krapniecības profilaksei un izmeklēšanai. No otras puses, atsevišķu krapniecības gadījumu profilaksei, atklāšanai un izmeklēšanai nav VAP darišana. Šīs lietas ir administratīvo organu, policijas un citu iepriekšējās izmeklēšanas iestāžu kompetence.

271. Valsts Audita Parvaldes veikto auditu gaitā laiku pa laikam nāk gaismā atsevišķi krapniecības gadījumi. Iniciatīvas un peticijas³⁰, kas iesniegtas VAP, bieži vien satur pretenzijas par valsts civildienesta ierēdņu nelikumīgam darbībam. PAV oficiāli informē valsts varas organu, iestādi, uzņēmumu vai galveno uzraudzības organu par nelikumīgu vai nolaidīgu profesionālo rīcību, kas atklāta tas veikto auditu gaitā. Ja šādi informēta puse nevēic nekādu darbību attiecīgajā jautājumā un šis gadījums attiecas uz kriminālparkāpumu, tad VAP veic pasākumus, lai izvirzītu apsūdzību pret tiem, kuri vainīgi krapniecībā. VAP arī pārbauda, ka auditēta puse veic pasākumus, lai valstij atlīdzinātu par jebkuru kaitējumu, kurš tai būtu nodarīts. VAP ir nodibināta speciāla vienība ar uzdevumu izmeklēt peticijas un sniegt kvalificētu palīdzību auditu gaitā konstatētās nelikumīgas vai nolaidīgas profesionālās rīcības izmeklēšanai.

272. Eiropas Savienības dalībvalstīm ir pienākums informēt Komisiju par visām noformējuma un izpildījuma nepareizībām, kuras atklājas ES naudas līdzekļu izlietojumā. 1995. gada Somijas administratīvie organi oficiāli paziņoja Komisijai par 14 tādām gadījumiem. Divpadsmit no tiem attiecas uz tradicionālajiem pašas resursiem, pie kam vairums - kļūdainas muitas deklarācijas. Divi pārējie oficiālie paziņojumi attiecas uz ELVGF-Garantēšanas sekcijas izdevumiem. Kļūdas bija pamanītas divu fermeru pieteikumos pēc subsīdijām. Nekadus subsīdijas šo kļūdu dēļ netika izmaksātas, un tādēļ nekadus

30. Peticija ir VAP adresēts rakstveida iesniegums ar prasību veikt izmeklēšanu, un tā satur peticijas iesniedzēja vārdu un uzvārdu. Jebkurš drīkst iesniegt peticiju. Nav likumdošanas karta noteikta termiņa, līdz kuram peticiju ir jāiesniedz. VAP saņem katra 50 peticijas gadā. Peticijas dokuments ir zināms atklātībai. Ne vienmēr peticija izraisa izmeklēšanu, bet no VAP tiek prasīts sniegt atbildi uz peticiju. (Skat. arī zemteksta piezīmi Nr. 13., kura iekļauta 3. pielikumā.)

atgušanas pasakumus šeit nevajadzēja ierosināt. 1996. gada tas konstatētas krapniecības apjoms, kura bija saistīta ar tranzītu, sasniedza aptuveni Mk 15 miljoni³¹.

273. Dekrets par Valsts Auditā tika papildināts ar jaunu 18a. nodaļu (Nr. 733/1996.), saskaņā ar kuru Valsts Audita Parvaldi nekavejoties oficiāli jāinformē par jebkuru nelikumīgu vai nolaidīgu profesionālo rīcību, kas noverota attiecībā uz kāda valsts varas orgāna vai iestādes administrētajiem naudas līdzekļiem. Šī norma stājas spēkā 1996. gada 1. novembrī.

274. Līdzīga rakstura norma 1990. gada faktiski tika izmesta no Dekreta par Valsts Auditā un anulēta. VAP ierosināja šo normu izņemt no Dekreta par Valsts Auditā un iekļaut visparīgāka rakstura likumdošanas aktā, piem., Aktā par budžetu vai Dekreta par budžetu. Šāda norma pati par sevi kāda jauna organizacionāla likuma nekad nav novedusi pie oficiālas informēšanas prakses automatizācijas, un Akts par Valsts Auditā nodrošina VAP ar ģenerālam pilnvarām pieprasīt no valsts varas orgāniem, lai tie katrā ziņā iesniedz VAP jebkuru informāciju, kas attiecas uz auditā. No otras puses, bija skaidrs, ka kaut jēl kāda acīm skatāma norma galu galā ir labāka nekā nekāda norma. Neskatoties uz to, tikai pirmā puse no šī VAP priekšlikuma tika jēlkad īstenota.

275. Tādēl 1996. gada VAP ierosināja šo normu atkal iekļaut Dekreta par Valsts Auditā, kamēr pienāks īstais laiks šo normu iekļaut visparīgāka rakstura likumdošanas aktā. VAP gribēja ne tikai uzturēt pie dzīvības ideju par automātiskas pazinošanas procedūru, bet arī uzskatīja, ka šī norma, pat iekļauta Dekreta par Valsts Auditā, nodrošinātu atbalsta punktu centieniem valsts varas orgānus pierādīt pie domas, ka ir oficiāli jāpazīno arī VAP par tam pašam noformējuma un izpildījuma nepareizībām, par kurām tam ir pienākums oficiāli ziņot Komisijai. Turklāt, vienlaikus ar kampaņu pret Komisijas apkrapšanu, VAP sāka nepartraukti saņemt jautājumus no preses par iespējami nelikumīgu vai nolaidīgu profesionālo rīcību valsts finanšu sistēmā, un domāja, ka šāda norma, ja tā tiktu īstenota līdz ar attiecīgām direktīvām, vāretu zināma mēra palīdzēt veikt pasākumus šo iztāujāšanu gādījumā.

276. 1997. gada 17. marta VAP izdeva daudz precīzākas direktīvas šajā jautājumā. VAP tiks informēta par potenciāliem kriminālparkāpumiem attiecībā uz valsts varas orgāna vai iestādes piešķirtajām valsts subsidijām; par potenciāliem kriminālparkāpumiem, kas saistīti ar valsts darbiniekiem, ja viņu parkāpums skar šī valsts varas orgāna vai iestādes administrētos naudas līdzekļus vai īpašumu; par visām tam noformējuma vai izpildes nepareizībām par kurām valsts varas orgāna pienākums ir oficiāli pazinot Komisijai. Tiek prasīts, lai pazinojuma butu iekļauts īss lietas apraksts, kaitejuma atlidzības aplese un atskaitē par pasākumiem, kurus valsts varas orgāns ir veicis vai gatavojas veikt sakāra ar šo nelikumīgu vai nolaidīgu profesionālas rīcības gādījumu. No valsts varas orgāniem tiek prasīts formulēt šos oficiālos pazinojumus tā, lai pēc tajos minētajiem datiem nevāretu atpazīt konkrētus cilvēkus. Saskaņā ar Aktu par personālo datu masīvā reģistru (Nr. 471/1987.), VAP nedrīkst uzskaitīt ne iesaistīto cilvēku vārdus un uzvārdus, ne viņu sociālas nodrošināšanas numurus.

277. Pat ja norma par oficiālo informēšanu butu iekļauta kāda daudz visparīgāka rakstura likumdošanas aktā, to tomēr diezgan regulāri vajadzētu kompleksī papildināt ar precīzām direktīvām. Par šo normu ir valsts varas orgāniem jāatgādina, jō tā nebūt nekļūst

31. Ar tranzītu saistīta krapniecība ir, piemēram, cigarešu kontrabanda. Komisijas 1996. gada pārskatā par krapniecības apkārošanu lasītāji var atrast Somijas oficiāli pazīnotos skaitliskos rādītājus par noformējuma un izpildes nepareizībām.

piemerojama tik bieži; šīs saistības piemerojamības sfera ir jakorige pazinojumu skaita kontroles aspekta; nav arī viegli prognozēt, tieši par kāda veida nelikumīgam vai nolaidīgam darbībam VAP grības būt oficiāli informēta nākotnē.

11. Organizācija, resursi un apmācība

278. Somijas iestāšanas Eiropas Savienība nav būtiski ietekmējusi Valsts Audita Parvaldes organizāciju. Organizāciju veido Ģenerālauditors, divas funkcionāla audita vienības, finansiāla audita vienība, iekšējo dienestu nodala un speciāla vienība. Valsts Audita Parvaldei ir kvota uz 124 štata vietām, no kurām 120 ir aizpildītas. Funkcionēšanas auditam ir 62 štata vietas, finansiālajam auditam - 43, Ģenerālauditora dienestam un iekšējiem dienestiem - 14, speciālajai vienībai - 1. Organizācionāla shēma ir attēlota 4. pielikumā.

279. Iekšējo dienestu priekšnieks (planošanas priekšnieks) pilda ES Sadarbības virsnieka pienākumus. Viens ierēdnis ir norīkots palīdzēt Sadarbības virsniekam. Viniem abiem VAP-e ir vēl vairāki citi pienākumi, kuri nav saistīti ar ES lietām. Šī vienība darbojas kā sakaru uzturēšanas kontaktpunkts Eiropas Auditoru Tiesai; Nacionālajam Audita Institūcijam, un faktiski arī Finanšu ministrijai; sagatavo sadarbības jautājumus; formulē starpposma pārskatus, vēstules un memorandus ES lietām; nodrošina ar ES lietām saistītus konsultēšanas, apmācības un informēšanas pakalpojumus visai organizācijai. Tomēr auditori ir atbildīgi par to materiālu iegūšanu, kas viņiem būs vajadzīgi specifiskā audita veikšanai. Audita vienības informē administrāciju par EAT audita vizītiem; piedalās šajās vizītes kā noverotāji; piedalās sadarbības jautājumu sagatavošanā; veic visu audita darbu attiecībā uz EK naudas līdzekļiem un tiem nacionālajiem naudas līdzekļiem, kuri pakļauti EK ietekmei.

280. Apmēram 10% no Valsts Audita Parvaldes operāciju kopskaita izteikti attiecas uz Eiropas Savienību. Pie tam pieder sadarbības aktivitātes, kā arī auditi attiecībā uz naudas līdzekļu parvedumiem starp Somiju un EK; auditi attiecībā uz tiem nacionālajiem naudas līdzekļiem, kuri saistīti ar EK transfertlīdzekļu parvedumiem, un auditi attiecībā uz tiem nacionālajiem naudas līdzekļiem, kuri pakļauti ES ietekmei ar saskaņā ar likumdošanu. Ta kā daži EK likumdošanas akti ir aizvietojuši nacionālos likumus un daži EK maksājumi ir aizvietojuši nacionālos maksājumus, papildus radušas izmaksas veido mazāk nekā 10% no VAP uzturēšanas izmaksām jeb Mk 2-4 miljoni (5-10 cilvēkgadu). Šie skaitļi jānoskaidro par orientējošiem, jo tie nav balstīti uz izmaksu uzskaiti un pašizmaksas kalkulāciju. VAP rādošanas izmaksu uzskaites sistēmas konstrukcija neparedz atsevišķi atdalīt tas izmaksas, kuras Valsts Audita Parvaldei radušas sakarā ar to, ka Somijai ir ES dalībvalsts statuss.

281. Valsts Audita Parvalde prasa no saviem audita speciālistiem zināšanas par Eiropas Savienību un tās attīstības plāniem, informētību par ES ietekmes izpaušmēm katrā auditora atbildības sferā, un zināšanas par reglamentējošajiem noteikumiem un praksi attiecībā uz naudas parvedumu starp Somiju un EK finansiālo parvaldību un kontroli. Šajā nolūkā VAP ir izsniegusi rakstveida materiālu un noorganizējusi dažas instruktīvas apspriedes darba vietas pašas VAP ietvaros.

Personālam ir dota arī alternatīva piedalīties dažādos apmācības kursus, kurus nodrošina vairākas mācību iestādes. Apmācības kursi ES tiesības ir bijuši samērā populāri. Bez tam, VAP ir organizējusi auditoru studiju vizītes uz Kōpienas institūcijām. Turklāt pašas VAP ietvaros darbojas angļu valodas un franču valodas apmācības grupas (1,5 stundas/nedēļa ziema). Pedeja no minētajām tika izveidota sakarā ar Somijas pievienošanos ES.

1. pielikums. Akts par Parlamentaro Valsts Auditoru tiesibam un Valsts Audita Parvaldes tiesibam auditet konkrētus kredita parvedumus starp Somiju un Eiropas Kopienam

(Nr. 353. no 1995. gada 17. marta)

1. sadala

Piemerojamibas diapazons

282. Dotais Akts attiecas uz kredita parvedumiem starp Somiju un Eiropas Kopienam, ka ari to izlietojuma kontrolešanu un auditešanu. Dota Akta izpratne *kredita parvedumi* ir no Eiropas Komunas resursiem uz Somiju novaditi valsts, municipalitašu, municipalitašu federaciju, Somijas sabiedribu, Somija darbojošos sabiedribu, draudzu un citu sabiedribu, fondu, instituciju, uzņēmumu un privatpersonu maksājumi vai norekinu paradi vai citas finansu saistibas pret Eiropas Kopienam, ka ari subsidijas, aizdevumi, pareja finansešana, vertspapiri, atlaides vai citas subsidejumu formas,

283. 1. paragrafa minetais kredita parveduma no Eiropas Kopienam sanemejs ir ari starpnieks un persona, kurai sanemejs ir nodevis attiecigos resursus.

2. sadala

Kompetence

284. Parlamentarajiem Valsts auditoriem un Valsts Audita Parvaldei bus tiesibas auditet 1. sadala minetos kredita parvedumus un to izlietojumu un kontroli, ka ari, ciktal tas nepieciešams auditešanai, finanses un operacijas, kuras attiecas uz kredita parveduma starpnieku, pieškireju, sanemeju un izmaksataju vai personu, kurai sanemejs ir nodevis šos savus sanemtus resursus.

285. Parlamentarajiem Valsts Auditoriem un Valsts Audita Parvaldei bus tiesibas auditet 1. sadala minetos kredita parvedumus sanemeju un par izmaksajumu atbildigo personu miteklos; auditetas puses sniegs kvalificetu palidzibu auditoram vina uzdevuma veikšana. Parlamentarie Valsts Auditori un Valsts Audita Parvalde audita drikt izmantot ekspertus konsultantus.

3. sadala

Pieklušana pie informacijas

286. Nekadi nevajinot atseviškas normas par lietu un dokumentu konfidencialitati, auditetas personas bez liekas kavešanas nodrošinas Parlamentaros Valsts Auditorus un Valsts Audita Parvaldi ar pieprasito auditam nepieciešamo informaciju, atskaitem, dokumentiem un uzskaites gramatojumiem.

287. Parlamentarajiem Valsts Auditoriem un Valsts Audita Parvaldei bus pieeja pie visas auditeto personu regularo auditoru valdijuma esošas informacijas, dokumentiem, parejiem uzskaites gramatojumiem un kopijam, ja tas nepieciešamas auditam, ka ari memorandu, protokolu un citu to dokumentu kopijam, kuri attiecas uz auditeto pušu operacijam un kurus ir sastadijis regularais auditors.

288. Valsts, municipalitašu federāciju, municipalitašu un pagastu varas organi sniegs Parlamentārajiem Valsts Auditoriem un Valsts Audita Parvaldei oficiālo palīdzību, kura nepieciešama attiecībā uz dotajā Akta minēto piekļušanu un auditešanas tiesībām, kā arī nodrošinās viņus ar auditam nepieciešamo informāciju, dokumentiem un pārējiem uzskaites materiāliem un atskaitēm, kas attiecas uz auditētajām personām.

4. sadaļa

Konfidencialitāte

289. 2. sadaļas 2. paragrāfa minētais Parlamentārais Valsts Auditors, Parlamentāro Valsts Auditoru Sekretariāta personāla loceklis un Valsts Audita Parvaldes personāla loceklis un eksperts neizmanto savā labā un neizpauž nekad informāciju, kura iegūta, pildot dienesta pienākumu, par otras puses saimniecisko situāciju, darbu vai profesionālo noslēpumu vai personīgajiem apstākļiem, vai jebkuru informāciju, kura ar īpašu pavēli noteikta par konfidencialu.

290. Nekādi nevajinot 1. paragrāfa normas, informāciju un dokumentus drīkst sniegt:

1. policijai un citiem orgāniem, kuri veic iepriekšējo izmeklēšanu, muitas iestādēm, valsts prokuroriem un tiesām nodarījuma izmeklēšanai;
2. Eiropas Kopienu institūcijām un citiem kompetentiem orgāniem, ja to prasa Eiropas likums.

5. sadaļa

Attiecības ar pārējo likumdošanu

291. Pārējo Akta normas par Parlamentārajiem Valsts Auditoriem un Valsts Audita Parvaldi visos citos aspektos attieksies uz dotajā Akta minētajām noverošanām un audita aktivitātēm.

6. sadaļa

Stāšanās spēkā

292. Dotais Akts stājas spēkā saskaņā ar Dekrēta noteikumiem (1995. gada 1. aprīlī).

293. Pirms dota Akta stāšanās spēkā drīkst veikt pasākumus, kas nepieciešami tā īstenošanai.

2. pielikums. VAP audita mandats: likumdošanas sakartošana sakara ar iestašanos ES

294. To norišu hronologija, kuras saistītas ar VAP audita mandata paplašināšanu un problēmu, vai VAP kā nacionāla orgāna, kurš uztur sakarus un koordinē sadarbību ar EAT, pozīcija būtu jāregulē dota Akta līmeni vai ne, ir šāda:

- 1993. gada jūnijs. Nacionālā Integrācijas Komiteja (NIK) iesaka Finanšu ministrijai kerties pie savas darba daļas, kas tai jāveic attiecībā uz sākotnējā varianta formulēšanu dokumentam “Valsts Padomes priekšlikums likumam Akts par iekļaušanos ES (1540/94.)”³².
- 1993. gada septembris. Finanšu ministrija lūdz Valsts Audita Padomi iesaistīties sagatavošanas darbos, ciktāl tie skar Līguma par EK 188a.-188c. pantu.
- 1993. gada novembris. Nacionālās Integrācijas Komitejas budžeta sekcija nodibina darba grupu to risinājumu parbaudīšanai, kuri reglamentē naudas līdzekļu parvedumu starp Somiju un EK iekļaušanu budžeta un finansiālo parvaldību. Šī grupa veic sākotnējās parbaudes attiecībā uz izmainām valsts audita funkciju, kuras radīsies sakara ar iestašanos ES. Rodas jautājums par to, kuram no arejas kontroles orgāniem Somija - Parlamentārajiem Valsts Auditoriem (PVA) vai Valsts Audita Parvaldei (VAP) - bus jāfunkcionē kā nacionālajam orgānam sadarbībai ar EAT. Saskana ar memoranda projektu, kurš sagatavots grupai, tieši Valsts Audita Parvaldei būtu jāuzņemas sadarbības koordinācijas orgāna pienākumi. Izstrādājot dokumentu projektus, tiek diskutēti arī par potenciālo nepieciešamību reglamentēt šo jautājumu likuma Akts par iestašanos ES (Nr. 1540/94.) un paplašināt VAP audita mandātu ar attiecīgu grozījumu iekļaušanu likuma Akts par Valsts Auditu (Nr. 967/47.).
- 1994. gada maijs. PVA lūdz Finanšu ministrijai informāciju par sagatavošanas darbiem attiecībā uz tam izmainām, kuras skar valsts finanšu uzraudzību sakara ar iestašanos ES. Finanšu ministrija informē PVA, ka saskana ar iepriekš minētās darba grupas viedokli, tieši Valsts Audita Parvaldei būtu jāfunkcionē kā nacionālajam orgānam sadarbībai ar EAT.
- 1994. gada maijs. VAP nodibina darba grupu, lai veiktu sagatavošanas darbus pilnīgi to izmainu parbaudei, kuras skar VAP sakara ar iestašanos ES. Darba grupas uzdevums ir iesniegt to kvantitatīvo un kvalitatīvo izmainu aplēsi, kuras skar visas VAP funkcionālās vienības sakara ar iestašanos ES, ka arī novērtēt potenciālo nepieciešamību izdarīt grozījumus likuma Akts par Valsts Auditu (Nr. 967/47.), lai nodrošinātu, ka VAP jebkuros apstākļos varēs funkcionēt kā nacionālais orgāns sadarbībai ar EAT, ES lietu darba grupai atveļots laika limits līdz 1994. gada oktobra beigām.
- 1994. gada jūlijs. VAP rodas iespaids, ka ar likumdošanas tehniku, kas izvēlēta attiecībā uz Valsts Padomes priekšlikumu Aktam par iestašanos ES (Nr. 1540/94.), nebūs iespējams nodrošināt VAP kā nacionāla orgāna sadarbībai ar EAT lomas reglamentēšanu. VAP saņem signālu, ka varbūt pat nemaz nebūs nepieciešams šo jautājumu regulēt Akta līmeni. Parlamentu tomēr būtu jāinformē par to, ka VAP funkcionē kā EAT analogais koleģis, un jānodrošina ar objektīvu paskaidrojumu.

32. 1994. gada 8. decembra “Akts Nr. 1540/94. Par Līguma par Somijas iestašanos Eiropas Savienība konkrētu normu akceptēšanu” attiecas uz šo Aktu, nevis uz Valsts Padomes priekšlikumu.

- 1994. gada augusts. Valsts Padomes priekšlikums Aktam par iestašanos ES (Nr. 1540/94.) tiek iesniegts Parlamentam. Ierosinātais Akts nesatur norades uz aplūkojamo jautājumu, bet priekšlikuma komentāros fiksets, ka sakāra ar to, ka Valsts Parlamentāro Auditoru konstitucionālais uzdevums ir uzraudzīt valsts finanses un attiecīgais Valsts Audita Parvaldes uzdevums ir tas audīt, tad tieši VAP ir tas Liguma par EK 188c.3. panta minētais nacionālais audita orgāns un tādēļ tam jāfunkcionē kā nacionālajam orgānam sadarbībai ar EAT.
- 1994. gada septembris. Nu VAP Eiropas lietu darba grupa jau ir nonākusi līdz tādai pozīcijai akceptēšanai, ka asimilācijas princips, kas izriet no Liguma par EK 5. panta un 209. panta pirmā paragrafa (un guvis apstiprinājumu Eiropas Justīcijas Tiesas precedentu tiesībās), uzliek Valsts Audita Parvaldei pienākumu, kaut arī ļoti vispārīgu, garantēt EK naudas līdzekļiem tādā pašā aizsardzību kā nacionālajiem naudas līdzekļiem. Šī iemesla dēļ un sakāra ar nepieciešamību nodrošināt, ka Valsts Audita Parvalde jebkuros apstākļos vares funkcionēt kā nacionālais orgāns sadarbībai ar EAT, Valsts Audita Parvalde secina, ka visi līdzekļu parvedumi starp Somiju un EK ir jāpakļauj VAP audita pilnvarām neatkarīgi no tā, vai šie naudas līdzekļi tiek uzskatīti par daļu no valsts finansēm vai ne. Sakāra ar saspringto kalendāro grafiku, kuru Parlaments noteicis priekšlikumiem par Aktiem, kuri attiecas uz iestašanos ES, Valsts Audita Parvalde no uzdevumiem, kuri jāveic darba grupai ES lietas, atdala jautājumu par VAP audita mandata paplašināšanu. Praktisku apsverumu dēļ Valsts Audita Parvalde nolēmj izstrādāt projektu atsevišķam Aktam (Nr. 353/95.)³³, nevis modificēt Aktu par Valsts Auditā (Nr. 967/47.). Tā kā darba grupas pastāvīgajam sekretāram jāveic sagatavošanas darbi saskaņā Ģenerāldirektora norādījumiem, tad laika limits, kurš noteikts darba grupai, tiek pagarināts līdz 1994. gada novembrim.
- 1994. gada oktobris. Pēc diskusijām ar Parlamentārajiem Valsts Auditoriem, VAP iesniedz savu priekšlikumu par Aktu Nr. 353/95. Finanšu ministrijai (Valsts Audita Parvalde bija formulējusi atbilstošas audita pilnvaras Parlamentārajiem Valsts Auditoriem it kā VAP vārda attiecība uz EK naudas līdzekļiem, nolūka saglabāt līdzsvaru starp šīm institūcijām). FM iesniedz šo priekšlikumu parejam ministrijām aizradījumiem.
- 1994. gada oktobris. Parlamenta finanšu komiteja sniedz atzinumu par Valsts Padomes priekšlikumu Aktam par iestašanos ES (Nr. 1540/94.). Atzinums nesatur aizradījumus par priekšlikuma skaidrojumiem, saskaņā ar kuriem Valsts Audita Parvaldei būtu jāfunkcionē kā nacionālajam orgānam sadarbībai ar EAT.
- 1994. gada novembris. Valsts Audita Parvaldes darba grupa ES lietas iesniedz savu galīgo atskaiti Ģenerāldirektoram³⁴. Atskaitē tiek nosūtīta gramatvedības birojiem informācijai.
- 1994. gada decembris. Parlaments pieņem Aktu par iestašanos ES (Nr. 1540/94.).
- 1994. gada decembris. Valsts Padomes priekšlikums Aktam Nr. 353/95., kuru finalizējusi Finanšu ministrija, tiek iesniegts Parlamentam. Tāpat kā gadījumā ar priekšlikumu Aktam Nr. 1540/94., paskaidrojumi attiecībā uz priekšlikumu

33. Akts par Parlamentāro Valsts Auditoru un Valsts Audita Parvaldes tiesībām audīt konkrētus kredītu parvedumus starp Somiju un Eiropas Kopienām. 1995. gada 17. marta. Nr. 353/95. attiecas uz Aktu, nevis Valsts Padomes priekšlikumu.

34. VAP izlietoja pavisam 246 cilvēkdienas darba grupas darbībai un Aktu Nr. 353/95. un Nr. 1540/94. sagatavošanai.

Aktam Nr. 353/95. uztur speka viedokli, ka, ta ka Parlamentaro Valsts Auditoru konstitucionalais uzdevums ir uzraudzit valsts finanses un VAP attiecigais uzdevums ir auditet tas, tieši VAP ir tas nacionalais audita organs, kas minets Liguma par EK 188c.3. panta, un tadel tai jadarbojas ka nacionalajam organam sadarbibai ar EAT.

- 1995. gada februaris. Parlamenta Finansu Komiteja sniedz savu atzinumu par Valsts Padomes priekšlikumu Aktam Nr. 353/95. Komiteja uzskata par nepienemamu, ka tik svarigu problemu ka nacionalais organs sadarbibai ar EAT tiek meginats atrisinat priekšlikuma skaidrojumos. Komiteja atbalsta viedokli, ka, ja tiešam butu velams, lai VAP darbojas ka tiešo sakaru nacionalais organs sadarbibai ar EAT un prakse vienigais, tad šo jautajumu vajadzetu izlemt Akta Nr. 353/95. Neskatoties uz to, Komiteja pazino, ka Parlamentarie Valsts Auditori darbosies ka nacionalais organs sadarbibai ar Eiropas Parlamenta Budzetas Kontroles Komiteju.
- 1995. gada marts. Parlaments pienem Aktu Nr. 353/95.

3. pielikums. Piezīmes Nr. 12.-21.

295. (12.) VAP ir funkcionāli neatkarīga no izpildvaras, bet administratīvi pakļauta Valsts Padomei un tas Finanšu ministrijai. Tā paša laikā, sakarā ar savu konstitucionālo auditešanas uzdevumu, šīs abas institūcijas ir Valsts Audita Parvaldes auditejamie. VAP ir droša, ka neviens no tās arpusē neiejauksies tās audita funkcijās un tās personāla komplekšēšana. Republikas prezidents iecel Ģenerālauditoru. Viņš nomina visas pārējās oficiālās amatpersonas. VAP autonomi pieņem lēmumu par savu gada programmu un fiksē pati savus audita mērķus. Ne Valdībai, ne Parlamentam, kas nosaka VAP budžetu, nav pilnvaru grozīt mērķus, kurus fiksējusi VAP budžeta procesā. VAP ir pilnīgi neatkarīga sava auditešanas darba plānošana, veikšana un pārskatu sniegšana par to. VAP īsteno tiesību piekļu visiem valdības dokumentiem un uzskaitvedībai, kas aizsargāta ar naudas soda draudu.

296. (13.) Pilsoniem un nodokļu maksātājiem nav tiešas uzraudzības lomas, bet viņi drīkst paust savas bažas par valsts finanšu pārvaldības likumību un racionalitāti netiešā veidā, iesniedzot uzraudzības orgāniem administratīvās peticijas (skat. arī Zemsvitras piezīmi Nr. 30). Ar šīs procedūras palīdzību nav iespējams grozīt lēmumu tieši, bet tā var novest, ja tam ir pamatots iemesls, pie disciplināras vai kriminālas vajāšanas uzsākšanas pret atbildīgo civildienesta ierēdni, kā arī pie atcelšanas procedūras uzsākšanas. Pilsoni un nodokļu maksātāji var bez pūlēm nodrošināt atgriezenisko saiti ar Parlamenta Locekļiem un valsts varas orgāniem arī mazāk organizēta veidā, personīgi vai ar masu saziņas līdzekļu palīdzību. Kaut gan VAP atzīst pilsonus un nodokļu maksātājus par personām, kurām ir sava īpatnēja netiešā loma valsts naudas līdzekļu uzraudzībā, tomēr VAP tradicionāli uzskata, ka valsts administratīvajai sistēmai ir jābūt izveidotai tāda veidā, kas nestimulētu pilsonus vienam otru uzraudzīt. Valsts naudas līdzekļu uzraudzība ir valsts varas orgānu uzdevums.

297. (14.) Parlaments aplūkoto kontroli īsteno galvenokārt ar Parlamentāro Valsts Auditoru (PVA) palīdzību, mazā mērā ar legalitātes kontrolieru palīdzību un zināmā mērā arī ar VAP palīdzību (Parlamentāro Valsts Auditoru ziņojums papildus materiālam, kas pamatots uz pašu PVA darbu un uz darbu, kuru veikuši administratīvie orgāni PVA uzraudzībā, satur arī VAP veikto auditu sarakstu un norādes par dāzu šo auditu saturu). Pamatojoties uz PVA ziņojumu, kuru Parlaments izskata vienlaicīgi ar Valsts Padomes ziņojumu par valsts finanšu stāvokli, Parlaments ieņem noteiktu pozīciju attiecībā uz to, ka valsts budžets ir ticis izpildīts un valsts finanses pārvaldītas, un attiecībā uz tādējādi pamatotiem priekšlikumiem. Parlamenta lēmums tiek iesniegts Valsts Padomei līdz ar PVA ziņojumu. Valsts Padomes pienākums savukārt ir iesniegt Parlamentam pārskatu par pasākumiem, kurus tā ir veikusi, pamatojoties uz šo Parlamenta lēmumu. Kaut gan Valsts Padome, kā arī tās atsevišķie ministri ir atbildīgi Parlamentam par savu oficiālo darbību likumīgumu un racionalitāti, tiesiskā nozīmē Parlaments nepiešķir atbilstošumu Valsts Padomei attiecībā uz valsts budžeta izpildi.

298. Parlaments īsteno arī zināmu lomu, kontrolējot nacionālos sagatavošanas darbus attiecībā uz supranacionālo finanšu pārvaldību (par finanšu pārvaldības koncepciju - skat. 10. zemteksta piezīmi). Premjerministra pienākums ir informēt Parlamentu vai kompetento komiteju par jautājumiem, kuri tiks diskutēti Eiropas Padomes sanāksmēs. Valsts Padomes pienākums ir nosūtīt Parlamenta Priekšsēdētājam (Spikeram) jebkuru priekšlikumu, kas nonācis tās ieverības loka, par aktu, vienošanos vai citu pasākumu, kurš jāizlemj EU Padomei un kurš visos citos aspektos būtu Parlamenta kompetence. Priekšlikums tiek iesniegts Lielās Komitejas un, vispārīgā gadījumā, vienas vai vairāku speciālo komiteju izskatīšanai, kuru pienākums ir izteikt viedokli par to. Komitejas tiek informētas par stadiju,

kada ir jautājuma izskatīšana Eiropas Savienība, un par Valsts Padomes pozīciju šajā jautājumā. Bez augstāk minētajiem paziņojumiem, Lielajai Komitejai, pēc lūguma un savādāk, ja apstākļi atbilst, jāsniedz ziņojums no Valsts Padomes par jautājumu izstrādāšanu Eiropas Savienībā. Valsts Padome ir nosūtījusi Lielajai komitejai, piem., EAT gada ziņojumu līdz ar EAT speciālo ziņojumu Atzinuma Deklarācijas par 1995. finanšu gadu atbalstam. Lielā Komiteja iesniedza jautājumu Finanšu Komitejai, kura izskatīja EAT ziņojumus un nolēma, ka tie nedod iemeslu turpmākai rīcībai no komitejas puses.

299. (15.) Parlaments no sava vidus ievieš piecus Parlamentāros Valsts Auditorus uz ceturiem gadiem. Kvalificētu palīdzību viņiem sniedz sekretariāts, kurā nodarbināti 14 civildienesta ierēdņi. (VAP to ir 124). Parlamentāro Valsts Auditoru konstitucionālais uzdevums ir Parlamenta vārda *oficiali noverot* valsts finanses un uzraudzīt atbilstību budžetam. (VAP atbilstošais uzdevums ir *auditēt* valsts finanses un atbilstību budžetam.) PVA ik gadu veic daudzas inspekcijas vizītes. Tie arī nosūta ikgadējo aptaujas anketu ministrijām un finanšu zinātniskās iestādes projektus. PVA pienākums ir iesniegt savu gada pārskatu Parlamentam līdz tā gada beigām, kurš ir nākošais aiz uzraudzības pakļautā fiskālā gada. Tipiska gadījumā tas ir vienkāršs ziņojums, kaut arī atsevišķi ziņojumi nav izslēgti. Par PVA pilnvarām iestāties uzraudzības attiecībā uz naudas plūsmām starp Somiju un EK - skat. klatpievienoto Aktu Nr. 353/95.

300. (16.) Justīcijas Kanclers uzrauga valsts varas iestādes, vai tas ievieš likumu un izpilda savus pienākumus tāda veida, lai netiktu pārkāptas nevienas personas juridiskās tiesības. Kanclers akcentē *ex ante* uzraudzības attiecībā uz Valsts Padomi un *ex post* uzraudzības attiecībā uz citiem valsts varas orgāniem un valsts civildienesta ierēdņiem. Kanclers laiku pa laikam skar jautājumus, kuri saistīti ar valsts finanšu pārvaldību. Kanclers iesniedz gada pārskatu Prezidentam un Parlamentam. Kvalificētu palīdzību Kancleram sniedz sekretariāts, kurā nodarbināti 30 civildienesta ierēdņi.

301. (17.) Parlamentārais Ombudsmans novero valsts varas orgānus, ka arī valsts civildienesta ierēdņus, valsts sektora nodarbinātos un citas personas, kuras veic valsts uzdevumus, lai parliedzinātos, ka viņi ievieš likumu un izpilda savus pienākumus. Ombudsmans akcentē *ex post* uzraudzības attiecībā uz valsts varas orgāniem un civildienesta ierēdņiem. Ombudsmans laiku pa laikam skar jautājumus, kas saistīti ar valsts finanšu pārvaldību. Ombudsmans iesniedz gada pārskatu Parlamentam. Kvalificētu palīdzību Ombudsmānam sniedz sekretariāts, kurā nodarbināti 30 valsts civildienesta ierēdņi.

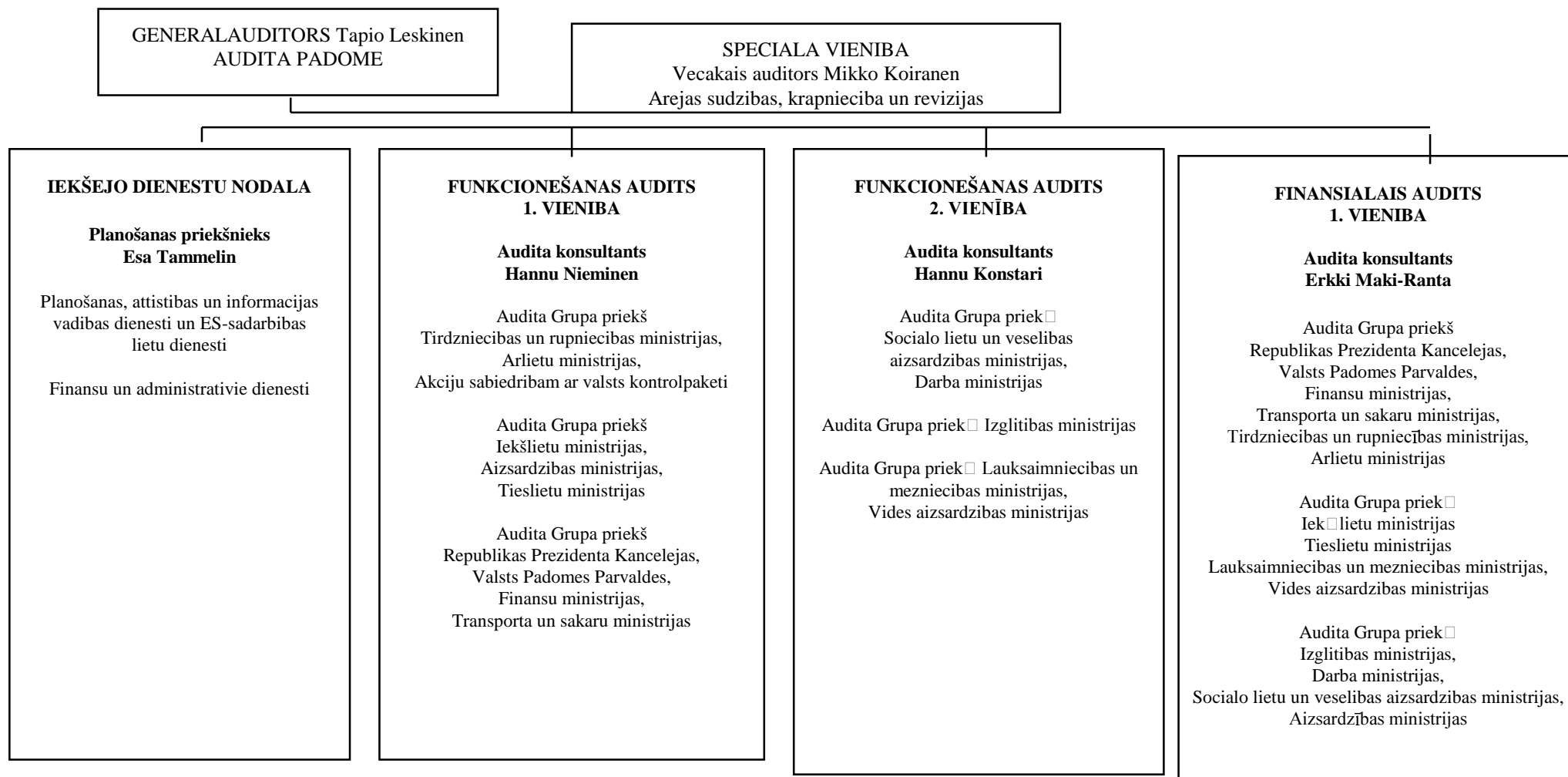
302. (18.) Eiropas Parlaments iestāties dalībvalstu netiešu uzraudzību ar Komisijas un EAT palīdzību. Turklāt Līguma par EK 138c. pants dod EP pilnvaras pamatot izmeklēšanu, kuras var skart arī dalībvalstu valsts varas orgānus. Skat. arī 1995. gada 6. marta Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas lēmumu par detalizētām normām, kuras reglamentē to, ka iestāties EP tiesības ierosināt izmeklēšanu.

303. (19.) Padome dalībvalstīs viena otru uzrauga netieši ar Komisijas un EAT palīdzību. Turklāt dalībvalstu oficiālajam amatpersonām ir iespēja piedalīties ka noverotajiem pārbaudes uz vietas un inspekcijas citas dalībvalstīs, kuras Komisija iestāties, lai aizsargātu Kopienas finanšu intereses pret kļūmēm un citām izpildījuma vai noformējuma nepareizībām. Lai piedalītos, ir nepieciešama attiecīgās dalībvalsts piekrišana. Skat. Padomes Noteikumu Nr. 2185/96. 6(2). pantu.

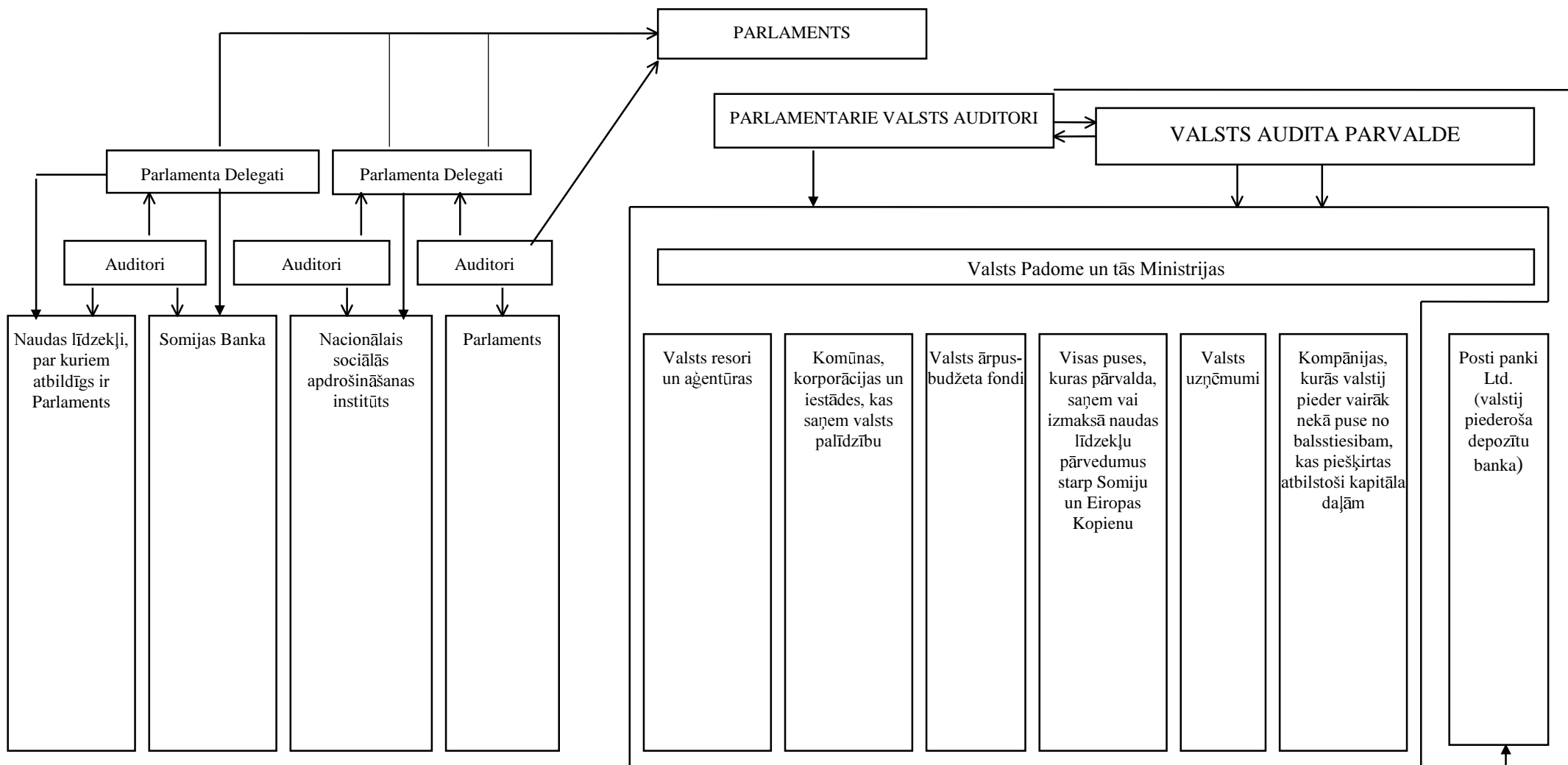
304. (20.) Eiropas Ombudsmana loma ka uzraudzības iestātei neskar dalībvalstis, bet Ombudsmans drīkst lūgt dalībvalsti piegādāt dokumentus, kuri viņam nepieciešami, lai veiktu savu Kopienas institūciju uzraudzības uzdevumu.

305. (21.) Administrācija un Parlamenta Finanšu Komitejas audita sekcija netradicionāli būtu varējusi ņemt vērā sakarā ar punkta lomu Eiropas Parlamenta Budžeta Kontroles Komitejas (BKK) intereses. Tomēr Finanšu Komiteja 1995. gada izdeva paziņojumu (HE 342/1994 vp.), saskaņā ar kuru Parlamentāriem Valsts Auditoriem jādarbojas kā kontaktu uzturēšanas punktam BKK intereses. Iespējams, ka Komitejas pozīcija tālāk bija motivēta ar faktu, ka tai ir vai vismaz parasti jānodrošina ierobežots skaits pilsonu ierēdņu tas ir, salīdzinājuma ar Parlamentāriem Valsts Auditoriem. Lidz šim sadarbības sakari starp PVA un BKK nav materializējušies, kaut gan sākotnējie kontakti zināma mērā jau ir ņemti. PVA tomēr var salīdzināt ar BKK daudzos aspektos: abi drīkst veikt *ad hoc* (speciālas) izmeklēšanas (skat. Līguma par EK 138c. pantu par BKK pilnvarām veikt izmeklēšanas); abi saņem audita ziņojumus no Augstākajam Audita Institūcijam (AAI); abi ir tālāk pamatojuši savus pašu ziņojumus uz AAI ziņojumiem (kaut gan musdienas vairums PVA gada pārskatu balstās uz PVA pašu darbu un darbu, ko veikuši administratīvie orgāni VAP uzraudzībā); abi, šķiet, cenšas uzturēt objektivitātes imidžu (ka preteju tīri politiskajai lomai); abi ir Parlamenta orgāni, nevis tam pakļautas iestādes; abi cieš no samērā zema statusa pie parlamentāriešiem, ka jau tas ar valsts finanšu *ex post* kontroli saistītas lietas nedrīkst notikt.

4. PIELIKUMS. SOMIJAS VALSTS AUDITA PARVALDES ORGANIZACIJA UN FUNKCIJU SADALIJUMS

5. PIELIKUMS. VALSTS FINANSU AREJAS UZRAUDZĪBAS SISTĒMA

→ Uzraudzība
 → Auditešana

FRANCIJA
*Benoît Chevauchez*³⁵

1. Nodales rezumējums

306. Dotais dokuments komplementāri papildina Francijas autoritātes sarakstīto nodalu publikācija *SIGMA Papers: No. 1; Effects of European Union Accession - Part 1. Budgeting and Financial Control* (SIGMA Dokuments Nr.19.: Norises pēc iestašanās Eiropas Savienība - 1. daļa. Budžeta veidošana un finanšu kontrole). Tāja apcerējuma aprakstīta naudas plusmu vadības procedūras un organizācija Francija un budžetas attiecības starp Eiropas Savienību un nacionālajam valsts finanšu sistemām.

307. Kaut gan doto rakstu iespējams saprast, iepriekš neizlasot attiecīgo minētā publikācija iekļauto nodalu par Francijas budžeta veidošanu, kura detalizēti aprakstītas vispārīgas struktūras un Francijas administrācija un budžets, bet tomēr noderīgi minēto rakstu izlasīt, pirms kerties pie dota raksta lasīšanas. Minētā raksta Francijas budžeta veidošana aplūkota Kopienas naudas līdzekļu aspekta, izlaižot Francijas administratīvās un budžetas struktūras. Tāja nav aplūkoti izdevumi, kurus vispārīgi raksturo ar terminu "iekšpolitikas pasākumi" (tie reprezentē summu apmēram ECU 4 miljardi - un apmēram vienu piekto daļu priekš Francijas) un galvenokārt izlieto zinātniskajai izpētei, un kurus tieši pārvalda Kopiena.

308. Pirms aprakstīt Francijas kontroles sistēmu attiecība uz Kopienas naudas līdzekļiem, ir jāizskaidro galvenās kontroles struktūras un procedūras Francijā.

2. Kontroles sistēma Francijā

309. Francija Valsts publisko finanšu kontrolei ir tādi paši standarti kā vietējo pašvaldību publisko finanšu kontrolei.

2.1. Valsts

310. Galvenās atšķirības starp finansiālo saistību akceptētāju un gramatvedi ir šādas:

- Finansiālo saistību akceptētājs ir par izdevumiem atbildīgais ministrs vai arī valsts civildienesta ierēdnis no šīs ministrijas, kuram ministrs deleģējis konkrētas pilnvaras. Budams atbildīgs par to, ka tiek izpildīts ar Parlamenta balsojumu apstiprinātais budžets, finansiālo saistību akceptētājs ir tiesīgs iesaistīt kredītus, parakstot visus dokumentus, kuri potenciāli radīs valsts parādu, trešās puses vārda: partnera izraudzīšanās, resursu pirkšanu, neatmaksājamu naudas piešķirumu organizācijai, komunālo ietaiņu buvī, u.tml.
- Atbildīgais gramatvedis ir Finanšu ministrijas valsts civildienesta ierēdnis. Pēc finansiālo saistību akceptētāja rīkojuma viņš maksā Valsts kreditoram, tiklīdz pakalpojumi ir izpildīti vai preces piegādātas. Atbildīgais gramatvedis ir vienīgā persona, kas pilnvarota rīkoties ar valsts naudas līdzekļiem, kuri tiek tureti un pārvaldīti Valsts Kases unikālajā kontā.

311. Pēc tam, kad raksturotas Francijas sistēmas galvenās īpatnības, aprakstīsim kontroles sistēmu atbilstoši izdevumu loģiskās un hronoloģiskās noformēšanas kārtībai.

35. Benoît Chevauchez k-gs (I.E.P. Paris - E.N.A.) savu karjeru galvenokārt ir veidojis Francijas Finanšu ministrijā (Budžeta Direktorātā). Tagad viņš ir administrators SIGMA programmas ietvaros.

312. Pati pirma kontrole ir izdevumu finansešanas saistību finansiala kontrole, ko uzņemies organizētājs. Finanšu ministrijas Budžeta departamenta uzraudzība to centrālā līmenī ir Finansiālie Kontrolieri - pa vienam katrā ministrijā, kura atbildīga par izdevumiem - un vietējā līmenī, pa izdevumu finansešanas saistībām, sekundārais finansialo saistību akceptētājs, kurš ir Galvenā Valsts Kases Glabātāja un Kasiera jaunākais palīgs. Šī regulējošā kontrole tiek īstenota, apzīmējot to noreķina dokumentu, kurš apstiprina nepieciešama kredīta esamību vēlākai izdevumu apmaksai.

313. Valsts iestādes, tādās kā Lauksaimniecisko Intervencu Parvaldes, Finanšu ministrijas norīkotais Valsts Kontrolieris veic daudz elastīgāku un ekstsīvāku finansialo kontroli.

314. Atbildīgais grammatvedis, kurš saņem organizētāja sūtīto maksāšanas orderi, maksāšanas brīdī pārbauda pārējās izdevumu regulēšanas noteikumu aspektus: pakalpojumu īstenošanu, precu piegādi, precu parādu apjomu, kreditora identitāti. Atbildīgajam grammatvedim jāvinš pielauj nepareizi noformētu vai izpildītu teriņu, ir jānosaka personīga finansiala atbildība; šī iemesla dēļ ir spēkā prasība, ka katram atbildīgajam grammatvedim jābūt apdrošinātam.

315. Kas attiecas uz šiem valsts izdevumu īstenošanas un *ex ante* kontroles svarīgākajiem principiem, tad ir jāpasvīt divi praktiski elementi, lai izprastu šīs sistēmas konkrēto realizāciju.

316. Pateicoties īstenošanas sliekšņiem un kontroles globalizācijai, Finansiālais Kontrolieris individuāli nepārbauda ikdienas izdevumu lielāko daļu. Turklāt budžeta īstenošanas procedūru ekstsīvā datorizācija kontroles vienkāršo, novēršot īpaši pārmerīgus kavējumus un laika limitus.

317. Tādējādi šī *ex ante* kontroles sistēma ir visumā apmierinoša, un attiecīgajiem dienestiem pret to ir laba attieksme.

318. *Ex post* audits var būt ārējais un iekšējais.

319. Katrā ministrijā esošais iekšējais inspekcijas dienests ir atbildīgs par savlaicīgu pārbaudi vai vispārīgiem auditiem un piesaistīts tieši ministram. Inspekcijas tiek īstenotas pēc ministra instrukcijām, saskaņā ar tajās norādīto programmu. Tādēļ šie inspekcijas dienesti tiek sankcionēti ar ministra lēmumu, kas tiem nodrošina visu misiju lietderīgumam nepieciešamo autoritāti un prestižu.

320. Tāpat kā vīna/vīnas koleģiem, Finanšu ministram ir iekšējais kontroles dienests: Finanšu Ģenerālinspektorāts (*Inspection Générale des Finances*). Tā veikta kontrole tiek realizēta sekundārā stadijā, jo katrā ta finansialajam dienestam ir savs iekšējais kontroles dienests:

- Valsts Kases Inspekcija (*Inspection du Trésor*) Valsts Grammatvedības Direktorāts (*Direction de la Comptabilité Publique*), ar 56 000 aģentiem grammatvedības un valsts kases vadībai, maksājumiem, iekasēšanai, utml.
- Nodokļu Inspekcija (*Inspection des Impôts*) Nodokļu Ģenerāldirektorāts (*Direction Générale des Impôts*) tieši o nodokļu un Eiropas PVN nodokļa bāzei, iekasēšanai un kontrolei.
- Dienestu Inspekcija (*Inspection des Services*) Muitas un Akcīzu Direktorāts (*Direction Générale des Douanes et des Droits Indirects*) muitas nodokļiem, ārpus-Kopienas PVN, akcīzēm.

321. Tādējādi, šo triju organizāciju starpā tieši Finanšu Inspekcijai (*Inspection Générale des Finances*) ir koordinējoša un uzraudzību īstenojoša loma, un tā var veikt tiešas un negaidītas selektīvas pārbaudes vai pārbaudes, kas balstītas uz dokumentiem. Tā ir atbildīga par analītiskajiem ziņojumiem un priekšlikumiem attiecībā uz ministrijas iekšējo funkcionēšanu un uzdevumiem, vai jebkuriem jautājumiem, kuri ietilpst tās jurisdikcijas jomās.

322. Arejo kontroli īsteno Audita Parvalde (*Cour des Comptes*), kurai, pirmkārt, ir jurisdikcionāla funkcija attiecībā uz zverinātajiem gramatvežiem. Ik gadu Audita Parvalde tieši vai netieši pārbauda Valsts finanšu pārskatus un tiem atbilstošos dokumentus. Apvienotas procedūras beigās un saskaņā ar koleģiālu spriedumu Audita Parvalde dod galīgo atzinojumu gramatvežim, vai, ja ir kādas noformējuma vai izpildījuma nepareizības, pavel gramatvežim atmaksāt attiecīgas apšaubītas summas Valsts Kasei (*Trésor Public*). Šo spriedumu var apeļēt Valsts Padome (*Conseil d'Etat*), visaugstākā administratīvā Tiesa.

323. Audita Parvaldei ir sekundārā loma, šoreiz attiecībā uz finansiālo saistību akceptētajiem. Saskaņā ar savu programmu, tā regulāri veic vadības auditus - iegūtas vērtības un par to izvērtētas naudas atbilstības analīzi - attiecībā uz budžeta vadības kvalitāti ministrijās, kuras atbildīgas par izdevumiem, kā arī to realizēto izvērtējumu izdevumu lietderīguma auditus. Audita sledzienu iesniedz ministriem, kuri sniedz atbildes uz kriticismiem un izskata priekšlikumus. Ik gadu Audita Parvalde vissvarīgākos kriticismus vai priekšlikumus dara zināmus atklātībai. Šo publisko ziņojumu vispusīgi atspoguļo prese un plaši izmanto Parlaments. Tāc šiem ziņojumiem nav juridisku sekū. Finansiālo saistību akceptētajiem tiek uzskatīti par parastiem ministru pārstāvjiem, priekš kuriem viņi izstrādā budžetus. Ministra atbildību var apšaubīt tikai ar politisku procedūru palīdzību. Tomēr Budžeta un Finansiālo Disciplīnas Tiesa (*Cour de Discipline Budgétaire et Financière*), kura ir izveidota no Conseil d'Etat un Cour des Comptes, drīkst sodīt organizētajus par nopietnām noformējuma vai izpildījuma nepareizībām. Bet praksē šīs institūcijas nav efektīvas, un to uzliktās sankcijas ir reti un smieklīgas.

2.2. Vietēja pašvaldība

324. Vietējo pašvaldību izdevumu kontroles metodes ir liela mērā to kontroles metožu iedrosetas, kuras prevāle attiecībā uz Valsts izdevumiem.

325. Tādā patī atšķirībā pastāv arī starp finansiālo saistību akceptētajiem - t.i., mēru vai vienu no viņa pilnvarotajiem komūnās lietās - un atbildīgo gramatvežiem, kurš vienmēr ir valsts civildienesta ierēdnis no Valsts Gramatvežības Departamenta (*Direction de la Comptabilité Publique*) Finanšu ministrijā.

326. Nekādas kontroles nav attiecībā uz izdevumiem, kuri atveleti vietējās pašvaldības līmeņa saistību fināsešanai.

327. Izdevumu apmaksu veic atbildīgais gramatvežis ar tiem pašiem ierobežojumiem, kā attiecībā uz Valsti.

328. Kaut gan vietējās komūnās drīkst brīvi veikt iekšējās inspekcijas, tikai lielākās to dara.

329. *Ex post* arejo kontroli īsteno Audita Reģionālās Palātas (*Chambres Régionales des Comptes*), kuras pilnvaras ir analogiskas Cour des Comptes pilnvarām.

330. Kopienas naudas līdzekļu kontroles metodes ir liela mēra pamatotas prakse. Šīs metodes ir ļoti pragmatiskas, no Francijas administratīvajam tradīcijām izrietošas un pakāpeniski pielāgotas, lai atbilstu pastāvīgi pieaugošajam Kopienas Institūciju prasībām.

331. Nākošajos paragrāfos analizēs ienākumu, lauksaimniecisko izdevumu un Strukturālo Fondu kontroli.

3. Pašas resursu kontrole

332. Iekšzemes resursu kontrole tiek īstenota galvenokārt Muitas un Akcīzu Direktāta (*Generala DGDDI*) uzraudzībā. Šķiet, ka apmēram 40% no visa personāla - 19 000 aģentiem - tieši vai netieši piedalās tradicionālā iekšzemes resursu iekasēšanā. Tomēr - kā finansiāls lielums - attiecīgās summas reprezentē tikai nelielu daļu (3 procentus) no visa ienākuma, kuru iekasējis Muitas un netiešo nodokļu ģenerālais departaments. Robežu atceļšana 1993. gadā atnesa *a posteriori* kontroles, kuras Francijā tiek piemērotas precēm, jau atmuitotām uz ne-Francijas robežām Eiropas Kopienas iekšienē. Saskaņā ar 1989. gada Kopienas Reglamenta 18. pantu, nacionālo kontroli nodrošina Muitas un netiešo nodokļu ģenerāla departamenta Finanšu Ģenerālinspektorāts. Turklāt Komisija var īstenot kontroles par savu pašas kontroli un piemērot tās minētajām organizācijām.

333. Šī sistēma izskatās pietiekoši lietderīga. Attiecībā uz importētajām precēm ik gadu tiek īstenotas 18 000 detalizētas kontroles, pie kurām jāpiemēro pastāvīgas kontroles attiecībā uz cukura kontribūcijām un *a posteriori* kontroles attiecībā uz uzņēmumiem. Šajās kontroles plaši pielieto "riskā analizēs" metodes.

334. 1993. gada Francijas Muitas iekasētais muitas nodevas reprezentē 12% no kopejas summas, kuru iekasējis Eiropas Savienība. Tāpat šajā gadā Komisija uzlika nodevu 150 svarīgiem uzņēmumiem par kopejo summu, kura reprezentē vairāk nekā 1 procentu no Francijā iekasētajām nodevām. 1994. gada iekšzemes resursu kontroles rezultāts bija iekasēta summa apmēram 500 MF apjoma.

335. Izdevumu kontrole ir daudz sarežģītāka. No vienas puses, te ir ELVGF-Garantēšana, senpazīstama kontrole, ņemot vērā attiecīgās summas - apmēram FF 55 miljardi 1993. gadā - un lauksaimniecības nozīmīgumu Francijai - 700 000 fermas. No otras puses, te ir Strukturālie Fondi ar mazāku ienākumu - FF 15 miljardi, kuru kontroles sistēma ir izstrādāta pavisam nesen.

4. Lauksaimniecisko izdevumu kontrole

336. ELVGF-Garantēšanas kontrolei jāpielāgojas Kopejai Lauksaimniecības Politikai (*Politique Agricole Commune*), kas samazina palīdzību palīdzības produktam, razotajam. Betība šīm divām izdevumu kategorijām ir ļoti atšķirīga kontroles sistēma.

337. Ir trīs atšķirīgi līmeņi attiecībā uz palīdzību produktam:

- Lauksaimniecības Parvalžu (*Offices Agricoles*) 250 aģenti veic "vienlaicīgas" kontroles - balstoties uz dokumentiem. Vinu darbību koordinē un atbalsta apmēram 30 inspektori no Lauksaimniecības Sektora Intervencu Organizācijas Centrālās Aģentūras (*Agence Centrale des Organismes d'Intervention dans le Secteur Agricole* - (ACOFA)). Dazos sektoros un attiecībā uz dāzēm palīdzības veidiem vīnus atbalsta Valsts dienesti, it īpaši Muitas un akcīzu ģenerāldirektorāts attiecībā uz atmaksājumiem - kas pēdējos gados guvuši sevišķu ievērību - kā arī attiecībā uz dāzēm produktiem, tādēļ ka vīns, augļi un dārzeņi. Krapniecības apkarošanas, konkurences un pāterina ģenerāldirektorāts

[*Direction Générale de la Concurrence, de la Consommation et de la Répression des Fraudes* (DGCCRF)] Finanšu ministrijas ietvaros - 4500 agenti - ir īpaši atbildīgi par galveno paterina precu kvalitātes kontroli un drošumu, un par tehnisko līdzekļu, tādu kā laboratoriju, mēraparātu, pielietojānu attiecībā uz vīnu, augļiem un dārzeņiem.

- Kopienas Noteikumos paredzētais *a posteriori* audits uzņēmumos ir sadalīts starp trim organizācijām: DGDDI, ACOFA un DGCCRF. 1994. gada pavisam tika auditēti 1 200 uzņēmumi, no kuriem Muižas un netiešo nodokļu ģenerālais departaments auditēja 440 uzņēmumus, ACOFA - 700, un DGCCRF - pārējos. 15% no šī skaita bija spiesti kārtot atmaksājumus, kaut gan tikai neliela daļa no konstatētajam izpildījuma vai noformējuma nepareizībām bija svarīgas. Ilgā laikā posmā šiem rezultātiem ir tendence nemainīties.
- Šīs organizācijas virsotnē ir 1981. gada dibinātā Kopienas Kontroles Sistēmu Koordinācijas Komiteja [*Commission de Coordination des Contrôles Communautaires* (CICC)]. Tas priekšsēdētājs ir Finanšu ģenerālais inspektors (*Inspecteur Général des Finances*) un tas locekļi ir pārstāvji no Lauksaimniecības ģenerālspektorāta (*Inspection Générale de l'Agriculture*); Lauksaimniecības ministrijas (*Ministère de l'Agriculture*); Budžeta ministrijas (*Ministère du Budget*); Lauksaimniecības parvalžu Valsts Kontroliera (*Contrôleur d'Etat des Offices Agricoles*); un samēra nesēns no Audita Parvaldes magistrāta (*Cour des Comptes*) un pārstāvis no Tieslietu ministrijas (*Ministère de la Justice*). Visi viņi sapulcējas reizi kvartālā un vīnu valde sapulcējas reizi mēnesī:
 - izlemt par audita programmu uzņēmumos - 1995. gada apmēram 1 100 auditu;
 - sadalīt uzdevumus attiecīgo audita dienestu starpā;
 - izvērtēt izpildes ģrūtības un stiprināt audita instrumentus un metodes ar apmacību, datubāzu un statistikas atskaišu palīdzību.

338. ACOFA nodibināja CICC sekretariātu, kura nodaļas uzrauga pasākumus, kurus nepieciešams veikt pret nepareizi noformēto vai izpildīto maksājumu sanemējiem. Šīs parvaldes nes pilnu atbildību par saviem uzdevumiem, un CICC ir tikai padomnieka loma. Komisijas Prezidents ir vienlaikus arī ACOFA Valdes priekšsēdētājs.

339. Ir dažas īpašas apakškomisijas:

- viena apakškomisija vīnu ražošanas sektoram;
- viena apakškomisija, tā saukta "nodomu tīšuma" apakškomisija, kura nesēns izveidota pēc Eiropas Savienības Komisijas lūguma, lai piemērotu soda sankcijas par "restitūciju" operatoriem, kuri nenolaizās līdz stingri noteiktajiem atmaksājumiem atpakaļ. Šādos gadījumos Audita Parvaldes magistrāts (*Cour des Comptes*) un Tieslietu ministrija (*Ministère de la Justice*) kopīgi daļā atbildību par vainīgu parkāpeju nodomu tīšuma noverteģanu.

340. Attiecībā uz palīdzību razotajam arī ir trīs punkti:

- Attiecīgas parvaldes vai arī Lauksaimniecības ministrijas (*Ministère de l'Agriculture*) teritoriālo dienestu veikta palīdzības lūgumu iepriekšēja izmeklēšana attiecīgie civildienesta ierēdņi pieprasa negaidītas selektīvas kontroles uz vietās gadījumos, kuru skaits līdzinās apmēram 10% no dosje kopskaita. Ģraudaugu un ellās augu sektora, kurš ir ģalvenais, parvaldes

nodarbina apmeram 800 kontrolierus, tas ir, pa 1 kontrolierim uz 70 fermam. Šeit sankciju likme ir samera augsta - virs 10 %.

- Soda likme ir mazaka - 4% - attieciba uz palidzibu lopkopibas sektora, galvenokart atbalsta/darbaspeka trukuma del. Ši palidziba ir senaka un to administre Vietejie Lauksaimniecibas Departamenti (*Direction Départementale de l'Agriculture*), kuri ir Lauksaimniecibas ministrijas (*Ministère de l'Agriculture*) teritorialie dienesti.
- Atbilstoši 1992. gada Kopienas Noteikumiem ieviesta Integretas Vadibas un Kontroles Sistema (*Système Intégré de Gestion et de Contrôle*) izraisa svarigas parmainas tās palidzibas kontroles, kuru istenošana vel nav pabeigta.

5. Strukturalo Fondu kontrole

341. Strukturalie Fondi tika veidoti, balstoties uz pieredzi, kas bija guta Kopejas Lauksaimniecibas Politikas istenoto izdevumu kontrole.

342. Istenojot ar 1993. gada Noteikumiem ieviestas reformas, Francija tika izveidota komisija, saukta Kopienas Kontrolu Koordinācijas Komisija-Strukturalie Fondi (CICC-*Fonds Structurels*). Šis komisijas, kura sastav no trim sekcijam - pa vienai uz katru fondu - priekšsedetajs ari ir Finansu Generalinspektors (*Inspecteur Général des Finances*), un tas sekretariats veido Integroto Vadibas un Kontroles Sistemu (*Système Intégré de Gestion et de Contrôle*). Kopienas Kontrolu Koordinācijas Komisija [*Commission de Coordination des Contrôles Communautaires* (CICC)] kopa un DG XX parakstija Protokolu, kurā bija iecerets Kopienas noteikumos un kurā nosaka, ka Eiropas Savienibas Komisija var savas pilnvaras deleget nacionalai organizacijai, kura rikojas tas varda un tas intereses.

343. Kas attiecas uz ERAF, tad kontrole faktiski ir dala no izdevumu parvaldibas praktiska procesa. Pec tam, kad parbaudita Francijas Budzeta Likuma proceduru istenošana, noverošanas vieniba, kas piesaistita Regionalajam Prefektam (*Préfet de Région*), izskata maksajumus, kas pieprasiti no Komisijas, un nosuta tos tikai tad, ja visi kriteriji ir apmierinati. Tadejadi Komisijas darbiba tiek fokuseta uz nedaudziem sistemu auditiem, kas lauj istenot lidzeklu piešķiršanas nosacijumu nodrošinajuma kontroles Regionala Prefekta limeni.

344. ESF tiek parvalditi ar Darba ministrijas (*Ministère du Travail*) teritorialo dienestu delegeta Regionala Prefekta palidzibu. Te ir ipašas problemas, kas saistitas ar sadalitas palidzibas pašu butibu. Eiropas krediti veido tikai nelielu dalu - 10% - no profesionalas apmacibas kreditiem Francija - apmeram FF 50 miljardi. Turklat tos ne tikai parskaita uz regioniem, kuri atbilst šim sektoram, bet tos ari biezi izlieto "asociācijas" (noteiktas ar 1901. gada Likumu), kuram ir tikai šķietamas uzskaites un atskaites parvaldibas strukturas. Tadejadi šie lidzekli nav paklauti tiešai Valsts kontrolei. Auditus veic Nacionala Kontroles Grupa (*Groupe National de Contrôle*) - ar aptuveni 100 kontrolieriem priekš apmeram 120 detalizetam parbaudem gada - Kopienas Kontrolu Koordinācijas Komisijas Strukturalo Fondu (CICC-*Fonds Structurels*) uzraudziba.

345. ELVGF-Virzišana piešķir dazada veida palidzibu. Attieciba uz palidzibu zemkopibas rajonu attistibai (1. un 5b. merkis) tiek ieverotas tas pašas proceduras ka attieciba uz palidzibu ERAF ietvaros. Parejas palidzibas formas, it ipaši jaunajiem fermeriem, tiek istenotas tada paša veida ka tieša palidziba, kuru piešķir ELVGF ietvaros. Tas administre Vietejais Lauksaimniecibas Departaments (*Direction Départementale de l'Agriculture*) un izmaksā Fermu Strukturu Nacionalais Planošanas Centrs [*Centre National pour l'Aménagement des Exploitations* (CNASEA)].

346. Metodologiska zina šie auditi tiek veikti trīs limenīs:

- *Pirmais* līmenis. Pamataudits, saukts par “sertifikācijām”, ir gan tehnisks, gan finansiāls. Kas attiecas uz tehnisko daļu, tad attiecīgajiem dienestiem jāveic atestāciju attiecībā uz to noteikumu ieviešanu, kas nosaka tiesības uz palīdzību, tad ka nokomplektētais personāls, izdarītas investīcijas, u.c., izmantojot kontroles, kas balstītas uz pierādījumiem un negaidītajam selektīvajam pārbaudēm, kuras tiek izplānotas pēc riska faktora analīzes pabeigšanas. Kas attiecas uz finansiālo daļu, tad maksājums parliedzina par precīzo summu, kura jāizmaksā, jānosaka identitāti, maksājuma datumu, u.c.
- *Otrais* līmenis. Audits jāveic novērošanas vienība, kas piesaistīta Reģionālajam Prefektam - videji apmēram desmit aģenti pie katra - un kuras loma ir garantēt to palīdzības lūgumu patiesību, kas nosūtīti Komisijai, pirms Komisija tos paraksta un uzņemas atbildību par tiem. Ka garantija pret kļūdām tiek veikta transakcijas secīgā stadijā novērošana.
- *Trešais* līmenis. Auditu monitorings tiek īstenots kā detalizēta nejaušas izlases pārbaude. Tam ir divkāršs labums: no vienas puses, ilustratīva lieta, kas veicina centienus parliedzināt par pretejo, no otras puses, kvalitātes novirzes analīze, kas saucas sistēmaudits. Pašlaik šī kontrole notiek tieši Kopienas Kontroļu Koordinācijas Komisijas (*Commission de Coordination des Contrôles Communautaires*) uzraudzībā. Tiek plānota paplašināšana ar merķi apmēram desmit detalizētās pārbaudes uz reģionu/fondu/gadu, kuras veiktu brigādes, kas izveidotas no Valsts Kases Inspektoriem (*Inspecteurs du Trésor*) Valsts organizāciju inženieriem, uz Reģionāla Prefekta (*Préfet de Région*) atbildību.

6. Auditu sankcijas

347. Ilgu laiku individuālos sodus atstāja valsts zina. Francija jau pastāvēja valsts finansēm labvēlīgi represīvo likumu nacionālajiem paraugi. Šos pašus likumus piemēroja arī tīkojumiem pēc Kopienas naudas līdzekļiem. Tas tika apstiprināts ar Māstrihtas līguma 209. pantu, kurš nosaka, ka mēģinājumus piesavināties Kopienas naudas līdzekļus valstīs traktes tāpat kā mēģinājumus piesavināties nacionālos publiskos naudas līdzekļus.

348. Piemēram, muitas noteikumu pārkāpumu tiesiskā vajāšana un sodīšana notiks saskaņā ar parastajām tiesībām, kas muitas inspektoriem piešķir plašas pilnvaras attiecībā uz izmeklēšanu un lietišķo operāciju veikšanu. Turklāt kriminālkodekss tiek piemērots visiem kradniecībām un viltojumu gadījumiem. Praksē šo gadījumu tiesiskā vajāšana īstenojas lēni. Apzinoties šo situāciju, ES Komisija plāno specifisku sankciju sistēmu attiecībā uz noformējuma vai izpildījuma nepareizībām tiešās palīdzības izvietošana kā daļu no Kopejas Lauksaimniecības Politikas reformas.

349. Kas attiecas uz lauksaimniecības lietām, tad auditešanas procedūra izraisa budžetas sankcijas pret Valsti, kura atveļēja vai nepamanīja noformējuma vai izpildījuma nepareizības Kopienas naudas līdzekļu izvietošana (*sankcionēšana*). Komisijas 1995. gada reformu aspektā Francijas valdība īstenoja šādas nepieciešamas izmaiņas:

- Lauksaimniecības ministrijas vienpadsmit lauksaimniecības pārvaldes un dienestus pēc viņu vadības un palīdzības izmaksas procedūru pilnīgas pārbaudes sekmīgi iekļāva jaunā maksājumu organizāciju saskaņošanas procedūrā. ES Komisija prasīja, lai dazi no tiem pirms iekļaušanas īsteno nozīmīgas vadības izmaiņas. Ik pēc trim gadiem ir iekļauta atkārtota pārbaude.
- ACOFA ir atbildīga, lai tiktu veikta sagatavošanas auditešanas procedūrai attiecībā uz ELVGF-Garantēšanas sekciju Francijā. Faktiski tas loma ir

centralizēt un parsūtīt informāciju un dokumentus ES Komisijai un, sākot ar 1996. gadu, arī ELVGF Auditešanas Komisijai [*Commission de Vérification des Comptes* (FEOGA)]. Turklāt ACOFA veicinas Kopienas normu ieviešanu visos attiecīgajos dienestos.

- 1995. gada beigās tika akceptēta un 1996. gada istenota svarīga reforma. ES Komisija galvenās auditešanas funkcijas deleģēja nacionālajam organizācijam. Francija šī izvēlēta organizācija bija Audita Parvalde (*Cour des Comptes*), kura nodibināja auditešanas komisiju, veidotu no pieciem magistrātiem, kam atbalstu sniedz apmēram desmit civildienesta ierēdņi. Šai komisijai ir trejāda loma:
 - auditēt iekšējās kontroles sistēmas un procedūras organizācijām, kuru parzina ir iepriekšēja lietu izmeklēšana, t.i. lauksaimniecības parvaldēm un Vietējiem lauksaimniecības departamentiem (*Direction Départementale de l'Agriculture*);
 - parbaudīt šo parvalžu parskatos sniegtas informācijas pilnību un atbilstību;
 - parbaudīt transakciju iztverumu pierādījumus.
- Kad abas puses ir uzklāstas un pēc tam audita komisijas ziņojums ir pilnīgi sagatavots, to nosūta ELVGF, kas to izmanto savu “sankcionēšanas” lēmumu pamatošanai.
- Iekšzemes budžetas normas nosaka, ka “sankcionēšanas” maksu summas jāieraksta Lauksaimniecības ministrijas (*Ministère de l'Agriculture*) nacionālajos budžeta kredītos. Šis normatīvais priekraksts tagad ir pareizi izprasts un tam ir ļoti motivejošs efekts uz aplukotajiem dienestiem.

350. Auditešanas procedūras rezultāti bija tādi, ka par laika posmu no 1988. gada līdz 1992. gadam caurmera pari palika summa MF 200 apjoma izmaksāšanai no Francijas budžeta, t. i., mazāk nekā 0,5% no sanemtajiem līdzekļiem - kas ir viens no vismazākajiem procentuālajiem radītajiem Eiropas Kopienā.

351. Pagaidām šāda sistēma ir spēkā tikai attiecībā uz ELVGF-Garantešanas sekciju. Tādā pašā rakstura procedūras varetu būt iedomājamas attiecībā uz Strukturālajiem Fondiem.

7. Krapniecības apkarošana

352. Jau vairākus gadus Kopienas finansiālo interešu aizsargašana ir bijusi gan Kopienas institūciju, gan dalībvalstu galvenais rūpju objekts. Ta bija arī viena no Francijas prezidentūras prioritātem pirmajā 1995. gada pusē. Pēc valdības lūguma, abi Francijas pārstāvji Krapniecības Apkarošanas Pasākumu Kooperācijas Komiteja analizēja situāciju Francijā un lika priekšā reformas, kuras pēc tam tika plaši īstenotas.

353. Tika izveidota jauna organizācija: Krapniecības Apkarošanas Pasākumu Koordinācijas Orgāns [*Instance de Coopération de la Lutte Anti-Fraude* (ICLAF)] - šis orgāns Francijā un Kopienas Grupa Krapniecības Apkarošanas Koordinācijai (COCOLAF) ir analogie koleģi. Ta līdzpriekšēdetāji ir abi Francijas pārstāvji Krapniecības Apkarošanas Pasākumu Koordinācijas Komiteja - Finanšu Ģenerālinpektors (*Inspecteur Général des Finances*) un Augstākās Apelācijas Tiesas Konsultants (*Conseiller à la Cour de Cassation*), un tāja ietilpst:

- Eiropas Lietu Starpministriju Komitejas Sekretariāts [*Secrétariat du Comité Interministériel pour les Questions Européennes* (SGCI)], kurš funkcionē kā tā sekretariāts;

- Kopienas Kontrolu Koordinācijas Komisijas [*Commission de Coordination des Contrôles Communautaires (CICC)*] prezidenti un viņu sekcijas;
- par iekšzemes finanšu resursu kontroli atbildīgais Finanšu Ģenerālinspektorāts (*Inspection Générale des Finances*);
- Audita Parvaldes magistrāts;
- Tieslietu ministrijas pārstāvis.

354. Ta uzdevumi ir šādi:

- pārbaudīt un koordinēt visas nacionālās audita programmas;
- regulāri noverot kaitniecības apkarošanas rezultātus un sagatavot gada ziņojumu Premjerministram (*Premier Ministre*);
- uzturēt sadarbības kontaktus ar UCLAF un analogiskam dalībvalstu struktūram;
- piedāvāt jebkādas priekšlikumus, kuri attiektos uz cīņu pret kaitnieciskām mahinācijām ar Kopienas naudas līdzekļiem un šādas mahinācijas vainīgo personu sodīšanu.

355. Tika īstenotas arī citas iniciatīvas, lai pastiprinātu kaitniecības apkarošanu. Piemēram, lauksaimnieciskā Kopienas Kontrolu Koordinācijas Komisija (*Commission de Coordination des Contrôles Communautaires*), pastiprināta ar divu jaunu magistrātu ierašanos, koncentrējās uz pasākumiem, kuri jāveic pēc audita, galvenokārt nepareizi iekasēto summu atmaksāšanas jomā. Turklāt šī Francijas organizācija norāda uz iespēju katrā dalībvalstī novietot savus muitas inspektorātus robežšķersojuma punktos, kuri atrodas parejo dalībvalstu teritorijā. Piemēram, franču-holandiešu apmāina tika īstenota starp Marseli un Roterdamu.

356. Saskaņā ar saviem 1991. un 1994. gada noteikumiem, Komisija organizē divreiz gada īstenojamu informācijas pārsūtīšanu par svarīgākajām noformējuma un izpildījuma nepareizībām pa dalībvalstīm, lai koordinētu cīņu cīņā pret kotrabandistiem lauksaimniecības jomā (IRENE fails) vai Strukturālo Fondu jomā (SCENT tīkls). Francija Muitas Parvalde ir tā, kas visbiežāk nodod tālāk svarīgu informāciju.

PORTUGALE
*Helena Lopes*³⁶

1. Nodālas rezumējums

357. Šim Portugāles pieredzi apcerošajam rakstam ir trīs daļas:

1. Portugāles Auditoru Tiesas nolikuma, jurisdikcijas un kompetences definīcija un tas jaunāko sasniegumu raksturojums selektivitātes, merku, metodoloģijas un kontroles jaudu aspekta, kā arī tas saikne ar iepriekšējo audita sistēmu.
2. Iss to Portugāles Auditoru Tiesas kompetences, struktūras un aktivitāšu izmaiņu raksturojums, kuru iemesls bija Portugāles iekļaušanas Eiropas Savienībā, ar speciālu fokusu uz tādām aspektiem kā kontrole, kura tiek īstenota attiecībā uz programmu, kuru līdzfinansēšanai tiek piešķirti Kopienas naudas līdzekļi, un kooperācijas iniciatīvas attiecībā uz Eiropas auditoru Tiesu (EAT), tādā skaitā piedalīšanās kopīgos auditos un attiecīgo auditu pavadīšana, kuri tiek veikti Portugālē.
3. Dazi secinājumi par to, ka iestāšanās Eiropas Savienībā ietekmēja areja finansiālo audita iestādes, kuri guši, balstoties uz Portugāles Auditoru Tiesas pieredzi pēdējos desmit gados. Svarīgākie no tiem ir šādi:
 - Ja ievieš tiesiskie un praktiskie nosacījumi, kas nodrošinātu, ka nacionālā Augstākā Audita Institūcija (AAI) kontroles izmantojamo Komunālo finansiālo resursu pareizu izlietojumu.
 - Auditu gaita jāveic funkcionēšanas analīzē, kā arī likumības un noformējuma un izpildījuma pareizības kontrole.
 - Kooperācija ar Eiropas Auditoru Tiesu un parejo dalībvalstu Augstākajam Audita Institūcijām (AAI-jām) ir svarīgs priekšnoteikums integrācijai, informācijas apmaiņai par principiālo pieeju kontroles metodēm, skaidri iezīmētās un lietderīgākās kontroles izveidošanai.
 - Ir jāisteno piesardzīgs, tomēr nopietns ieguldījums apmacība par tēmu, kas attiecas uz pielagošanos ES prasībām.

2. Portugāles Auditoru Tiesa

2.1. Tiesiskā bāze

358. Portugāles Auditoru Tiesa (turpmāk teksta "Tiesa") ir Augstākā (Areja) Audita Institūcija un Otrās Republikas Suverēnā Tiesa, kas pakļauta tikai likumam. Ta ir koleģiāla un pilnīgi neatkarīga. Tas tiesneši ir neatkarīgi, un ta ir atzīta par autonomu iestādi.

359. Portugāles Auditoru Tiesas īstenotai kontrolei ir pakļauti un tas jurisdikcija ir: dažādi centrālās, reģionālās un vietējās administrācijas departamenti, dienesti un organi, gan finansiāli autonomi, gan ne; publiskā sektora institūcijas un asociācijas; pēdējā laikā pieņemto likumu rezultātā arī privātie uzņēmumi, ja tie ir komunālo pakalpojumu koncesionāri vai ja tie saņem valsts naudu, tādā skaitā no Eiropas Savienības.

36. Helena Lopes k-dze kopā 1996. gada ir Portugāles Auditoru Tiesas Ģenerāldirektora vietniece. Pirms tam septiņus gadus viņa auditora amatu šajā Tiesā apvienoja ar vadības funkcijām, galvenokārt ex ante audita departamenta, bet par auditori šajā tiesā bija kopš 1981. gada.

360. Pašlaik Tiesas pilnvaras ir grupējamas šādas jomas:

a. Tiesai ir audita pilnvaras publiska sektora finansiālo aktivitāšu tehniskas novērtēšanas diapazona. Šīs pilnvaras manifestējas ikgadēja ziņojuma sniegšana Parlamentam par Visparejo Valsts Parskatu, ziņojumu par Autonomo Reģionu Parskatiem sniegšana, kā arī visdāzādāko mērķu, diapazonu vai tipu auditu ziņojumu akceptēšana. Gada ziņojumu sagatavošana par Visparejo Valsts Parskatu un Autonomo Reģionu Parskatiem ir noteikta likumā; savukārt veicamo auditu izvēle parasti notiek pēc Tiesas iniciatīvas. Tomēr auditi ir veicami arī pēc Parlamenta vai Valdības lūguma.

b. Jurisdikcijas pilnvaru paplašināšana, izmantojot:

Ex ante kontroli, kas galvenokārt saistīta ar atbilstības jautājumiem, kuri fokusejas uz darbību likumīgumu un tiem kontraktiem, kuri rada izdevumus vai finansiālas saistības; šādus kontraktus nedrīkst noslēgt, ja Tiesa atsakas dot piekrišanas apstiprinājumu un konformitātes sertifikātu.

Spriedumu par finansiālo atbildību pēc reālu revīzijas un verificācijas un konstatējumu savākšanas. Tas var izraisīt sankciju piemērošanu (vai nu naudas sodu veidā vai arī kā jebkuru nelietderīgi iztereto summu atmaksāšanu) pret vainīgajam pusēm par konstatētajiem finansiālajiem pārkāpumiem.

2.2. *Visjaunāko norišu būtiskas īpatnības*

361. Portugāle iestājas Eiropas Savienība 1986. gada, un Portugāles Auditoru Tiesa, var teikt, ir pieredzējusi intensīvu evolūciju, daļēji pievienošanas dēļ.

362. Auditoru Tiesas apstiprināšana par suverēnu iestādi tika noteikta Portugāles 1976. gada Konstitūcija; tas izraisīja svarīgas secīgas iniciatīvas, kuru nolūks bija modernizēt gan pašu šo institūciju, gan tas veiktas kontroles veidu. Šīs iniciatīvas tika intensificētas pēc Konstitūcijas 1989. gada grozījumiem un sekojošās Auditoru Tiesas Reformas (Likums Nr. 86/89.).

363. Tradicionālā kontrole, kaut arī visaptveroša, tomēr nebija parak stingra. Tas būtību veidoja rutīna un virkne formāla rakstura grammatveidības kriteriju. Ta bija pilnīgi atšķirta no kontroles, kuru veic citi audita organi. Tāda tradicionālā kontrole neatbilst musdienu audita principiem, kuru būtība ir tūrešanas pie:

a. ievērojami reducētāka diapazona *ex ante* kontroles ar pašreizējo fokusu uz tādām iniciatīvām, kas saistītas ar lielākiem riskiem, kā arī uz ievērojami nozīmīgāka finansiāla rakstura kontraktiem. Tas *ex ante* kontroles elements, kurš vilcināja administratīvas aktivitātes, tagad tiek iegrozīts sakarā ar laika limitu noteikšanu attiecībā uz lēmumiem no Tiesas puses. Ja Tiesa nebus pasludinājusi lēmumu pirms šī iepriekšnoteikta galīgā termiņa, tiks uzskatīts, ka piekrišana ir dota.

b. *ex post* kontroles, kuras virzītie principi ir kontroles selektivitāte un aktualitāte, akcentējot sistēmu kontroli, iekšējas kontroles analīzi, kā arī to neapšaubamības un drošuma revīziju. Selektīvā kontrole prasa definēt mērķus videjam un ilgākam laika posmam, kas ļautu akcentēt kriterijus, kuri garantē selektivitāti un nodrošina Tiesas jurisdikcijai pakļauta subjekta efektīva aptveruma iespēju iepriekšnoteikta vairākgadu laika posmā ietvaros. Selektivitātes kriteriji izgaismo specifiskus faktorus, tādus kā finansiālais diapazons un organizācijas vai investīcijas apjoms; riska līmenis, kurš saistīts ar iekšējas vadības struktūru derīgumu un iekšējas kontroles orgānu drošumu; to līmeni, kura veikta kontrole būtu tik savlaicīga un atbilstoša musdienu prasībām, ka ļautu

nekavejoties akceptet Auditoru Tiesas eventualas rekomendācijas, tādējādi nodrošinot iespēju gut labumu no šīm rekomendācijām; tadu nopietnu izpildījuma un noformējuma nepareizību atklāšana, uz kurām tiek versta uzmanība un kuras ir parliedcinoši pieraditas. Šada veida selektīvu kontroli parasti pavada Tiesas atbildības sferas paplašinašanas, ietverot biznesa organus, kurām uzlikta atbildība par valsts naudas līdzekļu parvaldību, un aptverot tadas jomas ka funkcionēšanas efektivitate un racionala finansu parvaldība, neatcelot likumīguma un noformējuma un izpildījuma pareizības kriterijus, kuri ir butiski juridiskionala aspekta. Musdienas gan šos divus kriterijus - likumīgums un izpildījuma un noformējuma pareizība - trakte ne tik daudz formali, ka pec butības. Tadas jaunas jomas ka vides aizsardzības un informācijas tehnoloģijas auditi vel joprojam ir liela mera eksperimenta laucini, kurus patlaban apgust Auditoru Tiesa.

- c. Nepieciešamību kooperēties ar iekšējas administrācijas kontroles organiem musdienas uzskata par nenoveršamu, jo Tiesai nakas akcentet iekšējas kontroles sistemu lietderīguma un efektivitates revīziju sakara ar to, ka Tiesas arejas un augstakas kontroles pilnvaras istenojas ka uzraugošas finansu kontroles augstaka instance. Likums nosaka, ka iekšējas kontroles organi savus ziņojumus suta Portugales Auditoru Tiesai. Tas ir butiski Gada Audita Programmas izstradašanai un Tiesas veiktai jebkuru tadu nelikumigu darbību juridiskai izmeklēšanai, kuras varetu atklaties vai butu identificetas attiecīgajos ziņojumos un kuras var eventuali izraisit finansialas saistības. Tomer vissvarīgaka šis sadarbības ipatnība ir tada, ka tai butu janoved pie nacionalas kontroles sistemas ieviešanas, kura tiktu istenota dazados limenos un funkcionetu koordineta veida, akcentējot dazadu iestazu iekšējas kontroles programmas, tādējādi nevis dublejot darbus un veicot nevajadzīgus auditus, bet gan paaugstinot kontroles efektivitate un kvalitate. Likums nosaka un diezgan detalizeti define šada veida sistemu Kopienas Atbalsta Bloku kontrolei. Šada aspekta kooperācijai un informācijas apmaiņai starp dazadiem kontroles limenim ir izšķiroša nozime.

3. Portugales Auditoru Tiesa pec Portugales iestašanas Eiropas Savieniba

3.1. Visparīgās sekas

3.1.1. Izpauzme uz Auditoru Tiesas pilnvarām un strukturu

364. Portugales iestašanas Eiropas Savieniba pati par sevi neizraisija nekadas radikālas parmainas ne Portugales Auditoru Tiesas tiesiskajās pilnvarās, ne tas organizacionalā struktura

365. Vienīgās izmainas, kuras izpauzdas likumdošanas limeni, izraisija 1989. gada Likums, ar kuru tika deklarēts, ka Tiesa tagad ir atbildīga par to, lai Līguma 188c.3. panta noteiktajā kartība tiktu parbaudita “*Eiropas Kopienas sagadato finansialo līdzekļu pielietošana saskaņā ar spēkā esošajiem likumiem un sadarbība ar attiecīgajiem Kopienas organiem*”.

366. Tacu, kas attiecas uz Tiesas pilnvarām, tad līdz šim laikam tas ta jau ir bijis, jo vairumu Kopienas iedalito resursu iekļauj budžeta ar valdības dienestu starpniecību un tādējādi pakļauj Tiesas veiktai finansialo aktivitāšu kontrolei.

367. Zināma mera var uzskatit, ka šī 1989. gada Likuma norma paplašināja Auditoru tiesas veiktās kontroles diapazonu, neparprotami atļaujot Tiesai revidēt privatu uzņēmumu transakcijas ar ES naudas līdzekļiem.

368. Uz doto brīdi tikai valdības organi bija pakļauti Tiesas veiktai finansialai kontrolei, un, kaut gan varetu pretendēt, ka šīs pašas kontroles ietvaros vienmer bus iespējams verificēt to līdzekļu izlietojuma pareizību, kurus valdības organi piešķirushi privātiem uzņēmumiem, šī

iespeja attiecība uz ES naudas līdzekļiem kļuva neapstrīdama, tikai pateicoties 1989. gada Likumam.

369. Šodien tas ir skaidrs, jo Likums Nr. 14/96. deklare, ka Auditoru Tiesas pienākums ir nodrošināt to privāto uzņēmumu finansiālo kontroli, kuri saņem valsts naudas līdzekļus, neatkarīgi no tā, vai šie līdzekļi ir nakuši no ES vai nav.

370. Tiesas organizācionālā struktūra tomēr nekad nozīmīgas pārmaiņas nenotika. Līdzekļu pielietojuma un Kopienas noteikumu izpildes kontroli veic visi audita departamenti savu specifiskās darbības sferu ietvaros.

3.1.2. Ietekme uz Auditoru Tiesas aktivitāti

371. Acīmredzams fakts, ka Portugāles Auditoru Tiesas pilnvaras un organizācionālā struktūra nav mainījusies, krasi kontraste ar svarīgajam izmainām Tiesas *aktivitātes*, kuras radušas sakara ar ieklausānos Eiropas Savienība. Piemēram:

- a. Eiropas Savienības dalībvalstu saimnieciska, tiesiska un politiska integrācija, ka arī supranacionālo sistēmu un pilnvaru nostiprināšanas ir būtiski grozījušas nacionālās realitātes un it īpaši finansiālos aspektus, tādējādi liekot kontroles sistēmai pielāgoties jaunajam sistēmai un noteikumiem. Šīs izmaiņas prasa milzīgu darbu institucionālā un individuālā līmenī, ka arī ieguldījumu zinātniskajā izpētē un profesionālajā apmācībā, lai nodrošinātu jauno realitāšu un noteikumu izpratni. Ikkatras kontroles jomas uzdevums ir izprast Kopienas direktīvu un noteikumu piemērojamību jebkura situācijā; mehānismus to integrācijai nacionālajā likumdošanā; jaunas institūcijas; migrāciju; tas kontroles un vadības sistēmas, kuras saistītas ar dažādo Kopienas fondu funkcionēšanu. Viens no adaptācijas vissvarīgākajiem, bet, iespējams, arī visgausākajiem aspektiem ir centieni panākt, lai visi tehniķi un magistrāti asimilē un piemēro šos jaunās normatīvās aktus.
- b. Līguma par Kopienas noteikta Portugāles Auditoru Tiesas loma būt par Eiropas Auditoru Tiesas nacionālo sarunu biedru - un fakts, ka šis paplašinātais Eiropas Kopienas ietvaros īstenota parejo Valsts Augstākās Audita institūciju savstarpēja sadarbība kļūst obligāta - lika Tiesai iekļauties šā finansiālā audita eiropiskajā "dinamismā", kurš pats par sevi kļūst par vēl vienu Eiropas integrācijas pilāru un ir noderejis ka šīs institūcijas modernizēšanas stimuletais attiecība uz 2.2. nodaļa skartajam problemam. Sadarbības virsniēku (kuri parstāv ikkatru no visām Augstākajām Audita Institūcijām) savstarpējie kontakti, specializēto Darba Grupu sanāksmes, Augstākās Audita Institūciju Prezidentu Kontaktu Komitejas pieņemtas Rezolūcijas un sadarbība attiecība uz auditiem - tas viss ir veicinājis vienotas pieejas izstrādāšanu attiecība uz kontroles koncepcijām un metodēm Eiropas telpas ietvaros. Abi pašreizējie kontroles modeļi, kuri atšķiras pēc pilnvaru un lēmumu tipa (jurisdikcionālas Tiesas un Ģenerālauditori) tādējādi ir ciešāk satuvināti, pateicoties sarunu uzsākšanas metodēm. Prasība pēc harmonijas kritērijos un Kopienas likumu interpretācija arī ir izvirzīta sakara ar Kopienas vai kopejo Eiropas Savienības politisko risinājumu aizvien pieaugošo kvantitāti un uzlaboto kvalitāti, ka arī nepieciešamajam operacionālajam un finansiālajam pilnvaram, kas piešķirtas Savienības departamentiem, lai garantētu pielietojumu. Harmonizācijas objektu izvēlē iespējamo precīzi definētās merķi, kurus visas AAI-jas bija izvirzījušas kopīgi:
 - izstrādāt audita rokasgrāmatu, kuru akceptēs visu Eiropas Savienības dalībvalstu AAI-jas;
 - ieviest skaidri formulētu kontroles programmu izstrādāšanas sistēmu (gadām vai vairākiem gadiem);
 - kopīgi pielietot programmas profesionālās apmācības pasākumus;

- iedibinat informācijas apmaiņu attiecībā uz informācijas tehnoloģijas sistēmām;
 - īstenot koordinācijas struktūru attiecībā uz pasākumiem, kurus veiks un kuru priekšsedetāji būs Eiropas Auditoru Tiesa un nacionālās audita institūcijas pēc rotācijas principa.
- c. Jaunie apstākļi prasīja dažas korekcijas personāla, budžeta un tehniskā darba vadība, kaut gan šie apstākļi nenoveda pie izmainām formālajā struktūrā. Izradījās, ka nepietiek ar Sadarbības virsnieka (kura kompetence ir organizēt auditus un sanāksmes, iesaistot parejas AAI-jas, un regulēt visus jautājumus, kas attiecas uz sarunu vedēja funkciju) iecelšanu, jo palielinājās sadarbības iniciatīvu un Eiropas Auditoru Tiesas veikto auditu skaits, tādēļ bija nepieciešama divu-triņu cilvēku grupa, kas sniegtu palīdzību Sadarbības virsniekam šo uzdevumu veikšanā. Fakts, ka visiem audita departamentiem ir jāzina un jāpiemēro EK noteikumi un būtu savstarpēji jāsadarbojas horizontālajos auditos, noveda pie tā, ka tika pastiprināta to savstarpēja koordinācija; individuālie un kolektīvie centieni macīties un izdarīt labāk, un nebaidīties stāties preti jaunam prasībam un pildīt tas, vienlaikus visu laiku veicot tradicionālo ikdienas darbu; ka arī pie pastiprinātas nepieciešamības paplašināt apmacības programmas EK tiesības. Budžeta veidošana bija jākorrigē tā, lai būtu iespējams finansēt palielinājušos izdevumus komandējumiem, reprezentācijai, viesu uzmēšanai un apmacībai.

3.2. Portugāles iestāšanas Eiropas Savienībā un sakāra ar to radušās konkrētas izmaiņas Auditoru Tiesas aktivitātēs

372. Ka jau iepriekš minēts, tās operācijas, kuras Tiesa veic katru dienu, atspoguļo dažus praktisku aspektu izmaiņas.

3.2.1. Ex ante kontrole

373. *Ex ante* kontroles mērķis ir pārbaudīt, vai tie kontrakti vai akti, kuri reprezentē izdevumus vai finansālus pienākumus, atbilst spēkā esošajiem likumiem un vai budžeta ir paredzēts attiecīgo saistību finansālais segums. Šāda veida kontroli piemēro arī, lai analizētu atbilstību Kopienas likumiem un jebkuru Kopienas naudas līdzekli, kuri varētu tikt iesaistīti, pareizu iekļaušanu budžeta.

374. Šāda veida kontrole ir sevišķi svarīga attiecībā uz kontraktiem tur, kura varētu konstatēt, ka Kopienas likumi par publiskajiem tirgiem nav bijuši ieveroti, kas ved (un pagatne faktiski novedis) pie sankcionēšanas atteikuma, t.i., ka kontraktu vai izdevumus nevar īstenot.

375. Problemas rodas, ja starp Kopienas likumiem un nacionālajiem likumiem ir pretrunas vai nu tādēļ, ka direktīvas nav akceptētas nacionālajā likumdošanā, vai arī ir neadekvāti akceptētas.

3.2.2. Ex post kontrole un atzinums par reķiniem

376. *Ex post* kontrole attiecībā uz Kopienas naudas līdzekli pielietojumu un atbilstību Kopienas likumiem, it īpaši valsts palīdzības pasākumu audita, PVN kontrole Kopienas iekšējās transakcijas, vai krapniecības atklāšana notiek, revīdējot un verificējot reķinus vai nu zinojumu izstrādāšanas vai sankciju uzlikšanas nolūka, vai arī to auditu ietvaros, kuri paredzēti Tiesas sastādītāja Audita Plāna vai kurus pieprasījis Parlaments vai Valdība.

377. Auditoru Tiesas pilnvaras auditēt Kopienas naudas līdzekli pielietojumu izraisījušās papildus uzdevumu veikt investīciju programmu un projektu finansālo struktūru analīzi

visparīgu atlases kritēriju aspekta, tādējādi garantējot sistematisku atlasi attiecībā uz to programmu un projektu kontroli, kuru līdzfinansēšana tiek izmantoti minētie naudas līdzekļi.

378. Minētas investīciju programmas vai projekti parasti iesaista dažādus orgānus, dažāda veida finanšu skaidras naudas transakcijas, dažādu veidu kontraktus un izdevumus, dažādus saimnieciskos gadus un vadību. Tie visi ir pakļauti kontrolei attiecībā uz operacionālajam intervencēm; dažādu līmeņu vadības struktūru un iekšējas kontroles sistēmu pārbaudēm; to Kopienas finanšu resursu pielietojuma pārbaudei, kuri piešķirti Kopienas Atbalsta Bloku ietvaros; revīzijām attiecībā uz to, vai līdzekļi ir izlietoti tieši tiem nolūkiem, priekš kuriem tie tika piešķirti, un vai rezultāti atbilst definētajiem mērķiem.

379. *Ex post* kontroles iniciatīvas var beigties ar rekomendācijas saturošo ziņojumu akceptēšanu, bet arī ar sankciju piemērošanu par konstatētajiem finanšu pārkāpumiem, tāja skaita par finanšu piesavināšanu, izmantojot dienesta stavokli.

380. Loti daudz auditu tika veikti attiecībā uz programmām, kuras iesaistīti Kopienas naudas līdzekļi. Kopienas Atbalsta Bloku sakumetapa tika veikts visaptverošs audits ar mērķi analizēt un pārbaudīt juridiskas un faktiskas lēmšanas, informēšanas, izmeklēšanas, kontroles un finanšu shēmas attiecībā uz Strukturālajiem Fondiem un komplementarajiem finanšu instrumentiem.

381. Pavisam nesēn pēc Portugāles valdības pieprasījuma veiktais audits attiecībā uz Kopienas naudas līdzekļiem fokusejas uz to summu pielietošanas sistēmu, kuras piešķirtas Eiropas Sociāla Fonda ietvaros Portugāle. Šis 10 gadu laika posmu aptverošais audits bija vērsts uz vadības modeļu pārbaudi un ietvera auditēto orgānu īstenoto aktivitāšu lietderīguma, efektivitātes un ekonomizācijas koncepcijas, kā arī iekšējas informēšanas un kontroles sistēmas.

382. Fakts, ka aizvien lielāka prioritāte tiek dota auditēšanas programmām un projektiem, vai pat specifiskam finanšu aktivitātes jomām, kuras pēc savas dabas var būt par iemeslu multiplu orgānu pārbaudei, ir novedis pie multidisciplināru audita brigāžu izveidošanas, kuru locekļi ir speciālisti ar prasmēm dažādās jomās, un - īpašās jomās - pat konkrēta profila ārštata ekspertu pakalpojumu izmantošanas. Tas prasa kolosālu institucionālu elastību, ko ne vienmēr var panākt.

3.2.3. *Kooperācija ar Eiropas Auditoru Tiesu*

383. Eiropas integrācijas prakse norāda uz nepieciešamību pēc pārkatojumiem dažādu dalībvalstu Augstākās Audita Institūcijas nolūka izstrādāt jaunas savstarpējo saskarsmju metodes un konsultēt audita aktivitāšu koordināciju katrā no tām, izmantojot kopēju planu, ar mērķi paplašināt un racionalizēt aptverumu un samazināt izdevumus.

384. Tāpat tas norāda, kas vispirms nepieciešams harmonizēt dažādo institūciju audita praksi un metodes. Tādējādi tika izlēmts, ka jāveic pie šīs vienotības vedošā pasākumi, piemēram, Eiropas Auditoru Tiesas un nacionālo audita institūciju kopīgi veiktie auditi, tāja pašā laikā sagatavojot rokasgrāmatu par auditu un procedūram Kopienas līmenī, darbs pie kuras jau ieiet noslēdzošajā fāzē.

385. Portugāles Auditoru Tiesa ir iesaistījusies šajā projektā jau no pašā sākuma, ne tikai klātesot auditos, kurus Eiropas Auditoru Tiesa veic Portugāle, bet arī piedaloties kopīgajos auditos.

386. Nacionālajam interesēm attiecībā uz kontroli aizvien vairāk harmonizējoties ar Eiropas Auditoru Tiesas attiecīgajām interesēm, it īpaši tajās programmās, kuru

lidzfinansētajās ir Eiropas Savienība un tās dalībvalstis, intensīvāka ir kļuvusi arī Eiropas Auditoru Tiesas un Portugāles Auditoru Tiesas sadarbība. Tas visskaidrāk ir kļuvis redzams kopš 1990. gada, kad tika parakstīta šo abu Tiesu vienošanās par kooperācijas metodi.

387. Minēta vienošanās nosaka, ka plašāka mēroga jāsteno apmaiņa ar informāciju, kura uzskatāma par nepieciešamu pilnīgākai dokumentālajai kontrolei, un piešķir Portugāles Auditoru Tiesai pilnvaras, kuras līdzvērtīgas Eiropas Auditoru Tiesas pārstāvju pilnvarām, ciktāl tas attiecas uz apvienotajiem auditiem.

388. Portugāles Auditoru Tiesas un Eiropas Auditoru Tiesas sadarbība tādejādi ir pilnveidojusies šādas divas jomas:

A) Klatbutne Eiropas Auditoru Tiesas veiktajos auditos

389. Portugāles Auditoru Tiesa ir bijusi klat visos Eiropas Auditoru Tiesas veiktajos auditos attiecībā uz Kopienas ienemumiem un izdevumiem, kas īstenoti Portugālē.

390. Šāda veida sadarbība tiek garantēta, pielietojot lielāka vai mazāka mēra tipisku procedūru, kura parasti ir šādas stadijas:

- i. Eiropas Auditoru Tiesa informē Portugāles Auditoru Tiesu par misijām, kuras tā plāno īstenot Portugālē turpmāko četrus mēnešu laiku.
- ii. Tam seko informācijas apmaiņa starp abām Tiesām, kuras laikā tiek saskaņotas katras misijas detaļas un prasības (datums, vieta, mērķi, auditejamo valsts administrācijas iestāžu nosaukumi un attiecīgie vadītāji).
- iii. Četrus nedēļas pirms audita Portugāles Auditoru Tiesa oficiāli informē auditejamās iestādes un attiecīgos Valsts locekļus. Tiem paziņo arī audita programmu ar tās iekļautajiem mērķiem.
- iv. Noverošanu visas misijas laikā garantē viens vai divi auditori no Portugāles Auditoru Tiesas.
- v. Pēc audita pabeigšanas Eiropas Auditoru Tiesa nosūta Portugāles Auditoru Tiesai dokumentu "Sākotnējie konstatējumi". Šajā dokumentā ir norādīts uz konstatētajiem trūkumiem vai anomālijām un prasīts, lai Portugāles Auditoru Tiesa informē auditētas iestādes un lai pēdējās divus mēnešu laiku iesniedz savus komentārus.

391. Auditēto iestāžu atbilde nav obligāta. Ja atbilde tiks sniegta, tad galīgo ziņojumu korigēs izdarīto noverojumu aspektā.

392. Ir pierādījies, ka šāda sadarbība ir ļoti noderīga abām pusēm tāja zinā, ka Eiropas Auditoru Tiesa gūst labumu no tam zināšanām, kuras Portugāles Auditoru Tiesai ir par Portugāles centrālo un vietējo administrāciju; tiek parvārtas valodu barjeras; būtiski tiek samazināts oficiāli zinā ievākšanai nepieciešamais laiks. Portugāles Auditoru Tiesa palielina savu zināšanu krājumu par Eiropas perspektīvam un īpašajiem radītājiem, kuri jākontrolē, tādejādi gūstot labumu no redzesloka paplašināšanas un jaunas informācijas par programmu, kuras arī tai, iespējams, bus jākontrolē.

B) Piedalīšanās kopīgajos auditos

393. Portugāles Auditoru Tiesa un Eiropas Auditoru Tiesa ir veikušas kopīgos auditus konkrēti lauksaimniecības jomā. Jau tiek plānots kopīgs audits 1998. gada attiecībā uz

Strukturalajiem Fondiem. Pašlaik pilna gaita noris sagatavošanas darbi vel vienam kopigam auditam par fiskalitati, iesaistot taja Augstakas Audita Institucijas no parejam Eiropas Savienibas dalibvalstim.

394. Ieverojot protokola noligumos ar Eiropas Auditoru Tiesu noteikto kartibu, kopigos auditus isteno, balstoties uz kopigu metozu programmešanu un iesaistot apvienoto brigadi, kura ari uzrada kopigo zinojumu.

395. Tomer, ta ka šajos audits rodas dazi sarezgijumi un tie prasa lielu piesardzibu, tad tos isteno samera reti. Tatad:

- i. Planošana un programmu izstradašana javeic jau iepriekš (sešus lidz divpadsmit menešus), nemot vera sarezgijumus, kuru celonis ir talums un nepieciešamiba apsvert loti daudzas relevantas lietas.
- ii. Tematu identifikācijas priekšnoteikums ir kopīga ieinteresētība, kas prasa savstarpeji apmainities ar informāciju par abu Tiesu programmetajiem uzdevumiem vairāku gadu laika posmam, ka ari to jomu konstatēšanu, kuras nacionālas intereses un Kopienas intereses saskaras un kuras jaiedibina cieša saikne starp Kopienas likumdošanu un nacionālo likumdošanu.
- iii. Audita sagatavošanas stadijas darbos jāiekļauj informācijas apmaiņa par Kopienas un nacionālajam tiesiskajam normam attiecība uz aplūkojamo jautājumu; diskusija par globālo audita planu; kritēriju noteikšana auditejamo projektu izvelei; skaidra un kopīga to audita metozu definīcija, kuras bus jāpielieto *in loco* (uz vietās), piemēram, precīza un racionāla audita uzdevumu izvietošana nolūka izvairīties no kontroles dublēšanas.
- iv. Ir pierādījies, ka apvienota ziņojuma izstradašana ir īpaši sarežģīts darbs, nemot vera ieverojamo atšķirību motivācijas, metodiskās pieejas un eventualajos audita rezultatos, kuru izraisa ne tikai attālums, bet ari nepieciešamība darbu izmaksas saglabāt saprātīgā līmenī. Ikkatrai pusei ir izveles tiesības sagatavot pašai savu ziņojumu, kura kopiju ta pēc tam iesniedz otrajai pusei. Galīgais apvienotais ziņojums tiek sastādīts, pamatojoties uz visiem tiem ziņojumiem, kurus akceptējušas katrā institūcija, kas pēc tam tos izmantos saviem īpašiem mērķiem.

396. Neskatoties uz grūtībām un papildus radušajiem izdevumiem, pieredze joprojām tiek uzskatīta par pozitīvu un auglīgu, jo tā ļauj zināšanām lietderīgi ieplūst tajās jomās, kuras ir īpaši nozīmīgas integrācijai, un nodrošina iespēju apmainīties ar pieredzi attiecībā uz tam audita metodēm un procedūram, no kurām savstarpēju labumu var gūt abas AAI-jas, ka ari stimulē koordinēto auditu attīstībai nepieciešamo vienveidību.

397. Koordinētajos audits programmas tiks izstradātas kopīgi, un katrā institūcija tad formulēs pati savus audita uzdevumus, kas tai ļaus racionāli sadalīt cilvēku darbu un finansālos resursus.

3.2.4. *Piedalīšanas specializētas darba grupas*

398. Eiropas Savienības dalībvalstu Augstāko Audita Institūciju kooperācijas ietvaros, iekļaujot tajās Eiropas Auditoru Tiesu, un saskaist ar Sadarbības virsnieku un Augstāko Audita Institūciju Prezidentu Kontaktu Komitejas veikto darbu, ir izveidotas Darba Grupas īpašu interesi izraisošo jautājumu padziļinātai analīzei, ziņojumu sniegšanai par aktuālo situāciju, ka ari uzlabošanas un standartizācijas priekšlikumu izvertešanai. Ir pierādījies, ka šo Darba Grupu darbs ir nepieciešams integrācijas attīstīšanai šajā jomā.

399. Portugales Auditoru Tiesa ir piedalījusies vairākas no šīm grupām un tā rezultātā guvusi vertīgas atziņas attiecībā uz aplūkojamo problēmu apdomāšanu un norādījumiem to risināšanai.

400. Portugāle ir koordinatore Darba Grupai Valsts Palīdzības Pasākumu kontroles jautājumos; referente Darba Grupai Publisko Tirgu kontroles jautājumos; locekle nesēn nodibinātā Grupā, kuras kompetence ir PVN kontrole Kopienas iekšējās transakcijas un Grupā, kuras kompetence ir attiecības starp Eiropas Auditoru Tiesu un dalībvalstu Augstākajam Audita Institūcijam.

3.2.5. *Resursi*

401. Mēs jau esam apgalvojuši, ka Portugāles iestāšanās Eiropas Savienībā nav izraisījusi nekādas svarīgas organizacionālas pārmaiņas Portugāles Auditoru Tiesa tāda zina, ka jebkuru papildus kontroli vai auditus karto visa organizācija savu respektīvi operacionālo jomu ietvaros. Atbildīgi par piedalīšanos kopīgajos auditos vai darba grupās ir attiecīgās jomas speciāli apmācīti vadītāji un auditori, kuri var nakt no jebkura departamenta.

402. Organizācija tādejādi gūst lielāku labumu no jauno zināšanu iegūšanas, kas acīmredzot ir galvenais mērķis. Patiesība no piedalīšanās šajos kopīgajos projektos, kuri rada ievērojamus papildus izdevumus, nebūtu nekāda labuma, ja informācija, gūtas mācības un pieredze paliktu tikai pie tiem, kuru aktivitātes ir veltītas vienīgi ārējai sadarbībai, un institūcija kā vienots veselums to visu neparnemtu un neabsorbētu.

403. Tomēr reāli ir nepieciešams neliels dienests, kura uzdevums būtu visu īstenoto aktivitāšu koordinēšana un kurš būtu atbildīgs par visu attiecīgo materiāli-tehnisko apgādi un organizāciju, it īpaši to, kas skar Eiropas Auditoru Tiesas veikto auditu pavadīšanu, kura pakāpeniski aizvien vairāk intensificējas - 1996. gada tā tika īstenota 30 auditu visdāzādākajās fāzēs.

404. Mēs varam lest, ka kooperācija ar Eiropas Savienību, piedalīšanās auditos, darba grupās, starptautiskajās apspriedēs un materiāli-tehniskās apgādes nodrošināšana prasa sešu uz pilnu slodzi pienemtu speciālistu darbu, kaut gan tas tiek sadalīts pa dažādiem elementiem, aptverot visas operacionālās jomas Tiesā.

405. Eiropas integrācijas rezultāta radušos jauno realitāšu un normatīvi tiesisko aktu kontroli īsteno viss Tiesas personāls kā Tiesas parastās darbības daļu, tādejādi padarot neiespējamu attiecīgo ar šo kontroli saistīto izdevumu atsevišķu novērtēšanu.

406. Bija jāisteno lielas investīcijas profesionālajā apmācībā. Papildus zinātniskajai izpētei un apmācībai katru dienu "darba vieta", tika organizētas īpašas apmācības programmas, tādās kā Kopienas tiesības, dažādie Eiropas Savienības Fondi, Kopienas Atbalsta Bloki, Kopienas politika, Kopienas resursi, Kopienas finanses, Kopienas iekšējo transakciju PVN, Ārēja audīšana Eiropas Savienībā. Šīs apmācības programmas tiek īstenotas Auditoru Tiesā, parasti ilgst 9 līdz 24 stundas katrā, un statistiski katrs auditors jau ir bijis vismaz divas apmācību programmas ES jautājumos.

407. Katru gadu apmēram 80 darbinieki tiek norīkoti apgūt šīs apmācības programmas, turklāt vēl daži piedalās citu institūciju izstrādātajos apmācību projektos, ieskaitot praktisko apmācību citas Augstākajās Audita Institūcijās.

408. Kopš iestāšanās Eiropas Savienībā, izdevumi komandējumiem, kuri saistīti ar ārējās kooperācijas aktivitātem, ir ievērojami palielinājušies, kaut gan tāja laikā sadarbība ar pārējo valstu Augstākajam Audita Institūcijam, to starptautiskajam organizācijam un valstīm,

kuras prot portugalu valodu, ir intensificējusies, tādējādi budama atbildīga par šo izdevumu palielināšanos.

409. Ja neskaita sevišķus izņēmuma gadījumus, tad viss darbs sadarbības iniciatīvu, tekstu formulēšanas un informācijas izplatīšanas istenošana tiek izpildīts angļu un francu valoda. Šeit iesaistītajam personālam ir jāpilnveido savas svešvalodu prasmes, lai samazinātos papildus izdevumi par tulkošanu un vienlaikus paaugstinātos darba rāzīgums.

4. Secinājumi

411. Kopienas Līgumi neprasa grozīt nacionālo audita institūciju pilnvaras, bet deklare, ka jebkuri auditi, kurus Eiropas Auditoru Tiesa isteno attiecībā uz Kopienas naudas līdzekļu ienemumiem un izdevumiem dalībvalstīs, jāveic, kooperējoties ar minētajam nacionālajam audita institūcijām. Tas nozīmē, ka nacionālajam audita institūcijām jāuzņemas aktīva loma šajā jomā, kura būtu jāatzīst.

412. Nacionālās Augstākās Audita Institūcijas uzdevums un pienākums ir rīcība esošo Kopienas finansiālo resursu pārbaude un rentabla pielietojuma revīzija, kuras analīzē obligāti jāiekļauj nacionālā perspektīva. Jānosaka šī uzdevuma izpildes priekšnoteikumi.

413. Tradicionālais viedoklis par sankciju piemērošanu ir jāpapildina ar cenšanos stiprināt nacionālās finanšu pārvaldības, lietderīguma, efektivitātes un taupīguma principus. Auditus jāfokuse uz sistēmu un rezultātiem nolūka identificēt nepilnības ne tikai organizācijā un lēmumu pieņemšanas procesā, bet arī programmu un projektu rezultātos, un - globālā mērogā - valsts politiku mērķos un istenošana, sniedzot vertējumu par celoniem un novērtot analogisku situāciju atkarotānos nākotnē.

414. Tācu audits nedrīkst novirzīties no likumīguma un noformējuma un izpildījuma pareizības principiem, kas uzskatāmi par fundamentāliem sakāra ar aizvien nozīmīgāko Kopienas cīņu pret negodīgām finansiālam mahinācijām un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas. Kopš brīža, kad tika parakstīts Līgums par Eiropas Savienību, šī perspektīva ir kļuvusi par domējošo apsverumu.

415. Iestāšanas Eiropas Savienība nav izraisījusi viena vienīga modeļa akceptēšanu attiecībā uz ārējo finansiālo auditu.

416. Ir jārespekte un jāsaģlaba dažādie vēsturiskie un kulturalie foni, un sistēmu savstarpeja difūzija tikai veicinas savstarpejo bagatīnašanos un saimniecisko augsmi. Jurisdikcionālas sistēmas sniedz audita sistēmu tādu instrumentu komplektu, kas ļauj daudz pamatīgāk pārbaudīt likumīgumu un izpildījuma un noformējuma pareizību, un savukārt audita sistēmas apģada jurisdikcionālas sistēmas ar nepieciešamo bāzi musdienīgai plaša mērogā valsts naudas pārvaldībai, kur finansiāla kontrole, kas fokuse uz birokrātisku un formālu finansiālo nepareizību uzskaites analīzi, bus lieka un tā turpmāk nebus nekādas jēģas.

417. Kooperācija pašu nacionālo Augstāko Audita Institūciju starpā un ar Eiropas Auditoru Tiesu ir kļuvusi samēra intensīva. Līdzdalībai un kooperācijai ir cena, bet ieguvums no pieredzes apmainas var arī dot ļoti pozitīvus rezultātus attiecībā uz institūciju modernizāciju; Kopienas normatīvo aktu labāku izpratni, asimilāciju un piemērošanu; līdzīgumu kontroles metodes dažādu dalībvalstu starpā; atsevišķi stavošas un efektīvākas kontroles attīstīšanu.

418. Integrācija jāna tiesiska un saimnieciska sistēma prasā atbilstību jāuniem priekšrakstiem; lielas investīcijas adaptācija, apmacība un macību apģuve; izvēlēties - vai nu

dibinat specializētus departamentus vai arī bāzes departamentus globālu organizācionālu centienu atbalstam. Tas viss ir papildinājums jau agrāk īstenotajai kontrolei.

419. Ir sagaidāms, ka palielināsies to auditu skaits, kurus Eiropas Auditoru tiesa veiks katrā dalībvalstī, un tas var nozīmēt, ka nacionālajai audita institūcijai tie būs jāpavada.

420. Neatkarīgi no piedalīšanas kopīgos auditos vai atsevišķos auditos, tieši plānošana, savstarpējo interešu un paradumu ieviešana, saziņas kanālu skaidru definēšana ir tie pamatprincipi un atslegas, kas garantē auditu lietderīgumu un efektivitāti.

421. Visai institūcijai ir jāgūst labums no sekām, kuras būs sadarbībai ar Eiropas Savienības Augstākajam Audita Institūcijam.

ZVIEDRIJA
*Lage Olofsson*³⁷

1. Nodalas rezumējums

422. Zviedrijas Nacionālajā Audita Parvalde (RRV) ir notikušas dažas parmainas sakara ar Zviedrijas iestašanos Eiropas Savienībā.

423. Pēc šīs ievada Zviedrijas administratīvā sistēma, kas arī atbildības sadales un kontroles sistēma, raksta tiek aplūkotas dažas no šīm izmaiņām attiecībā uz RRV uzdevumiem, organizāciju un resursiem. Ir komentēti arī daži kritiskie punkti, kas saistīti ar EK Budžeta īstenošanu Zviedrijā.

424. Galvenā verība šajā apcerējumā ir pievērsta tam problemam, ar kuru RRV ir saskaršies pēdējos divos gados sakarā ar to, ka Zviedrija ir ieguvusi Eiropas Savienības dalībvalsts statusu. Bija nepieciešams veikt pasākumus musu priekšnosacījumu uzlabošanai un musu auditešanas aktivitāšu maksimāla efekta sasniegšanai. Sevišķi interesantas ir četras jomas: pūles saprast un svešvalodu prasmes; principiālas pieejas attiecībā uz administratīvo *acquis* (ES līdzīgo sasniegumu) piemērošanu; auditešanas organu sadarbība; auditešanas fokusa izmaiņas dažādās iestašanas fāzēs.

425. Raksts noslēdzas ar dažām padomām par tiem jautājumiem, kurus, atskatoties pagātnē, varetu atrisināt savādam vai jau kādā agrākā stadijā gan administrācija, gan RVR. Šie secinājumi aptver problēmas, kuras palielina nepilnību risku administrācijas spēja īstenot EK Budžetu drošā un stabila veidā, racionāli un efektīvi. Šiem jautājumiem jābūt svarīgiem petījuma objektiem tāda aspekta, lai musu pieredze varetu nodert turpmākajās attiecībās ar Kopienī. Svarīgākie piemēri varetu būt šādi:

- pirmsiestašanas perioda lielāku prioritāti, rūpīgi padomājot, dot auditešanas resursiem;
- jau iestašanas procesa sākumā veikt visu valsts administrācijas iekšējās un vadības kontroles nepilnību uzskaitījumu;
- īstenot daudz aktīvākus pasākumus, lai gūtu parliedzību par to, ka šīs nepilnības tiek ātri novērstas un ka atbildība par to ir skaidra;
- nodrošināt, lai EK Budžeta nacionālās izpildes organizācija, atbildības un kontroles struktūra, un arejas auditešanas funkcija tiktu aprakstīta rakstveidā un vizuālās telos, ka visaptveroši kompleksa tā arī daudz pieejamā formā, svarīgākajās Eiropas valodās;
- jau agrīnā stadijā gūt daudz integrētāku priekšstatu par tam prasībām un noteikumiem, ar kuriem bus darišana, iestājoties ES;
- veltīt vairāk laika informēšanai un apmacībai attiecībā uz EK naudas līdzekļu administrēšanu šādā kontekstā, un ka administrācija, tā arī Augstākā Audita Institūcija jau agrīnā stadijā sistematizēt zināšanas un pieredzi.

37. Lage Olofsson k-gs ir Audita direktors Zviedrijas Nacionālajā Audita Parvalde, kur viņš ir strādājis kopš 1983. gada. Viņš ir Gada audita departamenta Direktora vietnieks, un atbildīgs par to, lai tiktu koordinēts gada audits attiecībā uz ES naudas līdzekļu īstenošanu Zviedrijā. Viņš ir arī delegāts Zviedrijas Nacionālajā Krapniecības Apkarošanas Komitejā.

2. Ievads

426. Pedejos gados Zviedrijas Nacionalaja Audita Parvalde (RRV) ir notikušas parmainas gan tieša, gan netieša sakara ar Zviedrijas iekļaušanos Eiropas Savienība 1995. gada 1. janvārī. Dotajā apcerējuma autors sniegs datus secinājumus par auditu un citām aktivitātēm, kas saistītas ar EK Budžeta izpildi Zviedrijā.

427. Izmantojot ievadu, autors īsuma izvertes veidū, kādā atbildība un kontrole attiecībā uz Kopienas Budžeta līdzekļu izlietojumu Zviedrijā tiek izvietota Zviedrijas centrālās valdības administrācija.

428. Tikai 1994. gada decembrī *Riksdag* (Parlaments) pieņēma lēmumu par vadlīnijām attiecībā uz to, ka Zviedrijā administrācija ar ES saistītos maksājumus un kontribūcijas un ka Kopienas resursi tiks aizsargāti pret nepienācīgu vai neefektīvu izlietojumu.

429. Šo vadlīniju pamatprincipi īsuma ir šādi:

- Augstāko prioritāti dod noverošanai un pārbaudei attiecībā uz to, ka tiek īstenota efektīva atbilstība ES sekundārājam likumdošanai. Zviedrijā veikta nacionālā inspekcija un auditešana šajā jomā tiks intensificēta.
- Gan Zviedrijas maksājumus EK Budžetam, gan reversas plusmas no EK Budžeta uz Zviedriju tāda formā kā valsts administrācija neatmaksājamiem naudas piešķirumiem un strukturālā palīdzība iekļauj, un attiecīgas naudas transakcijas izskaidro un iegrāmto kā bruto skaitļus Zviedrijas Valsts Budžeta.
- Zviedrijas valdības organu administrācija EK resursi tiek uzskatīti par valsts resursiem. Tādējādi tie tiek pakļauti tam pašam normām attiecībā uz atbildību, uzskaiti, noverošanu, inspekciju, auditešanu un sankciju uzlikšanu kā normas, kuras ir spēkā attiecībā uz tīri nacionāliem budžeta resursiem. Tas nozīmē, cita starpā, ka atbildīgo iestāžu gadā pārskati atspoguļo ar EK saistītas aktivitātes un ka šo resursu izlietojumu RRV un Riksdaga auditori audite tāda pašā veidā, kā nacionālo resursu izlietojumu.
- Gadījumos, kad Kopienas likums nosaka speciālas prasības- piemēram, attiecībā uz pārskatu sniegšanu un kontroli - atbildīgo organu pienākums ir izpildīt šīs Kopienas prasības papildus nacionālajām prasībām. Visā visumā ir pierādījies, ka nacionālie normatīvie akti spēkā apmierina EK sekundārās likumdošanas normas.
- Nedaudzi valsts varas organi karo ar EK saistīto resursu maksājumus. Tiem ir ne tikai iekšējās uzraudzības funkcijas, bet papildus vēl arī iekšējā audita funkcijas. Kontroles un iekšējā audita kvalitāte ir pakļauta RRV veiktām inspekcijām.
- Katra sektora ir koordinēšanas orgāns, kurš pastāvīgi novero rezultātus šī sektora ietvaros un īsteno uzraudzību attiecībā uz maksājumu pareizību un uzskaiti. Šī atbildība ir saistīta arī ar nodrošināšanu, ka tiks veikti pasākumi parkapumu vai augstāka lietderīguma iespēju konstatēšanas gadījumos. Tas ir sevišķi svarīgi tajos sektoros, kuru ietvaros sadarbojas vairāki nacionālie valsts varas organi.
- Katra atbildīgā sektorālā lēmējorgāna pienākums ir sadarboties ar citām dalībvalstīm un Komisiju, lai aizsargātu Kapienu finansiālas intereses. Finanšu ministrijas ietvaros ir izveidota speciāla komiteja, kura ir atbildīga par nacionālo krapniecības apkarošanas operāciju koordinēšanu attiecīgo organu un ministriju starpā.

430. Ta kontroles struktūra, kura jau pastaveja Zviedrijas administrācija, nodrošināja pamatus arī EK Budžeta lietu kartošanai.

431. Atbildīgas iestādes novero, kontrole un uzrauga aktivitātes, lai nodrošinātu, ka tās atbilst speka esošajam normam un ka resursi tiek izlietoti pareizi un lietderīgi. Tas attiecas gan uz nacionālajiem resursiem, gan uz tiem resursiem, kuri nav vai ir paredzēti Krievijas Budžetam. Atsevišķi nodalītas funkcijas šo iestāžu iekšējam auditam pārbauda šo iestāžu iekšējās kontroles un finanšu uzskaites kvalitāti. Iekšēja auditešana funkcionē saskaņā ar racionālo gramatvedības praksi, kura balstīta uz starptautiskajiem standartiem - t.i., neatkarīgi no vadības un neatkarīgi no tiem, kuri īsteno aktivitātes. Iekšēja audita ziņojumi vadībai ir pieejami ārējai audita vajadzībam, un reaģējot uz tiem, iestādes veiks visus nepieciešamos pasākumus.

432. RRV veic neatkarīgus ārējos auditus un ir atbildīga gan par gada auditu attiecībā uz pārskatiem un administrēšanu, gan par valsts darbības efektivitātes pārbaudi ar efektivitātes (vai funkcionēšanas) audita palīdzību. RRV audite visas valsts iestādes, lielu skaitu valsts kompāniju un (labdarības) fondu un valsts uzturētas aktivitātes kopumā. Kompāniju un (labdarības) fondu gadījumā, saskaņā ar kompāniju statūtiem un nolikumiem, RRV norīko līdzauditorus vienlīdz ar veletajiem auditoriem, un tai ir arī iespēja veikt efektivitātes auditu.

433. Rīksdaga Auditori (RR) ir Rīksdaga audita orgāns. Šie auditori ir politiski ievēlēti Parlamenta locekļi. Saskaņā ar likumu, kurš reglamentē viņu darbu, RR var auditēt visu valsts darbību, tāja skaita Valdības darbu, un ir pakļauti tieši Rīksdagam. Resursi, kuri nav vai kurus jāiemaksa EK Budžeta, ir pakļauti auditam tāda paša veida, kā tīri nacionālie resursi.

3. Nacionālā Audita Parvalde (RRV)

3.1. Uzdevums

434. RRV audite (tāda paša veida kā attiecībā uz nacionālajiem resursiem) EK Budžetam paredzēto resursu izlietojumu, kontroli un uzskaiti, kā arī pārbauda, vai ūzņemtas saistības finansēt izdevumus tiek efektīvi īstenotas. RRV ziņojumi ir publiska informācija. RRV sniedz ziņojumus atbildīgajiem orgāniem un Valdībai. Ja auditori ziņo par nepieļaujamam lietam un citam svarīgam novirzēm, tad auditētas iestādes pienākums ir iesniegt Valdībai atskaiti par notikušo, norādot, ko tā nodomājusi darīt, lai labotu šīs novirzes. Savukārt Valdības pienākums ir ziņot Rīksdagam par pasākumiem, kurus tā ir veikusi, pamatojoties uz RRV noverotajiem faktiem.

435. RRV deklarētais mērķis ir veicināt valdības administrācijas finansālās kontroles efektivitāti un visaugstākos standartus. RRV ir divi operatīva audita departamenti - Gada audita departaments un Funkcionēšanas audita departaments.

436. Gan gada auditu, gan funkcionēšanas auditu veic autonomi, saskaņā ar speka esošajiem audita standartiem. RRV veiktie auditu tiek īstenoti saskaņā ar valdības naudas līdzekļu paterina sankcionējumu, t.i., bez jebkādiem norādījumiem no politiskam instancēm vai no iestādem, kuras notiek audits.

437. Gada audita RRV ik gadu audite, un izsaka galīgo atzinumu (deklarāciju) par visu auditēto organizāciju gada pārskatiem, tāja skaita rezultātu pārskatiem. Atzinums tiek pamatots ar novērtējumu, vai:

- Valdībai sniegta informācija ir patiesa visos būtiskajos aspektos;
- sistēmas, kuras iecerētas apmierināt iekšējās kontroles īstenošanai, tiešam funkcionē prakse - tas ir, vai tas nodrošina, ka naudas līdzekļi tiks izlietoti planotajiem mērķiem un pārvaldīti piesardzīga un neapdraudēta veida;
- vadības veikta administrēšana atbilst attiecīgajiem normatīvajiem aktiem.

438. Organizācijas īstenošana ar ES saistīto naudas līdzekļu pārvaldība arī tiek pakļauta novērtējumam un atzinumam. Līdz šim jau vairāku gadu gaitā atzinums aptver arī organizācijas vadību un administrāciju. Par novērotajiem faktiem jāziņo Valdībai, attiecīgajam ministrijam un auditēšanas iestādes vadībai.

439. Funkcionēšanas audita uzdevums ir izpētīt, vai Parlamenta un Valdības noteiktie mērķi ir izpildīti un vai sākotnējie pamatojumi Valdības saistībā un joprojām ir saprātīgi dotajā situācijā. Uzdevuma ietīlī arī jārevidē Parlamenta un Valdības pieņemto lēmumu īstenošanas rezultāti, šo rezultātu sasniegšanai pielietoto pasākumu lietderīgumu, kā arī stimulēt valdības operatīvu dinamismu vai lietderīgumu ar citiem pasākumiem, piemēram, apšaubot to priekšrakstu un nosacījumu pareizību, kuri stājas cēlā lietderīgumam.

3.2. Likumdošana

440. RRV lomu regulē speciāls valsts dekrēts, nevis likums. Likumiskas bāzes neesamība nozīmē, ka augstākās audita institūcijas (AAI) neatkarība nav garantēta ar likumu. Tācu:

- Auditešana gūst augstāku statusu un autoritāti, ja tai ir likumiska bāze. Tam pat potenciāli ir preventīva izpaušme attiecībā pret valsts orgānu koruptīvo praksi. Likumiska bāze nodrošina labākus priekšnosacījumus institucionālajai kooperācijai Kopienas ietvaros.
- Nacionālajam auditešanas orgānam nepieciešamas tiesības īstenot uzraudzību attiecībā uz galīgajiem palīdzības saņēmējiem. Tam ir divi iemesli. Pirmkārt, tas dod AAI-jai lielāku iespēju verificēt, kad vien nepieciešams, vai valsts varas orgāna iekšēja kontrole un iekšējais audits ir īstenoti apmierinošā veidā. (Tam varētu būt arī preventīvs efekts.) Otrkārt, pilnvara īstenot pārraudzību dotu AAI-jai tiesības, kuras būtu analogiskas Eiropas Auditoru Tiesas (EAT) attiecīgajam tiesībam, un tādejādi nostādīt tas abas uz līdztiesīgu pamatiem.

3.3. Jauni priekšnoteikumi

441. ES dalībvalsts statuss ir izpaudies kā dažādu priekšnosacījumu modifikācijas attiecībā uz RRV. Musu kompetence, cita starpā, ir auditēt fondu koordinātorus, maksājumu aģentūras un citas valsts varas iestādes, kas iekļautas ar ES saistītās programmas, kā arī pasākumus, kas īstenoti Zviedrijā. Tas nozīmē, ka RRV pienākums ir auditēt un novērtēt daudz sarežģītāku regulējošo struktūru un sistēmu vadību un iekšējo kontroli. Tai ir doti arī jauni uzdevumi un plašākas pilnvaras.

442. Turklāt RRV ir uzdots organizēt atbalstu Eiropas Auditoru Tiesai tas audita aktivitātes Zviedrijā un pildīt sertificēšanas orgāna pienākumus lauksaimniecības sfērā attiecībā uz Nacionālās Lauksaimniecības Valdes gada deklarāciju par atskaitēm Komisijai. Valdības prasības un izredzes attiecībā uz dažādiem atbalsta veidiem lietas, kas saistītas ar EK Budžetu, ir ievērojami palielinājušās. Tā kā RRV ir Valdības padomdevēju ekspertu iestāde, kas konsultē Valdību audita jautājumos, tad RRV kompetence tiek izmantota, piemēram, lai sniegtu informāciju lēmumu un sarunu pamatošanai. RRV ir arī pārstāvēta Nacionālā Krapniecības Apkarošanas Komiteja - organizācija, kuras galvenais uzdevums ir būt vietai, kas nodrošina kooperāciju un pieredzes apmaiņu starp nacionālajam valsts varas iestādēm un ministrijām, kuras atbildīgas par EK naudas līdzekļu pareizu, rentablu un neapdraudētu izlietojumu Zviedrijā, un attiecībā uz piespiedu pasākumiem, kuri jāpiemēro, ja pastāv aizdomas par šo naudas līdzekļu nepiederīgu izlietojumu.

3.4. Organizācija un resursi

443. Mes nekavejoties iedibinājam Sadarbības virsnieka posteni, kuram ir tieša saikne ar musu Ģenerāldirektoru. Sadarbības virsniekam ir sekretariāts, kura zina ir Eiropas Auditoru Tiesas vizītes uz Zviedriju un auditori, kuriem jāpavada EAT. Sekretariātam ir arī uzdots sniegt kvalificētu palīdzību musu auditoriem viņu kontaktos ar un vizītes uz EAT un citām Kōpienas institūcijām. Tika izveidota arī speciāla ES Lietu Informācijas Grupa, kura sastāv no dažādu RRV departamentu pārstāvjiem.

444. Mes jau esam atzīējuši, ka šie risinājumi bija nepietiekoši, neskatoties uz iesaistīto cilvēku personisko apņemību un atvēlētajiem resursiem triju cilvēku-gadu apjomā. Mes uzskatām, ka būtu attaisnojami aizvien intensīvāki centieni sagatavot un noturēt sanāksmes Sadarbības virsnieku un Ģenerāldirektoru līmenī.

445. Viens ļoti praktisks jautājums, kuru līdz šim RRV vēl nav atrisinājis, ir - cik lieli par ES lietām ienākošās informācijas apjomi būtu jāapstrada, lai šī informācija istajā laikā sasniegtu īsto personu. Vispār runājot, būtu ļauzlabo iekšējās komunikācijas.

446. Gada deklarācijai ir svarīga loma Zviedrijas nacionālo prasību un Romas Līguma nosacījumu garantēšana, ka arī, lai nodrošinātu pamatojumu atsaucībai uz lūgumu. Kas attiecas uz Zviedriju akceptētajiem administratīvajiem risinājumiem, tad mes lešam, ka no jauna klat nakušais audits, kuru mēs veicam sakarā ar iekļaušanos ES, prasa apmēram 10 cilvēku-gadu resursus drošības, pamatotības un lietderīguma pārbaudei tradicionālo naudas līdzekļu jomā, kas atbilst apmēram 4% no musu auditešanas personāla resursiem. Tas pārdz pārbaudīt programmas, merkus un reģionus, u.c., kontrolēt drošības aspektus un pamatotību pa visu kontroles ķedi vienlaicīgi, padzīlināti analizēt kvalitāti tai programmu un līdzekļu kontrolei, kuru veic ieinteresētās iestādes, un analizēt, vai pasākumi un attiecīgā rīcība gūst iecerētos rezultātus.

447. Tacu bez tam vēl ir nepieciešami arī resursi, lai šos administratīvos risinājumus īstenotu jauno Kōpienas iniciatīvu ietvaros. Ir nepieciešamas arī speciālas shēmas atalgojuma maksāšanai par darbiem, kuri neattiecas uz pamata auditešanas uzdevumu, piemēram, par Komisijai iesniegto gada pārskatu datu sertificēšanu ELVGF-Garantēšanas sekcijā.

4. Nebijusi riska situācija

448. Atbilstība EK prasībām - t.i., apmierinoša finansiāla kontrole visos līmeņos, efektīvs audits un aktīvi rīcība trūkumu gādījumos - ir Zviedrijas Valdība prioritātē. Musu pamatzdevums ir auditēt valsts iestāžu gada pārskatos sniegtas informācijas kvalitāti, to iekšējās kontroles administrēšanas kvalitāti, ka arī naudas līdzekļu izlietojuma efektivitāti.

449. Pēdējos gados, cita starpā, šādu rūpīgu pārbaudu veikšanas gaitā mēs esam guvuši pieredzi, ka tiem valsts varas orgāniem, kuriem uzlikta speciāla atbildība par izmaksājumiem no EK fondiem, akceptējamu iekšējās kontroles standartu ievērošana ir bijusi par grūtu. Viniem arī nav izdevies saprast vai atzīt apmierinošu iekšējās kontroles sistēmu nepieciešamību. Kaut gan šī situācija tagad ir mainījusies - starp citu, sakarā ar iekšējās auditešanas vienību nodibinašanu - viens no vēl neizpildītajiem uzdevumiem ir ieviest EK budžetāro fondu īstenošanas sistēmu, kura nodrošinātu apmierinošus kontroles standartus Zviedrijas valsts sektora administrācijā visos attiecīgajos līmeņos. Īpaši svarīgi ir noverot nepilnību radīto risku dažādu ieinteresēto iestāžu darbības virzienu savstarpējās krustojšanās punktā.

450. Mēs nevaram izslegt iespēju, ka, zināma mērā, celonis visiem dienesta stavokļa launprātīgas izmantošanas, izpildījuma vai noformējuma nepareizību, krapniecības un

korupcijas gadījumiem EK maksājumu sistēma slepjas šīs sistēmas konstrukcijā. Ja nacionālās un Eiropas budžeta līdzekļi tiek izlietoti vienam un tam pašam mērķim, tad var rasties lielāks kļūdas risks sakarā ar samērā komplicēto regulēto struktūru un papildināmības principu. Mūsu nacionālā prakse dažos svarīgos aspektos atšķiras no fundamentālās principālās pieejas un struktūras, kas raksturīga tam kontroles administratīvajam sistemam, kuras pašlaik piemēro Zviedrijai. Tas nozīmē, ka Zviedrijas oficiālajam amatpersonam ne vienmēr ir viegli saprast un īstenot šīs kontroles sistēmas.

451. Ka dalībvalstij - un it īpaši sakarā ar faktu, ka EK Budžeta droša, racionāla un lietderīga izpilde ir kļuvusi par Zviedrijas imidža jautājumu - Zviedrijai jāizvairās no tādās situācijas riska, kura mūsu nacionālais prestižs tiek apdraudēts. Turklāt plašu sabiedrības slāņu uzticēšanās EK projekta legitimitātei arī varetu būt pakļauta riskam. Krapniecība un kļūdas apdraud pašus šādas palāpības pamatus. Turklāt visparīgā saimnieciskā situācija ir sevišķi sarežģīta. Lielas pūles bus jāvelta tam, lai nodrošinātu, ka rīcībā esošie limitētie resursi tiešām tiek izlietoti tieši tiem mērķiem, kuriem tie bija atveleti, un ka veiktie pasākumi gūst velamos rezultātus. Protams, šajā kontekstā nedrīkst aizmirst tādus iespējamus kā līdzekļu atmaksāšana atpakaļ Kopienai un citas sankcijas. Šīs problēmas kritiskais faktors ir kvalitāte, ar kādu RRV īsteno kontroli attiecībā uz to veidu, kādā Zviedrijas valsts varas organi, kuru parvaldība ir EK naudas līdzekļi, izpilda savus pienākumus.

452. Kaut gan Zviedrija, tāpat kā pārējās dalībvalstis, ir akceptējusi, ka tā pildīs spēkā esošos EK noteikumus, šie noteikumi nebūtu jāuzskata par negrozāmiem ilgāka laika posma perspektīvā. Tas nozīmē, ka RRV pienākums ir arī analizēt nelietderīguma riskus dažādajos EK fondos un sistēmās un to starpā, ka arī mērķu konfliktus starp šiem fondiem un sistēmām. Audita diapazons jāpaplašina ar pārbaudēm attiecībā uz to, vai Kopienas finansētās programmas un iniciatīvas tiek organizētas un īstenotas tāda veida, kurš garantēs, ka pie nacionālās rīcības brīvības, kuru paredz *acquis communautaire* (visi līdzšīnējie ES sasniegumi), tiešām vares apeļēt tur, kur tas tiks uzskatīts par velamu. Šāda veida situācija RRV izskatīs jautājumu par to, vai un kādā mērā pašreizējie noteikumi stāv cēla lietderīgiem risinājumiem.

5. Pagājuši divi gadi kopš auditešanas ES dalībvalsts statusa: problēmas un metodiskās pieejas

453. Kādas jaunas problēmas ir izraisījis ES dalībvalsts statuss un kā RRV ir tas risinājusi? Mēs uzskatījam par svarīgu attiecīgi rīkoties cetrās jomas, lai uzlabotu mūsu priekšnosacījumus un līdz maksimālai robežai kāpinātu mūsu auditešanas pasākumu efektu.

5.1. Centieni saprast un svešvalodu prasmes

454. Metodiskā pieēja, vertības un pieredze attiecībā uz tam administratīvajam sistemam un citiem faktoriem, uz kuriem tiek balstīta EK likumdošana un pārējās regulējošās struktūras, atšķiras no visa tā, ko šajā zinā piemēro Zviedrija. Ja auditešana ir jāīsteno ar salīdzināmības panēmīenu, tad ir nepieciešama tāda auditešanas priekšrakstu sistēma, kuru varetu saprast tie auditori, kuri iesaistīti šajā procesā. Auditešanas metodēm ir jābūt loģiski saskanotām ar to regulējošo struktūru un situāciju, kurai tas tiek piemērotas. RRV auditoriem dažreiz ir īpaši grūti izprast tos motīvus, uz kuriem balstās metodisko pieēju atšķirība.

455. Saprāšanas problēmu zināma mērā izraisa nepietiekama svešvalodu prasme. Sarežģījumus rada arī dalībvalstu dažādās administratīvās pieejas un tradīcijas. Izcēla svešvalodu prasme un administratīvo tradīciju izpratne ir sevišķi nepieciešamas, lai radītu apmierinošus priekšnoteikumus sazināi starp koleģiem dažādās valstīs vai institūcijas. Sekmīga sazinā nodrošina pamatu profesionālai apmaināi ar informāciju un zināšanām, kā arī augstākā lietderīguma sasniegšanāi kopīgo interešu joma.

456. Tieši ša iemesla del mes Zviedrijas Nacionalaja Audita Parvalde noorganizejam angļu un francu valodas kursus tiem musu darbiniekiem, kuru svešvalodu prasmes izradijas “parak ierusejušas” jaunajiem uzdevumiem, kuri tiem tagad bija japilda. Angļu valodas prasme darbam nepieciešama limeni ir minimala prasiba daudzās situācijas, it ipaši vides aizsardzības joma, kur RRV darbinieku starptautiskie kontakti ir kļuvuši tik biezi.

457. RRV ir versusi uzmanību uz lingvistiskam problemam ari sakara ar EU *acquis* (lidzšinejo sasniegumu) tulkošanu. Škiet, ka tulkotāju un ekonomistu saskarsme ne vienmer automatiski nodrošina tadus tulkojumus, kuri butu saprotami valsts administrešana un areja auditešana iesaistitiem cilvekiem. RRV parak zemu noverteja šis problemas, un ari vairakas citas Zviedrijas valsts varas iestades ir atzinušas tulkošanas un saprašanas problemu pastavešanu.

458. Mes esam noorganizejuši virkni dazada ilguma seminaru Eiropas likumdošana tiem musu darbiniekiem, kuri sava darba risina ar ES saistitus jautajumus, ka ari citiem, kuri pauduši visparigaku ieinteresētību.

459. Dazū pedejo gadu laika Zviedrijas Nacionalas Audita Parvaldes biblioteka un informācijas centra ir notikušas vairakas parrmainas. Vissvarigakie sasniegumi izpauzas ta, ka:

- lielaka veriba tiek pieversta arzemju materialam;
- informācijas tehnoloģijas loma kļust aizvien svarigaka tas informācijas meklešana un atlase, kuru pieprasa Nacionalas Audita Parvaldes darbinieki.

460. Mums tagad ir iespējams piekļūt visam datubazem “Eurobases”, kuras ir normatīvie akti, direktīvas, juridiskie dokumenti, publikācijas un cita informācija no Eiropas Savienības un tas institūcijām. Interneta pieejama informācija un datubāzes ar referencēm, pilnīgiem tekstiem un faktiem kļust aizvien svarīgaks faktors to zinū sagadašana, kuras nepieciešamas Parvaldes ikdienas darba. Biblioteka ir uzstādīta “meklēšanas stacija” ar piekļušanu tam interaktīvajam datubāzēm un CD-ROM, kuras ieinteresēta Nacionala Audita Parvalde. Šo ietaisi var izmantot katrs Parvaldes darbinieks, meklejot informāciju pašapkalpošanas režīmā un nepieciešamības gadījumā saņemot bibliotēkas darbinieku palīdzību. Sakot ar 1997. gada pavasari, Nacionala Audita Parvalde nodrošina ari pilnīgu bibliotekāro servisu Nacionalajai Tirdzniecības Valdei, kura atrodas tajā pašā ēkā. Šāda kooperācija savukārt nodrošina mums piekļušanu pie visu plašajam ES dokumentu kolekcijām angļu, francu un zviedru valodā, it īpaši pie juridiskajiem dokumentiem un tiesu lietu, ka ari specializētajām datubāzēm, tadām ka datubāze par EK direktīvu un normatīvo aktu ieviešanu Zviedrijas likumdošana.

461. Mes uzskatījam ari, ka ir svarīgi sakt dialogu ar Eiropas Auditoru Tiesu, musu Augstākās Audita Institūcijas analogiem citās valstīs un Komisiju, lai gutu labaku izpratni par tam prasībām un izredzū pamatojumiem, kurus piemēro administrācijai un kontrolei sakara ar EK Budžeta izpildi, ka ari lai palīdzētu musu analogiem izprast “Zviedrijas modeli”. Mes organizējam macību vizītes, informatīvas sanāksmes un tamlīdzīgas aktivitātes. Ta ka mes bijām sadarbojušies ar Dāniju dažās citās sfērās, un Dānija ir Kōpienas dalībvalsts kopš 1974. gada, mes uzskatījam, ka sevišķi svarīgi ir apspriest šos jautājumus ar dāniem.

462. Kad mes pievienojamies ES, mus uzaicina piedalīties ikdienas sadarbībā ar Eiropas Auditoru Tiesu un pārējo dalībvalstu nacionalajiem auditešanas orgāniem. Formalajai saiknei starp šīm organizācijām (“Sadarbības virsniekiem”) šajā kontekstā ir svarīga loma tīltu veidošana starp dalībvalstu auditešanas orgāniem. Sadarbības virsnieki sniedz ari kvalificētu palīdzību EAT un nodrošina bāzi EAT auditešanas vizītem uz dalībvalstīm.

5.2. *Piemerošana*

463. Sakotneja faze RRV fokusejas uz principialas pieejas izstradašanu ES administrativo *acquis* ieviešanai Zviedrijas valsts administrācijas sistēma. Varetu domāt, ka šāda veida uzdevums neiekļaujas auditešanas sfērā, bet šajā stadijā RRV pozīcija bija tāda, ka iestāšanās ES pati par sevi ir uzdevums ar vislielāko nacionālo nozīmi. Tādēļ, un sakarā ar jau gūto macību, RRV "pienākums" bija nodrošināt šīs pieredzes izmantošanu efektīvas kontroles sistēmas izveidošanā.

5.3. *Kooperācija*

464. Pateicoties Zviedrijas likumiem par plašu sabiedrības slāņu piekļušanu informācijai, RRV īstenotajam auditešanas procesam raksturīga atvērtība un dialogs ar tas auditētajam organizācijām un citām ieinteresētajām pusēm. Mēs, protams, secinājam, ka šāda attieksme būtu jāpiemēro arī, auditejot resursus no EK Budžeta, ka arī kontaktiem ar Kopienas institūcijām. Tiešām, visa informācija, kura ir publiska un pieejama ieinteresētajām pusēm Zviedrijā, ir arī publiska un pieejama Kopienas institūcijām un to personālam. Turklāt mēs savus audita planus apspriežam ar Eiropas Auditoru Tiesu un nosūtam EAT savus ziņojumus tulīt pēc to publicēšanas.

465. Sadarbību starp auditešanas orgāniem ES ietvaros ir jāraksturo arī tāda aspekta ka respekts pret dažādo iesaistīto audita orgānu neatkarību, kur līderattiecības tiek noteiktas pēc vajadzības, diferencēti, atkarībā no konkrēta gadījuma, nevis uzspiestas kā likums. *A priori* nosacījumi būtībā ir tādi, ka katrā iestādē pati izlemj, vai kooperācija dos tai kādu papildus labumu. Dažādajiem audita orgāniem ir arī jāvienojas par tādu audita metodisko pieeju, kura būtu pieņemama ikkatrām.

466. RRV, ka Zviedrijas augstākajai audita institūcijai, nācās nodibināt formālus kontaktus ar Kopienas neatkarīgajiem auditoriem, t.i., ar Eiropas Auditoru Tiesu. Saskaņā ar Līgumu, šīs faktiski ir vienīgas oficiālās attiecības, kuras RRV, ka valdības orgāns, drīkst īstenot. Oficiālie kontakti tiek definēti kā oficiāla saziņa un varbūtēja piedalīšanās kopīgās projektos vai tamlīdzīgās aktivitātes. RRV un EAT kontakti īstenojas kā divu neatkarīgu un līdztiesīgu institūciju kontakti.

467. Tādēļ mēs pilnveidojam attiecības, kurām raksturīgas abpusējas un precīzi definētas intereses. Pirmais solis bija informācijas apmaiņa, un pašlaik mēs esam sakuši īstenot mūsu pirmo kopīgo auditu.

5.4. *Auditešanas fokuss*

468. 1995. un 1996. gada audits galvenokārt fokusejas uz palīdzēšanu garantēt EK budžeta līdzekļu drošu un racionālu izlietojumu, saskaņā ar lielo kļūdu riska kritēriju. Citiem vārdiem sakot, RRV fokusejas uz jomām, kurās, kā tika uzskatīts, lielo kļūdu risks bija vislielākais. Šajā stadijā lietderības audits tika galvenokārt izmantots pieredzes uzkrāšanai.

469. Šis darbs tika veikts vairākas fāzes. Pirmajā fāzē - pirms valsts varas orgāni, kuri atbildīgi par EK naudas līdzekļiem, bija ieviesuši administratīvos standartpanēmienus (tāja skaita datortīklu sistēmas) - mēs analizējam, vai plānotajiem standartpanēmieniem ir apmierinoša kvalitāte un vai tie atbilst Kopienas specifikācijām. Šajā stadijā tika izdarīti arī sakotnējie novērtējumi veidam, kādā bija izveidotas jaunas auditešanas vienības. Šīs auditešanas vienības kļuva obligātas sakarā ar jauno likumdošanas kārtā noteikto prasību pēc lielam valsts iestādēm ar reģionālu struktūru un/vai deleģētu atbildību attiecībā uz operāciju īstenošanu. Šo obligāto pienākumu izraisīja EK prasības un kritiskas piezīmes, kuras vairāku gadu gaitā bija pādušas auditori. Šajā stadijā analīzes nozīmīgā daļa bija saistīta ar novērtējumu - ka

ieinteresetas iestades plano tikt gala ar unikalo situaciju Zviedrijas valsts administracija: kad atbildiba par EK naudas lidzeklu izlietojumu nozimeja, ka iestades pilnvaras veikt uzraudzibu un kontroli attiecas uz visu atbilstošo naudas lidzeklu administrešanu, ieskaitot administrešanu regionala limeni vai administrešanu, kuru uzņemušas citas iestades.

470. Otra faze bija saistita ar novertejumu - vai izmantotie administrativie standartpanemieni un datorsistemas ir neapšaubamas, drošas un efektivas prakse. Balstoties uz lielo kludu riska principu, RRV saka ar to sistemu aplukošanu, kuram butu jaizmaksā piešķirumi no EK Budzeta pirmoreiz. Ipašs fokuss bija uz standartpanemieniem, kuri skara vairaku varas organu intereses. Ipaša uzmaniba tika veltita jautajumam - vai pastāv skaidra atbildibas kede par dokumentešanu, zinošanu par kludam un ricibas programam.

471. Šaja faze gan Komisija, gan EAT saka apmeklet Zviedriju, lai apsekotu un parbauditu Zviedrijas administrativos risinajumus. EAT ari sagatavoja savu pirmo audita deklaraciju, izmantojot Atzinuma Deklarācijas (AD) metodologiju. Musu organizācijas ietvaros notika dažas diskusijas par šis metodes priekšrocibam un trukumiem, ka ari par iespēju sagatavot deklaraciju, pamatojoties uz auditeto transakciju apjomu. Musu veikta auditešana ir balstita uz lielo kludu riska principu. Tadejadi RRV nepielieto statistiska iztveruma metodi tada paša veida ka to dara EAT. Pec musu ieskatiem, AD metodologija var viegli izraisit parmerigu auditešanas resursu atvelešanu tam jomam, kuras nepastāv nekadas realas problemas. Tomēr "uz-riska-balstitas un uz-svarigumu-balstitas" metodes apvienošana ar AD metodologiju varetu tiešam but loti noderiga un novest pie daudz efektivakas un lietderigakas auditešanas.

472. Ap to pašu laiku ELVGF akceptēja noteikumus Nr. 1663/95. Tika izstradata Rekinu Sankcionešanas Sistema, un dalibvalstim nacās akreditet organizaciju ELVGF-Garantešanas sekcija, kura bija atbildiga par maksajumiem, ka ari izstradat sistemu tas gada parskatu dokumentācijas sertificēšanai, kuru dalibvalstis bija iesniegušas Komisijai. Nemot vera RRV salidzinošo priekšrocibu zinašanu un pieredzes aspekta, pie RRV griežas ar lugumu, vai ta nevarētu verificet Zviedrijas norekinu vienibas sagatavoto aprakstu par saviem administrativajiem standartpanemieniem un sistemam, ka ari parbaudit, vai tas funkcionē ieceretaja veida. RRV darbības modela elements ir Zviedrijas Valdības uzdevumu akceptēšana, pamatojoties uz speciala atalgojuma principu principiem.

473. Tika izvirzits ari jautajums par to, vai kads nacionalais auditešanas organs nevarētu parņemt sertificēšanas organa pienakumus. Šaja joma RRV relatīva priekšrociba bija vel skaidraka. Vienību, kura atbildiga par maksajumiem ELVGF-Garantešanas sekcija, audite ik gadu. Tiek sniegts audita zinojums par tas informācijas kvalitati, kas sniegta gada parskata, drošumu un atbilstību juridiskajam prasibam izpilde, un tiek izdariti secinajumi par to, vai atbildigas personas ir istenojušas savu mandatu apmierinoša veida. RRV neuzskatija, ka pastavetu jebkadi konstitucionali šķeršli izsniegt audita sertifikatu, uz vinas pašas atbildību, par uzskaites gramatvedības informaciju. Zviedrijas Valdiba nozimeja RRV par sertificēšanas organu. 1997. gada janvara beigās RRV izsniedza savu pirmo audita sertifikatu šaja loma.

474. Mes tagad gatavojamies sakt trešo fazi. Kaut ari ierobezota mera, tomēr ir saks izmaksat naudu no tadiem fondiem, kuri nav lauksaimniecības fondi. Tiek istenoti administrativie risinajumi attieciba uz strukturalo, regionalo un zvejniecības fondu, kur regulejoša struktura nav tik labi attistita ka lauksaimniecības garantešanas sekcijas gadījumā. Starp Komisijas iekšējas kontroles organu un attiecigo valsts varas organu iekšēja audita funkciju tiek attistitas ilgtspejigas, stabilas attiecības.

475. Šis attiecības tiek balstitas uz Padomes Dekreta normam, kuras nosaka, ka iekšējas auditešanas funkcijai jāpastāv nacionala limeni, lai Kopienai nodrošinatu iespēju but parliecinatai, ka dalibvalstis isteno apmierinošu finansialo kontroli. Kooperacija starp

Komisijas pašas iekšējiem auditoriem (DG XX) un to valsts varas organu iekšējiem auditoriem, kuri atbildīgi par naudas līdzekļiem, ir formalizēta vienošanās (protokolu) forma. Zviedrijas Finanšu ministrija centrālā līmenī sagatavoja un izpildīja šo uzdevumu sākotnējā fāzē. Vienošanās par sadarbību ir divpusēja un brīvprātīga, bet visu dalībvalstu ministri ir pāduši nodomu iedibināt šādu veidu daudz formalizētāku sadarbību ar visu dalībvalstu pārstāvjiem. Šīs vienošanās paredz pušu pilnīgu piekļušanu vienai pie otras audita ziņojumiem un dokumentiem. Ziņojumi no citiem auditoriem nacionālā vai Kopienas līmenī, kuri skar aplūkojamo fondu, ir jāiesniedz informatīva nolūka. Šīs vienošanās satur arī norādījumus par vispārīgām metodēm, kuras jāpielieto, lai nodrošinātu, ka puses varēs palūgt vienu uz otras rezultātiem. Turklāt šīs vienošanās paredz izveles tiesības attiecībā uz kopīgo auditu īstenošanu. RRV atbalsta iekšējo auditoru kompetences pilnveidošanu un novērtē viņu audita plānu kvalitāti un viņu veikto darbu.

476. Sakas Kopienas iniciatīvas, kuras ir jaunas, ciktāl tas skar mus, un kuras ir pārtrūna ar pastāvošajam administratīvajam strukturam (piemēram, Kopienas Inicīvatam LEADER II un INTEREG). Mūsu iespējas apmierināt prasības par EK Budžeta maksājumu drošu un pienācīgu kārtošanu šajās jomās ir apšaubāmas, un to apstiprina jaunākais EAT gada ziņojums.

477. 1997. gada sākumā mēs ziņojām par diviem valdības uzdevumiem ES sfērā. Mēs analizējam administratīvās sistēmas Zviedrijā sociālā un reģionālā fonda jomās un pārbaudījam, vai tas atbilst pašreizējiem standartiem kā teorijā, tā praksē. Mēs arī mēģinājam noteikt, kādas izmaiņas izsauktu Atzinuma Deklarācijas piemērošana šajās jomās.

478. Šajā fāzē mēs varam atzīmēt, ka, šķiet, kontroles aktivitātes šo vārdu plašā nozīmē vai joprojām nav galīgi noregulētas. Visaptveroša kontrole - tas ir, iekšēja auditešana/uzraudzība un ārēja auditešana - nekada gadījumā nav koordinēta funkcija. Auditešanu bieži vien īsteno, nenemot vērā ne citas kontroles sfēras gūto pieredzi, ne sasniegtos rezultātus. Tādējādi kontroles aktivitāšu lietderīgumu un efektivitāti varam apšaubīt, un varam pastāvēt risks, ka vispārīgās kontroles aparāts fokusējas tikai uz viegli auditejamām jomām, organizācijām un apstākļiem, un ka dienesta stavokla launprātīgas izmantošanas un izpildījuma un noformējuma nepareizību gadījumi, kuri attiektos uz vairāk nekā vienu fondu viena un tāja pašā reizē, nav pamanāmi, tikai pateicoties veidam, kādā struktūretas kontroles operācijas.

479. Dalībvalstis administrē 85% no izdevumiem un faktiski 100% no ienemumiem attiecībā uz Kopienas Budžetu, kaut gan Komisija ir atbildīga par Budžeta izpildi. Ir vitāli nepieciešams rast formas, kas nodrošinātu praktisku koordināciju par nacionālajām robežām vai fondu robežām, balstoties uz savstarpējās cieņas, savstarpējās ieinteresētības un suverenitātes principiem. Atklātība ir viens no sturakmeņiem šajā uzdevumā. Parejie sturakmeņi šajā kontekstā ir nacionālo kulturalo atšķirību izpratne un patiesi centieni mazināt svešvalodu neprasmes barjeras.

6. Secinājumi

480. Ir svarīgi mēģināt verst uzmanību uz konkrētiem secinājumiem, ka, no pagātnes viedokļa raugoties, kaut kas būtu bijis jāizdara savadāk vai agrāk.

481. Šie secinājumi aptver tas problēmas, kuras palielina nepilnību varbūtību administrācijas spēja izpildīt EK Budžetu piesardzīga un droša veidā, racionāli un efektīvi. Problēmas, kuru dēļ ārējiem auditoriem rodas daudz lieka darba, un tādēļ tas varam būt interesants analīzes objekts mūsu koleģiem Centrālās un Austrumu Eiropas valstīs, lai viņi gūtu labumu no mūsu pieredzes savas nākotnes attiecībās ar Kopienām, ir šādas:

- Svarīga pieredze attiecas uz to, ka pirmsiestašanas perioda butu sapratīgi auditešanas resursiem dot lielaku prioritati: pirmkart, lai nodrošinatu audita fokusešanu uz drošibu un racionalumu, auditejot to, ka tika istenoti izmaksajumi no EK fondiem; otrkart, lai risinatu sistemu efektivitates problemu velaka stadija. Ir svarīgi resursus lieki neatšķaidit un nesaskaldit, it ipaši sakotneja stadija.
- Ta ka auditešanas resursi parasti ir pilnigi noslogoti, tad jau agrina stadija ir jaatvel speciali resursi pasakumiem, kas saistiti ar EK Budzetu.
- Ir svarīgi uzskaitit valsts administrācijas iekšejas kontroles un vadibas kontroles nepilnibas jau agrina stadija, ar augstu skaidribas pakapi un sistematiski. Mums butu vajadzējis atvelet lielakus resursus šim uzdevumam. Ir butiski veikt aktīvus pasakumus, lai panaktu šo nepilnibu atru noveršanu un atbildibu par dazado vajo vietu noveršanas nodrošinašanu. Tas veicina to, ka attiecigie valsts varas organi pielagosies EK Budzeta prasibam un ieviesis sakara ar to nepieciešamas sistemas.
- Jau agrina stadija ir jaanalize specialas ipatnibas, kas piemīt nacionalaja administrācija piemerojamiem normatīviem aktiem un standartpanemieniem, ka ari to ekvivalentiem Eiropas Savieniba, tadejadi nodrošinot valsts varas organiēm iespeju pieverst uzmanibu tam jomam, attieciba uz kuram javeic harmonizacija un javed sarunas. Balstoties uz šada pamata, ieinteresētajiem valsts varas organiēm butu racionalaka un musu administrativaja tradicija saknota motivacija EK akceptetas kontroles strukturas sasniegšanai. Ir svarīgi, lai atseviškas dalibvalstis izveidotas vadibas kontroles sistemas balstitos uz attiecigas valsts administrativo kulturu. Taja paša laika ir nepieciešama iespeja nodrošināt ticamu un apmierinošu kontroles limeni, neskatoties uz zinamam atšķiribam detalas.
- Ir lietderīgi rakstveida un vizualos telos aprakstit par EK Budzeta izpildi kompetento nacionalo organizāciju, atbildibas un kontroles strukturu, un arejas auditešanas funkciju. Tas butu jaisteno gan preciza visaptveroša forma, gan vienkāršota, lasitajam draudziga forma, un svarigakajas Eiropas valodas. Tadejadi varetu ietaupit daudz laika, aprakstot oficialo amatpersonu postenus dazadajos ES organos, un musu pašu administratoriem butu vieglak izprast visparigo ainu. Apvienotiem spekiem partulkota pamatinformacija uzlabotu to prezentāciju kvalitati, kuras dazados limenos un dazados kontekstos tiek istenotas no oficialo amatpersonu puses.
- Ir svarīgi jau agrina stadija gut integretu priekšstatu par tam administrativajam prasibam un priekšrakstiem, ar kuriem bus darišana, iestajoties ES. Šaja konteksta ir svarīgi ari veltit vairak laika informēšanai un apmacibai attieciba uz EK fondu administrešanu.
- Ir krasi izjutams, ka nepieciešama valdibas vajadzibam adapteta, moderna ekonomikas un administrešanas jautajumiem veltita vardnica. Tas nodrošinatu, ka pilnigi attaisnojamie tulkotaja profesionalie standarti tiktu salagoti ar administratora vajadzibam atpazit reglamentejošas strukturas izmantoto terminologiju un rikoties saskana ar to jegu.
- Mes jau visagrinakaja stadija saktu veidot musu organizācijas zinašanu un pieredzes bazi ar EK Budzetu saistitajos administrativajos jautajumos, kaut ari tas butu prasijis 3-4 gadus.

482. Mes sakam ari fokuseties uz jaunam problemam, kuras nacionalajiem auditešanas organiēm naktos apspriest un kuras vel jaatrisina:

- Skaidri jādēfina auditora loma krapniecības apkarošana. Ar norādi uz faktu, ka principa atbildība gulstas uz valsts varas orgāniem, vien nepietiek. Riska analīzē līdz ar dienesta stavokla launprātīgas izmantošanas varbūtību jāiekļauj noformējuma un izpildījuma nepareizību, krapniecības un korupcijas varbūtība. Auditam arī daudz lielāka mērķa jāfokusejas uz to lietu kontroli, kuras pašas par sevi neietekmē patiesas ainas prezentāciju gada ziņojumā. Politisko nepilnību, legitimitātes trūkuma, u.tml. risks ir ārkārtīgi nopietns aktivitātes, kuras tiek finansētas, izmantojot valsts nodokļu iekāšānu.
- Galīgā sanemējā auditoru izsniegtajiem auditešanas sertifikātiem ir būtiska nozīme rentabilitātes aspektā. Tomēr vēl nav atrisināts jautājums par to, kādā veidā iespējams garantēt šo auditoru darba kvalitāti.

483. Intereses un tradīcijas, un skaidra saziņas kanālu definīcija ir pamatprincips un drošs ceļš uz to, lai auditi būtu lietderīgi un efektīvi.

484. Visai institūcijai ir jāgūst labums no augļiem, kādus nes kooperācija ar Eiropas Savienības dalībvalstu Augstākajam Audīta Institūcijam.

APVIENOTA KARALISTE

*Cliff Kembal*³⁸

1. Nodaldas rezumējums

485. Šajā attiecīgās valsts autoritātes sarakstītajā apcerējumā ir ieskicēta valdības ārējā audita prakse Apvienotajā Karalistē attiecībā uz EK naudas līdzekļu uzskaiti un Eiropas sadarbības pasākumiem. Ģenerālais Finanšu Kontrolieris un Auditors (C&AG) nosaka savus uzdevumus attiecībā uz Eiropas transakcijām, un viņa izsniegtie audita sertifikāti garantē atzinumu, ka Parlaments var palauties uz finanšu pārskatiem. Nacionālās Audita Parvaldes veiktie finansiālie auditi garantē, ka revidētas ES transakcijas atbilst Eiropas normatīvajiem aktiem. Valdības Pārskatu Komiteja (VPK) drikst un ir veikusi pratināšanas, protokolejot liecības attiecībā uz visiem Apvienotās Karalistes finansiālo transakciju aspektiem, ieskaitot Kopienas ienemumus un maksājumus. Kopš 1993. gada Apvienotās Karalistes administratīvās un kontroles sistēmas ir aizvien pielāgojušas ES dalībvalsts normatīvajiem aktiem, un vienlaikus tika izstrādāta un pilnveidota NAP audita metodoloģija.

486. Iegūtas vērtības un par to izterētas naudas atbilstības (VFM jeb ekonomiskuma) petījumi attiecībā uz ES shēmām ir koncentrēti augstākā riska un lielāko izdevumu jomās. Ierobežojumi pastāv tāda mēra, cikāl Apvienotās Karalistes valdības departamenti ir atbildīgi par pārskatu sniegšanu par tam ES shēmām, kur noteikumus un programmu mērķus ir fiksējusi Eiropas Komisija. Neskatoties uz to, ir uzsākta virkne ekonomiskuma petījumu, kuri aptver ES shēmu īstenošanu, un Apvienotā Karaliste nepartrauc kopa ar EAT un pārējiem musu analogajiem koleģiem Eiropas Savienībā strādāt pie paralelo auditu diapazona.

487. Sadarbība ar EAT ir labi noregulēta, un Apvienotā Karaliste pilda savas Eiropas saistības, lai nodrošinātu Kopienas naudas līdzekļu efektīvu auditu, izvairoties no nevajadzīgas darba dublēšanas. NAP sadarbojas ar EAT, kur vien iespējams, un tiecas izveidot attiecības tur, kur tas būtu savstarpēji izdevīgas. Regulāras apspriedes ar musu Eiropas analogajiem koleģiem nodrošina EAT vīzišu efektīvu koordināciju un tajās gūto konstatējumu apriti. Ar Kontaktu Komitejas un asociēto darba grupu palīdzību tiek petītas jomas iespējamai sadarbībai ar EAT un pārējam Eiropas AAI-jam. Spriežot pēc NAP pieredzes, nakošo dalībvalstu valdības audita organos varetu notikt šādas no ES dalībvalsts statusa izrietošas pārmaiņas:

- i. Līdzdalība ES var izraisīt dažus grozījumus valsts audita likumdošana, piemēram, nosakot audita organam kooperēties ar EAT - atbilstoši 1975. gada Līguma prasībai.
- ii. Var ievērojami palielināties audita darba kopejais apjoms. Bet pārbaudot atbilstību EK likumdošanai, noformējuma un izpildījuma pareizības auditam bus papildkomponente.
- iii. Atkarība no dalībvalsts likumdošanas, EAT tiesības piekļūt galīgajam sanemejam varetu būt plašākas nekā, piemēram, nacionālajam audita organam.
- iv. Varbūt nebus viegli veikt ekonomiskuma revīzijas attiecībā uz tādām lietām, kur politiku un priekšrakstus nosaka ES. Izdevīgāk būtu revīzijas fokusēt uz shēmas ieviešanu, nevis uz tās konstrukciju.

38. Clifford Robert Kembal k-gs ir Apvienotās Karalistes Nacionālās Audita Parvaldes Audita vadītājs. Viņam ir Nacionālajā Audita Parvalde gūta 33 gadu darba pieredze valdības ārējā audita., kam pavisam nesen pievienojies AK aizjuras izdevumu ekonomiskuma audits (Arlietu ministrija, Palīdzība citam valstīm, *BBC World Service*) un Starptautiskā Sadarbība.

- v. Nacionalais audita organs varetu veleties apsvērt savu iesaistīšanos paralelos auditos ar citiem audita organiem un/vai Eiropas Auditoru Tiesu attiecība uz kopīgas ieinteresētības temam.
- vi. Nacionalas audita parvaldes galva bus tiesīgs piedalīties Kontaktu Komitejā; viņam lūgs norīkot Sadarbības virsnieku sakaru uzturēšanas kontaktpunkta funkciju pildīšanai attiecības ar citiem ES nacionalajiem audita organiem/EAT.
- vii. Audita organam bus iespēja pavadīt EAT tas vizītes. Klatbutnes apjoms un attiecību veidošanas ar EAT bus jakonkretize ipaši.
- viii. Audita organs varetu veleties sniegt periodiskus ziņojumus savam parlamentam, kuri butu atvasināti no EAT ziņojumiem par tas darbu sakara ar Atzinuma Deklaraciju.
- ix. Audita organam varetu lūgt nominēt kandidātu, kurš butu Eiropas Auditoru loceklis no attiecīgas dalībvalsts, un aizkomandēt datus ta darbiniekus uz EAT.
- x. Audita organs varetu veleties attīstīt kontaktus ar Eiropas Komisiju konkrētos jautājumos.
- xi. ES dalībvalsts statusa izpaušme uz audita organa resursiem varetu but pamanāma, nevis ieverojama.

2. Ievads

488. Apvienota Karaliste ir Eiropas Kopienas, turpmakas Eiropas Savienības (ES) locekle kopš 1973. gada. Turpmako gadu gaitā tas ieviestas administratīvas un kontroles sistēmas tika pakāpeniski pielāgotas, lai apmierinātu iestāšanas prasības un attiecīgos normatīvos aktus. Analogiski tika attīstīta un pilnveidota metodoloģija, kuru Nacionalā Audita Parvalde (NAP) bija pieņēmusi Apvienotas Karalistes centrālās valdības pārskatu revīzijai.

489. Dotajā apcerējumā ir rezumēti Apvienotas Karalistes centrālās valdības risinājumi attiecībā uz gramatvedības uzskaiti un pārskatiem par maksājumiem Eiropas Kopienas Budžeta un ienemumiem no ta. Ipaši šeit ir izklāstīta Apvienotas Karalistes līdzdalības ES ietekme uz ārējā audita procesu šādas cetrās svarīgākās jomas:

- ES izdevumu parlamentāra uzraudzība;
- finansialais audits;
- ekonomiskuma audits;
- sadarbības vienošanas.

3. Eiropas Kopienas Budžets

490. Kopš brīža, kad Apvienota Karaliste 1973. gada kļuva par ES dalībvalsti, ta Eiropas Kopienas Budžeta ir devusi kontribūciju ar maksājumiem, kas tiek izdarīti no Konsolidētā Fonda. Turklāt Apvienota Karaliste izdara maksājumus un iekāse ienemumus Kopienas vārda; un pieprasa konkrētu izdevumu atmaksāšanu. Eiropas Kopienas Budžetu galvenokārt finanšē dalībvalstis, izmantojot "pašas resursu" sistēmu, kuru veido:

- lauksaimnieciskie levīji, kurus galvenokārt iekāse no lauksaimniecības produktu tirdzniecības starp ES un pārējām valstīm;
- cukura levīji un tam radnieciskie levīji, kurus iekāse par šo precu rāzošanu un uzglābāšanu;

- muitas nodevas, kuras iekase pēc kopīga arēja tarifa uz ES ievēdprecēm no parejas pasaules;
- hipotētiskas PVN likmes reizinājums, kurš uzlikts izdevumu bāzei, kas harmonizēta pa dalībvalstīm.

491. Apvienotas Karalistes 1996. gada kontribūcijas Kopienas Budžeta bija apēstas par summu £6697 miljoni, kas, nemot vērā ienemumus par summu £5094 miljoni, rezultāta dotu neto kontribūciju par summu £1063 miljoni (1. att.). Neto kontribūcijas apjoms dažādos gados ir atšķirīgs, bet 1995. gada tas bija vienāds ar £4 miljārdi.

492. NAP audite vairumu to izdevumu Apvienotajā Karalistē, kurus finansē no Eiropas Kopienas Budžeta. Šo darbu izpilda kā daļu no Ģenerāla Finanšu Kontroliera un Auditora (C&AG) pienākumiem veikt revīziju un sniegt ziņojumu Apvienotas Karalistes Parlamentam par to Apvienotas Karalistes departamentu un aģentūru pārskatiem, caur kurām iziet vairums šo naudas līdzekļu. Apvienotajā Karalistē apmēram 90% no Kopienas izdevumiem tiek izskaidroti un iegrāmatoti, izmantojot departamentu atzīmējumu kontus, bet pārējos Komisija izmaksā tieši dažādam organizācijām.

1. attēls. Apvienotas Karalistes kontribūcijas Kopienas Budžeta un ienemumi no tā		
Kontribūcijas	£m	£m
Lauksaimnieciskie un cukura levīji	202	
Muitas nodevas	1989	
Pievienotas Verības Nodokļa resursi (minus atlaide)*	4442 (2412)	
Nacionāla Kopprodukta resursi	2444	
Korekcijas	32	
Pavisam kontribūcijas		6697
Ienemumi		
Eiropas Lauksaimniecības Virzīšanas un Ģarantešanas Fonds - Ģarantešanas sekcija	3410	
Strukturalie Fondi	1627	
Pārējie ienemumi	57	
Pavisam ienemumi		5094
NETO KONTRIBUCIJA		1603

Avots: Eiropas Kopienas finanses: Pārskats par 1996. gada Kopienas Budžetu - 3. tabula (CM 3350)

Piezīme*: Atlaide Apvienotajai Karalistē ir summa, par kuru saskaņā ar 1984. gada Fontenblo vienošanos ir samazināta Apvienotas Karalistes kontribūcija.

4. Parlamentāra atbildība par pārskatu sniegšanu

493. EK likumdošana neuzliek specifisku pienākumu C&AG auditēt Kopienas transakcijas. Tādēļ C&AG brīvi drīkst noteikt pats savas audita prioritātes un mērķus šajā jomā saskaņā ar Aktiem par Valsts Kases un Audita departamentiem un 1983. gada Aktu par nacionālo auditu tāpat, kā viņš to dara attiecībā uz pārējiem nacionāli sagādātiem naudas līdzekļiem. Tādā pašā veidā viņš ziņo Parlamentam par Kopienas naudas līdzekļu izdevumiem Apvienotajā Karalistē, un par Kopienas ienākumu iekasēšanu, ieskaitot noformējuma un izpildījuma pareizības un ekonomiskuma jautājumus.

494. C&AG veic auditus un sniedz ziņojumus Apvienotas Karalistes Parlamentam par virkni visdazadako programmu un projektu Apvienotajā Karalistē, kurus finansē Eiropas Kopienas un kuras tiek finansētas, pakļaujoties Eiropas Kopienu noteikumiem. Vinam nav pilnvaru revidēt izdevumus Eiropas shēmu ietvaros citās Kopienas valstīs.

495. Parlamentāra Valdības Pārskatu Komiteja izskata Ģenerāļa Finanšu Kontroliera un Auditora ziņojumus, kuri sastādīti vai nu par attiecīgā departamenta pārskatiem vai biežāk kā virkne brīvi stavošu dokumentu, kurus publicē visā gada gaitā. Valdības Pārskatu Komitejai ir plašas pilnvaras revidēt asignejumu pārskatu un citus pārskatus, kuri likti priekšā Parlamentam, ka arī izmeklēšanas nolūka aizsūtīt pakalpojumus, dokumentus un gramatojumus. Tādējādi Komiteja drīkst veikt izmeklēšanu un savākt pierādījumus attiecībā uz visiem C&AG ziņojumiem, ieskaitot tos, kuri attiecas uz Kopienas ienemumiem un maksājumiem. Virkne savu ziņojumu Komiteja ir aizradījusi, ka departamenti neatlaidīgi pieprasa parmainas, piemēram, efektīvāk apkarot krapniecību un zemo ekonomiskumu.

496. Pēdējos gados Apvienotas Karalistes Parlaments ir izradījis aizvien lielāku ieinteresētību Eiropas Kopienas naudas līdzekļos. Šo ieinteresētību dāleji ir izraisījušas notiekošās debātes par Apvienotas Karalistes un Eiropas savstarpejam attiecībām, bet visvairāk rūpes par veidu, kādā tiek izvērtētas Kopienas Budžets. Viens no šās pieaugošās ieinteresētības aspektiem ir uzmanība pret atbildību par pārskatu sniegšanu par Eiropas izdevumu uzskaiti, kuru izradījusi Valdības Pārskatu Komiteja, kura nesēn sniegusi divus ziņojumus par šo tēmatu - savu desmito 1995.-1996. gada ziņojumu par dokumentu "Eiropas Auditoru Tiesas gada atskaite un Atzinuma Deklarācija" un savu sesto 1996.-1997. gada ziņojumu par dokumentu "Eiropas Kopienas transakciju audits".

497. C&AG īstenotajai audita funkcijai ir divas sastāvdaļas: ikgadēja virknes visdazadako valsts iestāžu pārskatu sertificēšana un specifisku parbāžu veikšana par taupīgumu, lietderīgumu un efektivitāti, ar kādu departamenti un citas valsts iestādes ir izlietojušās savus resursus.

5. Finanšialais audits Apvienotajā Karalistē

498. NAP darbs tiek veikts ar mērķi sniegt Parlamentam atzinumu par to, kā centrālās valdības nauda ir izvērtēta tāda veidā, kā bija noteicis Parlaments, un kā Parlaments var palauties uz tam iesniegtajiem finanšu pārskatiem. NAP veiktais sertificēšanas audits aptver izpildījuma un noformējuma pareizības aspektus, ieskaitot atkārtotu kritisku izvērtēšanu, lai parliecinātos, kā ES shēmas tiek pienācīgi iekļautas Apvienotas Karalistes normatīvajos aktos, kā arī finanšialas kontroles aspektus. Šis audits tiek veikts pēc Apvienotas Karalistes Audita Metodiskās Padomes standartiem un tas tiek plānots ar mērķi gūt parliecību, kā Apvienotas Karalistes pārskatos nav nekāda būtiska kļūdu līmeņa.

499. Apvienotajā Karalistē veikto finanšialo auditu galvenais mērķis ir nodrošināt C&AG iespēju formulēt neatkarīgu atzinumu par finanšu pārskatiem. Katru auditu plāno un īsteno ar mērķi gūt pietiekošu, sapratīgu pierādījumu, uz kuru balstīt šo atzinumu. C&AG atzinuma tiek arī deklarēts, vai nauda bija izlietota tiem mērķiem, kurus noteicis Parlaments, un vai finanšialas transakcijas atbilst lemejorgāniem, kuri tās regulē. NAP atzīst potenciālo risku pastāvēšanu sakarā ar to, kā jebkuras audita identifikētas izpildījuma vai noformējuma nepareizības del Eiropas Komisija nesankcionēs iepriekšējos izdevumus.

500. Departamentu asignejumu kontu audita ietvaros NAP pārbauda, vai transakcijas atbilst Eiropas normatīvajiem aktiem; vai direktīvas un lēmumi ir pienācīgi inkorporēti Apvienotas Karalistes likumdošanā; vai to neatmaksājamo piešķirumu summa, kuru pieprasa maksājumu aģentūras un shēmas pretendenti, atbilst tai. Dāzos gadījumos NAP apmeklē departamentu reģionālās iestādes, lai pārbaudītu, kā tās veic shēmu monitoringu, kā arī lai

inspektetu darbību vietās, intervences noliktavas un citas atrašanās vietas. NAP atzīst, ka EK likumdošanas apjoms un sarežģītība aizvien palielinās un ka neatslabstoša uzmanība jāvelta merķim nodrošināt, ka tas audita darbs tiks attiecīgi normēts.

501. Metodoloģija, kuru NAP pieņēmusi Apvienotās Karalistes centrālās valdības reķinu revīdēšana, laika gaitā ir izkopta un pilnveidota. Auditešanas prakse pastāvīgi attīstās, lai spētu reaģēt uz apkārtējās vides, profesionālo standartu un izmantojamo instrumentu pārmaiņām. NAP veikto auditu metodiska pieeja ir materializēta finansiāla audita rokasgrāmata, kurā doti norādījumi visos finansiāla audita aspektos. Sīkāk papildus norādījumi tiek sniegti seriālvēida speciālo disciplīnu rokasgrāmatu modulos, kurus pastāvīgi atjaunina jaunradītas labākas prakses atspoguļošanas aspektā. Šīs rokasgrāmatas nav pieejamas ārpus NAP.

502. NAP metodiska pieeja finansiālajam auditam paredz revidēt finansiālo transakciju iztverumu atkarībā no virknes specifisku audita merķu. Šajā darba ietīlpst parliedcināšanas, ka izmaksāto vai saņemto summu apjomi atbilst EK likumdošanai, ieskaitot attiecīgas ES Direktīvas. Ne vien atsevišķas transakcijas - NAP drīkst komentēt arī kontroles sistēmu piemērotību nodrošināt atbilstību EK normatīvajiem aktiem. Ja maksājumi attiecas uz Eiropas Reģionālās Attīstības Fonda projektu piešķirumiem vietējiem valsts varas orgāniem vai citām iestādēm, tad šī piešķiruma galīgajam izmaksājumam ir jābūt apstiprinātam ar sertifikātu no Audita Komisijas vai citiem ārējiem auditoriem, uz kuriem NAP var palūgties saskaņā ar attiecīgiem auditešanas standartiem.

503. Kas attiecas uz kontribūcijām Eiropas Savienībai, tad NAP novērtē gramatvedības uzskaites sistēmu loģiskumu un adekvātumu, pārbauda, vai pamatā esošās PVN bāzes ir pareizi aprēķinātas, un veic izpildes atkārtojamības testus ar kalkulāciju iztverumu. Kas attiecas uz muitas nodevu un PVN iekāšēšanu, tad NAP visumā piemēro tādus pašus principālo pieeju, bet lielāku uzsvaru liek uz pamatā esošo uzskaites sistēmu un kontroļu revīziju.

504. C&AG auditora viedoklis dod pamatotu atzinumu, ka finansu pārskatos nav nekādu būtisku nepareizi sniegtu ziņu un noformējuma vai izpildījuma nepareizību. Ta ka būtiskumu nav iespējams matemātiski definēt un tam ir gan kvantitatīvi, gan kvalitatīvi aspekti, tad tas ir pakļauts vērtības apsverumiem pēc dabas un konteksta - profesionāla sprieduma par visaugstāko klūdas līmeni, pret kuru, ka NAP var cerēt, finansu pārskatu lietotāji būs toleranti. Ta ka audita metodoloģija, kuru pieņēmusi NAP, ir izveidota, lai apstiprinātu Apvienotās Karalistes pārskatus ka vienotu veselumu, tad audita sēdzieni neattiecas ne uz kādam atsevišķam shēmām.

6. ELVGF

505. Saskaņā ar 1988. gada 1. februāra Komisijas Noteikumiem Nr. (EC) 295/88., no ikkātra par Eiropas Lauksaimniecības Virzīšanas un Garantēšanas Fonda (ELVGF) Garantēšanas sekcijas maksājumu finansēšanu atbildīgā valsts varas orgāna un iestādes - kas Apvienotajā Karalistē ir Lauksaimnieciskās Rāzošanas Intervencu Valde - tiek prasīts ik gadu nosūtīt Komisijai ziņojumu, kura sniegta detalizēta informācija par kontroles pārbaudēm, kuras veiktas, lai garantētu, ka maksājumu aģentūras operācijas, maksājumi, uzskaites gramatvedības un administrēšanas procedūras ir īstenotas pienācīgā veidā. Šajos ziņojumos ietīlpst NAP dotie sēdzieni par tas metodisko pieeju Kōpienas naudas līdzekļu auditam.

506. 1995. gada 7. jūlijā Komisijas Noteikumu Nr. (EC) 1663/95. noteiktajā kārtībā tiek formulētas ELVGF sertificēšanas orgāna audita un pārskatu sniegšanas saistības. Apvienotajā Karalistē Lauksaimnieciskās Rāzošanas Intervencu Valde ir koordinēšanas orgāns; ta un vel

sešas citas agentūras ir atbildīgas par maksājumu veikšanu ELVGF shemu ietvaros, un NAP ir sertificēšanas orgāns. Nacionālo kontu auditu veic arī pati Komisija.

507. Kopš 1996. gada Komisija koordinēšanas orgāniem ir uzlikusi atbildību par garantēšanu, ka sertificēšanas orgāni veiks nacionālo pārskatu audita pirmās stadijas. Komisija no sertificēšanas orgāniem prasa veikt maksājumu agentūru aktivitāšu pārbaudi, izsniegt audita sertifikātu attiecībā uz katru agentūru, ka arī konsolidēto audita sertifikātu. 1996. gada NAP sekmīgi piedalījās izsoles konkursa uz Apvienotas Karalistes ELVGF rekinu auditešanu kā daļu no šiem korigētajiem nacionālo rekinu sankcionēšanas pasākumiem. Šī papildus atbildība pagaidām ir speka uz trim gadiem un ir saistīta ar pamatota atzinuma sniegšanu Eiropas Komisijai par to, ka:

- gada pārskati atbilst maksājumu agentūru gramatvedības gramatam un uzskaites dokumentiem;
- agentūru procedūras un operācijas atbilst Kopienas priekšrakstiem, un iekšējās kontroles procedūras funkcionē apmierinoši;
- Kopienas finansialas intereses tiek pienācīgi aizsargātas.

508. Citas dalībvalstis audita sistēmas ir savādas. Zviedrijas *Riksrevisionenverket* ir vienīga no citām nacionālajām audita pārvaldām, kura uzņemas šo papildus atbildību par sertificēšanu. Pārējās dalībvalstis sertificēšanas orgāni ir ārēja audita firmas, iekšēja audita organizācijas un dažādas citas iestādes. Apvienotas Karalistes Nacionālajai Audita Pārvaldei ir uz kontraktu balstītas attiecības ar Intervencu Valdi.

7. Iegūto vērtību un par tam izteretas naudas atbilstības (ekonomiskuma) pētījumi

509. Kā daļu no savas kompetences sniegt Parlamentam neatkarīgu informāciju un padomu, NAP uzņemas ekonomiskuma pētījumus. 1983. gada Ģenerālajam Finanšu Kontrolierim & Auditoram tika piešķirtas ar likumu noteiktas pilnvaras zinot Parlamentam par taupīgumu, lietderīgumu un efektivitāti, ar kādu centrālās valdības fondi ir iztēruši savus resursus. NAP programma attiecībā uz ekonomiskuma pētījumiem tiecas fokusēties tajās jomās, kur resursu izlietojums ir vislielākais, kur ekonomiskums ir apdraudēts, kā arī tajās jomās, kuras sniedz pareizas prakses vai vadības neveiksmju piemērus.

510. Eiropas Kopienas naudas līdzekļu izlietojuma pareizība, kā arī izpildījuma un noformējuma nepareizību profilakses sistēmu pareizība ir ieinteresēta Valdības Pārskatu Komiteja (VPK) un citas parlamentāras komitejas. Sakarā ar to, ka tieši Eiropas Savienība nosaka to shēmu un programmu raksturu, kuras saņems Eiropas atbalstu, tiek ierobežota pakāpe, kādā departamentus var tūlīt atbildīgus par ES shēmu vai programmu merku sasniegšanu. Tādēļ tā joma, kura veikt ekonomiskuma pētījumus, var būt sarežģīta. Tomēr dalībvalstis ir atbildīgas par normatīvo aktu konvertēšanu detalizētās sistēmas, par to īstenošanu, par shēmu rezultātu novērošanu un novērtēšanu. Tādēļ tieši šajā jomā NAP koncentrē savus ekonomiskuma pētījumus.

511. Pēdējos divpadsmit gados ir bijuši vienpadsmit NAP ziņojumi, kuri saturēja nozīmīgas references uz Eiropas Kopienas lietām. Divi visjaunākie ziņojumi bija par izdevumiem Kopejas Lauksaimniecības Politikas (KLP) ietvaros. 1995. gada decembra ziņojums par Lauksaimnieciskās Razošanas Intervences Padomi (LRIP) aplūkoja akciju, kura bija veikta, lai apkarotu krapniecību un izpildījuma un noformējuma nepareizības attiecībā uz Eiropas Lauksaimniecības Virzišanas un Garantēšanas Fonda (ELVGF) izdevumiem, kurus tā administrē. 1997. gada februāra ziņojuma par Lauksaimniecības, zvejniecības un partikas ministriju bija aplūkoti analogiski jautājumi attiecībā uz fermas bazetajam shēmam.

512. Zinojuma par Muitas Parvaldes un Akcizu Parvaldes 1995.-1996. gada pārskatiem bija aplūkoti draudi, kurus rada apzināti launpratīga izvairīšanās un krapniecība, un pielietojamie pretpasākumi. Šis ziņojums fokusejas uz kontroles sistēmu pielietošanu saskaņā ar Eiropas Savienības prasībām; dalībvalstu un Komisijas starptautisko kooperāciju; iniciatīvu ieviešanu, lai stātos preti Vienota Tirgus akcizu kontrabandai un launpratīgam mahinācijam ar komerciālo akcīzi.

513. 1997. gada jūlija publicētais ziņojums³⁹ par apkārtnes vides neaizsargātības aspekta varīgiem reģioniem - šo shēmu daļēji finansē Eiropas Savienība - aplūko, vai šī shēma ir stimulējusi vidi labvēlīgu lauksaimniecības praksi, kas saglabā un uzlabo apkārtnes vidi. Var izrādīties, ka tas būs noderīgs Eiropas Auditoru Tiesai (EAT), kura plāno pētīt lauksaimnieciskās vides problēmas pa visām dalībvalstīm.

8. Paralelie/kopīgie auditi

514. Paralelos jeb koordinētos auditus ir iesaistītas divas vai vairāk iestādes, kuras veic pārbaudes savas attiecīgajās valstīs viena un tāja pašā tematiskajā jomā. Šādi auditi paredz kooperāciju tādās jautājumos kā audita principiāla pieeja, metodoloģija un galīgie konstatējumi un secinājumi. Kopīgam auditam raksturīga apvienota komanda no divām vai vairāk audita pārvaldēm, kura revīziju veic kopīgi.

515. Šādu auditu veikšanas rezultāta nodrošinātas iespējas un labumi ir lielāki kopīgas ieinteresētības jomas, sevišķi jautājumos, kas attiecas uz ES efektivitāti tādās jautājumos kā lauksaimniecība, reģionālie strukturālie maksājumi un palīdzība ar valstīm. Ir sagaidāms, ka ar vairāku audita pārvalžu apvienotam pūlēm vares akcentēt jebkuras audita gaitā atklātas nepilnības un ietekmīgāk veicināt nepieciešamos uzlabojumus. Pie šādu pasākumu priekšrocībām var pieskaitīt arī iespējamās rāzīšanas pašizmaksas samazinājumus sakarā ar audita pārvalžu līdzdalību plānošanā, metodoloģijas pielietošanā un konstatējumu verificēšanā.

516. Tomēr nevajadzētu par zemu novērtēt grūtības paralelo auditu veikšana. Pie tam pieder: to valstu identificēšana, kuras vēlas piedalīties; piemērota temata identificēšana; vienošanās par pētījuma kalendāro plānu (iekļaujot apmaiņu ar detalizētu informāciju par atsevišķo valstu plānošanu un pārskatu sniegšanas kalendārajiem plāniem); metodes sazināšana istenošanai, lai apspriestu darbu gaitu, sākotnējos konstatējumus un secinājumus; detaļu saskaņošana attiecībā uz ziņojumu formulēšanu un publicēšanu. Līdzīgas, bet daudz lielākas grūtības var rasties sakarā ar kopīgajiem auditiem. To veikšana acīmredzot ir daudz dārgāka, saistīta ar daudz lielākiem sakaru uzturēšanas izdevumiem, un to rezultāta var arī nerasties tāda "pievienota vērtība" kā paralelo auditu gadījumā. Tomēr kopīgo auditu veikšanai ir arī potenciālas priekšrocības, ja vien iesaistītas audita iestādes spēj parvārtēt prevālejošo nevienprātību - audita diapazona un kalendāra plāna aspekta. Lai apmierinātu dažādas līdzdalībnieku vajadzības, audita programma un kalendāra plāna jāparedz zināmas pakāpes elastīgums - kā paralelo, tā kopīgo auditu gadījumā. Lai dalītos audita plānos un apspriestos par progresu, kas sasniegts attiecībā uz kopīgajiem auditiem, ir izveidota darba grupa, kuras locekļi ir arī EAT.

517. NAP aktīvi cenšas precizēt diapazonu tādējiem auditiem, kuri veicami kopīgi vai paraleli ar EAT un pārējam ES nacionālajam audita institūcijām. 1991. gada NAP bija iesaistījusies kopīga audita, kuru tā veica kopīgi ar EAT par tēmu "Pasākumi Kōpienas zvejas flotes restrukturēšanai". 1993. gada NAP kōpa ar Holādes un Zviedrijas audita pārvaldēm

39. Ziņojuma saucas "Apkārtnes vides neaizsargātības aspekta varīgi reģioni". References numurs HC 120 Session 1997-1998; ISBN 0-1-268498; publicēts 1997. gada 23. jūlijā.

veica paralelo auditu par programmu veicinašanu. Nesenas diskusijas ar EAT un parejam ES audita iestadem norada, ka acimredzot bus ari turpmakas iespējas kooperacijai. 2. attēla ir ieskicēta paralela audita konkrēta gadījuma analīze attiecībā uz ES naudas līdzekļiem. Audita pārvaldes - paralela audita dalībnieces - šajā gadījumā ir vienojušas par kopīgu darba plānu.

2. attēls. Paralela audita konkrēta gadījuma analīze

Temats:	Maksājumi par aramzemes platību, vislielākas Eiropas Savienības ietvaros finansētas lauksaimnieciskās shēmas revīzija		
Iesaistītais valstis:	Holandes, Zviedrijas un Apvienotās Karalistes audita pārvaldes		
Shēmas merki:	Izmaksat razotajiem kompensācijas par rukošajam cenām, un, izmantojot tādus panēmienu kā aramzemes atstašana atmata, samazināt rāzošanu visā Eiropas Savienībā		
Centrālās audita fokuss: (visām trim valstīm)	<ul style="list-style-type: none"> • Vai ministrija šo shēmu ir administrējusi efektīvā veidā? • Vai shēmas administrēšanas pieskaitāmas izmaksas, kuras gūtas uz fermeriem, bija minimālas? 		
(dabām valstīm)	<ul style="list-style-type: none"> • Vai Integretās Administrēšanas un Kontroles Sistēmas īstenošana ir notikusi atbilstoši IACS normām? 		
Paralela audita labumi:	Pieredzes apgušana attiecībā uz citu valstu praktiskajiem sasniegumiem. Vislabākas prakses reklāma un stimulēšana. Relatīvas lietderības korelācijas.		
Iespējamās grūtības:	Tādu pētījuma tēmu izvēle, kuras atbilstu ikkatras iesaistītais valsts merkiem, tāja atšķirīgajam skaita kalendāra plāna prasībām. To jautājumu noregulēšana, kas saistīti ar konfidencialo bilaterālo informāciju un dalīšanos ar datiem. Garantēšana, ka lietderīguma radītāji bus patiesi salīdzināmi.		
Kalendārie plāni:	Valsts:	Pētījuma datu vakšana uz vietās:	Zinojuma publicēšana:
	Nīderlande	1997.g. jūn.-dec.	1998. gada maijā
	Zviedrija	1997.g. apr.-maijš	1997. gada septembrī
	Apvienotā Karaliste	1997.g. jūn.-sept.	1997. gada decembrī

9. Sadarbības risinājumi

9.1. Eiropas Auditoru Tiesa

518. Līdz ar Eiropas Auditoru Tiesas nodibinašanu 1977. gada oktobrī atbilstoši 1975. gada Līgumam un tas pilnvaru un neatkarības palielinašanu atbilstoši 1993. gada Māstrihtas Līgumam tika ieviesta prasība Eiropas nacionālajam audita institūcijām savstarpēji sadarboties. EAT veikto auditu pamata ir uzskaitvedības dokumentu revīzija, un, ja nepieciešams, tos īsteno dalībvalstīs. EAT ir garantētas tiesības piekļūt pie jebkura dokumenta vai informācijas, kas attiecas uz tas veiktajam revīzijām pakļauto departamentu vai organu finansiālo pārvaldību, un tā drīkst iztaujāt jebkuru oficiālo amatpersonu, kura atbildīga par ienemumiem vai izdevumiem.

519. Briseles Līguma normas nosaka, ka Eiropas Auditoru Tiesa savu darbu dalībvalstīs veiks sadarbībā ar nacionālajam audita institūcijām. Saskana ar šo Līgumu, nacionālajam audita institūcijām tiek uzlikta šādas trīs juridiskās saistības:

- auditu istenojot, rīkoties sadarbība ar EAT;
- informēt EAT par to, vai NAP plāno piedalīties audīta;
- pēc EAT lūguma nosūtīt tai jebkurus tas uzdevuma veikšanai nepieciešamos dokumentus vai informāciju.

520. Šo saistību mērķis ir nodrošināt Kopienas naudas līdzekļu efektīvu auditu, tāja pašā laikā izvairoties no nevajadzīgas darbu dublēšanas un audītajam iestādes pārslodzes.

521. NAP rīkojas ka EAT vīzišu veicinātājs, bet nav atbildīga par EAT darba efektivitāti. Par visām EAT audīta vīzītem pie Apvienotās Karalistes valdības departamentiem/organiem tiek oficiāli paziņots Nacionālās Audīta Parvaldes Sakaru virsniekam, kurš koordinē visus organizatoriskos pasākumus.

522. NAP politika ir kooperatīva ar EAT, kur vien iespējams, un attīstīt attiecības tur, kur tas ir apbūseji izdevīgi. Šīs vīzītes nodrošina NAP iespēju sūtīt savu darbinieku veikt noverotajā pienākumus EAT apspriedes ar audīta organiem. NAP politika ir norīkot savu darbinieku pavadīt EAT tas veiktajā vīzīte vismaz uz kādu laiku, vai but klat EAT veikta audīta nosleguma apspriedē, ja vien nav kādu pamatotu iemeslu to nedarīt.

523. Saskaņā ar pastāvīgo vienošanos, visus C&AG ziņojumus, Valdības Pārskatu Komitejas ziņojumus un asociētos Valsts Kases Protokolus nosūta uz EAT. Audītajiem departamentiem piederošos dokumentus NAP nenogādā Eiropas Auditoru Tiesai, jo tā principā ir pašas EAT darišana iegūt šo informāciju tieši. Vienošanos par sadarbību paredz, ka NAP veicama audīšanas darba plāni tiks iesniegti Eiropas Auditoru Tiesai.

524. Ikkatra audīta parvalde norīko Sadarbības virsnieku, kurš koordinē audīta aktivitātes starp EAT un nacionālajiem audīta organiem. Pie Sadarbības virsnieka pienākumiem pieder: regulāras tikšanās ar EAT oficiālajam amatpersonam, lai apspriestu vispārīgus jautājumus un nodrošinātu atbalstu darbam, ko veic Kontaktu Komiteja, kuras locekļi ir visu audīta organu direktori (528. paragrafs); but par kontaktu uzturēšanas pirmo instanci oficiālajam amatpersonam no EAT un no audītajiem departamentiem; koordinēto EAT vīzīšu sagatavošanas darbus; EAT veikto auditu konstatējumus iesniegt audītajiem departamentiem un attiecīgajam amatpersonam NAP. Eiropas Auditoru Tiesa Luksemburgā rīko regulāras Sadarbības virsnieku sanāksmes savstarpējas ieinteresētības jautājumu apspriešanai.

9.2. Atzinuma Deklarācija

525. Māstrihtas Līgums, kura spēks sakas ar 1994. gada pārskatiem, nosaka, ka EAT nodrošinās Eiropas Parlamentu un Padomi ar ikgadējo Atzinuma Deklarāciju (AD) par Kopienas pārskatu neapšaubamību un to pamata esošo transakciju likumīgumu un noformējuma un izpildījuma pareizību. EAT ir apspriedusies ar nacionālajam audīta institūcijām par to, cik liela mēra tā var palauties uz šo organizāciju darbu nolūka samazināt tā darba apjomu, kas jāveic EAT. Tai vel jāvienojas par to pakāpi, līdz kurai tā drīkst izmantot citu audīta organu gūtos rezultātus, vai par formātu, kādā šie rezultāti tiks ziņoti EAT.

526. 1995. gada novembrī EAT izdeva pirmo Atzinuma Deklarāciju un ar to saistīto speciālo ziņojumu. EAT ziņoja, ka neesot spējusi dot pozitīvu visaptverošu atzinumu par pārskatiem sakarā to, ka pārbaudāmā maksājumu transakciju iztveruma tika konstatēti ļoti daudz kļūdu. Neskatoties uz to, šī Deklarācija tomēr zināma mēra Apvienotās Karalistes Parlamentam varot sniegt atzinumu par Eiropas naudas līdzekļu izlietojumu citās dalībvalstīs. Prasība sniegt Atzinuma Deklarāciju noveda pie tā, ka butiski pieauga EAT vīzīšu skaits uz

visam dalibvalstīm, taja skaita Apvienoto Karalisti. Piemēram, 1993. gada EAT veica 10 misijas uz Apvienoto Karalisti, bet 1996. gada - jau 22 misijas.

527. NAP ļoti labprāt sadarbojas ar EAT Atzinuma Deklarācijas izstrādāšanu, un ir sniegusi padomus par audita metodoloģiju, statistikas datiem, un diskutējusi par to, ka EAT varetu izmatot darbu, ko jau paveikusi NAP attiecībā uz EK transakcijām departamentu atskaitēs. 1997. gada marta C&AG publicēja dokumentu "Gada ziņojums par Eiropas Auditoru Tiesu un Atzinuma Deklarāciju par 1995. gadu". Taja ir rezumēti galvenie EAT ziņojuma atspoguļotie konstatējumi un izgaismotas norādes uz Apvienoto Karalisti. Tur uzsvērts, cik svarīgi ir panākt pilnveidojumus Kōpienas finanšu pārskatos, lai tiktu sniegta daudz nodērigāku informācija un palielinātos Komisijas atbildība par pārskatiem. EAT atzinīgi vērtē šo izstrādāto un acīmredzot mudinās nacionālās audita institūcijas darīt kaut ko analogisku.

9.3. Kontakta Komiteja

528. Lai palīdzētu izstrādāt sadarbības risinājumus ar Eiropas Auditoru Tiesu, ir nodibināta Kontakta Komiteja regulāra saziņas kanāla nodrošināšanai ES jautājumos. Tas locekļi ir visu piecpadsmit dalībvalstu nacionālo audita institūciju galvas un Eiropas Auditoru Tiesas Prezidents. Parasti Komiteja sanāk reizi gada novembrī diskutēt aktuālos sadarbības jautājumus. Tāc jebkurš šīs Komitejas loceklis drīkst sasaukt sanāksmi jebkura laika, ja viņš vai viņa uzskata, ka ir nepieciešams kādus svarīgus jautājumus apspriest pirms gada sanāksmes.

529. Šīs sanāksmes nodrošina Eiropas Auditoru Tiesai iespēju atklāt jaunas jomas potenciāli sadarbībai ar nacionālajām audita institūcijām. Tas arī ļauj nacionālajām audita institūcijām dalīties pieredzē par to, ka auditēt Eiropas Fondu dalībvalstīs. Pēdējos gados Komiteja ir pievērsusies tādu jautājumu risināšanai kā Atzinuma Deklarācija, PVN audits un kopīgie auditešanas standarti.

530. Vairumā Kontakta Komitejas diskusiju pamata ziņojumi, kurus tai iesniegušas īpašu jautājumu izskatīšanai nodibinātas *ad hoc* (speciālas) darba grupas. Šo darba grupu locekļi ir brīvprātīgie. Tāc gandrīz uz visu tam NAP ir nosūtījusi savu pārstāvi-ekspertu, jo tas diezgan neformāla veidā nodrošina apmaiņu ar audita metodoloģijām un ar citu informāciju.

531. Speciāla darba grupa auditešanas standartu jautājumos patlaban ir iesaistījies piecpadsmit Eiropas ieviešanas norādījumu finalizēšanas procesā. NAP atzīst, ka ir nepieciešami norādījumi, kas palīdzētu ieviest akceptētos INTOSAI auditešanas standartus. NAP pastāvīga politika tomēr ir ievērot Apvienotās Karalistes Auditešanas Prakses Padomes Auditešanas Standartu Formulejumus. Tā arī apzinas nepieciešamību līdz minimumam samazināt auditešanas darba pārmerīgu dublēšanu, kād reģionālās grupas izstrādā atšķirīgus standartus. Eiropas norādījumu mērķis ir nodrošināt bāzi akceptēto auditešanas standartu ieviešanai praktiska darbība. Līdz šim neviens no šiem norādījumiem nav funkcionāli testēti.

532. Devīni norādījumi - audita plānošana; būtiskums un risks; audita pierādījumi un metodiska pieeja; iekšējās kontroles novērtēšana un atbildības testēšana; audita izvērtums; citu auditoru un ekspertu darba izmantošana; dokumentēšana; kvalitātes nodrošināšana - jau ir pabeigti un iesniegti Kontakta Komitejai. Palikušie seši - analītiskās procedūras; informācijas sistēmu audits; krapniecība un noformējuma un izpildījuma nepareizības; funkcionēšanas audits; nefinansiālu datu audits; labu gramatveidības uzskaites metožu sekmešana - ir galīgās saskanošanas stadijā. Kād tie bus pabeigti, darba grupa iecērejusi tos publicēt kā vienu dokumentu dažādās Kōpienas valodās. NAP uzskata, ka kōpeju auditešanas standartu komplekta pieņemšana ir priekšnoteikums efektīvai visu Savienības dalībvalstu

sadarbibai. Turpmak veicot ES aktivitāšu kopīgos vai paralelos auditus, radīsies iespēja šos norādījumus pārbaudīt praksē.

9.4. *Nacionālās Audita Parvaldes personāla aizkomandēšana*

533. Katras dalībvalsts nacionālā audita institūcija ir uzaicināta aizkomandēt auditoru uz Eiropas Auditoru Tiesu. Šiem *Institut de Contrôle Nationale* (ICN) posteņiem nav oficiāla statusa, un tiem ierēdņiem tajā laikā, kad viņi strādā EAT, nav nekādas īpašas kompetences jomas; parsvāra viņi pilda audita brigāžu līdera pienākumus. Patlaban tiek veikts darbs, lai likvidētu nenoteiktību attiecībā uz ICN postēnu lomu un sagatavotu oficiālu mandātu.

534. Laiku pa laikam Eiropas Auditoru Tiesa centīsies rast iespēju aizpildīt parejas vakances ar fikseta termiņa komandētajiem no dalībvalstu nacionālajam audita institūcijām. Pedējos astoņos gados NAP ir devusi astoņpadsmit specialistus Eiropas Auditoru Tiesai un deviņus specialistus Eiropas Komisijai. Pašlaik seši NAP speciālisti ir aizkomandēti uz EAT un divi uz Komisiju, kamēr vēl trīs ir kļuvuši par pastāvīgam oficiālam amatpersonām.

9.5. *Komisija*

535. Pedējos gados NAP ir bijis daudz mazāk kontaktu ar Eiropas Komisiju nekā ar EAT, bet tur, kur tie ir panākti ar Komisiju - kā gadījumā ar gatavošanas izmeklēšanai sakarā ar noformējuma un izpildījuma nepareizību un krapnieciskam mahinācijām pret Kopejas Lauksaimniecības Politikas ietvaros realizējamam shēmam - tas ir izradījis derīgi. Sadarbība ir neseno intensificējies, virknei Komisijas speciālistu dodoties vizītes uz NAP, lai apspriestu Parvaldes metodisko pieeju ekonomiskuma auditam un iespēju būt par saimnieci semināram par pasākumiem cīņā pret krapniecību un noformējuma un izpildījuma nepareizību attiecībā uz Struktūralajiem Fondiem. Mērķis ir saaicināt kopa praktiskus no attiecīgajam organizācijām, lai apspriestu kopīgas problēmas.

10. *Resursi*

536. Nav iespējams atsevišķi konkretizēt tikai un vienīgi ar Eiropas Savienības izdevumiem saistītos personāla pulinus, auditejot asignejumu kontus tajos Apvienotās Karalistes departamentos un aģentūras, caur kuriem iziet vairums ES naudas līdzekļu. Pamatvilcienos novertejot visos ar ES saistīta darba aspektos izmantotos resursus, ieskaitot sadarbību ar Eiropas Auditoru Tiesu un tikšanu gala ar ES politikas jautājumiem, var lēst, ka tie līdzinās apmēram 2% no Parvaldes darbalaika. Tas visumā ir tieši proporcionāli Apvienotās Karalistes izdevumiem, kuri tiek nodrošināti no Eiropas Kopienas Budžeta.

11. *Secinājumi*

537. Galvenie secinājumi par NAP notikušajam pārmaiņam sakarā ar to, ka Apvienotajai Karalistei ir ES dalībvalsts statuss, ir šādi:

- i. NAP ir pakļauta Britu Parlamentam, nevis Eiropas Parlamentam. No NAP netiek prasīts veikt izmeklēšanas, kuras planotas ar mērķi sniegt Eiropas Parlamentam atzinumu par izteretas naudas un par tam iegūto vertību atbilstību.
- ii. Nacionālā Audita Parvalde Eiropas Kopienas transakciju auditu neveic atsevišķi. Tas tiek revidētas tur, kur to revīzija ir Apvienotās Karalistes departamentu pārskatu audita sastāvdaļa. NAP veikta finansiāla audita procedūras ir izstrādātas laikā gaita un attiecīgi pilnveidotas un uzlabotas.

- iii. Ta ka NAP akceptetais butiskums un audita metodologija ir izveleti ar noluku apstiprinat Apvienotas Karalistes parskatus, tad rezultati nav attiecinami uz atseviškam shemam.
- iv. NAP veikto izpildijuma un noformējuma pareizības parbaudu merkis ir garantet, ka maksājumi atbilst Eiropas normatīvajiem aktiem. Šis likumdošanas apjoms un sarežģītība acimredzot ietekmes resursu atveļejumu izpildijuma un noformējuma pareizības parbaudem naktne.
- v. Dazadiem sertificēšanas organiem var but ieverojami atšķirigas nacionalo ELVGF rekinu sertificēšanai pielietotas uzskaites gramatvedības metodologijas un standarti. Ir iespējama zinama brīvība, lai konkretizetu svarīgumu jebkuram butiskam atšķirībam dazadu dalībvalstu akceptetajās metodiskajās pieejas.
- vi. Apvienotas Karalistes intereses ir, lai Eiropas Auditoru Tiesas veiktais audits butu efektīvs, un tadel NAP cenšas koopereties, cik vien iespējams. Intensificējot tiešo sadarbību ar EAT, tiek gūts abpusējs labums, piemēram, sakara ar ieklausānos EAT misijas uz Apvienoto Karalisti. Rupīgi jaapsver potenciāli sasniedzamie labumi un pievienota vertība, kas iegūstama no NAP papildus resursu izmantošanas.
- vii. Pastāvīgi pieaug Parlamenta ieinteresētība Kōpienas finansēs, ka arī EAT un NAP savstarpējas attiecības. Taja pašā laikā iespējas konkretizet atbilstošus ekonomiskuma pētījumus, par kuriem Apvienotas Karalistes departamenti un aģentūras ir atbildīgi, acimredzot aizvien vēl ir sarežģitas.
- viii. Izdevība veikt paralelos pētījumus kopa ar EAT ir bijusi ierobežota; pastāv plašas iespējas intensificet sadarbību ar Eiropas Auditoru Tiesu un uzņemties vairāk paralelu auditu naktne.
- ix. Apvienota Karaliste publiceja gada ziņojumu par EAT ziņojuma atspoguļotajiem konstatējumiem un tas Atzinuma Deklarāciju.
- x. Nemot vērā Eiropas Savienības iespējamo paplašināšanos naktne, acimredzot bus nepieciešams sadarbības darba grupu apjomus uzturēt parvaldama un lietderīga līmeni.
- xi. Eiropas nacionalajam audita institūcijām vajadzētu aizvien uzsvērt Eiropas finansu parskatu pilnveidošanas nozīmi, ta lai tie sniegtu noderīgāku informāciju un paaugstinātu Komisijas atbildību.

FINANSIALA KONTROLE UN AUDITS EIROPAS SAVIENĪBĀ

Alan Pratley⁴⁰

1. Ievads

538. Finanšu kontroles un audita mērķis Eiropas Savienībā ir ar Ministru Padomes un Eiropas Parlamenta palīdzību dot nodokļu maksātājam parlicību, ka Eiropas Parlamenta un Eiropas Savienības nauda tiek pareizi parvaldīta un izlietota atbilstoši Savienības mērķiem un vispārīgajiem, kā arī sektoralajiem normatīvajiem aktiem, kuri reglamentē istenojamo politiku. Eiropas Savienības pašreizējais Budžeta apjoms ir apmēram 90 miljardi ECU. Tā kā ELVGF-Garantēšanas Fonds (kurš nodrošina Kopejas Lauksaimniecības un Zvejniecības Politikas īstenošanu) un Strukturālie Fondi kopā reprezentē apmēram 80% no Budžeta, tad Komisijas, dalībvalstu un Eiropas Auditoru Tiesas koordinācijas nozīme finanšu kontroles un audita jomā ir acīmredzama. Tā neapņemas citas jomas.

2. Finanšu kontrole un audits Komisijas līmenī un ārpus Komisijas ietvaros - Vispārīgais pārskats

539. Racionāla finanšu parvaldība Komisijā balstās uz iekšējo kontroli tērējošajās departamentos, kuru nodrošina resursu direktorāti vai finanšu parvaldības vienības; uz iekšējo auditu, kuru nodrošina Finanšu Kontroles Ģenerāldirektorāts (DG XX); un uz ārējo auditu, kuru nodrošina Eiropas Auditoru Tiesa.

540. Racionāla finanšu parvaldība ārpus Komisijas ietvaros balstās uz iekšējo kontroli nacionālās, reģionālās un vietējās valsts civildienesta organizācijās, kuras atbildīgas par līdzekļu izlietojumu; uz iekšējo auditu, kuru nodrošina speciālas vienības nacionālās ministrijās (vai centrālajiem orgāniem, tādi kā *Inspection Générale des Finances in France*); un uz ārējo auditu, kuru nodrošina nacionālā, reģionālā un vietējā līmenī.

541. Visur tur, kur Eiropas Savienības līdzekļi tiek tērēti dalībvalstīs, katrā ziņā pastāv cieša Komisijas un dalībvalstu sadarbība attiecībā uz iekšējo kontroli un iekšējo auditu. To varētu ilustrēt šādi:

1. Attiecībā uz izdevumiem, kurus vada un īsteno tieši Kопiena, iekšējo kontroli nodrošina vadības Ģenerāldirektorāts ar finanšu transakciju *ex ante* (iepriekšēju) akceptu un iekšējo auditu nodrošina Finanšu Kontroles Ģenerāldirektorāts (DG XX). (Situācijas, kas skar palīdzību valstīm, kuras nav Savienības locekļi, zināma mērā ir iesaistīti saņēmējvalsts publiskie dienesti.)
2. Attiecībā uz izdevumiem, kuru līdzfinansēšana piedalās Eiropas Savienība, iekšējo kontroli dalībvalstīs nodrošina nacionālās, reģionālās vai vietējās valdības dienesti (un publiskas korporācijas, universitātes vai privātais sektors zinātniskās izpētes gadījumā), izmantojot iekšējo auditu, kuru veic Finanšu Kontroles Ģenerāldirektorāts un Komisijas dienesti (sasaistē ar attiecīgajiem

40. Alan Pratley k-ks kopš 1990. gada ir Eiropas Kopienas Komisijas Finanšu Kontroliera vietnieks. Viņš iekļāvās Komisijā 1973. gada un strādāja administrēšanas un finanšu kontroles jomā, ieskaitot periodus, kad viņš strādāja par Kabineteša vietnieku pie Komisāra, kura parzina bija Budžets, finanšu kontrole un administrēšana, un par Ģenerālās Administrācijas direktoru.

iekšējiem auditoriem dalībvalsti Strukturālo Fondu un Zinatniskās Izpētes gadījumā.)

3. Attiecība uz ELVGF-Garantēšanas izdevumiem, kurus pilnībā finansē Kopiena, bet pārvalda dalībvalsts, iekšējo kontroli nodrošina akreditētas nacionālās aģentūras dalībvalsti, izmantojot iekšējo auditu, kuru veic nacionālais kontroles orgāns, Finanšu Kontroles Ģenerāldirektorāts un akceptējošais Ģenerāldirektorāts.

542. Arējo auditu visos gadījumos nodrošina Eiropas Auditoru Tīsa sadarbība, cik nepieciešams, ar dalībvalstu arējo audita orgāniem, un, ierobežotā mērā, neformāla sadarbība ar sanemejvalstu arējo audita orgāniem.

543. Ņemot vērā tas atbildību par Eiropas Savienības Budžeta izpildi, Komisijai ir jābūt spējīgai pierādīt, ka pastāv adekvāta iekšēja kontrole visos līmeņos un ka tā nodrošina vai izmanto atbilstošu iekšēja audita funkciju gan attiecībā uz tiešajiem izdevumiem, gan arī tur, kur Kopienas līdzekļus izmaksā un pārvalda dalībvalstis vai aģentūras. Pedeja no minētajiem gadījumiem ir būtiski svarīgi nodrošināt adekvātu un vienveidīgu pārvaldības un kontroles līmeņi visās dalībvalstīs.

3. Finanšu kontrole un audits Eiropas Komisijas ietvaros

544. Finanšu kontrole un audits Eiropas Komisijas ietvaros ir organizēta šādi:

1. Pati Komisija sankcionē izdevumu finanšējuma saistības attiecībā uz plašām programmām un pasākumiem. Attiecībā uz blakus pasākumiem un mazākam summām, Komisija izdevumu sankcionēšanas pilnvaras deleģē operacionālo departamentu ģenerāldirektoriem un nozīmētām pakāpēm to ietvaros.
2. Ģenerāldirektors ir atbildīgs par adekvātu iekšējās kontroles garantēšanu, izmantojot direktorātu (vai vienību), kas atbildīgs ka par finanšu, ta arī par cilvēku darba resursu pārvaldību un tieši pakļauts viņam. Šis direktorāts (vai vienība) darbojas ka pretsvārs operacionālajiem direktorātiem un vienībām un ir atbildīgs par profilaktisko pārbaudi attiecībā uz to, vai iekšēja kontrole ir istajā vietā un funkcionē, un ka istajā vietā ir attiecīgā novērtēšanas funkcija *ex ante*, notiekoša pastāvīgai un *ex post* novērtējuma sniegšanai. Resursu direktorāts ir atbildīgs arī par to tiešo izdevumu kontroli uz vietām, kuri saistīti ar arpus Komisijas ietvariem esošo organizāciju veiktajam darbībam.
3. Finanšu Kontroles Ģenerāldirektorāts audite Ģenerāldirektorātu iekšējo kontroli, veicot *ex ante* pārbaudes, atbilstošos gadījumos ar nejaušas izlases metodi, attiecībā uz visiem ienemumiem (ieskaitot nelikumīgo izdevumu atgūvumus) un izdevumiem (izdevumu finanšējuma saistības, maksājumi), un ar pienācīgu periodiskumu sistemātiski veicot iekšējos auditus attiecībā uz vadības un kontroles sistēmām Ģenerāldirektorātos. Iekšējos auditos ietilpst finanšu auditi, gramatvedības pārskatu auditi, vadības auditi un funkcionēšanas efektivitātes auditi. *Ex ante* kontroles un iekšēja audita funkcijas tiek moduletas uz riska analīzes bāzes; vargas sistēmas un nepietiekoša funkcionēšanas efektivitāte radīs nepieciešamību pēc intensificētas kontroles un audita.
4. Komisijas finanšu vadības struktūru vairogo Gramatvedis, kurš ir atbildīgs par gramatvedības uzskaites un atskaites sistēmu un par maksājumu izpildi.

4. Finansiāla kontrole un audits dalībvalstīs

545. Ka norādīts sakuma, apmēram 80% no Eiropas Savienības Budžeta pārvalda un iztērē dalībvalstīs. Divas galvenās jomas ir Kopeža Lauksaimniecības (tāsa skaita Zvejniecības) Politika (ELVGF-Garantešanas Fonds), kuras daļa ir apmēram 45% no Eiropas Savienības Budžeta, un Strukturālie un Kohezijas Fondi, kuru daļa ir apmēram 35% no Budžeta.

4.1. ELVGF-Garantešanas Fonds

546. Kas attiecas uz ELVGF-Garantešanas Fondu, tad Komisija pasākumus finansē simtprocentīgi un ik mēnesi katrai dalībvalstij atvel priekšapmaksu. Dalībvalsts šo naudu sadala daudziem un dažādiem saņēmējiem, par starpniekiem izmantojot maksājumu aģentūras, kuras ir vai nu atbildīgo ministriju struktūrdala vai atrodas šo ministriju uzraudzībā. Maksājumu aģentūras administrē šos līdzekļus saskaņā ar Padomes normatīvo aktu priekšrakstiem un iesniedz gada pārskatus Komisijas akceptam apmēram sešus mēnešus pēc finansiāla gada beigām (15 oktobra). Kopienas normatīvie akti nosaka detalizētus priekšrakstus par maksājumu aģentūru organizāciju un akreditāciju, gramatvedības uzskaites procedūru, ka arī kontroli biežumu un intensitāti attiecībā uz dažādiem pasākumiem. Pastāv arī detalizētas reglamentējošās normas attiecībā uz audita sledzieniem (sertifikātiem), kurus jāuzrāda kopā ar pārskatiem, ka arī par orgāniem, kurus katra dalībvalsts jāievieš tā darba koordinēšanai, kuru veic maksājumu aģentūras un pārējās organizācijas, kas iesaistītas ELVGF-Garantešanas Fonda operācijās.

547. Papildus faktisko reālu sankcionēšanai, Eiropas Komisija ir atbildīga arī par vadības un kontroles sistēmu pārbaudi/auditu katrā valstī un par to, lai tur, kur konstatētas nepilnības, tiktu piemērotas korekcijas (visbiežāk samazinājumi) prasītajam summam. Šo korekciju, kuras drīkst uzlikt laika posmā līdz pat diviem gadiem pēc finanšu gada beigām, pamatojums ir nespeja uzturēt apmierinošās sistēmas, tāsa skaita istenot likuma noteikto kontroles biežumu un intensitāti.

548. Iekšējo auditešanu veic Lauksaimniecības Ģenerāldirektorāts, Zvejniecības un zivju pārstrādes industrijas Ģenerāldirektorāts un Finansiālas Kontroles Ģenerāldirektorāts. Ārējo auditešanu veic Eiropas Auditoru Tiesa.

4.2. Strukturālie un Kohezijas Fondi

549. Atšķirībā no ELVGF-Garantešanas Fonda, kur Eiropas Savienība nodrošina simtprocentīgu finansēšanu, Strukturālie Fondi nodrošina tikai Eiropas Savienības veikto līdzfinansēšanu un ir iecerēti ka līgumsabiedrība, izmantojot dalībvalstīs esošās vadības un kontroles sistēmas. No dalībvalstīm tiek prasīts panākt, ka to sistēmas nodrošina iespēju veiksmīgai operāciju īstenošanai un ka tiek veikti pasākumi noformējuma un izpildījuma nepareizību profilaksei un neattaisnojamu izmaksājumu atgušanai. Komisija pati, pēc dalībvalsts konsultēšanas, drīkst samazināt, pārtraukt vai anulēt palīdzību attiecībā uz kādu operāciju vai pasākumu, ja ir bijusi noformējuma vai izpildījuma nepareizība vai nozīmīga novirze to īstenošanas veidā vai nosacījumos bez iepriekšēja Komisijas akcepta.

550. Saskaņā ar Strukturālo Fondu noteikumiem, no dalībvalsts tiek prasīts nodrošināt Komisiju ar ieviesto vadības un kontroles sistēmu aprakstu. Tai ir arī jāsaģlaba un jānodod Komisijas rīcībā visi atbilstošie nacionālas kontroles ziņojumi par pasākumiem, kas iekļauti

programmas vai citas operācijas. No tas tiek arī prasīts nozīmēt varas orgānus (parasti ministrijas) maksāšanas pieprasījumu pamatotības apliecināšanai.

551. Komisijas dienesti (Socialo lietu, Lauksaimniecības, Zvejniecības un zivju parstrādes industrijas, Reģionālās attīstības, Finanšu kontroles Ģenerāldirektorāti) nodrošina iekšējās kontroles funkciju, kas to paredz Strukturālo fondu noteikumi, kuri tiem ļauj veikt pārbaudes uz vietas attiecībā uz Strukturālo fondu finansētajām operācijām un nacionālajam vadības un kontroles sistēmai. Komisijas dienesti drīkst arī prasīt, lai dalībvalsts veic pārbaudes uz vietas nolūka verificēt maksāšanas pieprasījumu noformējuma un izpildījuma pareizību.

552. Eiropas Auditoru Tiesa ir atbildīga par ārējās audita funkciju attiecībā uz Strukturālajiem Fondiem.

4.3. Kopienas ienemumi

553. Kopienas pašas resursus veido muitas un lauksaimnieciskās nodevas, uz PVN bazētais resurss, un uz NKP bazētais komplementārais resurss. Kas attiecas uz tradicionālajiem pašas resursiem (muitas un lauksaimnieciskajām nodevām), tad tos no saimnieciskajiem aģentiem iekasē dalībvalstis saskaņā ar savu pašu nacionālajam procedūram, kuras tur, kur nepieciešams, korigētas, lai atbilstu Kopienas pašas resursu noteikumiem. Dalībvalstīm ir pašām savas kontroles un audita sistēmas. Turklāt, Komisijas dienesti drīkst arī prasīt, lai dalībvalstis veic pārbaudes uz vietas, piedalās dažās regulārās nacionālās varas orgānu veiktās pārbaudes, un drīkst pēc savas iniciatīvas veikt pārbaudes uz vietas kopīgi ar nacionālajiem ierēdņiem.

554. Kas attiecas uz pašas resursu, kurš bazēts uz PVN, tad ar PVN apliekamo personu kontroles un auditus veic nacionālās varas orgāni. Komisijas dienesti pārbauda procedūras un faktiskos apreķinus, kurus veikušas dalībvalstis, lai noteiktu summu, kura tiek nodota Komisijas rīcībā, izejot no šī resursa, kas arī no NKP resursa.

5. Finanšu kontroles un audita koordinēšana starp Komisiju un dalībvalstīm

555. Ņemot vērā Kopejas Lauksaimniecības un Zvejniecības Politikas (ELVGF-Garantēšanas Fonda) un Strukturālo fondu ietvaros veikto operāciju ekstensīvo raksturu, ir būtiski svarīgi panākt, lai limitētie Komisijai un dalībvalstīm pieejamie finanšu kontroles un audita resursi tiktu izlietoti tik lietderīga veidā, cik vien iespējams. Strukturālo fondu noteikumi prasa Komisijai panākt, ka visas īstenotās pārbaudes tiek veiktas koordinēti, lai izvairītos no pārbažu atkārtošanas attiecībā uz vienu un to pašu priekšmetu viena un tāja pašā laikā posmā.

556. 1979. gada Komisija deleģēja Finanšu kontroles Ģenerāldirektorātam atbildību par to, lai tiktu koordinētas misijas, kuras uz vietas veicamo kontroli (verifikāciju un auditu) nolūka īstenot Komisijas dienesti dalībvalstīs.

557. Šajā nolūka Finanšu kontroles Ģenerāldirektorāts stājas pie divu pasākumu veikšanas, aktīvi konsultējoties ar tiem Ģenerāldirektorātiem, kuri atbildīgi par Kopejas Lauksaimniecības un Zvejniecības Politikas (ELVGF-Garantēšanas Fonda) un Strukturālo fondu pārvaldību.

558. Kopejas lauksaimniecības un Zvejniecības Politikas ietvaros jau pastāv koordinācija starp Lauksaimniecības un Zvejniecības Ģenerāldirektorātu un Finanšu Kontroles Ģenerāldirektorātu, lai izvairītos no dublēšanas vīnu kontroles un audita programmas un lai panāktu, ka audita darbs tiek fokusēts uz visaugstākā riska jomām. Lai tālāk uzlabotu koordināciju dalībvalstīs, divreiz gada notiek Komisijas dienestu apspriedes ar dalībvalstu maksājumu aģentūru pārstāvjiem. Mērķis ir virzīties uz to, lai saskaņotas un konsolidētas programmas būtu pieejamas jau no pašas ikgada kontroles un audita īstenošanas sākuma brīža.

559. Koordinācijas darbs vēl jo vairāk tiek veicināts Strukturālā Fondu kontekstā. Finanšu Kontroles Ģenerāldirektorāts ir parakstījis protokolus vai administratīvas vienošanās ar atbilstošiem dalībvalstīm, un sarunas ar pārējiem dalībvalstīm ir krietni pavirzījušas uz priekšu. Šie protokoli vai administratīvas vienošanās paredz:

- audita metodoloģijas saskaņotu noregulēšanu;
- saskaņotas un konsolidētas ikgadējās audita programmas, kas arī apmainu ar pabeigtajām atskaitēm;
- audita gaita pārbaudāmo transakciju vienlaidus izsekojumam nepieciešamo datu nodrošināšanu.

560. Protokolus parakstīja Finanšu Kontrolieris Komisijas vārda un centrālās kontroles orgāns (piem., *Inspection Générale des Finances* Francijā vai *Intervención General* Spanijā) dalībvalstīs vārda tur, kur šī funkcija pastāv, vai attiecīgās ministrijas galva kopā ar sava iekšējās audita priekšnieku tajās dalībvalstīs, kur pastāv citas kontroles struktūras. Protokola neatņemama sastāvdaļa ir audita metodoloģija, kuru Komisija izmanto sistēmu auditam, papildināta, cik nepieciešams, ar attiecīgo nacionālās kontroles metodoloģiju, un kopīga metodoloģija tiek izmantota konkrētai programmai vai darbību auditiem. Dalībvalsts kontroles orgāni un Komisijas dienesti auditus veic kopīgi vai atsevišķi. Notiek apmaiņa ar atskaitēm par kontroles rezultātiem un tur, kur tas iespējams, nacionālās kontroles orgāni rezumē svarīgākos reģionālās un vietējās līmeņa audita orgānu konstatējumus.

561. Parasti divreiz gada tiek noturētas koordinācijas apspriedes starp Komisiju un dalībvalsts kontroles orgāniem, aptverot visus fondus. Rudens sākumā Finanšu Kontroles Ģenerāldirektorāts (DG XX) dalībvalstīm nosūta Komisijas dienestu indikatīvas programmas auditiem uz vietas nākošajā gadā, un uzaicina dalībvalsts kontroles orgānus iesniegt savas indikatīvas programmas. Pēc tam tiek noturēta koordinācijas apspriede, kurai Komisija sagatavo rezumējumu par konstatējumiem attiecībā uz ikkatru Fondu šajā dalībvalstī, kuri nēmi no Komisijas dienestu, Eiropas Auditoru tiesas un nacionālās kontroles orgānu atskaitēm. Pēc tam, uz šī fona un salīdzinot ar jebkuriem citiem datiem, kuri var veicināt visaptverošu riska analīzi, sanāksmē izskata indikatīvas programmas, lai izslēgtu dublēšanos vai pārklāšanos, un formulētu konsolidētu programmu, kura ņemta vērā iespējamo risku analīze. Arī Eiropas Auditoru Tiesa, kura saņem apspriede izskatīto materiālu, tāja skaita konsolidētu programmu, sastāda indikatīvo programmu nākošajam gadam, kura var būt ņemta vērā šī saskaņota un konsolidēta programma. Otra koordinācijas apspriede tiek noturēta jūnijā, lai izskatītu konsolidētas programmas īstenošanu un izdarītu nepieciešamas korekcijas.

562. Protokolu trešais elements - audita gaita pārbaudāmo transakciju atspoguļojuma vienlaidus izsekojums - izriet no vadības un kontroles organizācijas katrā valstī. Saskaņā ar Strukturālā Fondu noteikumiem, no katras dalībvalsts tiek prasīts sniegt savu vadības un kontroles sistēmu aprakstu. Komisija izmanto konsultantus, lai konstruētu vispārēju modeli, kas pamatots uz aprakstiem, kuri iesniegti pēc verifikācijas ar dalībvalstīm tā, lai iespējams nesaskaņas vai loģiskas nekorekvences būtu koriģējamas. Rezultējošais audita gaita pārbaudāmo transakciju atspoguļojuma vienlaidus izsekojums parāda, ka maksājumu pieprasījumi tiek pamatoti. Tas arī dos iespēju nacionālajiem un ES auditoriem pārbaudīt, ka

ES nauda sasniedz sanemamus pienemama laika posma ietvaros, un ka ir iespējams saskaņot summas maksājumu pieprasījumus, kas iesniegti Komisijai, ar faktiskajiem galīgajiem sanemajiem vai reģionālajiem vai nacionālajiem iestenojamiem izdevumiem. Turklāt skaidrs audita gaita pārbaudamo transakciju atspoguļojuma vienlaidus izsekojums atvieglo auditoriem verificēt, ka praktiski iestenojamas un dzīvotspējīgas kontroles sistēmas attiecība uz legalitāti, ka arī izpildījuma un noformējuma pareizību ir ieviestas istajā vietā un funkcionē apmierinoši.

6. Citu sferu ienemumu un izdevumu finansiāla kontrole un audits

563. Komisijas aptvertie citu sferu izdevumi attiecas uz Komisijas finansētajiem un pārvalditajiem tiešajiem izdevumiem, un tas var rezumēt šādi:

Iekšpolitikas virzieni, taja skaita apmaciba, sociala un nodarbinatibas politika, energetika, pateretaju aizsardziba	2,1%
Zinatniska izpete un tehnologiska attistiba	3,8%
Administrativie izdevumi	4,7%
Areja darbiba	6,5%

564. Ka noradits 3. nodala, atbildigas par finansu parvaldibu ir sankcionetaji (Komisija, Generaldirektori un norikoti ieredni), Finansu Kontrolieris un Gramatvedis. Tacu operacijas nav ierobezotas ar Komisijas ietvariem. Ar neatlidzinamo piešķirumu, servisa un piegades kontraktu starpniecību tiešas izmaksas novirza to programmu un pasakumu administrēšanai, kuras tiek iestēnotas Savienības ietvaros un arpus tiem, aktīvi konsultējoties ar dalībvalstīm un palīdzību sanemotām valstīm. Atzistot šo aktivitāšu plašo ģeogrāfisko izplatību, Finanšu Reglaments liek Komisijas dienestiem, it īpaši Finanšu Kontrolierim, veikt ES līdzekļu izlietojuma pārbaudes uz vietām. No ES subsidiju un neatlidzinamo piešķirumu sanemējiem tiek prasīts akceptēt šo līdzekļu izlietojuma verifikāciju, kuru veikuši Komisijas dienesti un Eiropas Auditoru Tiesa.

565. Finansiālas kontroles un audita koordinēšana ar dalībvalstu varas orgāniem ir labi attīstīta attiecībā uz pašas resursu, t.i., to ienemumu no dalībvalstīm, kuri nodrošina Budžeta sabalansētību, iekasēšanu. Parasti divreiz gada Komisija apspriežas ar dalībvalstīm par kontroles programmu, ka arī par tas veikto audita galvenajiem rezultātiem, dalībvalstu konsultatīvās komitejas un Komisijas ekspertu aktīvas līdzdalības kontekstā. Ir izveidota arī audita apakšgrupa, lai dalītos ar relevantu audita informāciju un praktiskiem sasniegumiem. Koordinācija ir labi attīstīta arī tāda joma kā neatlidzināmie piešķirumi zinātniskiem pētījumiem, kuri paredzēti nacionālo zinātniskās izpētes programmu kompleksai papildināšanai.

566. Arpus Kopienas ietvariem ES līdzekļi tiek izlietoti tas politisko mērķu veicināšanai Trešajā Pasaule, ka arī Centrālās un Austrumeiropas valstīs, no kurām daudzas ir Savienības kandidātvalstis.

567. Galvenais ieguldījums Trešajā Pasaule tiek iestēnots no Eiropas Attīstības Fonda (+/- 1,5 miljardi ECU gada), kuru atsevišķi no ES Budžeta pārvalda Komisijas dienesti partnerība ar trešās pasaules valstīm Lomé Konvencijas ietvaros. Šīs operācijas tiek pakļautas Komisijas finansiālas kontroles un audita procedurām.

568. Trešā Pasaule gūst labumu arī no ES līdzekļiem, kas iedalīti no galvenā budžeta priekš projektiem, kurus vada ANO aģentūras. Saskaņā ar Finanšu Reglamenta prasībām, Komisijas dienesti un Eiropas Auditoru Tiesa verificē ES līdzekļu izlietojumu šajās

- dazū CEV veiktie pasakumi, lai stātos preti iepriekšēja punkta minētajam, vai nu parcelot Phare projektu vadību uz privātiem “fondiem”, nereti tāja pašā ministrija un maksājot privāta sektora algas, vai arī “uzpildot” valsts administrācijas sektora algas tiem nacionālajiem ierēdņiem, kuri administrē Phare projektus;
- grūtības ar PVV personāla komplektešanu tajās valstīs, kuras nevelas pielietot tādus pasākumus kā iepriekšēja punkta minētie.

7. Iekšēja kontrole, iekšējais audits, ārējais audits Centrālās Eiropas valstīs

573. Kopš 90-to gadu sākuma, kad Centrālās Eiropas valstīs sākās reformu process, vairuma valstu ir izveidoti budžeta kontroles rīki un institūcijas. Diemžēl, kopīga koncepcija attiecībā uz iekšējo kontroli, iekšējo auditu un ārējo auditu Centrālās Eiropas valstīs nepastāv. “Faktu konstatēšanas misijas” un DG XX organizētie semināri šajās valstīs ir parādījuši, ka tur nav ne tāda finanšu kontroliera modeļa transakciju *ex ante* kontroles veikšanai ar centralizētu iekšēja audita funkciju kā virkne ES dalībvalstu, ne arī Ziemeļeiropas koncepcijas par tādu pašregulējošo finanšu parvaldības sistēmu katrā ministrijā, kura būtu balstīta uz stingriem priekšrakstiem par budžeta izpildi un uzskaites gramatvedību, pārskatu sniegšanu Parlamentam, kā arī atrastos Finanšu ministrijas uzraudzībā. Vairumam CEV ir ārēja audita funkcija (Augstākā Audita Institūcija) Auditoru Tiesas vai Nacionālās Audita Parvaldes veidā, kas dāzās gadījumos sniedz pārskatus Parlamentam. Augstākā Audita Institūcija dāzās valstīs drīkst apvienot savu ārēja audita funkciju ar konkrētu izdevumu *ex ante* kontroles funkciju. Priekšstats par ārēja auditora neatkarību vēl nav cieši iesakņojies visās CEV, un reformas sākumgādās ārēja audita funkciju dāzās gadījumos īstenoja kontroles ministrija, kura bija valdības sastāvdaļa.

574. Ka sekas kontaktiem ar DG XX un Eiropas Auditoru Tiesu, virkne CEV ir pādušās ieinteresētību ieviest tādu valsts līdzekļu kontroles metodoloģiju un institucionālo risinājumus, kas būtu analogiski Eiropas Savienībā un tās dalībvalstīs pastāvošajiem. Visievrojamākais piemērs ir Ungārija, kura izveidojusi iekšēja audita iestādi valdības līmenī (Valdības Kontroles Parvaldi), kura sākotnēji bija Finanšu ministrijas pakļautība, bet tagad sniedz pārskatus tieši Premjerministram. Tas mandāts ir aktīvi sekot Valsts budžeta izpildei un nodrošināt racionālas finanšu parvaldības principu pienācīgu ievērošanu. Ungārija ir nodibinājusi arī “klasisku” ārējo kontroli jeb augstāko audita institūciju, kas pakļauta tieši Parlamentam un saucas Valsts Audita Parvalde.

575. Citās CEV situācija ir daudz neskaidrāka un nesakartotāka, neskatoties uz vispārējo gatavību izmantot Eiropas Savienības izstrādātos modeļus, lai spētu efektīvi tikt galā ar ES prasībām un palīdzības shēmām pēc pievienošanas. Tur pastāv izpratne attiecībā uz ES Līguma 209(a). panta kā svētumu iemūzināto principu, ka krapniecības apkarošanas nolūka dalībvalstīs tādas pašas pūles vēltis ES līdzekļu administrēšanai kā nacionāla budžeta administrēšanai.

576. DG XX/Finanšu kontrole pēta iespējas praktiskai sadarbībai ar finanšu kontroles un audita orgāniem dalībvalstīs. Ungārijas Valdības Kontroles Parvalde jau ir veikusi kontroles attiecībā uz Phare Programmu un ir ieinteresēta izstrādāt ietvarosācījumus, sadarbība ar DG XX, lai kontroles sistēmas pilnveidotu struktūrēti, izmantojot pieredzi, kura Strukturālo Fondu kontekstā gūta attiecībā uz kontroles koordinēšanu starp Komisiju un dalībvalstīm. Pirmsiēstāšanas periodā Phare projektu finanšu kontrole un audits var nodrošināt sagatavošanas tam iekšējās kontroles un audita struktūram, kuras bus nepieciešamas pēc iēstāšanas. Vēl jo vairāk, Phare līdzekļu ir paredzēta rezerve institūciju būves projektēm un nepieciešamajai tehniskajai palīdzībai.

577. Pašreizejam merkim ir jabut CEV mudinašana izveidot efektivas iekšejas kontroles sistemas ministriju ietvaros centrala, regionala un vieteja limeni, lai tur butu pienacigs atbildigums par parskatu sniegšanu attieciba uz lidzeklu parvaldibu un projektu istenošanu. Iekšejas kontroles funkcija katra ministrija bus javeido no paša sakuma vairuma valstu, ar skaidri definetu kompetences sferu, lai nodrošinatu iekšejas kontroles sistemu ieviešanu istaja vieta un to efektivu funkcionēšanu. Iekšēja audita funkcijai, kaut ari neatkarigai no arejas kontroles, jabut ar to pienacigi sinhronizetai, lai arejais auditors varetu izmantot iekšēja auditora darbu. Neatkariba ir vissvarigaka prasiba ka attieciba uz iekšējo auditu, ta ari attieciba uz arejo auditu, pie kam pedejam no minetajiem jabut pakloutam Parlamentam. Eiropas Savieniba var šo procesu efektivi veicināt ne tikai sniedzot padomus, tehnisko palidzibu un paraugus, bet ari piedavajot skaidrus valsts publiska dienesta instituciju modelus, kurus CEV var pielagot savam ipašajam tradicijam un apstakliem.

1. pielikums. Budzeta proceduras

A. EK Budzeta proceduru rezumējums

578. Kopienas budžetarajam proceduram ir trīs noteicošie elementi.

579. Pirmkart, Pašas Resursu (PR) griesti, kuri nosaka augstako robežu ienemumiem, kurus EK drikst gut no dalibvalstim. Sakot ar 1999. gadu, tie bus vienadi ar 1,27% no Kopienas NKP. Ta ka Kopienas Budžetam jabut sabalansetam (t.i., ir aizliegta aiznemšanas), griesti veido augstako robežu tam, cik daudz drikst izteret (ar turpmaku precizejumu pa daziem sikakiem dazadu ienemumu posteniem). PR griestus nosaka Lemums Par Pašas Resursiem, un par to izmainam dalibvalstim Padomes sanaksme vienbalsigi javienojas, un šis izmainas dalibvalstim jaratifice ar proceduru, kas analogiska Liguma izmainu (kuram nepieciešama vairuma dalibvalstu nacionalo Parlamentu akcepts) ratifikacijas procedurai.

580. Otrkart, videja termina izdevumu plani, saukti Finansialas Perspektivas. Tie formule terešanas raditaju grafikus pa galvenajam izdevumu kategorijam 5/7 gadu periodam (visjaunakie - laika posmam no 1993. gada līdz 1999. gadam - ir saskanoti Eiropas Padomes Edinburgas sanaksme 1992. gada decembri). Finansialo Perspektivu pamata ir Starpinstitucionala Vienošanas starp Padomi, Komisiju un Eiropas Parlamentu, nevis kads formals juridisks dokuments, un tam nav Pašas Resursu griestu kvazi-Liguma statusa.

581. Pašreizeja Finansiala Perspektiva izbeidzas 1999. gada. Pastav varbutiba, ka tiks panakta vienošanas par turpmako Finansialo Perspektivu, bet no juridiska viedokla pec ta nav nekad as vajadzibas.

582. Par pašreizejo Finansialo Perspektivu bija panakta vienbalsiga Eiropas Padomes vienošanas, un grozijumus taja drikst izdarit ar kvalificeta vairakuma balsojuma rezultata pienemtu Padomes lemumu un ar Eiropas Parlamenta piekrišanu (bet nekad neparsniedzot PR griestus).

583. Treškart, ikgadejais Kopienas Budžets. Tas ir tiesisks dokuments, kurš apstiprina ienemumus un izdevumus aplukojamajam gadam. Saskana ar Ligumu, Budžets nedrikst parsniegt PR griestus, un saskana ar Starpinstrumentalo Ligumu, tam jaieklaujas Finansialaja Perspektiva.

584. Ikgadeja Budzeta procedura ir sarezgita, budama par iemeslu "navette" (šaudiklai) starp Padomi un Eiropas Parlamentu.

585. Isuma:

1. Komisija iepriekšēja gada maija sagatavo Sakotnejo Budzeta Projektu (SBP);
2. Padome julija notur savu Pirmo Lasijumu Budzeta Padome, lai pienemtu Budzeta Projektu (BP). Tas notiek pec diskusijam starp Prezidenturu, Komisiju un Parlamentu (trialoga) un Padomes Budzeta Komiteja (kuras personals normala gadijuma ir nokomplektets no Finansu//Budzeta ministrijas ieredniem, kas atkomandeti palidzet Pastavigajiem Parstavjiem) darbojošos ierednu veikta detalizeta sagatavošanas darba;
3. Eiropas Parlaments oktobri notur savu Budzeta Projekta Pirmo Lasijumu, izdara grozijumus Budzeta Projekta un atdod to atpakaļ Padomei;

4. Budzeta Padome novembri notur savu Otro lasijumu un pec tam atdod Budzeta Projektu atpakal Parlamentam;
5. Parlaments, parasti decembri, pienem galigo Akcepteto Budzetu.

586. Šo apmainu gaita tiek ieverots tads pamatprincips, ka Padomei ir beidzamai vards attieciba uz "obligatajiem" izdevumiem (kuru lielaka dala ir paredzeta lauksaimniecibai) un Parlamentam ir beidzamai vards attieciba uz "neobligatajiem" izdevumiem (lielaka dala no tiem nav paredzeta lauksaimniecibai).

587. Siki izstradatas proceduras un normas ir loti sarezgitas. Jaunajam dalibvalstim nepieciešama laba informetiba par tam darba limeni.

588. Visbeidzot, izdevumiem no Kopienas Budzeta ir vajadzigs tiesisks pamatojums, t.i., ir jabut speka tadiem Kopienas likumdošanas aktiem, kuri sankcione politiku, kuras ietvaros naudu paredzets izteret. Ieraksts Kopienas Budzeta pats par sevi nebut nesankcione kadu izdevumu posteni, ja tam nav tiesiska pamatojuma.

B. Analitisks petijums par budzetarajam tiesibnormam un proceduram dalibvalstis

589. Generaldirektorats XIX sadarbiba ar Administrativo Zinatnu Starptautisko Institutu pašlaik veic analitisku petijumu "Budzetas tiesibnormas un proceduras dalibvalstis", kuram jabut pabeigtam 1997. gada septembri. Šaja analitiskaja petijuma bus sniegts, cita starpa, apskats par dalibvalstis izmantotajam proceduram un piemerotajiem budzeta principi. Kontaktpersonas ir *Jean-Pierre Baché*, nodalas priekšnieks, Generaldirektorats XIX - Budzeta, un *Catherine Bourtembourg*, Generaldirektora vietniece, IIAS.

2. pielikums. Rekinu sankcionēšanas process

590. Lauksaimnieciskajam shemam atbilstošie izdevumi ir pakļauti reglamentejošiem priekšrakstiem, kuri nosaka, ka izdevumus jāsteno saskaņā ar Kopienas tiesiskajām normām kopejas tirgu organizācijas ietvaros. Lai Komisijai būtu iespējams nodrošināt šo tiesībunormu ieviešanu, Komisija pieprasīja dalībvalstīm ieviest, sākot ar 1996. gada, šādus jaunus normatīvos priekšrakstus:

- visām dalībvalstīm formāli jāakredīto maksājumu aģentūras, kuras ir atbildīgas par ELVGF shēmu administrēšanu, ieviejojot administratīvos un kontroles kriterijus;
- ja tiek akreditēta vairāk nekā viena maksājumu aģentūra, ir jānozīmē Koordinējošais Orgāns, kuram jāizpilda dalībvalsts parstāvja pienākumi attiecībā uz Komisijas tekstu izpildīšanu, shēmu realizācijas harmonizēšanas piemērošanas veicināšanu, normatīvajos aktos nostiprinātās informācijas nosūtīšanu Komisijai, un nodrošināšanu, ka Komisijai būs brīvi pieejama visa statistikas un kontroles merkiem pieprasīta informācija. (Koordinējošais orgāns Apvienotajā Karalistē ir Intervencu Parvalde);
- katras dalībvalsts pienākums ir nozīmēt neatkarīgu Sertificēšanas Organu audīšanai un ar sertifikātu apliecinātu sledzienu došanai attiecībā uz ELVGF rekinu pilnīgumu un pareizību un atbilstību maksājumu aģentūras kriterijiem. (Neatkarīgais Sertificēšanas Orgāns Apvienotajā Karalistē ir Nacionālā Audita Parvalde.)

591. Ikgadējā Rekinu Sankcionēšanas procedūra ir sadalīta divās daļās. Tas ir Finansiālā daļa (kas balstās uz Pārskatiem un tiem obligāti kļautajiem Sertifikātiem, kurus iesūtījušas dalībvalstis) un Atbilstības daļa (kas balstās uz Komisijas auditoru vizītiem uz vietas, lai pārbaudītu atbilstību shēmas reglamenta prasībām).

592. Ja Atbilstības audits atklāj kādu nepilnību procedurās, Komisija izvirzīs priekšlikumus noraidīt (neakceptēt) daļu shēmai atbilstošo izmaksu, atspoguļojot riska pakāpi, līdz kurai to aspekta nepilnības ir pakļāvušas Kopienas līdzekļus. Neakceptēšana nedrīkst skart izmaksas, kuras īstenotas agrāk nekā divdesmit cetrus mēnešus pirms brīža, kad Komisija oficiāli kļūva informēta par šā audita konstatējumiem. Audita rezultāti un jebkurš sekojošs akcepta liegums būs tema visaptverošai diskusijai ar Komisiju pirms formāla paziņojuma pieņemšanas. Dalībvalstis pēc tam var iesniegt apelāciju Samierināšanas Organam, kuras funkcija ir noverst atšķirības starp Komisijas un attiecīgās dalībvalsts viedokļiem.

593. Atbilstības auditu finansiālie secinājumi tiks iekļauti Finansiālā lēmumā, kurš jāpieņem līdz nākošajam pārskata gada 30. aprīlim. Komisijas publicētais Lēmums konkrētās summas, kuras ir oficiāli atzītas attiecībā uz ELVGF finanšējumu. Šīs summas ietver rekinvedības kļūdu labojumus un korekcijas, no kurām dažas varētu nākt par labu dalībvalstij. Tiek prasīts neakceptēto neto summu atmaksāt atpakaļ Komisijai. Komisijas Lēmuma atcelšanu var panākt tikai ar veiksmīgu apstrīdējumu Eiropas Justīcijas Tiesā, kur tas jāiesniedz divu mēnešu laikā pēc publicēšanas vai jebkura iepriekšēja formāla paziņojuma datuma.

594. (Apvienotajā Karalistē finansiālas sekas izpaužas kā debēts Valsts Kasei.)

3. pielikums. Noderīgu terminu saraksts

Audita merki	Definē paredzēto audita uzdevumu izpildes rezultāta gūstamos sasniegumus.
Audita pierādījumi	Auditora savākie pierādījumi kā audita procedūru sastāvdaļa.
Audita risks	Attiecas uz risku, ka auditora veikto procedūru rezultāta netiks konstatētas lietas, kuru dēļ, ja tās būtu zināmas, būtu nepieciešams mainīt auditora ziņojumu.
Audita selektīvais iztverums	Attiecināms tur, kur auditora veiktas procedūras tiek piemērotas nevis visai pārbaudāmajai pamatkopai, kura atbilst audita darba uzdevumam, bet gan tikai šīs kopas selektīvam iztverumam.
Audita sertifikāts	Attiecas uz auditora ziņojumu, kurš tiek sastādīts tulīt pēc audita uzdevumu izpildes. Piemēram, organizācijas finanšu pārskatam obligāti klatpievienojamo auditora ziņojumu var uzskatīt par šo finanšu pārskatu sertifikātu.
Audita ziņojums	Attiecas uz auditora ziņojumu, kurš noformēts tulīt pēc auditešanas darba paveikšanas. Piemēram, auditora ziņojums par organizācijas finanšu pārskatiem izklāstīs auditora darba rezultātus attiecībā uz finanšu pārskatiem.
Audits	<p>Auditu var veikt, lai apmierinātu vadības vajadzības (iepriekšējais audits); augstāka audita institūcija (AAI) vai jebkurš cits neatkarīgs auditors veic auditu (arejo auditu), lai tiktu izpildītas ar likumu noteiktas saistības. Iepriekšējā audita īpašs uzdevums ir aktīvi noverot vadības kontroles sistēmas, kā arī zinot videja posma vadībai par nepilnībām un rekomendēt uzlabojumus. Auditā diapazons ir ļoti plašs un tajā ietilpst:</p> <ul style="list-style-type: none">• finansiālie auditi, kuri aptver finanšu pārskatu revīziju un atzinuma sniegšanu par tiem, kā arī to gramatvedības uzskaites sistēmu pārbaudi, uz kurām šie pārskati ir balstīti;• atbilstības vai noformējuma un izpildījuma pareizības auditi, kuros revīde tiesisko un administratīvo atbilstību, kā arī administrēšanas, finanšu sistēmu un vadības kontroles sistēmu godīgumu un racionalumu.• funkcionēšanas audits/ekonomiskuma auditi, kuros novērtē valdības programmu, atsevišķu ministriju un aģentūru vadības un operacionālo produktivitāti (taupīgumu, lietderīgumu un efektivitāti) attiecībā uz finanšu, kadru un pārējo resursu izlietojumu viņu mērķu sasniegšana. [Skat. arī <i>Kontrole (2.)</i>.]
Augstāka Audita Institūcija (“AAI”)	Attiecas uz jebkuru organizāciju, kura nosaka auditešanas darba standartus. Organizācija pati kā tāda bus atkarīga no audita konkrēta diapazona.
Budžeta veidošana	Attiecas uz procesu, ar kuru organizācija plānos savas turpmākas finanšu aktivitātes.

Butiskums	Attiecas uz fakta svarīgumu saistība ar finansiālas vai funkcionālas informācijas kopu. Ja fakts ir būtisks informācijas kopai, tad visdrīzāk tas bus svarīgs arī šīs informācijas lietotājam.
Centrālās aģentūras (resori)	Izpildvaras organizācijas, kuras koordinē funkcionālo ministriju un aģentūru aktivitātes un dod tam rekomendējoša rakstura norādījumus problēmu risināšanai. Praktiskais īstenojums katrā valstī ir savādāks, bet vispār tiek uzskatīts, ka pie centrālajam aģentūram pieder: <ul style="list-style-type: none"> • Finanšu ministrija; • Ministru Kabineta Lietu Parvalde, vai Premjerministram asistējošā ministrija, vai Ministru Komiteja politikas izstrādāšanai un koordinēšanai; • Augstāka Audita Institūcija; • Arlietu ministrija — zināmas darbības jomas, tādās kā politika attiecībā uz integrēšanos Eiropā.
Darbības rezultativitātes mērīšana	Salīdzinājuma ar iepriekšnoteiktu kritēriju virkni novertētais taupīgums (saimnieciskums), lietderīgums (produktivitāte) un efektivitāte, ar kādu organizācija īsteno kādu konkrētu aktivitāti vai aktivitāšu diapazonu. Organizācijām var būt izvirzīti formāli kontrolskaitļi konkrētos to darbības aspektos — finansiāla rentabilitāte, produktivitāte, piegādāto pakalpojumu kvalitāte, u.c., — salīdzinājuma ar kuriem tiek kontrolēta un novertēta to darbības rezultativitāte.
Ex ante kontrole (skat. arī a priori audits)	Auditors tiek iesaistīts valsts izdevumu sankcionēšanā. Maksāšanas rīkojumi un saņemtie attaisnojuma dokumenti tiek pārbaudīti uz to, vai attiecīgās transakcijas ir bijušas pienācīgi apstiprinātas, vai tās ir legalas, pareizi noformētas un izpildītas, un vai budžeta ir pietiekošs asignejums.
Ex post kontrole (skat. arī a posteriori audits)	Vismaz triju veidu. Augstākās audita institūcijas, kurām ir tiesu varas funkcija, izdara revīziju un pieņem lēmumu attiecībā uz to individuāliem atskaitēm, kuri īsteno personīgu atbildību par valsts līdzekļu izlietojumu. Finansiālais audits, tajā skaitā to dokumentējumu revīzija, kuri attiecas uz transakciju kopu, ļauj AAI zinot par valsts pārskatiem un nodrošina pamatojumu likumdošanas organam sniegt zināmas formas izteikumu vai viedokli. Funkcionēšanas audits, kurš fokusē uz valsts izdevumu īpašiem aspektiem, pievēršas plašākam taupīguma, lietderīguma un efektivitātes problemam ⁴¹ .
Finansiāla kontrole	Skat. <i>Vadības kontrole</i>
Finanšu pārskats	Organizācijas sastādītais atskaites pārskats sniegšanai par savu finansiālo stāvokli. Finansiālos pārskatus parasti sagatavo saskaņā ar noteikumiem, kuri reglamentē tādus jautājumus kā to saturs un publicēšana.

41. State Audit in the European Union, The National Audit Office, United Kingdom, 1996. (Valsts audits Eiropas Savienībā. Nacionālā Audita Parvalde, Apvienotā Karaliste. 1996.)

Finansu parvaldība	Aptver tiesiskas un administratīvas sistēmas un procedūras, kuras ieviestas, lai lauku valdības ministriem un aģentūrai īstenot savas aktivitātes tā, ka tiek nodrošināts valsts līdzekļu pareizs izlietojums atbilstoši noteiktajiem godīguma un pareizības standartiem. Šādas aktivitātes ietilpst ienemumu gušana; valsts izdevumu un finanšu uzskaitvedības un pārskatu sniegšanas parvaldība un kontrole; un, dāzdos gadījumos, īpašumvērtību parvaldība.
Funkcionējošs (talakpastavošs) uzņēmums	Attiecas uz organizācijas spēju laikus nomaksāt savus parādus. Organizācija, kura to spēj, ir funkcionējošs (talakpastavošs) uzņēmums. Viens no pamatpiemēriem, kuros sakņojas finanšu pārskatu vispārīga sagatavošana, ir tāds, ka tie tiek sagatavoti, balstoties uz nosacījumu, ka dota organizācija ir funkcionējošs (talakpastavošs) uzņēmums.
Funkcionēšanas audits	Audits, kurš aptver sociālo programmu (vai jebkuras citas aktivitātes) taupīguma, lietderīguma un efektivitātes aspektus. Skat. arī <i>ex post</i> kontrole.
Gramatvedības kontroles sistēmas	Procedūras un dokumentējumi, kas attiecas uz īpašumvērtību nosargāšanu, finanšu darījumu noslēgšanu un iegramatošanu, un finanšu uzskaitvedības drošumu. Tas visbiežāk tiek pamatots uz Finanšu ministrijas vai AAI izdotiem standartiem, tā lai nodrošinātu gramatvedības uzskaites metožu salīdzināmību pa visām ministrijām un atbilstību nacionālajam un/vai starptautiskajam konvencijām. [Skat. arī <i>Kontrole (1.)</i> .]
Iekšēja auditešana	Neatkarīgas novērtēšanas funkcija, kas izveidota organizācijas ietvaros.
Iekšēja kontrole	Skat. <i>Vadības kontrole</i>
Iznākums	Attiecas uz to, kas galu galā tiek panākts aktivitātes rezultātā, ka pretstatā tas rāzīguma radītājiem, kuri saistīti ar daudz tiešākiem vai tulītājiem mērķiem. Ta, piemēram, iznākums alkohola respiratoras indicešanas selektīvas testešanas kampaņai, kuru īstenojusi policija, varetu būt alkohola reibuma izraisīto satiksmes negadījumu skaita samazināšanas, kamēr viens no rāzīguma radītājiem būtu to šoferu skaits, kuri sodīti par likumīgi pielaujama alkohola satura izelpojama gaisa pārsniegšanu. Rāzīguma radītājus nereti nav viegli izmērīt.
Konsolidētie pārskati	Pārskati, kurus sastāda, lai atspoguļotu saimniecisko subjektu grupas finanšu situāciju. Piemēram, ministrija vai holdingkompanija ar daudzām funkcionālām aģentūram/meitabiedrībām drīkst sagatavot gan konsolidētos pārskatus, atspoguļojot organizācijas kā vienota veseluma finanšu situāciju, gan arī pārskatus par katru funkcionālo aģentūru/meitabiedrību.
Konstatējumi	Atbilstoši fakta izklastījumi. Audita konstatējumu gušanas procesā tiek salīdzināts tas, kam būtu jābūt, ar to, kas ir.

Kontrole, kontroles sistēmas	<p>Ir divas nozīmes, kas bilst vadībai un administrēšanai:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. virzības un pašregulācijas mehānismi un līdzekļi, vai negadījumu profilaksei paredzēti ierobežojumi, ka autopilota, kas kontrolē lidaparātu. Daudzas valodas nav tādā vārdā, kuri būtu tiešs ekvivalents “kontrolē” dotajā izpratnē. Daudz valstīs, piemēram, Nīderlandē, šis angļu valodas vārds ir aizgūts un tiek lietots, lai paustu dotās kontroles nozīmi; 2. pārbaudīt, verificēt, auditēt vai precīzi pēc oriģināla atveidot uzskaites un atskaites datus.
Kopienas Strukturālie Bloki	Tie ir ELVGF-Virzīšanas sekcija, ZVFI, ERAF un ESF.
Korupcija	Šim jēdzienam ir daudz definīciju. Viena no tām ir “aktīva vai pasīva valsts amatpersonas (ieceltas vai ievēlētās) varas launpratīga izmantošana privāta finansiāla vai cita veida labuma gušanai”.
Krapniecība	<p>Nopietnākais noformējuma un izpildījuma nepareizību veids. Termins “krapniecība” ir definēts 1995. gada 26. jūlijā noslēgtajā Konvencijā par Eiropas Kopienu finansiālo interešu aizsardzību (OJ No. C316, 27.11.1995). Šī Konvencija ir formulēta saskaņā ar ES trešajam pilaram atbilstošām normām, ciktāl šīs normas skar sodu sankciju uzlikšanas jautājumus (iepriekš minētais normatīvais akts attiecas uz administratīvajiem piespiedu pasākumiem un sankcijām, un tādēļ ir formulēts pirms pilara normas noteiktajā kārtībā).</p> <p>ES Budžetam kaitejošas krapniecības definīcija (Konvencijas 1. panta 1. paragrafs), kura ir diezgan izpludusi, bet kuras būtība ir tāda, ka ar iepriekšēju nodomu īstenota rīcība vai nerīkošanās ir nepieciešams priekšnosacījums tam, lai noformējuma un izpildījuma nepareizība tiktu kvalificēta kā krapniecība un tādēļ būtu sodāma Tiesas procesuālā darbību rezultātā (visas parejas rīcības tādēļ var pakļaut sankcijai ar tādā administratīvo pasākumu palīdzību kā soda naudas un turpmāka finanšējuma liegšana, u.c.), saka:</p> <p>Dotas Konvencijas izpratnē krapniecība, kura kaite Eiropas Kopienu finansiālajam interesēm, ir šāda:</p> <ol style="list-style-type: none"> (a) izdevumu aspekta — jebkura ar iepriekšēju nodomu īstenota rīcība vai nerīkošanās attiecībā uz: <ul style="list-style-type: none"> – viltotu, nepareizu vai nepilnīgu pārskatu vai dokumentu izmantošanu vai iesniegšanu, kā rezultātā līdzekļus no Eiropas Kopienu ģenerālā budžeta vai budžetiem, kurus pārvalda Eiropas Kopienas vai kuri tiek pārvaldīti to vārda, izšķerdes nelikumīgi piesavinoties vai pretlikumīgi ietur; – informācijas neizpaušanu, rupji parkāpjot īpašu saistību, kā sekas ir tādās pašas; (b) ienemumu aspekta — jebkura ar iepriekšēju nodomu īstenota rīcība vai nerīkošanās attiecībā uz: <ul style="list-style-type: none"> – viltotu, nepareizu vai nepilnīgu pārskatu vai dokumentu

izmantošanu vai iesniegšanu, ka rezultāts ir Eiropas Kopienu ģenerālā budžeta vai budžetu, kurus pārvalda Eiropas Kopienas vai kuri tiek pārvaldīti to vārda, resursu apjoma nelikumīga samazināšana;

– informācijas neizpaušana, rupji pārkāpjot ipašu saistību, ka sekas ir tādas pašas;

– legāli iegūta labuma nepareiza pielietošana ar tādām pašām sekām.

Laba administratīvā vadība Piemēram, Finanšu iestāžu kontrolei ir visa nepieciešamā informācija tas ir, lai nodrošinātu tai iespēju veikt turpmākas pārbaudes no pašas sākuma, un tā var brīvi izpildīt audita uzdevumus, kuri paredzēti Reglamentētajos Noteikumos.

Laba līdzekļu pārvaldība

Piemēram:

Izdevumi, kurus finansē Kopiena, ir aktuāli un likumīgi pamatoti.

Iniciatīvas, kuras finansē Kopiena, tiek īstenotas saskaņā ar noteikumiem; tiek veikti pasākumi, lai nepieļautu un aktīvi izsekotu jebkuras noformējuma un izpildījuma nepareizības, un lai atgūtu jebkuras summas, kuras zaudētas noformējuma un izpildījuma nepareizības vai nolaidības rezultātā.

EK kontribūcija tiek pavadīta ar reālu nacionālo kontribūciju atbilstoši procentuālajam daļam, kuras konkrētā lēmuma piešķirt palīdzību.

Nav lielas atšķirības starp kalendāro grafiku, kurš nosaka, ka Komisija laika gaitā izsniegs līdzekļus izmantošanai, un kalendāro grafiku, kurš nosaka, ka pārvaldošais orgāns laika gaitā līdzekļus izlietos.

Laba operatīvā vadība

Piemēram:

Operācijas veido daļu no kāda Kopienas Atbalsta Bloka (KAB). Tas ir savstarpēji saskaņots.

Operācijas izvele tiek balstīta uz pietiekamu *ex ante* novērtējumu.

Lēmums uzņemties saistību finansēt konkrētu programmu izmaksājumu turpmāko daļu tiek balstīts uz atbilstošu noverošanu gada laikā.

Ex post novērtējums kalpo tam, lai izvērtētu operācijas socio-ekonomisko ietekmi, un tiek izmantots kāda veida brīdi.

Operāciju finansēšanas plāni ir pietiekami detalizēti. Tie atbilst indikatīvajam finansēšanas plānam, kurš deklarēts šajā Kopienas Atbalsta Bloka.

Merka asignejumu konti

Ir visdāzādākie pielietojumi praksē, bet var attiekties uz līdzekļiem, kurus organizācija atsevišķi iedalījusi konkrētiem merkiem. Piemēram, valdība var nodibināt asignejumu kontu, lai uzraudzītu un iegramatotu maksājumus privātiem konsultantiem.

Noformējuma vai izpildījuma nepareizības	<p>Padomes horizontālas reglamentācijas rīkojuma (Nr. 2988/95.) par Kopienas finansiālo interešu sargašanu 1. panta 2. paragrafa tas ir definētas šādi:</p> <p>“Noformējuma vai izpildījuma nepareizība” ir Kopienas kada tiesiskā akta kada normas jebkurš parkāpums, kurš radies ka sekas saimnieciskā operatora rīcībai vai nolaidībai un kurš ir izpaudies vai butu izpaudies ka kaitejums Kopienas ģenerālajam budžetam vai to parvaldītājiem budžetiem, vai nu samazinot vai liekot zaudēt ienemumus, kuri uzkrājas no pašas resursiem, kas iekasēti tieši vai Kopienas varda; vai arī ar kada neattaisnota izdevumu postena palīdzību.</p>
Papildināmības princips	Papildināmība nozīmē, ka Eiropas Kopienas naudas līdzekļi nevis aizvieto, bet gan tikai papildina nacionālas reģionālas politikas naudas līdzekļus.
Pašas resursi	ES pašas resursi attiecas uz muitas nodevām un lauksaimnieciskajiem levijiem (<i>tradicionālie pašas resursi</i>), uz resursu, kurš bazēts uz PVN, un uz komplementāro resursu, kurš bazēts uz NKĻ.
Patstāvība/ Neatkarīgs auditors	Attiecas uz auditoru, kurš audita darbu veic brīvi un objektīvi.
Pienācīga profesionāla piesardzība	Prasība piemērot piesardzību un prasmi, kura tiek sagaidīta no pietiekami saprātīga un kompetenta auditora apstākļos, kas līdzvērtīgi pamatfaktu konstatēšanu veicinošiem apstākļiem. Pienācīga profesionāla piesardzība tiek īstenota tad, kad auditus veic saskaņā ar profesijai noteiktajiem standartiem.
Profesionāla atestācija	Salīdzinājuma ar iepriekšnoteiktu kritēriju virkni novērtēta efektivitāte un produktivitāte, ar kādu indivīds izpilda uzdevumu kopu, par kuru ir bijusi panākta vienošanās. Šādas atestācijas bieži tiek izmantotas, lai novērtētu, vai vadītāji butu kvalificējami algas paaugstinājumiem vai paaugstinājumam amātā.
Programmu novērtēšana	Process ministriju un aģentūru pasākto aktivitāšu novērtēšanai salīdzinājuma ar mērķu vai kritēriju kopu. Tāja var ietilpt programmu iznākumu novērtēšanā. Programmu novērtēšanas dīkst veikt reģulāri. Tas var tikt īstenotas ka iekšējās novērtēšanas vai ka kada trešās puses, piemēram, Finanšu ministrijas, augstākās audita institūcijas, ārēja konsultanta veiktas novērtēšanas.
Rāzīguma rādītāji	Attiecas uz to, kas aktivitātes rezultāta tiek rādīts tieši vai tūlīt. Atkarība no savas dabas, rāzīguma rādītāji var but un var nebut tieši izmērāmi. Ta, piemēram, ārsta izārstēto stacionāro slimnieku skaitu acīmredzot ir vieglāk izmērit neka konkrētu padomu strātēģiskā jautājuma, kuru veselības āzsardzības administrators iesniedzis savam direktoram vai ministram un kuru var novērtēt tikai kvalitatīvi un butība subjektīvi.
Reķinu sankcionēšana	Skat. 2. pielikums. <i>Reķinu sankcionēšanas process</i>

Riska analize/ novertešana	Sistematisks process, kura merķis ir novertet un integret profesionalos spriedumus par varbutejiem nelabvelīgiem apstakliem un/vai notikumiem. Riska novertešanas procesa butu jaisteno profesionalo spriedumu organizešanas un integrešanas pasakumi darba kalendara plana izstradašanai.
Sakotneja parlieciba par finansu parskatu limeni	Finansu parskatu kopas limena sakotneja novertešana, kuru auditors drikst uzskatit par audita proceduru sastavdalū. Piemeram, drikst izdarit logisku pienemumu, ka šie finansu parskati atspogulo visu dotaja perioda organizācijas istenoto finansialo transakciju pilnigu iegramatojumu, un auditors drikst veikt proceduras ši apgalvojuma parbaudei.
Subsidiaritates princips	Subsidiaritates princips ir iecerets, lai nodrošinatu, ka lemumu pienemšana tiek maksimāli pietuvinata pilsonim un ka tiek istenotas pastavigas parbaudes attieciba uz to, vai darbiba Kopienas limeni ir attaisnojama to iespeju aspekta, kuras pastav nacionala, regionala vai vieteja limeni. Konkretak izsakoties, tas ir princips, kuru ieverojot, Savieniba uznemas tikai tadus pasakumus (neskaitot tas ekskluzivas kompetences sferas sektoriem atbilstošos), kuri bus daudz efektivaki neka nacionala, regionala vai vieteja limeni veiktie. Tas ir cieši saistits ar proporcionalitates un nepieciešamibas principu prasibu, ka jebkura Savienibas darbiba nedrikst parsniegt ietvarus, kuri nepieciešami Liguma konkretizeto merķu sasniegšanai.
Taupigums (saimnieciskums), lietderigums (produktivitāte) un efektivitāte	<p>Taupigums ir prasme komplektet nepieciešamos resursus (finanses, kadrus, buves, ierices) ta, lai kadu darbibu veiktu ar vizzemakajam izmaksam.</p> <p>Lietderigums (produktivitāte) ir maksimāla raziguma panakšana no dota apjoma resursiem, kuri izlietoti darbibas veikšanai.</p> <p>Efektivitate ir pakape, lidz kurai ir istenoti attieciba uz darbibu noteiktie merķi.</p>
Tradicionalie Pašas Resursi	ES tradicionalie pašas resursi attiecas uz muitas nodevam un lauksaimnieciskajiem levijiem. Skat. <i>Pašas resursi</i> .
Uzkrato saistibu konts	Gramatvedibas kontu dala, kas iegramato saistibas. Piemeram, ja par sanemtajiem pakalpojumiem organizacija maksa ECU 100 000 gada ar norekinašanas dota perioda beigas 30. junija, uz 31. decembri ta ir tadejadi sanemusi 50% no šiem pakalpojumiem bez samaksašanas, un 31. decembri ierakstis uzkrājumu attieciba uz saistibu ECU 50 000 apjoma.

**Vadības
informācijas
sistemas (VIS)**

Attiecas uz tiem ministriju vai agenturu ietvaros glabātiem datu avotiem un zinām, kas nodēd ka kopejs informācijas fonds, lai sniegtu kvalificētu atbalstu vadītājiem viņu pienākumu un atbildības īstenošanā. Finanšu parvaldības informācijas sistemas (FPIS) — VIS apakšsistema — liela mēra tiek uzskatītas ka būtiski svarīgas vairumam ministriju un agenturu, lai tās labāk parvaldītu savus resursus. Šādas sistemas var arī palīdzēt programmu rezultativitātes novērtēšanā, darba slodzi plānošanā un mērķu sasniegšanas progresā uzraudzībā. Vadības informācijas sistemas ir viens no vissvarīgākajiem vadības kontroles sistēmu elementiem.

Vadības kontrole

Jeb *Iekšēja kontrole* ir organizatoriska struktūra, priekšraksti un procedūras, ko izmanto, lai palīdzētu garantēt, ka valdības programmas gūst tajās plānotos rezultātus; ka resursi, kas izlietoti, lai šim programmam nodrošinātu panākumus, nav pretruna ar iesaistīto organizāciju deklarētajiem mērķiem un uzdevumiem; ka programmas tiek aizsargātas pret izšķērdību, krapniecību un dienesta stavokļa launpratīgu izmantošanu; un ka droša un savlaicīga informācija tiek iegūta, uzturēta kārtībā, pazinota un izmantota lēmumu pieņemšanai.

Tieši organizācijas vadības, nevis ārēja auditora, pienākums ir ieviest un nepārtraukti novērot vadības kontroles sistemas. Tomēr ārējam auditoram būtu jāizsaka viedoklis par šādu sistēmu trūkumu vai adekvātumu, jo efektīvu vadības kontroles sistēmu funkcionēšanas rezultāts būtu vajadzīgs ne tikai detalizēti atsevišķu dokumentu un transakciju auditešanai. [Skat. arī *Gramatvedības kontroles sistemas*; *Administratīvas kontroles sistemas*; *Kontrole (1.)*.]

4. pielikums. Dazi ES normatīvie akti par budžeta veidošanu, finansālo kontroli un arejo auditu

Primārās tiesībregulejošās normas

Noteikumi/direktīva, u.c.	Temats
EKL ⁴² , 5. pants	Nosaka dalībvalstu vispārīgas saistības.
EKL, 155. pants	Eiropas Komisijas pienākumi un atbildība.
EKL, 188.a.-188.c. pants	Noteikumi par Eiropas Auditoru Tiesu.
EKL, 199.-209. pants	Finansālie noteikumi.
EKL, 209.a. pants	Krapniecības apkarošana

Sekundārās tiesībregulejošās normas

Budžeta veidošana

Noteikumi/direktīva, u.c.	Temats
1231/77	1977. gada 21. decembra Finanšu Noteikumi, kas piemērojami Eiropas Kopienu ģenerālajam budžetam. (Papildināti ar 3418/93.)
3418/93	1993. gada 9. decembra Komisijas Noteikumi (Euratom, EC) No. 3418/93, kur formulēti detalizēti priekšraksti par 1977. gada 21. decembra Finanšu Noteikumu atsevišķu normu piemērošanu.
94/729	1994. g. 31. oktobra Padomes Lēmums (EC, Euratom) par budžeta disciplīnu.
Institucionālā vienošanās	Budžeta disciplīna un budžeta procedūras pilnveidošana.

Izdevumi

Noteikumi/direktīva, u.c.	Temats
729/70	1970. gada 21. aprīļa Padomes Noteikumi (EEC) No. 729/70. par kopīgas lauksaimniecības politikas finansēšanu.

Pašas Resursi

⁴². Eiropas Ekonomisko Kopienu Līgums, zināms arī kā Romas Līgums.

Noteikumi/direktiva, u.c.	Temats
88/376	1988. gada 24. jūnija Padomes Lemums (EEC, Euratom) par Kopienų pašu resursu sistemu. (Papildināti ar 1552//89.)
1552/89	1989. gada 29. maija Padomes Noteikumi (EEC, Euratom) No. 1552/89, kuri papildina Lemumu 88/376/EEC, Euratom par Kopienų pašu resursu sistemu.
1553/89	Padomes Noteikumi (EEC, Euratom) No. 1553/89. par galīgiem vienveidīgiem risinājumiem attiecībā uz to pašas resursu iekasešanu, kuri akumulējas no pievienotās vertības nodokļa.
89/130	1989. gada 13. februāra Padomes Direktīva (EEC, Euratom) par to, ka harmonizēt nacionāla kopprodukta kompilēšanu pie tirgus cenām.
94/728	1994. gada 31. oktobra Padomes Lemums (EEC, Euratom) par ES Pašas Resursu Sistēmas Eiropas Kopienų pašu resursu sistemu.

Finansiālā kontrole un ārējais audits

Noteikumi/direktiva, u.c.	Temats
2988/95	1995. gada 18. decembra Padomes Noteikumi (EC, Euratom) No. 2988/95. par Eiropas Kopienų finansiālo interešu aizsargašanu.
2185/96	1996. gada 11. novembra Padomes Noteikumi (Euratom, EC) No. 2185/96. par parbaudēm uz vietas un par inspekcijām, kuras īsteno Komisija, lai pasargātu Eiropas Kopienų finansiālas intereses no krapniecības un citām nepieļaujamām novirzēm.

Lauksaimniecība

Noteikumi/direktiva, u.c.	Temats
1663/95	1995. gada 7. jūlija Komisijas Noteikumi (EC) No. 1663/95. kuros formulēti detalizēti priekšraksti par to, ka jāpiemēro Padomes Noteikumi (EEC) No. 729/70. par ELVGF-Garantešanas sekcijas reķinu sankcionēšanas procedūru.
4045/89	1989. gada 21. decembra Padomes Noteikumi (EEC) No. 4045/89. par dalībvalstu to transakciju rūpīgu parbaudi, kuras veiktas Eiropas Lauksaimniecības Virzišanas un Garantešanas fonda Garantešanas Sekcijas īstenoto finanšējumu sistēmas ietvaros.

307/91	1991. gada 4. februara Padomes Noteikumi (EEC) No. 307/91. par konkrētu uz Eiropas Lauksaimniecības Virzišanas un Garantešanas Fonda Garantešanas Sekcijas rekina apmaksājamo izdevumu uzraudzības pastiprināšanu.
3508/92	1992. gada 27. novembra Padomes Noteikumi (EEC) No. 3508/92. par dāzu Kopienas sniegtas palīdzības shēmu integretas administrēšanas un kontroles sistēmas (IAKS) izveidošanu.
3887/92	1992. gada 23. decembra Komisijas Noteikumi (EEC) No. 3887/92. par konkrētu Kopienas sniegtas palīdzības shēmu integretas administrēšanas un kontroles sistēmas piemērošanas normu noteikšanu.
723/97	1997. gada 22. aprīļa Padomes Noteikumi (EC) No. 723/97. par to, ka īstenot dalībvalstu rīcības programmas attiecībā uz ELVGF-Garantešanas Sekcijas izdevumu kontroli.
515/97	Padomes Noteikumi (EC) no. 515/97. par dalībvalstu varas organu savstarpējo palīdzību un sadarbību starp šiem varas orgāniem un Komisiju attiecībā uz muitas un lauksaimniecības jomai atbilstošo likumdošanas aktu pareizas piemērošanas garantēšanu.
386/90	1990. gada 12. februāra Padomes Noteikumi (EEC) No. 386/90. par uzraudzību, kas īstenojama to lauksaimniecības produktu eksportēšanas brīdī, par kuriem tiek saņemtas eksporta dotācijas vai citas summas.

Strukturalie Fondi

Noteikumi/direktīva, u.c.

Temats

2052/88	1988. gada 24. jūnijā Padomes Noteikumi (EEC) No. 2052/88. par Strukturalo Fondu uzdevumiem un to efektivitāti, kā arī par vīnu aktivitāšu koordināciju sava starpā un ar Eiropas Investīciju Bankas operācijām un citiem spēka esošiem starptautisko finansiālo operāciju instrumentiem. (Papildināti ar 4253/88.)
4253/88	1988. gada 19. decembra Padomes Noteikumi (EEC) No. 4253/88. par Noteikumu (EEC) No. 2052/88. īstenošanas priekšrakstu noteikšanu attiecībā uz to aktivitāšu, kuras īsteno dažādie Strukturalie Fondi, koordinēšanu sava starpā un ar Eiropas Investīciju Bankas operācijām un pārējiem spēka esošiem starptautisko finansiālo operāciju instrumentiem.

Muitu sadarbība

Noteikumi/direktīva, u.c.	Temats
210/97	1996. gada 19. decembra Eiropas Parlamenta un Padomes Lemums No. 210/97. par ricības programmas pieņemšanu attiecībā uz muitām Kopienā (Muita 2000).

Summu atprasišana un sankcijas

Noteikumi/direktīva, u.c.	Temats
595/91	1991. gada 4. marta Padomes Noteikumi No. 595/91. par noformējuma un izpildījuma nepareizību un to summu atgušanu, kuras nepareizi izmaksātas sakarā ar kopejas lauksaimniecības politikas finansēšanu un informācijas sistēmas organizēšanu šajā jomā.
1681/94	1994. gada 11. jūlija Komisijas Noteikumi (EC) No. 1681/94. par noformējuma un izpildījuma nepareizību un to summu atgušanu, kas nepareizi izmaksātas sakarā ar strukturālo politiku finansēšanu un informācijas sistēmas organizēšanu šajā jomā.
1469/95	1995. gada 22. jūnija Padomes Noteikumi (EC) No. 1469/95. par pasākumiem, kuri jāveic pret konkrētiem palīdzības saņēmējiem ELVGF-Garantešanas Sekcijas finansēto operāciju ietvaros.
745/96	1996. gada 24. aprīļa Komisijas Noteikumi (EC) No. 745/96. kas nosaka detalizētas normas attiecībā uz to, ka jāpiemēro Padomes Noteikumi (EC) No. 1469/95. par pasākumiem, kas jāveic pret konkrētiem palīdzības saņēmējiem ELVGF-Garantešanas Sekcijas finansēto operāciju ietvaros.

5. pielikums. Saisinājumu saraksts

AAI	Augstaka Audita Institucija
AAT	Austrijas Audita Tiesa (=Rechnungshof)
ACCT	Agence Comptable Centrale du Trésor (<i>Francijas Valsts Kases Uzskaitvedības Parvalde</i>)
ACOFA	Agence Centrale des Organismes d'Intervention dans le Secteur Agricole (<i>Francijas Lauksaimniecības sektora virzišanas organizatorisko pasākumu centrālā parvalde</i>)
AD	Atzinuma deklarācija (=DAS)
AMA	Agrarmarkt Austria
AMS	Arbeitsmarktservice (<i>Austrijas Valsts nodarbinātības dienests</i>)
ATS	Austrijas šilini (=Österreichische Schilling)
BHG	Bundeshaushaltsgesetz (<i>Austrijas Federālā Budžeta Akts</i>)
BHV	Bundeshaushaltsverordnung (<i>Austrijas Federālā Budžeta Noteikumi</i>)
BKK	Eiropas Parlamenta Budžetāras Kontroles Komiteja
BLP	Budžeta likumprojekts
C&AG	Generalais Finanšu Kontrolieris & Auditors (Apvienota Karaliste)
CEV	Centraleiropas valstis
CICC	Commission de Co-ordination des Contrôles Communautaires (<i>Francijas Komunu kontroles koordinācijas komisija</i>)
CNASEA	Centre National pour l'Aménagement des Structures des Exploitations Agricoles (<i>Francijas Nacionālais lauksaimniecības struktūru plānošanas centrs</i>)
COCOLAF	UCLAF Konsultatīva Komiteja krapniecības apkarošanas koordinācijai
COREPER	Pastāvīgo Parstavju Komiteja Eiropas Savienībā
DAFSE	Eiropas Sociālā Fonda Lietu Departaments
DAS	Declaration d'Assurance (<i>franciskais nosaukums Atzinuma deklarācijai — skat. AD</i>)
DATAR	Délégation à l'Aménagement du Territoire et à l'Action Régionale (<i>Francijas Delegācija Reģionālās plānošanas jautājumos</i>)
DFID	Starptautiskās attīstības britu departaments

DG IX	Eiropas Komisijas IX Ģenerāldirektorāts (Personāls un administrācija)
DG V	Eiropas Komisijas V Ģenerāldirektorāts (Nodarbinātība, darba devēju un darba nemeju attiecības rupnieciskā rīcība, sociālās jautājumi)
DG VI	Eiropas Komisijas VI Ģenerāldirektorāts (Lauksaimniecība)
DG XVI	Eiropas Komisijas XVI Ģenerāldirektorāts (Reģionālās politikas)
DG XX	Eiropas Komisijas XX Ģenerāldirektorāts (Finansu kontrole)
DGCCRF	<i>Direction Générale de la Concurrence, de la Consommation et de la Répression des Fraudes</i> (Francijas Valsts parvalde konkurences veicināšanas, patērētāju tiesību aizsardzības un kļūmju apkarošanas lietās)
DGDDI	<i>Direction Générale des Douanes et des Droits Indirects</i> (Francijas Valsts parvalde muitas un netiešo nodokļu lietās)
DV	Eiropas Savienības dalībvalsts
EAF	Eiropas Attīstības Fonds
EAT	Eiropas Auditoru Tiesa (=francu valoda CCE)
ECOFIN	Ekonomikas un Finanšu Ministru Padome
ECU	Eiropas valūtas vienība (=European Currency Unit)
EEK	Eiropas Ekonomiskā Kopiena
EET	Eiropas Ekonomiskā Telpa
EEZ	Eiropas Ekonomiskā Zona
EGS	Eiropas Gramatvedības Standarti
EIB	Eiropas Investīciju Banka
EK	Eiropas Kopiena vai Eiropas Komisija
EKP	Eiropas Kopienas Padome
ELVGF	Eiropas Lauksaimniecības Virzīšanas un Garantēšanas Fonds (=francu valoda FEOGA)
EMS	Eiropas Monetārā Sistēma (tas divi pamatelementi ir ECU (Eiropas valūtas vienība) un VKM (Valūtas kursu mehānisms))
EMU	EK Ekonomikas un Monetārā Unija (to sauc arī par Eiropas Monetāro Uniju)
EOTK	Eiropas Oglu un Terauda Kopiena
EP	Eiropas Padome

EP	Eiropas Parlaments
ERAF	Eiropas Regionālais Attīstības Fonds
ES	Eiropas Savienība
ESF	Eiropas Sociālais Fonds
EURATOM	Eiropas Atomenerģētikas Kopiena
EUROSAI	Augstāko Audītu Institūciju Eiropas Organizācija (<i>European Organisation of Supreme Audit Institutions</i>)
EUROSTAT	Eiropas Kopienų Statistikas Parvalde (<i>Statistical Office of the European Communities</i>)
FEOGA	skat. ELVGF
FF	Francijas franki
FGI	(Portugāles) Finanšu Ģenerālinšpektorāts
FIM	Somijas marka
FIRS	Fonds d'Intervention et de Régulation du Marché du Sucre (<i>Budžeta atbalsta intervenciju cukura tirgū un tā regulēšanai</i>)
FM	Finanšu ministrija
GPP	Grupa finanšu ministru personīgo pārstāvju SEM 2000 jautājumos Komisijā
ICLAF	Instance Co-ordination de la Lutte Anti-Fraude (<i>Francijas Nacionālā parvalde kļūpniecības apkarošanas koordinācijai</i>)
ICN	Institutions de Controle Nationales (<i>Francijas nacionālās kontroles institūcijas</i>)
IFADAP	Instituto de Financiamento e Apoio ao Desenvolvimento da Agricultura e Pescas (<i>Portugāles Lauksaimniecības un zvejniecības atbalsta un finansēšanas institūts</i>)
IKP	Iekšzemes Kopprodukts
INGA	Portugāles Nacionālais Lauksaimnieciskās ražošanas intervenciju un garantēšanas institūts
INSEE	Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques (<i>Francijas Nacionālais statistikas un ekonomikas pētījumu institūts</i>)
INTERBEV	Association Nationale Interprofessionnelle du Bétail et des Viandes (<i>Francijas Nacionālā liellopu audzētāju un gaļas ražotāju starpprofesiju asociācija</i>)
INTERLAIT	Association Nationale Interprofessionnelle du Lait (<i>Francijas Nacionālā piena ražotāju starpprofesiju asociācija</i>)

INTOSAI	Augstako Audita Instituciju Starptautiska Organizacija (<i>International Organisation of Supreme Audit Institutions</i>)
ISC	Institutions Supérieures de Contrôle (AAI <i>jeb</i> Augstaka Audita Institucija)
IT	Informācijas tehnoloģija
KLP	Kopeja Lauksaimniecības Politika
KSB	Kopienas Strukturālie Bloki (<i>Community Structural Framework</i>)
LM	Lauksaimniecības ministrija
LRIP	Britānijas Lauksaimnieciskās Radošanas Intervencu Padome
LRSF	Lauksaimniecisko Radošanu Starptautiska Federācija
MVU	Mazi un vidēji uzņēmumi
NAI	Nacionālā Audita Institucija
NAP	Nacionālā Audita Parvalde
NATO	Ziemeļatlantijas Līguma Organizācija (<i>North Atlantic Treaty Organisation</i>)
NKP	Nacionālais Kopprodukts
NVI	Naudas vienības izvele
ONIC	<i>Office National Interprofessionnel des Céréales</i> (Francijas Nacionālais labības audzētāju starpprofesionālais birojs)
ONILAIT	<i>Office National Interprofessionnel du Lait et des Produits Laitiers</i> (Francijas Nacionālais piena un piena produktu radošanu starpprofesionālais birojs)
ÖSTAT	<i>Österreichisches Statistisches Zentralamt</i> (Austrijas Centrālā Statistikas Parvalde)
PP	Pastāvīgais Parstavis Brisele
PR	Pašas Resursi
PVA	Somijas parlamentārie valsts auditori
PVN	Pievienotās vērtības nodoklis
PVV	Projekta vadības vienība
RR	Zviedrijas parlamentārie auditori (= <i>Riksdagensrevisorer</i>)
RRV	Zviedrijas Nacionālā Audita Parvalde (= <i>Riksrevisionsverket</i>)
SBLP	Sakotnējais Budžeta Likumprojekts

SEK	Zviedrijas krona
SEM 2000	<i>Sound and Efficient Management Programme</i> = Racionalas un lietderīgas vadības programma (Finansialas pārvaldības reformu programma)
SF	Struktūralais Fonds
SGAR	<i>Secrétaire Général pour les Affaires Régionales</i> (Francijas Ģenerālsēkretārs reģionālos jautājumos)
SGCI	<i>Secrétariat du Comité Interministériel pour les Questions Economiques Européennes</i> (Francijas Starpministriju Komitejas Sekretariāts Eiropas ekonomikas jautājumos)
SIGMA	Atbalsts valdīšanas un vadības pilnveidošanai Centrālās un Austrumeiropas valstīs (<i>Support for Improvement in Governance and Management in Central and Eastern European Countries</i>)
SLK	Speciāla Lauksaimniecības Komiteja
SVK	Starpvaldību Konference
TET	Transeiropas Tīkls
UCLAF	Eiropas Komisijas vienība krapniecības apkarošanas koordinācijai
VKM	Valūtu kursu mehānisms
VPD	Vienotais programmu sastādīšanas dokuments
VPK	Valdības Pārskatu Komiteja (dazu valstu Parlamentos)
VVI	Vispārīgas Valdības izdevumi
ZA/E	Zollamt Erstattungen (<i>Austrijas Muitas Parvalde</i>)
ZVFI	Zvejnniecības Virzišanas Finansialie Instrumenti

6. pielikums. References grupas locekli

AUSTRIJA

Edith PETERS k-dze, Vecaka ekonomiste
Finansu ministrija

Hans-Peter TUSCHLA k-gs, Auditors
Rechnungshof Austria, Eiropas lietu departaments

CEHU REPUBLIKA

Bohdan HEJDUK k-gs, Direktors
Augstaka Audita Parvalde, Valsts ienemumu departaments

Drahomĕra VASKOVĀ k-dze, Valsts budzeta nodala vaditaja
Finansu ministrija, Finansialas politikas & analizes departaments

DANIJA

Hans ANDERSEN k-gs, Nodales vaditajs
Rigsrevisionen

SOMIJA

Eija-Leena LINKOLA k-dze, Padomniece
Finansu ministrija, Publiska sektora vadibas departaments

Samu TUOMINEN k-gs, Specialais zinatniskais lidzstradnieks
Statens Revisionsverk

UNGARIJA

Csaba LASZLO k-dze, Valsts sekretara vietniece
Finansu ministrija

Laszlo NYIKOS k-gs, Viceprezidents
Valsts Audita Parvalde

POLIJA

Barbara BAKALARSKA k-dze, Ministra padomniece
Finansu ministrija, Valsts budzeta departaments

Pawel BANAS k-gs, Padomnieks ekonomikas jautajumos
Augstaka Kontroles Palata, Ekonomikas un Eiropas integrācijas dept.

Agnieszka KITA-KAZMIERCZAK k-dze, Nodaras vaditaja
Eiropas integrācijas komiteja, Arvalstu palīdzības, ES Fondu un programmu departaments

Stanislawa KUDACH k-dze, Direktora vietniece
Finansu ministrija, Valsts budzeta departaments

Dr. *Jacek MAZUR* k-gs, Prezidenta padomnieks
Augstaka Kontroles Palata

PORTUGALE

Vitor CALDEIRA k-gs, Generalinspektora vietnieks
Inspecção-Geral de Finanças

Helena LOPES k-dze
Tribunal de Contas

ZVIEDRIJA

Ulrika BARKLUND LARSSON k-dze, Padomniece ekonomikas un juridiskos jautajumos
Zviedrijas Pastāvīga Parstāvniecība pie Eiropas Savienības

(Parstavot Finansu ministriju)

Michael KOCH k-gs, Pirmais sekretars
Finansu ministrija

Lage OLOFSSON k-gs, Generalauditora palīgs
Riksrevisionsverket

APVIENOTA KARALISTE

Nick ILETT k-gs, ES Finansu lietu nodaras vadītājs
Vinas Majestates Valsts Kase

Cliff KEMBALL k-gs, Audita nodaras vadītājs
Nacionala Audita Parvalde